

**GELENEKSEL KONUT MİMARİSİNİN
KASTAMONU'DAKİ CUMHURİYET DÖNEMİ
YAPILARINA YANSIMALARI**

Cüneyt ÖZDEN

**2020
YÜKSEK LİSANS TEZİ
SANAT TARİHİ**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Bülent ORAL**

**GELENEKSEL KONUT MİMARİSİNİN KASTAMONU'DAKİ
CUMHURİYET DÖNEMİ YAPILARINA YANSIMALARI**

Cüneyt ÖZDEN

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Bülent ORAL**

**T.C.
Karabük Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Sanat Tarihi Anabilim Dalında
Yüksek Lisans Tezi
Olarak Hazırlanmıştır**

**KARABÜK
Mart 2020**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	5
DOĞRULUK BEYANI	6
ÖNSÖZ	7
ÖZ.....	8
ABSTRACT.....	10
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	12
ARCHIVE RECORD INFORMATION	13
KISALTMALAR	14
GİRİŞ	15
ARAŞTIRMANIN TANIMI	21
ARAŞTIRMANIN AMACI	22
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	22
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	23
YARARLANILAN BAŞLICA KAYNAKLAR.....	26
KAPSAM VE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR	28
BİRİNCİ BÖLÜM	29
KASTAMONU’NUN TARİHSEL GELİŞİMİ VE FİZİKSEL ÇEVRESİ.....	29
1.1. Coğrafi Konumu.....	29
1.2. Türk Tarihi Öncesi Kastamonu.....	30
1.3. Türk Hakimiyetinde Kastamonu ve Kentin Gelişimi.....	30
1.4. Günümüzde Kastamonu Kent Dokusu	37
İKİNCİ BÖLÜM.....	42
GELENEKSEL KONUT MİMARİSİ	42
2.1. Türk Evinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	42
2.2. Türk Evinin Plan Özellikleri ve İç Mekân Kuruluşu	43
2.3. Türk Evinde Cephe Özellikleri ve Malzeme.....	46
2.4. Yerleşme ve Sokak Düzeni	48
2.5. Geleneksel Türk Evinde Coğrafi Dağılım ve Kastamonu Evleri.....	48
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	56
KAVRAMSAL OLARAK GELENEKSEL ve MODERN TERİMLERİ.....	56

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	60
CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK MİMARLIĞINA GENEL BİR BAKIŞ	60
4.1. Birinci Ulusal Mimarlık Akımı	61
4.2. Cumhuriyet Dönemi Modern Mimarisindeki Gelişmeler	63
4.3. İkinci Ulusal Mimarlık Akımı.....	63
4.4. İkinci Ulusal Mimarlık Akımı Sonrası Yaşanılan Gelişmeler (1950 yılı ve sonrası)	65
BEŞİNCİ BÖLÜM	67
MODERN MİMARLIK DÖNEMİNİN GELİŞİM SÜRECİNE GENEL BİR BAKIŞ	67
ALTINCI BÖLÜM	72
KATALOG	72
6.1. Sit Alanları İçinde İnşa Edilen Yapılar.....	74
6.1.1. Bağımsız Konaklar	74
6.1.1.1. Yıldız Konağı (Apartmanı)	75
6.1.1.2. Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No, 171	76
6.1.1.3. Ilgaz Evi (Konak)	78
6.1.2. Apartmanlar	79
6.1.2.1. Hatice Topaloğlu Apartmanı	79
6.1.2.2. İlhan Sağlar Apartmanı	82
6.1.2.3. Diyar Apartmanı.....	83
6.1.2.4. Ahmet Yahyaoğlu Apartmanı.....	85
6.1.2.5. Keskin Apartmanı.....	87
6.1.2.6. Kırıkoğlu Apartmanı.....	89
6.1.2.7. Mustafa Kesik Apartmanı.....	91
6.1.2.8. Gülal Apartmanı	93
6.1.2.9. Saray Apartmanı.....	94
6.1.2.10. Cebrazil Mahallesi, Uzun Sokak, No:22	95
6.1.2.11. Zincirlioğlu Apartmanı	97
6.1.2.12. Alikamanoğlu Apartmanı	98
6.1.2.13. Çınar Apartmanı.....	100
6.1.2.14. Ballık Apartmanı	101
6.1.2.15. Nazım Bey Apartmanı	102

6.1.3. Kamu Yapıları İle Özerk ve Yarı Özerk Kurumlar Tarafından İnşa Ettirilen Yapılar.....	103
6.1.3.1. Kamu Yapıları.....	104
6.1.3.1.1. Ketem Sağlıklı Hayat Merkezi ve Verem Dispansiyeri	104
6.1.3.1.2. Atabey İmam Hatip Orta Okulu	109
6.1.3.1.3. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü.....	110
6.1.3.1.4. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü	110
6.1.3.2. Yarı Özerk ve Özerk Yapılar	111
6.1.3.2.1. Turizm Danışma Bürosu	112
6.1.3.2.2. Kastamonu Ticaret Borsası.....	116
6.1.3.2.3. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Vakfı.....	117
6.1.3.2.4. Mahalli İdareler Birliği ve Gazeteciler Cemiyeti	119
6.1.3.2.5. El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü	122
6.1.3.2.6. Hisar Talebe Yurdu	128
6.1.3.2.7. Cebrail Mahallesi Taksi Durağı.....	130
6.1.3.2.8. Saraçlar Mahallesi, Stad Taksi Durağı	131
6.1.4. Ticaret Yapıları	131
6.1.4.1. İş Merkezleri	133
6.1.4.1.1. Urganioğlu İş Merkezi	133
6.1.4.1.2. Tahmiscioğlu İş Merkezi	134
6.1.4.1.3. Ticaret Odası İş Merkezi	135
6.1.4.2. Oteller	135
6.1.4.2.1. Serender Otel.....	135
6.1.4.2.2. Lidya Otel	137
6.1.4.3. Küçük Ölçekli İş Yerleri	138
6.1.4.3.1. Oto Yıkama Yapısı.....	138
6.1.4.3.2. Fiko Büfe	139
6.2. Sit Alanları Dışında İnşa Edilen Yapılar	140
6.2.1. Çok Katlı Siteler	140
6.2.1.1. Gölpark Sitesi.....	141
6.2.1.2. İhsangazi TOKİ Sitesi	142
6.2.2. Villa Tipi Evler	144
6.2.2.1. Sancak Sitesi.....	144

6.2.3. Çok Katlı Apartmanlar.....	145
6.2.3.1. Gölpark Kuzey Kale Apartmanı	145
6.2.3.2. Egemen Apartmanı.....	146
6.2.3.3. Umut Apartmanı.....	147
6.2.3.4. Safran Apartmanı	148
6.2.4. Kamu, Özerk ve Yarı Özerk Yapılar	150
6.2.4.1. Kamu Yapıları.....	150
6.2.4.1.1. Kastamonu Adalet Sarayı.....	150
6.2.4.2. Özerk ve Yarı Özerk Yapılar	151
6.2.4.2.1. Tapu ve Kadastro 19. Bölge Müdürlüğü.....	152
6.2.4.2.2. Kastamonu İl Özel İdaresi.....	152
6.2.4.2.3. Kastamonu Belediyesi Kuzeykent Ek Hizmet Binası	153
6.2.4.2.4. Doğrusöz Gazetesi Yapısı	154
6.2.4.2.5. Araç İlçesi Otogar Binası.....	154
6.2.4.2.6. Sebahat Mesut Meslek Yüksek Okulu	155
6.2.5. İş Merkezleri ve Oteller	156
6.2.5.1. Ufo İş Merkezi.....	156
6.2.5.2. Kültür Köyü Oteli.....	158
6.3. Peyzaj Düzenlemeleri.....	159
6.4. Kastamonu Tarihi Şehir Dokusunu Belirleyen Faktörlerin Günümüz Mahallelerine Yansıması	162
YEDİNCİ BÖLÜM.....	187
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	187
KAYNAKÇA.....	194
FOTOĞRAF LİSTESİ	206
ÇİZİM LİSTESİ	212
HARİTA LİSTESİ.....	214
ŞEKİL LİSTESİ.....	215
EKLER	216
ÖZGEÇMİŞ	232

TEZ ONAY SAYFASI

Cüneyt ÖZDEN tarafından hazırlanan “GELENEKSEL KONUT MİMARİSİNİN KASTAMONU’DAKİ CUMHURİYET DÖNEMİ YAPILARINA YANSIMALARI” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Bülent ORAL
Tez Danışmanı, SANAT TARİHİ

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Sanat Tarihi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 10.02.2020

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Dr. Öğr. Üyesi Bülent ORAL (KBÜ)

Üye : Doç. Dr. Anar AZİZSOY (KBÜ)

Üye : Prof. Dr. Kadir PEKTAŞ (İMÜ)

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdür

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntılarım intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Cüneyt ÖZDEN

İmza :

ÖNSÖZ

Geleneksel yerleşim yerlerindeki tarihi yapılar günümüzde inşa edilen bazı mimari yapılara etki etmiştir. Tarihi yerleşim yerlerinde inşa edilen ve inşa edilmekte olan mimari yapılarda, geleneksel öğelere yapının tasarımcısı, müteahhidi ve mimarı tarafından yer verildiği görülmektedir. Bu tür tasarımların yer aldığı yerleşim yerlerinden birisi de çalışmamızın kapsamını oluşturan Kastamonu'dur.

Çalışmada, geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen betonarme karkaslı yapıların geleneksel biçimleri üzerinden ele alınmıştır. Kastamonu kent merkezinde geleneksel mimari öğeleri barındıran, geleneksel mimarinin çizgisel özelliklerine sahip modern yapılar; konutlar, ticaret merkezleri ve kamu yapılarıdır. Bu çalışmada, geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen modern yapılar tespit edilmiştir. Ayrıca bu tür yapıların kent dokusu içinde günümüz mahalle oluşumlarına etkileri incelenmiştir. Bunun dışında park, bahçe ve meydanlarda kenti simgeleyen mimari eserlerin minimal örnekleri çalışma kapsamında incelenen diğer bir konu olmuştur.

Çalışmanın bütün evrelerinde, önerileri ile bana yol gösteren, bilgisi ve tecrübesi ile her zaman destek veren sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Bülent ORAL'a teşekkürleri borç bilirim. Çalışma boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme, Esmâ KARATAŞ'a, mimari projelerini benimle paylaşan mimar Nuray YÜCEL'e, Serhat SAĞLAR'a, Ferhat DEMİREL'e, Yusuf Furkan HACAK'a, İbrahim HACAK'a ve Bahar MUSAOĞLU'na teşekkür ederim.

Geleneksel Konut Mimarisinin Kastamonu'daki Cumhuriyet Dönemi Yapılarına Yansımaları, adlı yüksek lisans tezi, Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından desteklenen **SYL-2019-2023** numaralı proje kapsamında hazırlanmıştır. Katkıları nedeniyle Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Koordinatörlüğüne teşekkür ederim.

Cüneyt ÖZDEN

Karabük-2020

ÖZ

‘Geleneksel Konut Mimarisinin Kastamonu’deki Cumhuriyet Dönemi Yapılarına Yansımaları’ başlıklı çalışmada, Kastamonu şehir merkezinde bulunan ve Cumhuriyet Döneminde geleneksel mimarinin yansımış olduğu, konaklar, apartmanlar, siteler, villa tipi evler, kamu kurumları, yarı özerk ve özerk kurumlar tarafından inşa ettirilen yapılar, ticaret yapıları ve kentin çeşitli noktalarında yer alan peyzaj örnekleri incelenmiştir.

Tarihi ve kültürel mirası ile dikkat çeken Kastamonu kentinde geleneksel mimariye öykünen modern yapılarda özellikle son yıllarda nicel olarak artış görülmektedir.

Bu çalışmada, geleneksel konut mimarinin Kastamonu’nun modern mimarisine yansımalarının belirlenmesi, mahalle dokusunun oluşumuna etkisi ve bu uygulamaların gerçekleştirilmesinin sebeplerini ortaya konması amaç edinilmiştir.

Geleneksel kent dokusu Kastamonu’nun Cumhuriyet Dönemi ve sonrasında inşa edilen modern mimarisine etki etmiştir. Bu durum özellikle 2000’li yıllardan itibaren inşa edilen yapılarda daha belirgin bir şekilde görülmektedir. Bu bağlamda Kastamonu kent merkezi ve ilçelerinde Cumhuriyet’in ilanından itibaren inşa edilen modern yapılarda geleneksel biçimler görülmektedir. Kastamonu ve ilçelerinde Cumhuriyet Döneminden günümüze kadar olan süreçte inşa edilen modern yapılarda geleneksel mimari öğelerinin yoğun bir şekilde kullanılması konunun seçiminde önemli olmuştur.

Kent merkezinde bulunan sit alanları ve sit alanı dışındaki yerleşimler içerisinde bulunan yapılar çalışmamızın yönünü belirleyen diğer önemli unsurdur.

Sit alanları içerisinde inşa edilen modern yapıların cephelerinde geleneksel konut dokusuna öykünmeyi öne çıkaran bu tür yapıların iç mekânları günümüz yaşam koşullarına göre şekillenip geleneksel etkiden uzaklaşmıştır. Ancak bazı yapıların iç mekânında geleneksel etkide yapılan ahşap süslemeli tavanlar dikkat çekmektedir. Sit alanları dışında inşa edilen yapıların ise cephe özellikleri geleneksel mimariye

yknlerek tasarlanmıştır. Her iki yerleşim yerinde, geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen betonarme karkaslı yapıların cephelerinde geleneksel mimariye ait süsleme detayları bulunmamaktadır. Çalışma kapsamına dâhil edilerek modern yapı malzemeleri ile yenilenen konaklarda ve rekonstrüksiyonu yapılmış bazı yapılarda malzeme ve teknik açısından ise geleneksel dokudan uzaklaşıldığı grlmştir.

Geçmişe yknen yapılarda, çıkmalar, katlar arasında bulunan ahşap şeritler, pencere kanatları ve cephedeki renk dokusu olarak geleneksel dokuya yoğun bir şekilde uyulurken, malzeme olarak sadece sit alanlarının içinde inşa edilen yapıların bir kısmında geleneksel konut dokusuna uyulmuştur. Plan olarak geleneksel konut mimarisine uygun inşa edilen betonarme karkaslı yapı sayısının ise sınırlı sayıda olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kastamonu, Mimari, Modern, Geleneksel, Kent Dokusu, Mimari Estetik.

ABSTRACT

In the work called as “Traditional Residence’s Reflections on Republican Era Structures in Kastamonu”, republican era reflected mansions, apartments, sites, villas, public buildings, buildings built by autonomous and semi-autonomous institutions, financial buildings and landscape examples that are analyzed in various parts of the city.

Especially in recent years, there is a quantitative rise of modern structures and they are imitating traditional architecture in Kastamonu city. In this study, traditional housing architecture’s reflections on Kastamonu’s modern architecture as well as its effects on creation of neighbourhood pattern and also revealing the reasons of carrying out these practices are intended to be determined. Traditional city pattern affected the modern Kastamonu architecture built during and after the republican era.

This situation is more visible in buildings especially built by 2000s. In this matter, in Kastamonu city center and in its districts, modern structures built by the announcement of the republic have traditional figures. Also, strong usage of these traditional architecture elements on modern structures built in Kastamonu and its districts starting from republican era until today is also important to determine this paper’s subject. Additionally, buildings in site areas in city center and also in settlements outside these site areas are other important factors on determining our aspects of study.

Modern structures built within site areas have imitation to traditional city pattern whilst they have interiors shaped according to today’s need and life style and they are drifted apart from traditional effects. However, in some of the buildings’ interior designs, wooden ornamented ceilings in traditional style take one’s attention. Buildings built outside the site areas have frontages designed as affected by traditional architecture.

There are no ornament details that belong to traditional architecture on traditional architecture-inspired frontages of ferroconcrete structures in both of the

residential areas. It is seen that, in rebuilt and regenerated buildings by modern building materials included in this study, traditional housing pattern is drifted apart from traditional city structure. In buildings imitated the past, cantilevers, wooden bandelets between floors, window wings and color pattern in frontages are in harmony with traditional texture whilst this traditional housing texture is applied only in some of the structures within the site areas. It is observed that reinforced concrete carcass buildings that were built in accordance with the traditional housing architecture is limited in numbers.

Key Words: Kastamonu, Architecture, Modern, Traditional city pattern, Architect

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Geleneksel Konut Mimarisinin Kastamonu'daki Cumhuriyet Dönemi Yapılarına Yansımaları
Tezin Yazarı	Cüneyt ÖZDEN
Tezin Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Bülent ORAL
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	10.02.2020
Tezin Alanı	Sanat Tarihi
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	232
Anahtar Kelimeler	Kastamonu, Mimari, Modern, Geleneksel, Kent Dokusu, Mimari Estetik.

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Traditional Residence's Reflections on Republican Era Structures in Kastamonu
Author of the Thesis	Cüneyt ÖZDEN
Advisor of the Thesis	Asst. Prof. Dr. Bülent ORAL
Status of the Thesis	Master Degree
Date of the Thesis	10.02.2020
Field of the Thesis	Art History
Place of the Thesis	KBU/LEE
Total Page Number	232
Keywords	Kastamonu, Architecture, Modern, Traditional, Urban Texture, Architectural Aesthetics.

KISALTMALAR

Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Cad.	: Cadde
CIAM.	: Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi
Çev.	: Çeviri
Çiz.	: Çizim
Ed.	: Editör
Ek.	: Ekler
Foto.	: Fotoğraf
ICOMOS.	: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
İTÜ.	: İstanbul Teknik Üniversitesi
KHK.	: Kanun Hükmünde Kararname
Mah.	: Mahalle
ODTÜ.	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
Sok.	: Sokak
TOKİ.	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
UNESCO.	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
Vd.	: Ve diğerleri

GİRİŞ

Tarihi dokuya sahip kentler, geleneksel mimari eserleri ve sosyo-ekonomik durumları ile beraber kültürel açıdan Anadolu coğrafyasının önemli yerleşim yerleri olmuştur. Bu kentler sahip oldukları geleneksel mimari yapılarının kent dokuları ile birlikte geleceğe taşınması ve çağdaş yaşamla bütünleşmesi konusunda kültür mirasımızın önemli birer simgeleridir. Bu özellikleri ile kentin içinde bulunan konut dokusunun önemli bir bölümünün günümüzde korunduğu Kastamonu ili, Osmanlı sivil mimarisinin karakteristik özelliklerini bütün yönleri ile bugüne kadar taşıyan önemli yerleşim yeridir.

Kentlerde mimari biçimlerin oluşumunda görülmekte olan temel yaklaşım, inşa edilen modern dönem yapılarının çevresinde bulunan tarihsel ve kentsel simgelere sahip eserlerin değerlendirilerek bu değerlerin, betonarme yapılardaki çağdaş yorumları ile kültürel açıdan da devamlılığını sağlayan mimari karakterin ortaya konulması olmuştur. Diğer bir deyişle, yeni mimari tasarımlar, tarihi nitelikteki yapılarda görülen referanslardan hareket ederek geleneksel değerlere modern mimarinin sentezlenmesi söz konusudur (Bayır, vd. 1992, s. 240).

Günümüzde farklı bölgelerde görülmeye başlayan geleneksel mimari öğelerinin tekrar edilmesi, buldukları dönemlerin sosyal ve siyasal gelişmeleriyle paralel olan sanat anlayışları ile ilişkilidir (Oral, 2019, s.597). Örneğin Barok ve Rokoko'nun devamında görülen Neoklasik mimari anlayış başta büyük kentler olmak üzere çeşitli alanlarda kendisine oldukça fazla yer bulmuştur (Bridge, 2018, s.133-140). Roma şehirleri olan Pompei ve Herculaneum'da yapılan arkeolojik kazılar sonucunda ortaya çıkan Roma tarihi, paralelinde Roma mimarisine karşı bir ilgi doğurmuştur (Frampton, 2007, s.12-13). Böylece eski Roma mimarlığına bağlı çizgisel üslup ve anlayışla yapılan yapılar inşa edilmeye başlanmıştır (Oral, 2019, s.597). Neoklasik tarzda inşa edilen mimari eserlerde Roma mimarisi dışında Yunan mimarisi de göz ardı edilmemiştir. Neoklasik üslupla inşa edilen yapıların, Roma mimarisiyle bağdaştırılması, bu düşünce üzerinden o günün koşullarında inşa edilen kentlerin de biçimlenmesine neden olmuştur. Avrupa ve Rusya dışında Amerika da bu üslup ile tanışmıştır. Bu dönem mimarisi hükümetlerce de desteklenmiş bir nevi güç gösterisi şekline dönüşmüştür (Borden vd., s. 2010, s.288-300).

Avrupa’da görülen bu akım, mimaride toplumları geçmişe yöneltmiş hatta hayranlık duyulmasına neden olmuştur. Sanatsal ve siyasi alanda geçmiş uygarlıklara öykünmenin somut bir şekilde yansıdığı bu dönemin mimarisi, farklı imparatorlukların da mimari üslubu haline dönüşmüştür (Gombrich, 2016, s.480).

18. yüzyılda sanayileşme süreci içine giren Batı dünyasında, Fransız Devrimi ve endüstri alanında gelişmeler ile birlikte siyasi ve ekonomi alanlarında büyük değişimler yaşanmıştır (Pevsner, 1977, s.179-180). Bununla paralel olarak Osmanlı İmparatorluğu’nda da değişimler yaşanmış ve bu değişimler mimari alana yansımıştır (Fidan, 2002, s.18-19). Bu durum Antik Çağ mimari eserlerinin süslemeleri, mimari detayları ve çeşitli biçimlerin yeni yapıların cephelerinde görülmesi şeklinde ortaya çıkmıştır. Aslında siyasi anlamda desteklenen bu durum başta İstanbul olmak üzere Osmanlı sınırları içerisinde batılı ülkelere ait mimari eserlere olan ilginin, Osmanlı sanatına da yansıdığını göstermektedir. Böylece Osmanlı topraklarında da Neoklasik mimarlık ürünleri görülmeye başlanmıştır (Özlü, 2015, s. 295-321).

Türk sanatında Cumhuriyet ile beraber Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin çizgisel unsurlarına, biçimlerine öykünüldüğü görülmektedir. Örneğin; Birinci Ulusal Mimarlık ve İkinci Ulusal Mimarlık Akımlarının etkili olduğu dönemlerde, Selçuklu ve Osmanlı mimarisine öykünüldüğü gözlenmektedir (Oral, 2019, s. 597). Bu dönem mimarisinde kemer, kubbe, taç kapı, geniş saçaklar, kat silmeleri, kemerli pencereler, beyaz, mavi, turkuaz renkli çini panolar, iki renkli taş işçiliği, cephelerdeki simetri gibi Selçuklu ve Osmanlı mimarisi ile bağdaşan öğeler kullanılmıştır.

Dünyada koruma ile ilgili yaşanan gelişmeler paralelinde ülkemizde de bu kapsam içinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu bağlamda Akçura; Türk Evinin modern mimarimiz için ilham kaynağı olabileceğine değinerek, bu alandaki ilk gelişmelerin 1930’lu yıllarda Ankara’da görüldüğünü belirtmiştir. 1937 yılında Ankara Kalesinin çevresinde bulunan evlerin koruma altına alınması ve tahrip olan yapıların yıkılarak mahalle oluşumlarının kaleye göre düzenlendiğini belirtmiştir. Ancak koruma ile ilgili kararların yetersiz kalması, bu konuda yeterli adımların atılmamasına neden olmuştur (Akçura, 2009, s.190).

Türk mimarisinde geçmişe öykünmenin yaşandığı diğer bir dönem ise 1980’li yıllardır. Bu tarihlerde inşa edilen bazı mimari eserlerde geleneksel yapı malzemeleri ile betonarme karkaslı yapıların cephelerinde kaplamalar yapılmıştır (Güzer, 1997, s. 369). Cephe kaplamaları sonraki yıllarda kent merkezli sokak iyileştirme çalışmalarında da görünen bir unsur haline gelmiştir.

Yaşadığımız bilgi çağında iletişim ve teknoloji alanlarında yaşanan gelişmeler, mesafelerin yok olmasına ve dünyanın her yerinden üretilen sanatsal çalışmalar ile oluşumları takip etmemize neden olmaktadır. Küreselleşme, toplumların sosyal, siyasal, sanatsal alanlarda geleneksel köklere bağlı bir şekilde yeni ve özgün sanat arayışları içinde yaklaşımlarda bulunmalarına neden olmuştur (Kalyoncu, 2011, s. 87). Bu duruma benzer gelişmeler ülkemizde de kültür varlıklarını koruma politikaları bilincinin gelişmesiyle hızlı bir şekilde yaygınlaşmıştır.

2000’li yıllardan sonra dönemin hükümeti tarafından ortaya konulan başta modern adalet sarayları, eğitim kurumları olmak üzere hükümet tarafından geçmişe öykünülerek desteklenen yeni mimarlık anlayışı dikkat çeker. Bu durum birçok kamu niteliğindeki yapıda gözlenmektedir. Bu yapılar başta buldukları yörelerin mimari özellikleri göz önüne alınarak Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin biçimsel özelliklerini yansıtmışlardır. İşte hükümet tarafından da desteklenen mimarlık ürünleri süreç içinde çok hızlı bir şekilde kentlerde yöresel mimariyi andıran yapı örneklerinin çoğalmasına da neden olmuştur.

Kastamonu bu açıdan barındırdığı kültürel ve sosyal yönleri ile çeşitli alanlarda koruma altına alınmıştır. Koruma altına alınan eserlerin başında ise tarihi evler ve dini yapılar bulunmaktadır.

Kültür varlığı olarak tespit edilen ve kent merkezi içinde korunması sağlanan bölgelerin başında kentsel sit alanları gelmektedir. Kentsel sit alanları içinde bulunan geleneksel sivil mimarisinin örnekleri, günümüzde Kastamonu mimarisine yön vermektedirler. Geleneksel yapıların arazi kullanımı ve bireysel yapı düzeni, modern çağda yerini plana bağlı bir yapı düzenine, usta çırak ilişkisi doğrultusunda tasarlanan evler ise yerini mimar, müteahhit ve kent planı doğrultusundaki tasarımlara bırakarak yeni biçimlerde yapıların yaygınlaşmasına neden olmuştur. Ayrıca modern mimarideki prefabrikasyon (seri üretim) ile hız kazanan betonarme yapılar, doğal olarak geleneksel yapı dokusu üzerinde baskın olmaya başlamıştır. Bu durum aynı

zamanda kentin de geleneksel kent dokusundan uzaklaşmasına neden olmuştur. 20.yüzyılın ilk yarısıyla birlikte mimaride işlevsel tasarım düşüncesinin yaygınlaşması yeni tasarımlara sahip yapıların inşa edilmesinde etkili olan diğer bir durumdur (İnan, 2011, s.98). Bu unsurlar modern yapıların, plan ve cephe açısından yeniden şekillenmelerine öncülük etmiştir. Birbirinden oldukça ayrı ve farklı koşullar içeren bu unsurlar doğal olarak geleneksel mimari anlayışın birebir aynısının değil ancak buna bir öykünmenin gerçekleşmesine izin vermiştir. Dolayısıyla bu etkiler geleneksel yaşam biçimine sosyal ve mimari anlamda yansiyarak değişimlerin hızlanmasını meydana getirmiştir.

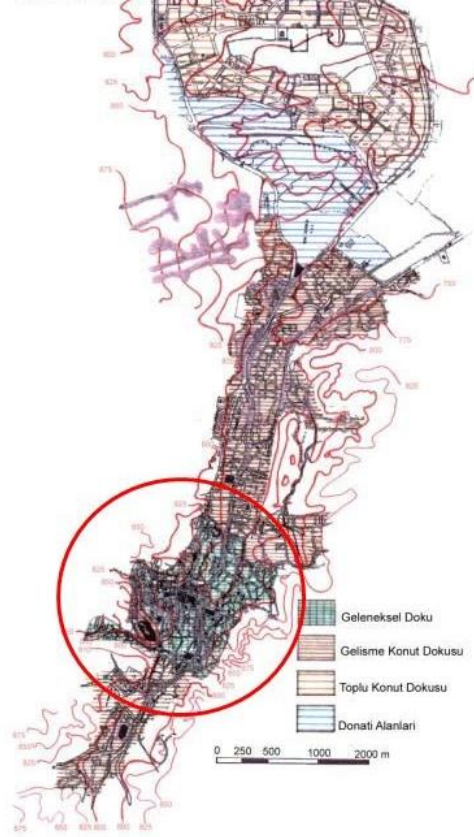
Kastamonu'daki tarihsel kentsel alanın günümüze kadar korunmuş olmasının önde gelen sebeplerinden birisi 18. ve 19. yüzyıllarda yapılan imar hareketleri ve 19. yüzyılda gerçekleşen onarımlardır. Cumhuriyet'in ilk dönemlerinde de önemini koruyan Cumhuriyet'in ilanından sonra gelişen şehircilik anlayışında ortaya çıkan "meydan" kavramıyla beraber, Kastamonu'da Nasrullah Camisinin kuzeyinde ve Hükümet Meydanında yer alan tarihi yapıların yıkılması, günümüzde kent yerleşimini etkileyen iki önemli meydanı ortaya çıkarmıştır (Biçer ve Çolpan, 2002, s. 64). Bu iki meydan, kale eteği ve Karaçomak Deresinin her iki yakası boyunca uzanan geleneksel yapılar ile iç içe giren modern yapılar, kent dokusunu koruma politikasında, özellikle 2000'li yıllardan sonra farklı bir yaklaşıma neden olmuştur. Bu yaklaşım modern yapı malzemeleri ile inşa edilen yapıların geleneksel mimariye öykünmeleriyle somut bir şekle dönüşmüştür. Bu durumun başlıca sebeplerinden birisi Kastamonu İl Özel İdaresi tarafından projelendirilen ve Kastamonu Kültür Turizm Müdürlüğü ile Kastamonu Belediyesinin destek verdiği sokak iyileştirme çalışmalarının yoğun bir şekilde yapılmasından kaynaklanmıştır.¹ Bu projeye 2016 yılında başlanmış olup ilk etapta 39 yapının restorasyonu yapılmış, yeni yapıların geleneksel dokuya bağlı bir şekilde planlanması sağlanıp ve tamamen tahrip olan yapıların yıkılıp yeniden aslına uygun bir biçimde yapıldığı gözlemlenmiştir.²

Aynı zamanda kent imar planı çizildiğinde kentsel sit alanları göz önüne alınarak yeni yerleşim yerleri ortaya çıkmaktadır. Kastamonu şehir merkezinde geleneksel doku ile iç içe inşa edilen modern yapılar günümüz Kastamonu kent

¹ Kastamonu Belediyesi Bağımsız Günlük Gazetesi,2016, Mustafa Afacan'ın Köşe Yazısı

² Tahrip olan yapıların yeniden aslına uygun olarak inşa edilmesi konusunda kayıtlarda ve saha çalışmamızda herhangi bir sayıya ulaşamamıştır. Fakat saha çalışması kapsamında tespit edilen yapılar sit alanları ve çevresinde bulunan konutlar başlığında ele alınmıştır.

kimliğinin oluşumunda önemli bir unsur haline gelmiştir. Kent merkezindeki geleneksel doku eski yerleşim yerinde toplanırken, modern yapı malzemeleri ile inşa edilen toplu konutlar, apartmanlar ve siteler kent merkezinde geniş alanlara yayılmışlardır (Harita,1).

Harita. 1 Kastamonu, İmar Planı (Çolpan, Biçer, 2002, s.66).

Çevre illerde görülen yerleşimler hakkında Oral şöyle demektedir; “kentsel sit alanı içinde bulunan modern yapılarda geleneksel unsurlar daha yoğun bir biçimde kullanılmıştır. Bunun başlıca sebebi ise sit alanları içinde inşa edilen modern yapıların o bölgedeki geleneksel dokuya bağlı kalmasındandır” (2019,s.599). Bu durum Kastamonu da sit alanı içinde inşa edilen modern yapılar üzerinde doğrudan etkili olmuştur.

Kastamonu’da Osmanlı kent dokusunu yansıtan Hisarardı Mahallesi, Hepkebirler Mahallesi, Akmescit Mahallesi, Cebrail Mahallesi, Atabeygazi Mahalesi, Honsanlar Mahallesi ve İsmailbey Mahallesi tarihi kent dokusunu büyük oranda koruyan ve kentsel sit alanı içinde bulunan mahallelerdir. Bu mahallelerin dışında başta Kuzeykent Bölgesi ve Olukbaşı yönü 20.yüzyıldan itibaren modern yapılaşmanın

genişleyerek yeni bir doku ortaya çıkardığı yerleşim yerleridir. Kastamonu'nun tarihi dokuya sahip yerleşim yerleri Hisarardı Mahallesi ile İsmailbey Külliyesi arasında kalmıştır.

Kastamonu kentinde sit alanları içerisinde inşa edilen modern yapılar bazen eski yapı fonksiyonları ile beraber yeniden ele alınmış, bazen de var olan fonksiyonları besleyen yeni yapıların ihtiyaca göre yapıldığı gözlenmektedir. Bunların dışında geleneksel dokuya sahip yapılar bazen sadece cephe kaplaması ve modern bir iç mekân kurgusu ile beraber yeniden ele alınmıştır. Bu modern mekân kurgusuna sahip yapılarda geleneksel dokunun, yapıların dış cephelerinde görülmesinin yanı sıra, geleneksel konut mimarisine ait özelliklerin modern dönem yapılarına nasıl yansıdığını göstermesi bakımından önemlidir.

Yapıların cepheleri dışında, geçmişten günümüze kadar süren kültürel ve sanatsal değişimler ile bunlara bağlı arayışlar, yapıların iç mekânlarının yeniden biçimlenmesine ve düzenlenmesine de neden olmuştur. Toplumların kültürel ve sanatsal birikimleri ile paralel olan sosyal koşullar beraberinde zaman ve mekân kavramlarını da doğurmuştur. Böylece yapıların mekânlarında da değişimler süreç içinde gözlenmiştir (Paşa Apaydın, 2011, s.33-34). Modern ve geleneksel yapı malzemesi ile birlikte modern ve geleneksel yapı teknikleri ile oluşan bu mimari tarz, cephelere yansıyan geleneksel konut mimarisine ait dokunun aksine yapıların iç mimarisinde çağdaş bir uyarılma şeklindedir. Modern mimaride çağdaş yaşamı ve geleneksel tarzı bir arada veren bu düşünce modern dünyada günümüz yaşam koşulları içinde geçmişe öykünüldüğünün adeta göstergesi olmuştur.

Bu mimari anlayışın ürünü olan yapılar inşa edilirken konumları, yapılarda kullanılan malzemelerin türü, estetik anlayışı ve bunların çevre ile ilişkileri de ön plandadır. Bu durumun sonucu olarak şehir merkezinde iki farklı yerleşim alanı ortaya çıkmıştır. Birinci yerleşim alanı geleneksel doku ile iç içe olan kentsel sit alanları, ikinci yerleşim yeri ise yeni yapılaşmanın yapıldığı modern yerleşim birimleridir. Bu yerleşim alanları dönemlerin sosyal ve ekonomik koşullarının da simgesi olmuşlardır.

Bu tür oluşumlar sit alanı içinde ve dışında inşa edilen modern sivil mimari eserlerde yoğun bir şekilde uygulanarak kentin mahalle dokusunu etkilemiştir. Kent merkezinde geçmişe öykünme, mahallelerin cadde ve sokaklarına yoğun bir biçimde

yansımıştır. Böylece Kastamonu'daki farklı yaşam biçimleri, kültürler, mimarlık anlayışları gelenek ve geçmiş bağlamında günümüz modern kentlerine taşınmaktadır.

Aynı zamanda geleneksel kimlik arayışları ile de özdeşleşen bu mimari oluşum Kastamonu kent merkezinde bulunan kamu yapıları, konutlar, apartmanlar, siteler, dükkânlar, iş hanları, oteller, kent merkezli peyzaj örnekleri ele alınarak geçmiş mimarlığa nasıl öykünüldüğü sebepleriyle birlikte ele alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN TANIMI

Geleneksel mimarinin en iyi temsilcisi olarak konutlar, inşa edilmiş oldukları çevrenin iklim şartlarına ve bulunan malzeme yapısına göre tasarlanarak kendilerine ait bir mimari anlayışı ortaya koyarlar. Bu anlayışa sahip geleneksel mimari örneklerinin bulunduğu yerleşim yerlerinden birisi de Osmanlı döneminde sancak olan Kastamonu'dur. Kastamonu'da özellikle 18.ve 19. yüzyıllarda inşa edilmiş konutlar, bölgenin mimari üslubunu belirlemektedir.

Kastamonu kentinin mimari üslubunu belirleyen bu geleneksel konutlar Cumhuriyet döneminden itibaren yapılmış olan modern yapıları da belirli ölçülerde etkilemiştir.

Bu açıdan bakıldığında “Geleneksel Mimarinin Kastamonu'daki Cumhuriyet Dönemi Modern Mimarisine Yansımaları” başlıklı tez çalışmasında, Kastamonu'da bulunan geleneksel mimari anlayışın, Cumhuriyet dönemi modern mimarisine yansımaları ve geleneksel biçimler sebepleriyle beraber ortaya konmuştur. Çalışmada; Kastamonu kentinin tarihi, geleneksel konut mimarisinin gelişimi, Cumhuriyet Döneminde ortaya çıkan Birinci Ulusal Mimarlık ve İkinci Ulusal Mimarlık Akımları ele alındıktan sonra geleneksel ve modern kavramları sanat tarihi disiplini çerçevesinde tartışılmıştır. Bu başlıklardan sonra günümüzde Kastamonu kent dokusunu biçimlendiren anıtsal yapılar ve doğal oluşumlar üzerinden günümüzdeki Kastamonu kent dokusu ele alınmıştır. Son olarak Kastamonu'da geleneksel mimariye öykünümlere inşa edilen modern kamu yapıları, özerk ve yarı özerk kurumlarca inşa ettirilmiş yapılar, konaklar, apartmanlar, villa tipi siteler, oteller, iş merkezleri, küçük ölçekli iş merkezleri, park ve meydanlarda bulunan kenti simgeleyen peyzaj örnekleri sit alanı içerisinde ve sit alanı dışında olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araŐtırmada, geleneksel konut mimarinin Kastamonu'nun modern mimarisine yansımalarının belirlenmesi, mahalle dokusunun oluşumuna etkisi ve bu uygulamaların gerçekleştirilmesinin sebeplerini ortaya konması amaç edinilmiştir. Bu amaç doğrultusunda Kastamonu'da Cumhuriyet döneminden itibaren yapılmış olan modern yapılar tespit edilerek, hangi yapılarda geleneksel oğelerin bulunduğu, geleneksel çizgilerin yeni anlayışla nasıl Şekillendiği ve kent yerleŐiminde hangi bölgelerde ne sıklıkla bu yapıların inşa edildiğine yönelik tespitler yapılmıştır.

Sosyal ve siyasal olarak benimsenen bu durumun modern kent dokusu içindeki mahalle oluşumlarına etkisinin tespit edilmesi sanat tarihi disiplini içerisinde çalışmada amaç edinilen diğer bir konu olmuştur.

Kastamonu ve ilçelerinde inşa edilen modern yapılarda geleneksel oğelerin üzerinde daha önce bilimsel olarak ele alınmaması çalışmanın özgünlüğünü göstermektedir.

Bu alıŐma ile Kastamonu kent dokusu içinde inşa edilen modern yapılarda geleneksel mimarinin biçimlerinin yeni yapılacak olan modern yapılara katkı sağlayacağı varsayılmaktadır. Ayrıca günümüzde devam etmekte olan tarihi dokuya yönelik koruma faaliyetlerinin, Kastamonu'da ve diğer kentlerde daha fazla ön plana katkı sağlayacaktır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Geleneksel mimarinin Kastamonu'daki modern mimarisine yansımaları ile ilgili daha önce bir bilimsel çalışma yapılmamıŐtır. Kastamonu ile ilgili bilimsel çalışmalar daha çok kent tarihi, Kastamonu'da kurulan beylikler, Osmanlı dönemi dini mimarisi ve geleneksel Kastamonu konut mimarisi ile ilgilidir.

Geleneksel Konut Mimarisinin Kastamonu'daki Cumhuriyet Dönemi Yapılarına Yansımaları adlı bu çalışma, geleneksel Osmanlı konut mimarisinin Kastamonu özelinde geleneksel biçimlerin modern sivil yapılara yansımaları, malzeme ve teknik açısından değerlendirilmesi ve sebepleriyle birlikte ortaya konulması bakımından 21.yüzyıl modern mimarlığına nasıl taŐındıđını irdeleyen bir araŐtırmadır.

Bu çalışma, Kastamonu’da Cumhuriyet döneminden itibaren yapılmış modern yapılara geleneksel mimari anlayışın ne sıklıkla günümüze yansıdığını, kent dokusunu nasıl etkilendiğini ve bu durumun kurumlar ya da şahıslar tarafından nasıl desteklendiğini tespit etmemiz açısından önemlidir.

Kastamonu’da inşa edilmiş, geleneksel biçimlere sahip modern yapıların bilimsel araştırmalar açısından oldukça yeterli veri sunması, konunun seçiminde etkili olmuştur. Böylece konunun özgün değeri güçlenmiştir. Kültürel açıdan zenginlik taşıyan geleneksel mimari anlayışın, günümüz teknolojisiyle inşa edilen modern yapılara da şekil vermesi özgün bir değer olup, bilimsel yöntemlerle belgelenmesi, 21. yüzyıl modern mimarisine farklı bir bakış açısı sunacağı ön görülmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

“Geleneksel Konut Mimarisinin Kastamonu’daki Cumhuriyet Dönemi Yapılarına Yansımaları” adlı çalışma on başlıktan oluşmuştur.

‘Giriş’ başlıklı birinci bölümde, 21. yüzyıldan önceki dönemlerde Avrupa ve Türk mimarlığında hangi dönemlerde geçmiş uygarlıklara ait mimari eserlere nasıl öykünüldüğü verilmiştir. Daha sonra Kastamonu kentinde tarihi dokunun korunması ve günümüze nasıl ulaştığı sebepleri ile birlikte açıklanmıştır. Bu açıklamaların hemen ardından Kastamonu’da geçmişe öykünülerek inşa edilen yapıların hangi yıllar arasında nasıl yaygınlaştığı ve bu durumun ne tür yapılarda gözlemlendiği açıklanarak, farklı başlıklar altında çalışmanın önemi, bu çalışmanın bilimsel açıdan ele alınmasının amacı, çalışma boyunca karşılaşılan zorluklar, izlenen yöntem çalışma içinde ele alınan kaynakların tanıtımları yapılmıştır.

‘Kastamonu’nun Coğrafi Konumu ve Tarihçesi’ başlıklı ikinci bölümde, Kastamonu kentinin coğrafi konumu hakkında açıklamalar yapıldıktan sonra Türk tarihi öncesi Kastamonu, Türk hâkimiyetinden sonra Kastamonu kentinin tarihi ve kentin gelişimi ele alınmıştır. Ayrıca Kastamonu’da kent kimliğinde önemli rol oynayan meydanların, dini yapıların ve sivil mimarlık örneklerinin yoğun olduğu bölgeler, yeni yerleşim yerleri ve bunların kent dokusu içindeki yerleri ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir.

‘Geleneksel Konut Mimarisi’ başlığı altındaki üçüncü bölümde, genel olarak geleneksel Türk konut mimarisi; tarihçesi, plan özellikleri, cephe düzenleri ve

kullanılan malzemeleri, geleneksel Türk kentlerinin yerleşimleri ve sokak düzenleri gibi farklı başlıklar altında incelenerek, Kuzey Anadolu Bölgesi konut mimarisi ve Kastamonu kentinin geleneksel mimarisi irdelenmiştir.

‘Kavramsal Olarak “Geleneksel” ve “Modern” Terimleri ’ başlıklı dördüncü bölümde, çalışmanın önemli iki kavramı olan geleneksel ve modern kavramlarının tanımları ve mimarlık sanatı üzerindeki etkileri Sanat Tarihi disiplini altında ele alınmıştır.

‘Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarisi’ adlı beşinci başlık altında, Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde yaşanan siyasi ve sosyal gelişmelerin sonucunda görülen dönemin sanat anlayışları ve mimarlığı ile ilgili tespitler yapılmıştır. Bu ana başlıkta I. Ulusal Mimarlık ve sonrasında yaşanan gelişmeler, II. Ulusal Mimarlık ve 1590’lı yıllardan sonra yaşanan gelişmeler olarak farklı başlıklar altında incelenmiştir. Cumhuriyet döneminde yaşanan bu gelişmelerin sosyal, siyasal ve ekonomik olarak mimarlık sanatı üzerindeki etkilerine yönelik tespitlerde bulunulmuştur. Aynı zamanda dönemim mimarlık anlayışı bu çalışmanın sınırlarını belirleyen Kastamonu kentine nasıl yansıdığı örnek yapılar üzerinden aktarılmıştır.

‘Modern Mimarlık Döneminin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi’ başlıklı altıncı bölümde, Endüstri Devrimi sonrasında Avrupa’daki mimari alanda atılan adımlar ve ortaya çıkan akımlar ele alındıktan sonra Türkiye’nin modernizm ile tanışması ve devamında yaşanan gelişmeler ele alınmıştır.

‘Geleneksel Konut Mimarisinin Kastamonu’daki Cumhuriyet Dönemi Yapılarına Yansımaları’ başlıklı yedinci bölümde, geleneksel mimarinin Cumhuriyet döneminde Kastamonu’da inşa edilmiş modern mimarisine yansımaları, çizgisel özellikleri ve biçimsel öğeleri saha çalışması sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda incelenmiştir. Bu bölümde kamu yapıları, konutlar ve ticaret yapıları ve meydanlarda bulunan peyzaj örnekleri arazi çalışması sırasında tespit edilerek fotoğrafları çekilip çizimleri yapılmıştır. Bu sınıflamalar yapıların türlerine göre ve modern kent yerleşimi ile geleneksel mimari dokunun yoğun olduğu yerlere göre de ayrı sınıflanmış olup değerlendirmeleri yapılmıştır. Daha sonra geleneksel mimariden etkilenecek yenilenen günümüz mahalle dokuları çizim ve fotoğraflarla desteklenerek aktarılmıştır.

‘Değerlendirme ve Sonuç’ başlıklı sekizinci bölümde, tarihi Kastamonu evlerine öykünen modern yapıların kent merkezinde ve ilçelerinde ne sıklıkla görüldüğü, sit alanı içinde ve dışında nasıl inşa edildikleri ele alınmıştır. Bu bölümde değerlendirilen diğer bir unsur ise geleneksel mimariye öykünmenin sokak dokusu içerisindeki durumu örneklerle birlikte ele alınmıştır. Aynı zamanda Kastamonu kentinde görülen bu durumun sosyal ve siyasal olarak nasıl desteklendiğine yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

Kastamonu mimarisinin özelliklerini yansıtarak tespit edilen modern yapılar üzerinden sit alanları içerisindeki durumları ile sit alanı dışında bulunan yapıların ne sıklıkla ve geçmişe öykünüldüğü bütün yönleri ile tespit edilerek aktarılmıştır. Yine sit alanlarından uzaklaştıkça görülen yapılarda geleneksel konut dokusuna ait etkinin nasıl değiştiği ve nasıl ele alındığı malzeme, teknik ve iç mekân üzerinden detaylıca verilmiştir. Tespit edilen modern yapıların geleneksel özellikleri, biçimsel öğeleri, çizgisel özellikleri karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Mimari eserler üzerinden geçmişe öykünmenin kent dokusunu nasıl koruduğu ve şekillendirdiği, kent turizmine nasıl katkı sağladığı yapılan tespitlerle birlikte aktarılan diğer bir sonuç olmuştur. Geleneksel mimari anlayışın Cumhuriyet dönemi modern yapılarına yansımadaki sosyal ve siyasal etkenler ile birlikte ortaya çıkan mimari anlayışın günümüzdeki önemi değerlendirilmiştir.

‘Kaynakça’ başlıklı dokuzuncu bölümde, çalışma sırasında yararlanılan kaynaklar listelenerek verilmiştir.

‘Ekler’ başlıklı onuncu bölümde ise çalışma kapsamında tespit edilen yapıların dış cephelerinde, iç mekânlarında ve kullanılan malzemelerde geleneksel etkilerin mi yoksa modern özelliklerin mi olduğuna yönelik tespitler tablolar halinde verilmiştir. Ek 1’de çalışma kapsamında tespit edilen konaklar, evler, çok katlı apartmanlar, villa tipi siteler verilmiştir. Ek 2’de kamu kurumları ile özer ve yarı özerk kurumlarca inşa edilen yapılar, Ek 3’de iş merkezleri, oteller, küçük ölçekli iş merkezleri gibi ticaret yapıları, son olarak Ek 4’te park ve meydanlarda bulunan peyzaj örnekleri tablolar üzerinden görselleri ile birlikte belirtilmiştir.

YARARLANILAN BAŞLICA KAYNAKLAR

Cumhuriyet döneminde Kastamonu’da inşa edilen modern mimarisine yansımış geleneksel özellikler, biçimsel öğeler ve çizgisel özellikler hakkında bilimsel açıdan herhangi bir çalışma yapılmadığı belirlenmiştir.

Literatür taraması kapsamında Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Kastamonu Üniversitesi Bilgehan Bilgili Merkez Kütüphanesi, Kastamonu Kütüphanesi ve Kültür Evi, Negehan Bilgili Kütüphanesi, Bilgehan Bilgili Merkez Kütüphanesi, İstanbul İslam Araştırmaları Merkez Kütüphanesi ve Ankara Milli Kütüphanelerinde kaynak taramaları gerçekleştirilmiştir. Kütüphaneler dışında Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğü Arşivi, Kastamonu Belediyesi Tapu ve Kadastro Müdürlüğü Arşivi, Kastamonu Belediyesi Akteke Ek Hizmet Binası Arşivi, Kastamonu Belediyesi İmar Müdürlüğü Arşivi, Kastamonu Vakıflar Müdürlüğü Arşivleri, Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivinde yapı tespitleri ve tarihçeleri için araştırmalar yapılmıştır. İnternet üzerinden akademik tezler ve makaleler ile ilgili literatür çalışması yapılmıştır.

Geleneksel mimarinin günümüz mimarisine yansımaları konusunda öne çıkan çalışmaların başında Bülent Oral’ın 2019 yılında ele aldığı “Geleneksel Mimariye Öykünme Bağlamında Günümüz Safranbolu Sivil Mimarisi³” adlı makale, bu çalışma için bir yöntem niteliği taşımıştır. Bu çalışmada Safranbolu sivil mimarisinin yörenin tarihi evlerinden nasıl etkilendiği örnek yapılar üzerinden detaylıca açıklanmıştır. *Arredamento Mimarlık* dergisi, 2014 yılı sayısında Bülent Batuman’ın “Mimaride Temsil Olarak Selçuklu-Osmanlı ve Ulusun Yeniden İnşası⁴” isimli çalışmada ülkemizin çeşitli şehirlerinde inşa edilen adliye binalarında görülen Selçuklu ve Osmanlı özelliklerine değinilmiştir. Aynı dergide yayınlanan Ahmet Ersoy’un “Mimarlık ile Geçmişin Cenderesi⁵” çalışmasında günümüzde inşa edilen eserlerde Osmanlı mimari üslubunun görülmesi konusunda açıklamalar yapılmıştır. Bu iki makale de çalışma sırasında yararlanılan kaynaklar olmuşlardır.

³ Oral, B. (2019). Geleneksel Mimariye Öykünme Bağlamında Günümüz Safranbolu Sivil Mimarisi. *İnsan ve İnsan*, 6, s. 597-631.

⁴ Batuman, B. (2014). “Okul Cephelelerinden Cumhurbaşkanlığı Sarayına: Mimari Temsil Olarak Osmanlı-Selçuklu ve Ulusun Yeniden İnşası” *Arredamento Mimarlık*, S.12, s.65-73.

⁵ Ersoy, A. (2014). “Mimarlık ve Geçmişin Cenderesi” *Arredamento Mimarlık*, S.12, s.76-80

Çalışma kapsamında yararlanılan diğer kaynaklar arasında Mimarlar Odası tarafından basılan 1992 tarihli “Gelenekten Geleceğe Evimiz⁶” adlı proje yarışmasında farklı mimarların bazı tarihi kent dokuları üzerinden hazırladıkları proje önerileri ve tarihi evlerin günümüze nasıl taşındığı konusunda farklı açıklamalar ve önerilerde buldukları çalışmalarında detaylı bir şekilde olmasa da kısa notlarla geleneksel mimarinin günümüz mimarisine yansımalarına değindikleri çalışma ve Kültür ve Tabiat Varlıklarının 2002 yılında Antalya’da düzenlediği “Türkiye’de bulunan Tarihi Kent Dokularının Korunmaları ve Geleceğe Taşınmaları” hakkında yapılan sempozyumda konuşan Metin Sözen “Koruma Politikalarında Yeni Yaklaşımlar⁷” adlı konuşmasında kent tarihi dokuların korunmalarında eski dönemlerde yapılan hatalar üzerinden giderek günümüzde yeni koruma yöntemleri ile bunların geleceğe taşınmaları konusunda değerlendirmeler yapmıştır.

Çalışmanın kapsamında Kastamonu kent tarihini konu alan bilimsel yayınlar, geleneksel Türk mimarisini konu edinen bilimsel yayınlar ve geleneksel Kastamonu mimarisi ile ilgili literatür çalışması yapılmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında Cumhuriyet Dönemi Mimarisini konu edinen kaynaklar araştırılmış ve elde edilmiştir. Yine çalışma sırasında geleneksel ve modern kavramlarını ele alan bilimsel yayınlar araştırılmıştır. Geleneksel Konut Mimarisinin Kastamonu’daki Cumhuriyet Dönemi Yapılarına Yansımaları başlıklı bölümde konu ile benzer olan bilimsel çalışmalar tespit edilmiş ve incelenmişlerdir. Böylece konu kapsamı içine dâhil olacak bütün yayınlara ulaşılmış ve titizlikle incelenmişlerdir. Yine, Türk konut mimarlığı ile ilgili değerlendirmelerde bulunabilmek için, geleneksel Türk evlerinin tarihi, plan özellikleri, cephe özellikleri kullanılan malzemeler ve bunların süreç içindeki gelişimleri ele alan kaynaklar incelenmiştir.

Kastamonu tarihçesi ile ilgili, Kemal Kutgun Eyüpgiller’in “Bir Kent Tarihi Kastamonu⁸” adlı çalışması Kastamonu kentinin tarihini, kentin tarihsel süreç içindeki gelişimini, sivil yapılarını, dini yapılarını, ticaret yapılarını ve kamu yapılarını detaylı

⁶ Mimarlar Odası (1992). *Gelenekten Geleceğe Evimiz Proje Yarışması*, İstanbul: Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Yayınları.

⁷ Sözen, Metin (2002). “Koruma Politikalarında Yeni Yaklaşımlar”. Türkiye’de bulunan Tarihi Kent Dokularının Korunmaları ve Geleceğe Taşınmaları Sempozyumu.

⁸ Eyüpgiller, K.K. (1999) *Bir Kent Tarihi Kastamonu*. Kastamonu: Eren Yayıncılık.

bir şekilde ele almıştır. Talat Mümtaz Yaman'ın “Kastamonu Tarihi⁹” isimli çalışması, Kastamonu'nun tarihini, coğrafyasını ve mimari eserlerinin kent dokusu içinde belirttiği diğer bir çalışmadır. Emin Baydil'in 1994 yılında hazırladığı “Gökırmak Havzasının Coğrafyası¹⁰” adlı çalışmasında Kastamonu'nun da içinde bulunduğu coğrafyanın yeryüzü şekillerini, coğrafyanın şekillenmesinde önemli olan unsurlarının, beşeri ve iktisadi açıdan geniş bir değerlendirmesini yapmıştır. Kentin tarihi ve dokusu konusunda başvurulan diğer önemli bir kaynak ise Kenan Bilici'nin “Kastamonu'da Türk Devri Mimarisi ve Şehir Dokusunun Gelişimi (18. Yüzyıla Kadar)¹¹” isimli çalışmadır.

KAPSAM VE KARŞILAŞILAN ZORLUKLAR

Çalışma, geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen günümüz modern kapsamaktadır. Bu bağlamda yapılar arasındaki etkileşim unsurları, işlev, çizgisellik, biçim ve teknik açıdan değerlendirmeler yapılmıştır. Geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen modern yapıların günümüz mahalle oluşumlarına etkisi ayrıca incelenen bir konu olmuştur.

Restorasyonu gerçekleştirilmiş olan yapılar ve tahrip olmamış geleneksel yapılar çalışmanın kapsamına dâhil edilmemiştir. Çalışmanın başında gerçekleştirilen saha çalışması sırasında tespit edilen modern yapıların inşa tarihlerine ulaşmakta zorluklar yaşanırken, fotoğraf çekimleri yapıldıktan sonra çizimlerinin yapılması için gerekli olan ölçülerin alınmasında ayrıca zorluklar yaşanmıştır. Kentin bazı sokaklarının dar olması nedeniyle fotoğraf çekimlerinde yer yer sıkıntılar yaşanmıştır. Fotoğraf ve çizimlerin gerçekleşmesi için alınması gerek izinler sürecin uzamasına neden olmuştur. Yine yapı sahiplerinden gerekli izinler alınamadığından dolayı, bazı yapı çizimleri elde edilememiştir.

Çizimler için gerekli ölçülerin alınması sırasında yüksek yapılarda alınan ölçülerde zorluklar yaşanılmış ve bu yüzden yapıların cephe çizimlerinde ortalama %8 oranında hata payına yer verilmiştir.

⁹ Yaman, T.M. (1935). *Kastamonu Tarihi (XV. Asrın Sonuna Kadar)*. Kastamonu: Ahmet İhsan Matbaası.

¹⁰ Baydil, E. (1994). *Gökırmak Havzasının Coğrafyası (Beşeri ve İktisadi Bakımdan)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

¹¹ Bilici, Z.K. (1991). *Kastamonu'da Türk Devri Mimarisi ve Şehir Dokusunun Gelişimi (18. Yüzyıl Sonuna Kadar)*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

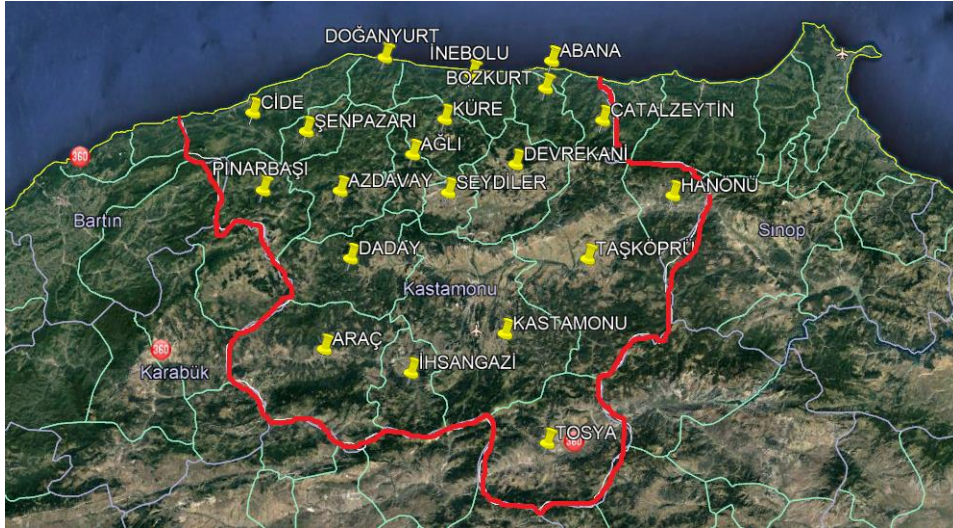
BİRİNCİ BÖLÜM

KASTAMONU'NUN TARİHSEL GELİŞİMİ VE FİZİKSEL ÇEVRESİ

1.1. Coğrafi Konumu

Kastamonu; Karadeniz bölgesinde, 41°-21 ° kuzey enlemleri ile 33° -46° doğu boylamları arasında bulunmaktadır. Şehrin bugünkü idari yapısına göre kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Çorum, Çankırı, doğusunda Sinop, batısında Karabük ve Zonguldak illeri bulunmaktadır. 13110 km² yüz ölçümü olan il, Batı Karadeniz bölgesinin en geniş yüzölçümüne sahiptir (Kurter, 1982, s.17; Baydil, 2000, s.49-50).

Şehrin kuzey tarafında Batı Karadeniz dağları bulunur. Karadeniz'e paralel bir şekilde İsfendiyar (Küre) dağları sıralanırken, güney tarafında ise Ilgaz Dağları bulunmaktadır (Baydil, 1994, s.1-8). Kızılırmak'ın kollarından olan Gökırmak ve Devrek, şehrin önemli suyollarını oluşturmaktadır. Gökırmak'tan ayrılan bir su yolu Karaçomak deresini oluşturup, Kastamonu'nun içinden geçmektedir. Kent bu derenin her iki yakası boyunca uzanmaktadır. Kente bağlı bulunan Cide, Doğanyurt, İnebolu, Bozkurt, Abana ve Çatalzeytin ilçelerinin denize kıyısı bulunurken, Tosya, İhsangazi, Taşköprü, Hanönü, Daday, Azdavay, Seydiler, Devrekani, Pınarbaşı, Ağlı, Şenpazarı ve Küre ilçelerinin denize kıyısı bulunmamaktadır (Harita, 2).

Harita. 2 Kastamonu İl Haritası (Google Earth 'dan alınarak işlenmiştir)¹²

¹² <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/download/gep/agree.html>, 01.03.2019 tarihinde erişildi.

1.2. Türk Tarihi Öncesi Kastamonu

Günümüzde Kastamonu ilinin bulunduğu bölgenin tarihi, kesin olarak bilinmemekle birlikte bölgede Kalkolitik çağa kadar inen yerleşim izlerine rastlanılmıştır (Baydil, 1994, s. 71-78).

Paflagonya olarak bilinen bölgede, 1951 yılında alt paleolitik ve orta paleolitik çağlara ait eserler tespit edilmiştir (Gökoğlu, 1952, s. 10-11). Fakat günümüzde kentin çeşitli noktalarında bulunan kaya mezarları bu bölgenin M.Ö. 5.yüzyıla kadar inen bir yerleşim yeri olabileceğini göstermiştir (Darkot,1993, s.400).

Kastamonu'nun yer aldığı bölge ile ilgili yazılı olan en eski bilgiler ise Hitit tabletlerinde bulunmuştur. Bölge Hititlerin yıkılması sonucu Dorlar'ın eline geçmiştir. Dorlar'dan sonra bu bölge Paflagonyalılar olarak bilinen bir kavmin hâkimiyetine geçmiş, bu olaydan sonra bölge Paflagonya olarak isimlendirilmiştir (İbret, 2004, s. 161-162). Paflagonyalılardan sonra bölgeye Romalılar yerleşmiştir (Gökoğlu, 1952, s.13-14). Fakat M.S. 395 tarihinde Roma'nın ikiye ayrılmasından sonra kent Bizans topraklarının içerisine girmiştir. Bölge Bizans hâkimiyeti altında olduğu süreçte kısa sürelerle İranlıların ve Arapların da eline geçmiştir (Baydil, 1994, s.70-90, İbret, 2004, s.163). Kastamonu daha sonraki süreçte 1084 yılında Danişmentlerle Türk hâkimiyeti altına girmiştir. Böylece bölgede Türk hâkimiyeti görülmeye başlamıştır (Bilici, 1991, s.2; Kankal, 2004, s.1-4).

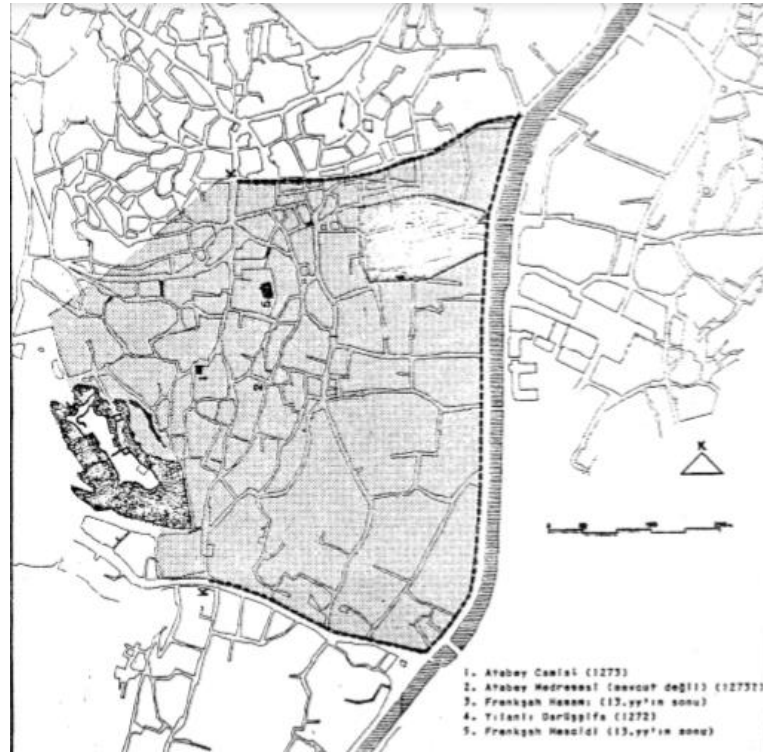
1.3. Türk Hakimiyetinde Kastamonu ve Kentin Gelişimi

Kastamonu kenti, 1071 yılında Malazgirt Zaferi ile birlikte Türk hâkimiyetinin altına girmiştir (Kankal,2004, s.1). Kastamonu ve çevresine ilk olarak yerleşen Türkler ise Selçuklular olmuştur (Turan,1971, s.4). Selçukluların bu coğrafyaya yerleşmeleri ile bölgede Türk göçleri hızlı bir şekilde artmıştır (Cahen,1979, s.88).

Kastamonu kenti ve çevresinde bulunan yerleşim yerlerinin Türk hâkimiyetinin altına girmesinde Danişmedliler'in büyük bir rolü olmuştur. Kastamonu'nun Türk hâkimiyetine girmesi ile beraber kent dokusunda da hızla gelişmeler yaşanmaya başlanmıştır. Bu dönemde özellikle kale ve çevresinde iskân faaliyetleri hızla gelişim göstermiştir (Kankal, 2004, s. 1-19).

Kastamonu 12.yüzyılın sonlarından itibaren Çobanoğlu beyliğinin eline geçmiştir (Şahin,2001, s.585).

Çobanoğulları'nın kente hâkim olmalarıyla birlikte imar çalışmalarında değişimler yaşanmıştır. Özellikle Kommenler döneminden kalmış ve günümüzde Kastamonu Kalesi olarak bilinen kale ve çevresi yerleşimin merkezi olarak görülmüştür. Bilici'ye göre Çobanoğulları zamanında Kastamonu Kalesinin kuzey, güney ve doğu yönlerinde bir dış surun var olduğu ve imar hareketlerinin sur içinde yapıldığı belirtilmiştir (2000, s. 81-88). Tanyeli Çobanoğulları dönemine ait yapılardan yola çıkarak kent sınırlarını belirlemeye yönelik değerlendirmeler yapmıştır. Tanyeli'ye göre yerleşim yerinin merkezini kale oluşturmuştur. Kuzey, güney ve doğu yönlerinde sur bulunurken doğu yönünde surun dışında günümüzdeki Karaçomak çay görüldüğünü belirtmiştir (1987,s.229-230), (Harita, 3).

Harita. 3 Çobanoğulları Döneminde Kastamonu Haritası (Tanyeli, 1987, s. 230).

Çobanoğulları'nın kente hâkim olmalarıyla beraber burada Frenkşah Hamamı (1262-63), Yılanlı Medrese (1272-73) ve Atabey Cami (1273-74) gibi eserler yapılmıştır (Foto.1,2). Özellikle bu eserlerin konumlarına bakıldığında kent dokusunun sınırlarının kale eteklerinden itibaren derenin kenarına doğru genişlemekte olduğu görülmüştür (Kuban,2001, s.213-214). Bu dönemde özellikle inşa edilmiş dört cami,

beş tane türbe, iki hamam, bir medrese ve bir darüşşifanın varlığından söz edilmektedir (Eyüpgiller, 2001, s. 389-400).

Foto. 1 Frenkşah Hamamı, 1262-63 (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi)

Foto. 2 Atabey Cami, 1273-74 (Rıfat Ilgar Kültür Merkezi)

Kankal'a göre Kastamonu'da kentin kimliğini kazanması ise 13. yüzyıl civarında olmuştur. Kent, kale ve kalenin güneydoğu ile kuzeydoğu yamaçlarından, Karaçomak Deresiyle meydana gelmiş olan düzlükten itibaren genişlemeye başlamıştır. Yine Kankal, Frenkşah Hamamı (1262-63) ile Yılanlı Darüşşifasının (1272-73) iç kaleden uzak yerlerde inşa edilmelerine dayanarak kentte, günümüzdeki Nasrullah Meydanına doğru uzamakta olan bir dış surun da var olabileceğini belirtmektedir (2004, s.18-20).

Kent Çobanoğulları'ndan sonra 14. yüzyılın başlarında Candaroğulları'nın (İsfandiyoğulları) hâkimiyetine girmiştir. 14. yüzyıl Kastamonu'daki iskân

Foto. 3 19. Yüzyılın Sonlarında Kastamonu (Köker, 2005, s.173)

19.yüzyılda kentte geleneksel dokuya bağlı bir şekilde imar hareketleri hızlanmış ve onarımları gerçekleştirilmiştir. Kastamonu ticareti için İnebolu Şosesi açılmış ve İstanbul ile ticari aę canlanmıştır. Kent merkezli bu ticari gelişme dini ve sivil alanlarda yeni imar faaliyetlerinin de artmasına neden olmuştur. Kentte ticaretin artması konut mimarisi ile birlikte yeni ticari yapıların da inşa edilmesine olanak sağlamıştır. Bu dönemde inşa edilen ticari yapılar günümüzde kentin 19.yüzyıldaki yerleşimi hakkında bilgi vermektedir (Harita, 6) (Eyüpgiller, 1999, s.99-100).

1. İsmail Bey Hanı (Kervansaray)
2. Bedesten
3. Balkapanı
4. Acem Hanı
5. Reisülküttab Hanı
6. Yanık Han
7. Eski Osmanlı Bankası

Harita. 6 Kastamonu'daki Ticaret Merkezleri (Eyüpgiller,1999, s.47-48)

19. yüzyılda adli, askeri ve eğitim yapıları gibi kamusal alanda da yoğun bir şekilde imar hareketleri yaşanmıştır. Kemal Kutgun Eyüpgiller'in ve Mine Topçubaşı'nın Kastamonu'da yapmış olduğu araştırmalarda kamusal alanda 19.yüzyıla tarihlendirilen Askerlik Dairesi (Foto.4), 1868 tarihli eski Belediye Dairesi (Foto.5) bu yüzyılda inşa edilen önemli yapılar olarak görülmüştür (Topçubaşı, 2009, s.153-162).

Foto. 4 Kastamonu Askerlik Dairesi, 19. yüzyıl (Kişisel Arşiv)

Foto. 5 Kastamonu Belediye Dairesi, 1868 (Kişisel Arşiv)

Kastamonu Türklerin eline geçtikten sonraki dönemlerde de önemini kaybetmemiş olup 20.yüzyılda milli mücadele döneminde ön plana çıkan bir kent olmuştur (Çiftçi,2006, s.170-177). Cumhuriyet Dönemi ile birlikte kent merkezinde yapılan imar hareketleri günümüzdeki dokusunun şekillenmesine neden olmuştur.

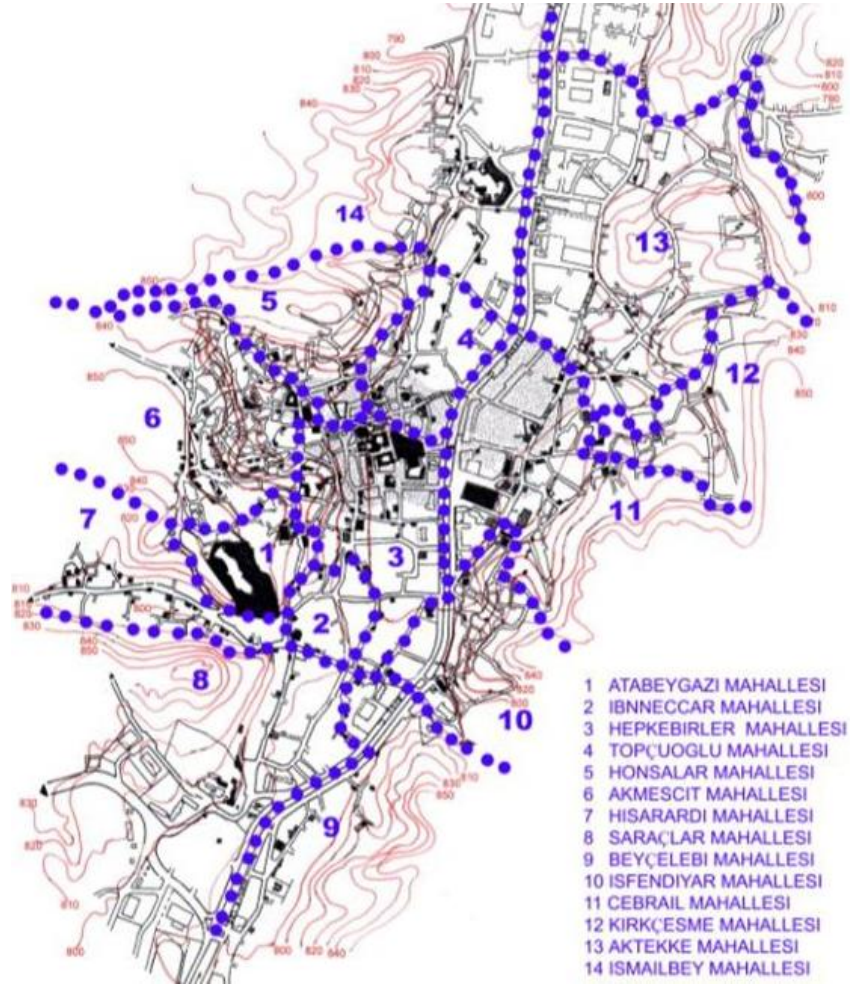
Kent merkezinde 1990 yılından itibaren zaman içerisinde değişimler yaşanmış olsa da en büyük değişim; 2015-2019 yılında proje haline getirilen ve aynı yıllarda çalışmalara başlanan altı etaptan oluşan sokak iyileştirme projeleri ile kent merkezinde geleneksel mimariye yönelik, geleneksel kent dokusunu tekrar kazanmaya öncülük edilecek büyük adımlar atılmıştır. Bu projeler kapsamında tarihi yapılar restore edilmiş, harap yapıların bir kısmı yıkılarak yeniden inşa edilmiş, boş parsellerde geleneksel dokuya uygun yapılar inşa edilmiştir. Aynı zamanda bu dönemlerde geleneksel dokudan uzak yeni yerleşim yerlerinde inşa edilen modern yapıların da geleneksel dokuya ait izler barındırmaları söz konusu olmuştur.

1.4. Günümüzde Kastamonu Kent Dokusu

Bu bölümde; incelenen modern yapılardaki geleneksel etkileri belirlemek ve neden sonuç ilişkisi içinde değerlendirebilmek için Kastamonu kentinin topografyası, yerleşim planı, geleneksel mimarinin yoğun olduğu kentsel sit alanları, modern yapılaşmanın bulunduğu yeni yerleşim alanları ve kent merkezinin gelişiminde önemli bir yere sahip olan merkezi noktaların kent kimliği içinde belirlenmesi ve bunların kent kimliğini nasıl etkilediği ele alınmıştır.

Tarih boyunca çeşitli devletlerin Kastamonu'ya yerleşmeleri bölgenin mimari dokusunun zenginleşmesine neden olmuştur. Beylikler döneminde benzer şekilde gelişimler gösteren kent Osmanlı ile birlikte farklı bir silüete bürünmüştür (Bilici, 1991, s.252-255). Kent, Çobanoğulları'nın elindeyken kuzey, güney ve doğudan bir dış sur ile çevrili şekilde gelişim göstermiştir. Kutgun Eyüpgiller'in 1996 yılında hazırlamış olduğu 1925 yılından günümüze kadar Kastamonu kent dokusunda izlenen planimetrik değişim ve kaybolan mimari miras adlı çalışmasında kent planının ilk olarak ne zaman gündeme geldiğinden söz edilmiştir. Eyüpgiller'in araştırmaları sonucunda kent planına yönelik ilk fikirlerin 1923 yılında Mühendis Pekof tarafından ileri atıldığı belirtilmiştir (Eyüpgiller,1996,s.159). Bu bağlamda kent dokusunun şekillenmesindeki en önemli unsur ise coğrafi konum olmuştur. Kent, genel olarak

Karaçomak deresinin her iki yakası boyunca eğimli bir arazi üzerindeki su yatağına göre şekillenmiştir. Karaçomak deresinin her iki yakasında bulunan yollar kent ulaşımının sağlandığı ana arterler olmuştur. Karaçomak Deresi dışında kent dokusunu şekillendiren diğer bir unsur ise Kastamonu Kalesi olmuştur. Nitekim kentte yapılan ilk imar faaliyetleri de kale ve çevresinde meydana gelmiştir. Nüfusun artması ve imar faaliyetlerinin yoğunlaşması ile birlikte kent, Karaçomak deresine doğru genişlemiştir. Derenin doğu yakasında bulunan saat kulesi ve çevresinde yapılan imar faaliyetleri ise kuzeye ve güneye doğru gelişim göstermiştir. Böylece derenin batı yakasında bulunan Sinanbey Parkından başlayarak Hisarardı Mahallesi'ne devam eden cadde ve kuzeydeki İsmailbey Külliyesi arasında kalan yerleşim yerlerinde, geleneksel doku etkili olmuştur. Bu iki bölge arasında kalan yerleşim birimleri günümüzde kentsel sit alanı olarak değerlendirilmektedir (Harita,7). Sit alanı dışında betonarme karkaslı yapıların yoğun bir şekilde inşa edildiği bölge ise Kuzeykent Mahallesi olmuştur.

Harita. 7 Kastamonu Tarihi Mahalleleri (Çolpan, Biçer, 2002, s.66)

Kastamonu'nun geleneksel kent dokusu ile günümüz yerleşim alanlarının şekillenmesinde Kastamonu Kalesi, geleneksel dokuya sahip evler, Karaçomak Deresi, saat kulesi, dini yapılar, Nasrullah Meydanı, Cumhuriyet Meydanı ve Kuzeykent Mahallesi de bulunan Kastamonu Üniversitesi ön plan çıkan mimari yapılar olmuşlardır (Foto.6).

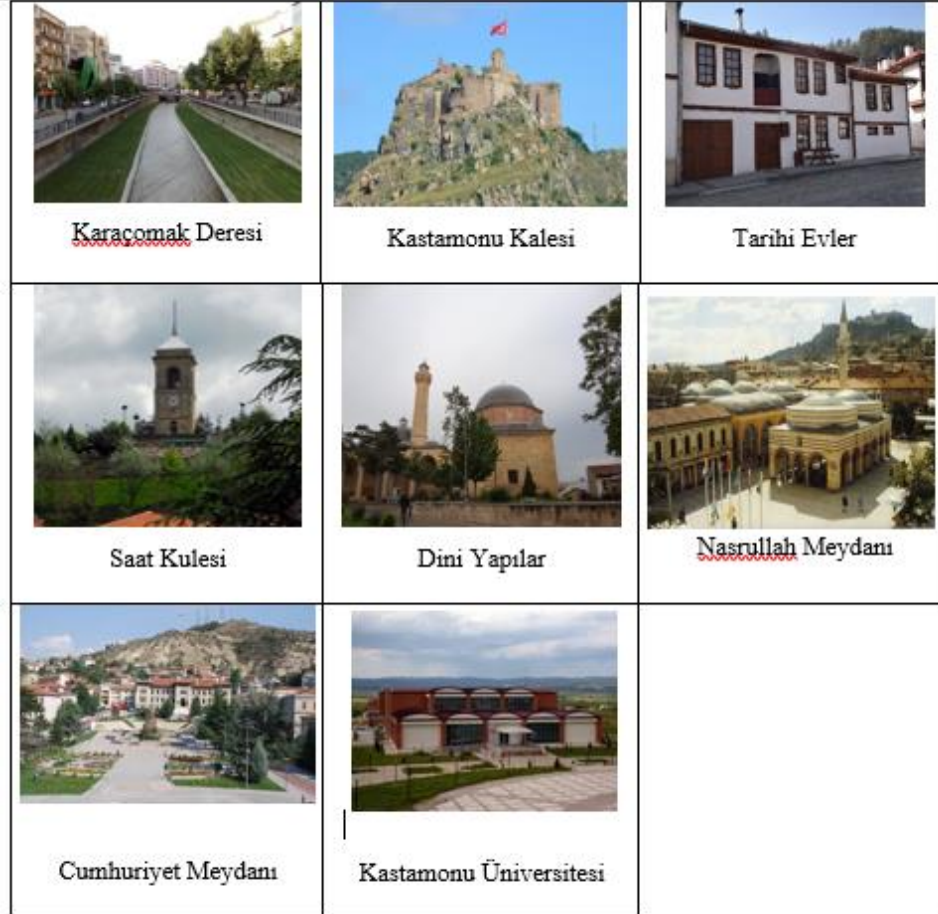

Foto. 6 Kastamonu Kent Dokusunu Şekillendiren Yapılar

Kastamonu kentinin coğrafyası içinde bulunan Gökırmak akarsuyunun bir kolu olan Karaçomak Çayı şehir merkezini ikiye bölmüştür. Karaçomak Çayının her iki yakası boyunca Osmanlı konut mimarisi ve günümüz modern yapılarının bir arada bulunduğu gözlenmektedir. Bu alandaki yapılarda kullanılan malzeme ve yapıların cephelerindeki değişim tarihi dokulu mahallelerden uzaklaştıkça açık bir şekilde belli olmaktadır (Foto.7). Karaçomak Deresi, tarihi dokunun içinden geçerek Kuzeykent'e kadar devam etmektedir. Ancak Kuzeykent'in girişinde yön değiştirip kentin doğu yakasından devam etmektedir. Bu yüzden yeni yerleşim merkezi olan Kuzeykent Mahallesi geleneksel dokunun bulunduğu diğer mahallelere göre biraz daha batıya kaymıştır.

Foto. 7 Karaçomak Çayı Boyunca Uzanan Yapı Toplulukları (Google Earth¹³, 04.03.2019)

Hepkebirler Mahallesi, Mutaflar Çarşısı sokağında bulunan Nasrullah Meydanı ve İsfendiyar Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi üzerinde bulunan Cumhuriyet Meydanı şehir merkezinin iki önemli meydanı olup, kent yerleşim planının şekillenmesinde ön plana çıkmışlardır. Modern yerleşimin daha yoğun bulunduğu yeni yerleşim planında ise ön plana çıkan bir meydan olmayıp, yapılaşmalar daha çok eğitim yapıları çevresinde ve ulaşımın daha kolay yapıldığı alanlarda görülmektedirler. Ancak Cumhuriyet Meydanına son yıllarda çeşitli amaçlarla inşa edilen yapılar, şehir merkezi içindeki kentsel dokuya çeşitlilik kazandırmıştır (Foto.8).

¹³ <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/download/gep/agree.html>, 04.03.2019 tarihinde erişildi.

Foto. 8 Cumhuriyet Meydanı ve Nasrullah Meydanı Konumları (Google Earth¹⁴, 05.03.2019)

- Nasrullah Meydanı
- Cumhuriyet Meydanı

¹⁴ <https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/download/gep/agree.html>, 05.03.2019, tarihinde erişildi.

İKİNCİ BÖLÜM

GELENEKSEL KONUT MİMARİSİ

2.1. Türk Evinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Bu bölümde Türk Evinin kökeni, tarihsel süreçteki gelişimi ile plan ve mekân anlayışı hakkında yapılan araştırmalar ve görüşler incelenmiştir. Bu incelemelerin sonucunda ilgili araştırmacılar tarafından farklı görüşlerin ortaya atıldığı görülmüştür.

Bir ya da daha fazla insanın bir arada ikamet ettiği yer mesken, ev (Hasol, 2010, s.266-277) olarak kısa bir şekilde tanımlanabilen konutlar, tarih boyunca günümüze kadar insanoğlunun sürekli barınma ihtiyacını karşılamak ve kendisini güvende hissetme düşüncesi ile inşa edilmeye başlanmışlardır (Özakbaş, 2015, s.284). Nitekim Kuban bu konuda Türk Evinin, Türk ailelerinin törelerine ve kültürlerine uygun bir şekilde planlanarak gelişen Türk insanının ihtiyaçlarını karşılayan bir konut tipi olarak ifade etmektedir (Kuban, 1976, s.35-44). Bu doğrultuda Türklere ait evler çeşitli çalışmalarda Anadolu Evi, Osmanlı Evi ya da Türk Evi olarak ele alınmıştır (Tuztaşı ve Aşkun, s.22, Arel,1982, s.15).

Türk Evi'nin ortaya çıkmasında çeşitli etkenler öne çıkmıştır. Başta Osmanlı'nın bulunduğu coğrafi konum, Anadolu'daki kültür ortamı ile Türklerin Orta Asya'dan getirmiş oldukları mimari mirasın etkisi gelmektedir. Tarihi etkenler, sosyal ve kültürel etkenler, ekonomik etkenler öne çıkan diğer unsurlardır (Karpuz, 2011, s.56-57).

Türk Evi, Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde gelişim göstererek Anadolu'da kimliğini kazanmış ve zamanla Osmanlı'nın fethetmiş olduğu topraklara yayılmıştır. Osmanlı sınırları içine giren farklı toplumlar da zamanla Türk Evinin plan ve tasarım özelliklerini benimsemişlerdir (Eldem, 1968, s.11). Buna bağlı olarak Kırıkçı ve Büyükçolak; Osmanlı Devleti'nin fethetmiş olduğu batı coğrafyalarında da Türk Evinin benimsendiğini vurgulamışlardır (1193, s.35).

17. ve 18. yüzyıllarda İstanbul ve Edirne'de bulunan Türk evleri taklit edilen bir tip haline dönüşerek, Türk Evinin bu yüzyıllarda hızlı bir şekilde yayılmaya devam etmesini sağlamıştır. 19. yüzyıl Osmanlı'nın son dönemleri olmasına rağmen Türk Evinde olan bu ilerleme sona ermemiştir (Kuban, 1995, s.23). Ancak mimaride

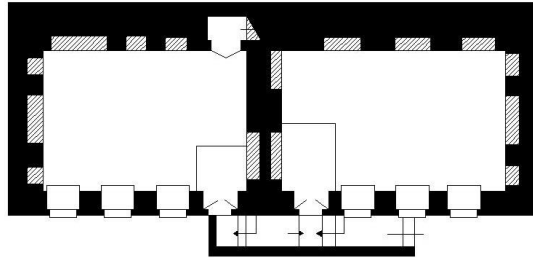
betonarme malzemenin yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanması ve modern yaşam koşulları çerçevesinde şekillenen konutlar, geleneksel Türk Evinin süreç içinde yavaşlayarak son bulmasına neden olmuştur.

2.2. Türk Evinin Plan Özellikleri ve İç Mekân Kuruluşu

Türk Evinin tasarımını etkileyen en önemli unsur plan özellikleri olmuştur. Evlerde plan özellikleri, oda sayıları, iklim ve arazi yapılarına göre değişimler göstermişlerdir.

Türk Evinin planını şekillendiren en önemli öge sofa olmuştur. Böylece sofaya bağlı çeşitli biçimlerde plan özellikleri karşımıza çıkmaktadır. Eldem bu doğrultuda Türk Evi plan tipini sofasız plan, dış sofalı plan, iç sofalı ve orta sofalı olarak ayırmıştır (1968, s.15-24).

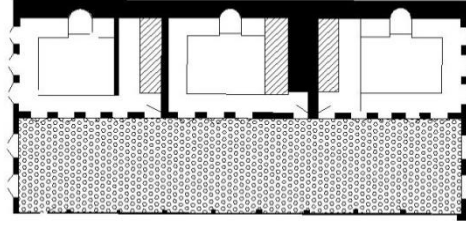
Bunlardan sofasız plan tipi Türk Evinin ilk plan tipi olarak kullanılmıştır. Bu plan tipinde odaların birbirleriyle herhangi bir ilişkisi bulunmamaktadır (Çiz.1). Odalara girişler evlerin yan tarafından yapılmıştır (Eldem, 1968, s.15-20). Sözen ve Erzurum sofasız plan tipine VI. Yüzyılda rastlandığını belirterek, çadırdan sonraki ilk plan tipi olarak değerlendirmişlerdir (1992, s.84). Bu plan tipinde genellikle tek katlı evler olmasının yanı sıra iki katlı evler de bulunmaktadır. Bu evler daha çok Güneydoğu evlerinde tercih edilmiştir (Küçükerman, 1973, s.55). Sofasız plana sahip evler genellikle bahçeli ve iç avlulu bir şekilde inşa edilmişlerdir (Eldem, 1968, s.18-19).

Çiz. 1 Sofasız Plan Tipi (Eldem, 1968, s.17, Revize Edilmiş Çizim: Cüneyt Özden)

Türk Evinin ikinci plan tipi ise dış sofalı plan olmuştur. Bu plan tipinde sofa odalar arasında birbirleriyle ilişkilerini sağlamaktadır (Sözen ve Erzurum,1992, s.82-83). Anadolu'nun kırsal kesimlerinde bahçeli ve avlulu evlerde uygulanan bir plan tipi olmuştur (Çiz.2) (Eldem, 1968,s. 17). Ilıman ve sıcak olan coğrafyalardaki evlerde ise sofanın ön tarafı serinlemek düşüncesiyle genellikle açık bırakılmıştır (Küçükerman, 1973, s. 56). Sofasız plan tipinden dış sofalı plan tipine geçişler sofanın ucuna bir köşk

eklenmesi ile başlamıştır. Sofanın ucuna eklenen bu köşk ile plan tipi ‘L’ ve ‘U’ şeklinde değişiklik göstermiştir (Çiz.3) (Eldem, 1968, s. 22).

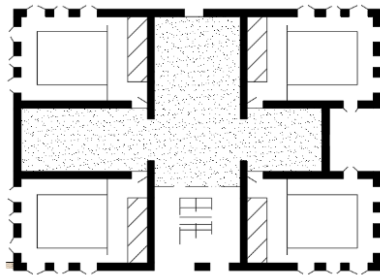

Çiz. 2 Dış Sofalı Plan Tipi (Eldem, 1968, s.22, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden)

Çiz. 3 Dış Sofalı Plan Tipinde Sofanın her İki Ucuna Eklenen Köşk Eyvan Uygulaması, (Eldem, 1968, s.22, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden)

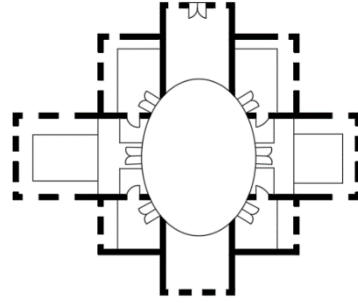
Türk Evinin diğer bir plan özelliği olan iç sofalı plan tipinde evin iki tarafına yerleştirilen odalar sayesinde sofa ortada kalmıştır (Kömürcüoğlu,1950, s. 90). Sofanın odalar arasına alınması nedeniyle halk arasında bu plan tipine karniyarık plan tipi de denilmiştir (Kuban,1995, s.48). 18. yüzyılda belirgin bir şekilde ortaya çıkan bu plan tipi 19. yüzyılda hızlı bir şekilde yayılmaya devam etmiştir. Ayrıca oda sayılarının artması bu plan tipinin yaygın bir şekilde kullanılmasına neden olmuştur. İç sofalı plan tipinde; iki yüzlü iç sofalı, iki yüzlü iç sofalı eyvanlı, bir yüzü iç sofalı ve bir yüzü iç sofalı eyvanlı gibi çeşitli uygulamalar görülmektedir (Çiz.4) (Aksoy,1983, s. 56).

Çiz. 4 İki Yüzü İç Sofalı Eyvanlı Plan Tipi (Eldem, 1968, s.25, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden)

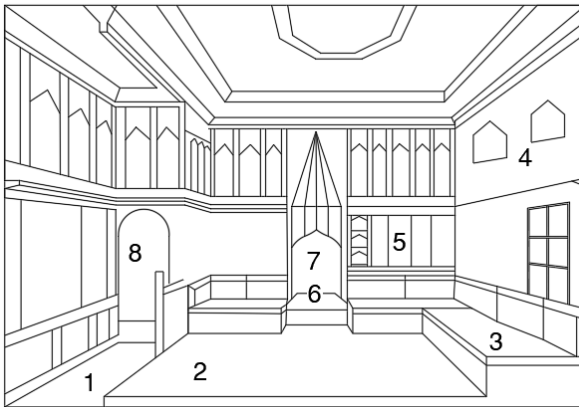
Türk Evinde görülen son plan tipi ise orta sofalı plan çeşididir. Bu plan tipinde, ortadaki sofanın bütün köşelerine birer oda yerleştirilmiştir. Köşelere yerleştirilen odaların girişleri ise genellikle pahlanmış bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Dört

köşeye eklenen odalar sebebiyle ışık almayan sofanın karanlık olmaması için odaların aralarına eyvanlar yerleştirilmiştir (Sözen ve Eruzun, 1992, s.85). Oval ya da beyzi sofalı olarak da adlandırılan bir plan tipidir. Özellikle 18. yüzyıl ile 19. yüzyıllarda İstanbul'da köşk ve saraylarda farklı biçimlerde yapılmıştır (Çiz.5) (Eldem, 1968, s. 26).

Çiz. 5 Orta Sofalı Plan Tipi, (Eldem, 1968, s.26, Revize Edilmiş Çizim: Cüneyt Özden)

Türk Evinin plan özelliklerine bağlı olarak tasarlanan ve evi biçimlendiren önemli unsurlardan birisi de odalardır. Çünkü Türk Evinin plan tipinde oda tek başına bir yaşam biçimi haline gelmiştir. Geleneksel Türk evlerinde oda aynı zamanda atalarımızın yaşadığı çadırlarla özdeşleştirilmiştir. Evlerin üzerinde buldukları arazinin yapısına göre şekillenen odalar, evin plan tasarımında da değişimlerin yapılmasına neden olmuştur. Genellikle sofalardan geçişin sağlandığı odalar plan olarak kare veya dikdörtgen bir plana sahiptirler. Odaların planları ve iç düzenlemesi tipik bir şekilde her evde hemen hemen aynı özellikleri göstermiştir (Çiz.6) (Küçükerman, 1985, s.18-33).

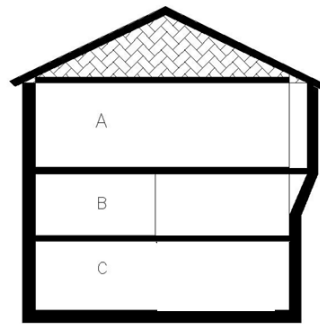
1. Seki altı/ Pabuçluk
2. Seki üstü
3. Sedir
4. Sergen
5. Nişler
6. Ocak
7. Davlumbaz
8. Yüklük

Çiz. 6 Geleneksel Türk Evinde Oda (Küçükerman, 1985, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden)

Geleneksel Türk evlerinde odalara pabuçluk veya seki altı denilen bir mekândan ile girilmiştir. Seki üstü ise oda tasarımını etkileyen en önemli öğelerden birisidir. Oda duvarlarını boydan boya dolaşan 1,5 m yükseklikte bulunan sergen ya da tarak ise Türk Evinde odaların kullanım alanının üst kısmını belirleyen bir öğe konumuna gelmiştir. Alt kullanım alanında ise oturma düzenine göre yapılan sedirler bulunmaktadır (Eldem, 1968, s. 40-51). Ocaklar ise evi ısıtmak amacıyla yapılmış olup odaların herhangi bir duvarında yer konumlandırılmıştır. Türk evlerinin en gösterişli olan bölümleri ise tavan, döşeme, yüklük ve halılar olarak görülmektedir. Yüklük ve tavanlar genellikle ahşap işçiliğinin en gösterişli olduğu bölümler olarak göze çarpmaktadır (Küçükerman ve Güner, 1995, s. 66). Tavanlarda oyma, kündekari, çakma gibi çeşitli tekniklerle yapılan süslemeler bulunmaktadır. Tavan süslemeleri evlerden eve veya odalardan odaya değişimler gösterebilmektedirler (Bektaş, 1996, s. 57-60).

2.3. Türk Evinde Cephe Özellikleri ve Malzeme

Türk evleri ilk olarak tek katlı bir şekilde inşa edilmeye başlanmış olsa da sonraki süreçlerde kat sayıları artmıştır. Birden fazla kata sahip olan evlerde esas kat her zaman en yukarıda bulunan kat olmuştur. Türk Evinde en alçak kat genel olarak zeminden 2 metre yüksekliğe kadar çıkabilmektedir. Yapının bulunduğu konuma göre esas olarak kabul edilen kat ışık, hava ve manzara görebilmesi için genellikle yüksek tutulmuştur (Çiz.7) (Eyüpgiller, 1999, s. 98, Eldem, 1968, s.48).

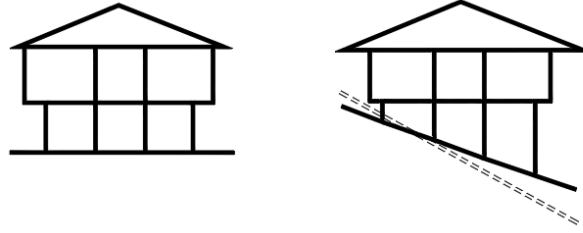
Çiz. 7 Türk Evinde Cephe Özellikleri (Küçükerman,1985, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden)

A; Üst kattır. Türk Evi plan tipi için bu kat baz alınır.

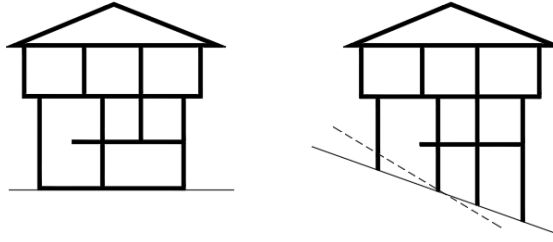
B; Arada kalan kattır. Bu kat planın tamamını kaplamaz.

C; Zemin kattır. Ahır, mutfak ve depo olarak kullanılan kattır.

Zemin katlarında duvarlar genellikle kagir malzeme olup penceresiz bir şekilde inşa edilmişlerdir. İlerleyen zamanlarla birlikte zemin katı ve ana katların arasına bir kat daha eklenmiştir. Türk evlerindeki bu gelişmeler ve arazi koşulları yapıların zemin katları başta olmak üzere farklı düzenlemelerin görülmesine neden olmuştur (Çiz.8-9) (Küçükerman, 1985, s.43-44).

Çiz. 8 Zemin Kat ve Üst Katların Arazi Koşullarına Göre Şekillenmesi (Küçükerman, 1985, s.44, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden)

Çiz. 9 Zemin Kat, Ara Kat ve Üst Katların Arazi Koşullarına Göre Şekillenmesi (Küçükerman, 1985, s.44, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden)

Evlerin cephe görünümünü etkileyen en önemli etkenlerden birisi de çıkmalardır. Yapı cephelerinde farklı yerlerde görülen çıkmalar cephelere hareketlilik katmıştır (Kuban, 1995, s.80). Türk Evindeki çıkmalar, yapının farklı bölgelerinde bulunarak farklı tasarımlar göstermişlerdir. Testere dişli çıkmalar, köşe çıkmaları ve orta çıkmalar cephelerde görülen çıkma çeşitleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Çiz.10).

Çiz. 10 Türk Evinde Görülen Çıkma Çeşitleri (Çiz. Cüneyt Özden)

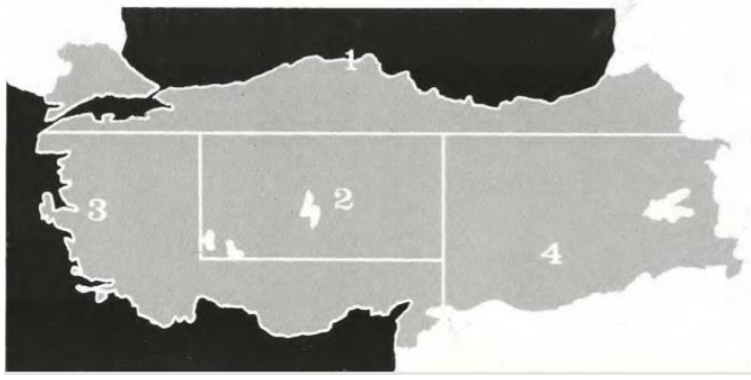
Türk Evinin yapımında strüktür malzemesi olarak ahşap veya taş, dolgu olarak da kerpiç kullanılmıştır (Kuban, 2017, s.222). Birden fazla kata sahip olan yapılarda zemin kat kagir malzemedan yapılmış aralarına ise ahşap hatıllar atılmıştır. Kerpiç ve tuğlanın yapı malzemesi olarak kullanıldığı evlerde ise bağlayıcı malzemesi olarak harç kullanılmıştır. Türk evlerinde iç ve dış duvarlar genellikle kireç ile badanalanmıştır. Evlerin zemin katlarında tabanlar sıkıştırılmış toprak ile yapılmış olup üst katların tabanları ise ahşaptır (Eldem, 1984, s. 49).

2.4. Yerleşme ve Sokak Düzeni

Türk şehirleri genellikle mahalleler halinde plansız bir şekilde çeşitli yerleşimler göstermişlerdir. Çoğu zaman bir dini yapı, çeşme ya da meydanın etrafında kurulan mahalleler ve sokak dokuları arazinin yapısına uyum sağlamışlardır. Evlerin birbirleriyle uyumları mahalle yerleşimlerinin asıl dokusunu belirleyen etmen olurken evlerin birbirlerine karşı olan mesafeleri de sokak yapılarını belirleyen bir özellik olmuştur (Eyüce, 2005, s. 27). Sokak dokuları bir yandan evlerin konumlarına ve bahçe duvarlarına göre belirlenirken bir yandan da cami, çeşme ya da meydanlara ulaşmaktadırlar. Aynı zamanda sokak düzenini belirleyen diğer bir unsur ise evlerin birbirlerinin manzarasını ve güneşini kesmemesi usulüne göre inşa edilmiş olmalarıdır. Sokakların genişliği ise yük taşıma gibi hususlarda kolaylık olması koşuluna göre tasarlanmışlardır. Mahremiyet inancı ile birlikte bahçe duvarları yükseltilmiş bu durum da sokak dokusunu belirleyen diğer bir husus olmuştur (Cansever, 2002, s. 41).

2.5. Geleneksel Türk Evinde Coğrafi Dağılım ve Kastamonu Evleri

Gabriel Türk Evini araştırırken, Türk Evinin iklim ve malzeme etkisi nedeniyle de bölgelere göre bazı değişiklikler gösterdiğini belirtmiştir (1938, s. 73). Anadolu topraklarında gelişim gösteren Türk Evi yöre iklimi, topografyası ve yapı malzemesine göre sınıflandırılmıştır. Örneğin; Karadeniz’de ahşap kullanılırken, Orta Anadolu’da taş ve kerpiç, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde taş malzemenin kullanıldığı görülmektedir (Harita,8) (Küçükerman, 1985, s.31-32).

1. Ahşap
2. Kerpiç ve Taş
3. Ahşap ve Taş
4. Taş

Harita. 8 Anadolu Yapı Malzemelerinin Bölgelere Göre Dağılımı (Küçükerman, 1985, s.32)

Günay ise bu sınıflandırmaları şöyle ele almıştır;

Marmara bölgesi; İstanbul, Bursa ve Edirne başta olmak üzere Türk Evinin gelişim gösterdiği bölgelerdir. Çanakkale, Uşak ve Balıkesir çevresi Batı Anadolu evleri olarak değerlendirmiştir. Bu illerdeki evler kagir zemin katlı olup ahşap çatıklı ve kerpiç dolguludurlar. Ege'nin sahil bölgesi özellikle İzmir ve Ayvalık dolaylarındaki evlerde ise alt katların kagir, üst katların ise ahşap veya bağdadi teknikli olup cumbalı evler olduklarını belirtmiştir. Yine Akdeniz kıyısında ahşap çatıklı evler bulunurken İç Anadolu'da yığma teknikli ve kerpicin kullanıldığı, avlulu ve düz toprak damlı evlerin yoğun görüldüğü yerleşim yerleri olduklarını ifade etmiştir. Doğuda genellikle yığma taş ve kesme taş malzemenin kullanıldığını belirtirken Karadeniz bölgesini ise üç farklı şekilde sınıflandırmıştır. Karadeniz'in kıyı bölgelerinde Amasra ve Trabzon arasında ahşap çatıklı evlerin 19. yüzyıldan önce açık sofaya sahip ancak 19. yüzyıldan itibaren kapalı sofalı evlere dönüştüklerini ifade etmiştir. Doğu Karadeniz bölgesinde yine ahşap çatıklı evlerin yapıldığını ancak ahşap çatıkların daha sıkı bir şekilde olduğunu, kareler halinde, geniş saçaklı ve kapalı sofalara sahip evlerin var olduğunu söylerken, Kuzey Anadolu evlerinde ahşap çatıklı evlerin kerpiç dolgulu ve kapalı sofalı olduklarını belirtmiştir. Safranbolu, Mudurnu, Çankırı, Merzifon, Kastamonu çevresi Kuzey Anadolu evlerinin özelliklerini yansıtan yerleşim yerleri olmuşlardır (1998, s.19-23).

Çalışmanın kapsamını oluşturan Kastamonu bu bağlamda Kuzey Anadolu Evleri içinde yer almaktadır. Çalışmanın sınırlarını belirleyen Kastamonu kentinde Türk konut mimarisinin önemli örnekleri görülmektedir.

Kastamonu evlerindeki cephe tasarımları, kullanılan malzeme, plan özellikleri ve kentin sit alanı içinde bulunan sokak düzenleri genellikle birbirlerine oldukça benzer özellikler göstermektedirler. Günümüze de oldukça başarılı bir şekilde korunarak gelen Kastamonu'daki geleneksel yapılar üzerinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışmalar içinde Kastamonu'da bulunan geleneksel evlerin envanterini çıkaran Eyüpgiller (1999) yapıların malzeme, teknik ve plan özelliklerini araştırmıştır. Kamarlı (2008) Kastamonu şehir merkezinde geleneksel dokunun bulunduğu mahalleleri sınırlandırarak tarihi evlerin cephelerini kayıt altına almıştır.

Kastamonu'da inşa edilen geleneksel konutlar plan, cephe, malzeme ve yerleşim yeri olarak Osmanlı konut mimarisini bütün özellikleriyle günümüze kadar taşımıştır. Kentte bulunan tarihi evler daha çok iki ve üç katlı olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Buradaki evler genellikle ahşap çatıklı, aralarında ise kerpiç dolgulu olup alaturka kiremit çatılarla son bulmaktadırlar (Eyüpgiller, 1999, s. 237-251).

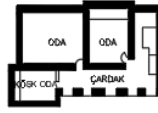
Sofa, Kastamonu geleneksel konutlarında plan şemasını oluşturan bir öge olarak karşımıza çıkmaktadır. Kastamonu evlerinde sofaya bağlı olarak iki farklı yaklaşıma sahip evler bulunmaktadır. Birincisi sofanın hava koşullarına açık yapılan (çardaklı) konutlar, ikincisi ise sofanın hava koşullarına kapalı (iç sofalı) evlerdir. Kastamonu'daki çardaklı konutlar aynı zamanda daha çok kırsal yaşamın izlerini de barındırmaktadır. Kastamonu evlerinin plan tasarımlarında görülen bir başka yaklaşım ise iki bölüme sahip evlerin bulunmasıdır. İki bölümlü evler iki sofalı, iki çardaklı ya da harem ve selamlığın bulunduğu evler olarak görülmektedirler (Çiz.11) (Eyüpgiller, 1999, s. 237-251).

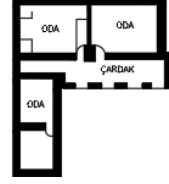
Çardaklı

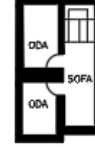
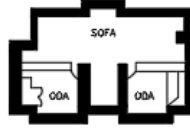
Köşk Odalı

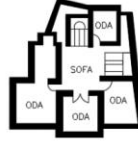
Çardaklı

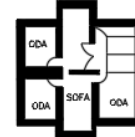
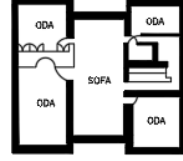
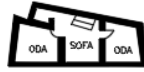
'L' Biçimli Çardaklı

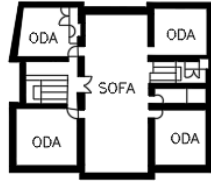
Sofalı Evler

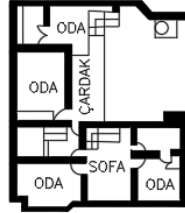
Orta Sofalı Evler

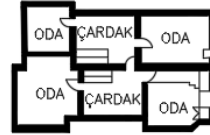
İç Sofalı Evler

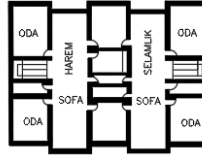
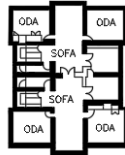
Tek Sofalı

Sofa ve Çardaklı

İki Çardaklı

İki Sofalı Evler

Çiz. 11 Kastamonu'daki Tarihi Konutların Plan Şekilleri (Eyüpgiller, 1999, s.237-251, Revize Edilen Çizim (Cüneyt Özden)

Kastamonu evlerinin cephelerinde çatı odaları, çıkmalar, pencere biçimleri ve renk dokusu gibi farklı özellikler öne çıkar. Bu özelliklerden çatı odalarını Eyüpgiller yapmış olduğu araştırmalar sonucu cihannüma olarak isimlendirerek iki başlık altınca toplamıştır. Bincisi bölümde beşik çatılı evlerde eğimin yapıldığı bölümlerde oluşturulan çatı odaları, ikinci bölümde ise evin çatısından bağımsız bir şekilde daha yüksekçe tutulan ve kendilerine ait başka bir çatısı olan odalardır. Yine Avcı da yapmış olduğu çalışmalar sonucunda çatı odalarını ikiye ayırmıştır (Foto.9,10), (Avcı, 2004, s.32-33; Eyüpgiller, 1999, s.237-251).

Foto. 9 Çatı Eğimi Kısımda Yapılan Çatı Odası, Cebrail Mahallesi, Kırkçeşme Caddesi, No: 67, 19.yüzyıl (Kişisel Arşiv)

Foto. 10 Çatıdan Bağımsız Olarak Oluşturulan Çatı Odası, Cebrail Mahallesi, Kırkçeşme Caddesi, No:39, 19.yüzyıl (Kişisel Arşiv)

Evlerin cephelerinde en önemli öğelerden biri de çeşitli biçimlerde görülen çıkmalardır. Kastamonu evlerinde çıkmalar zemin katların üstünde bulunan katlarda, evin sokak ile ilişkilerini ortaya koymaktadır. Evlerde görülen çıkmalar daha çok orta çıkmalı, iki yönlü çıkma ya da gönyeli çıkma şeklinde karşımıza çıkarken cephe boyu çıkmalar da Kastamonu evlerinde görülen diğer bir özelliktir (Foto.11,12,13,14) (Eyüpgiller, 1999, s. 237-251).

Foto. 11 Orta Çıkma, Beyçelesi Mahallesi, 125.Yıl Atatürk Caddesi, No:133, 19.yüzyıl (Kişisel Arşiv)

Foto. 12 İki Yönlü Çıkma, Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:12, 19.yüzyıl (Kişisel Arşiv)

Foto. 13 Cephe Boyu Çıma, Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:37, 19.yüzyıl (Kişisel Arşiv)

Foto. 14 Gönyeli (Dişli) Çıkma, Cebrail Mahallesi, Kırkçeşme Caddesi, No:41, 19.yüzyıl (Kişisel Arşiv)

Cephe tasarımındaki diğer bir öge ise pencerelerdir. Geleneksel Türk Evinde pencerelerin oranı genellikle $\frac{1}{2}$ 'dir. Kastamonu'da bulunan geleneksel konutlarda da bu orana dikkat edilmiştir. Geleneksel Kastamonu evlerindeki pencere düzenleri buldukları evin cephe düzenlerine ve evin boyutlarına göre yapılmıştır (Çiz.12, Foto.15) (Eyüpgiller, 1999, s. 237-251).

	YALIN	KEMERLİ	ÜÇGEN ALINLIKLI	TEPE PENCERELİ	ÖZEL
KASTAMONU KONUTLARI/PENCERE TİPLERİ					
					
					

Çiz. 12 Geleneksel Kastamonu Evlerindeki Pencere Düzenleri (Eyüpgiller, 1999, Revize Edilmiş Çizim, Cüneyt Özden)

Cebrail Mahallesi Uzun Sokak, No:37

Cebrail Mahallesi Uzun Sokak, No:37

Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi No:91

Kırkcesme Mahallesi, Kırkcesme Caddesi, No:11

Foto. 15 Geleneksel Kastamonu Evlerinde Pencere Düzenleri (Kişisel Arşiv)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAVRAMSAL OLARAK “GELENEKSEL” ve “MODERN” TERİMLERİ

Sanat eleştirmenleri ortaya konulan farklı yaklaşımları ve yaşanan yeni gelişmeleri açıklamak ve bunları tanımlamak amacıyla çeşitli kavram ve tanımlamaları kullanmışlardır. Sanat Tarihi disiplini içerisinde de bir dönem ya da bir kavramın açıklanması, farklı sanat eleştirmenlerinin gözlemlerine dayanarak belirli bir disiplin içerisinde oluşmuştur (Oral, 2017, s.238).

Siyasal, sosyal, ideolojik ve ekonomik açıdan toplumların gelişimleri ile paralel olarak insanoğlu sürekli yeni dönemler içine girmiştir. Bununla beraber sosyal, siyasal, ekonomik ve sanatsal açıdan insanoğlu sürekli yeni fikirler ve kavramlar ile tanışmış, bu kavramlar belirli disiplinler içerisinde tartışılmış ve kendilerinden sonraki nesillere sürekli aktarılmıştır. Farklı bilim dallarında görülen bu durum sanatsal açıdan da yeni değişimlere ve gelişmelere açık olmuştur. Güvenli bir yaşam alanı ihtiyacından ortaya çıkan ilk barınaklardan günümüz mimarlık ürünlerine dek yaşanan gelişimler içinde değerlendirilebilecek mimarlık tarihi, bu yeni kavramlar ile iç içe olmuştur.

Bir ülkeye ait mimari, yaşam tarzı aynı zamanda o ülkede var olan siyasal, ekonomik, sosyal ve sanatsal oluşumları yansıtır, ülkede yıllar içinde yaşanan gelişmeler hakkında bilgi vermektedir. Çoğu vakit bu mimarlık ürünleri o ülkede ne tür geleneklerin var olduğunu, o gelenekleri takip ve tahmin etmemize neden olmaktadır.

Mimaride beton, demir, çelik gibi yapı malzemelerinin kullanılmasıyla birlikte ortaya çıkan yeni anlayışlar sonucu modernlik düşüncesi, aynı zamanda farklı arayışlar sonucu mimaride geçmiş uygarlıklara öykünme, geleneksel ve modern terimlerinin sıklıkla anılmasına neden olmuştur.

Albert Camus’a göre iki kavramın yan yana gelmiş olduğu mimarlık söylemleri vurgusu ne kadar geleneksel üzerine yapılırsa yapılsın, bu söylemler tamamen modernlik ile iç içedir (Camus, 2002, s.46). Türkiye’deki mimarlık sürecinde Birinci Ulusal Mimarlık Akımı ile başlayan modern mimari ve geleneksel anlayış süreç içinde değişimler göstererek günümüze kadar gelmiştir.

Gelenek sözcüğü, Fransızca ve İngilizce de “tradition” ve Latince de aktarma, iletme anlamlarını taşıyan “tradere” kelimesinden türemiştir (Eyüce, 2005, s.77). Büyük Türk Sözlüğünde geçen anlamı ise geleneksel kavramını “alışlagelmiş şeyler” olarak ele almıştır (Tatar, 1995, s.99). Buna karşılık Türk Dil Kurumunda geleneksel sözcüğünün karşılığı “geleneğe dayanan, gelenekle ilgili olan” şeklinde ifade edilmiştir¹⁵.

Araştırmacılar arasında Gürsel bu kavramı “genel geçer bir biçimde sadece örf ve adet değil, tarihi ve kültürel mirasın da kendisidir ” diye tanımlarken (1995, s.99), Aytış ve Polatkan, geleneksel kavramına yönelik yapılan değerlendirmelerin 1970’ li yıllara kadar, geleneksel mimarlığın çağdaş form arayışlarından daha fazla öne çıktıklarını belirtmiştir (2010, s.377). Rashid ve Ara ise “yerel formların ve yerel kaynakların bir arada olduğu, geçmişe dayanan uygulamaların tekrar edilmesi” olarak ele aldıkları bu kavramın küresel bağlamda yerel mimariye ilişkin tekniklerin ve teknolojik temeli araştırmaların mimarlık söyleminde, modern kavramı ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir (2014, s.45).

Bu bağlamda geleneksel mimari; belli bir kültürün tanıdık ve sembolleşmiş formlarını belirli yerlerde çeşitli yapılarda tekrar kullanılması veya tamamen bağımsız bir şekilde teknolojik malzeme ve tekniklerden uzak yeniden inşa edilmesi olarak değerlendirilebilir. Geleneksel mimari, eserlerin modern yapılardan ve modern inşaat tekniklerinden farklı oluşu bu tür yapıların tarihçeleri ve konumlarının da ayrı bir çekiciliği ile modern yapılardan farklı olabileceği söz konusu olabilir.

20. yüzyılda özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra yeni malzeme ve tekniklerle inşaları hız kazanan yapılar, mimarlıkta yeni bir kavramın daha sıkı bir şekilde kullanılmasına yol açmıştır. Beton, demir, çelik ve cam malzemenin yoğun kullanıldığı modern yapıları, Özkiraz “artık düne ait olmayan ve farklı yöntemlerle ele alınması gereken” olarak değerlendirmiştir (2007, s.17). Bu durumda mimaride modern kavramı ile karşı karşıya kalmaktayız.

“Modern” sözcüğü ise günümüzde oldukça yaygın kullanılıp, Latince’de ‘modo’ sözcüğünden türetilen ‘modernus’ sözcüğünden türeyip ‘tam şimdi’ anlamına gelmektedir. 19. Yüzyılda Avrupa’da ortaya çıkmış, sanatsal ve estetik anlayışını

¹⁵ <https://sozluk.gov.tr/>, 24.10.2019 tarihinde erişildi.

simgeleyen bir kavramdır (Şahin, 2016, s.79). Bugüne ait olan, yeni, çağdaş ve geçmişten bağımsız olarak da tanımlanabilmektedir (Özyalvaç, 2013, s.295).

Modern ile bağımsız olarak düşünilemeyen modernizm ise bir üslubun ya da ürünün çağa ait modern zamana özgü olan niteliklerini belirtmek için kullanılır (Cevizci, 2000, s.70). Kortan, 20. Yüzyılda ortaya çıkan yenilikçi ve çağa uygun bir şekilde gelişen mimarlığı, modern mimarlık olarak tanımlamaktadır (Kortan, 2003, s. 1). Tanyeli ve Sözen ise ‘modernizmi’ modern sanatın ve mimarlık görüşlerinin doğrultusunda bulunan bütün akım ve üsluplar olarak tanımlamışlardır (Sözen, Tanyeli, 2011, s.212). Bununla birlikte Batırbaygıl, 18. ve 19. Yüzyılda yaygınlaşan bu olgunun, 20. Yüzyıl da doruk noktaya ulaştığını belirtmektedir (1996, s.23). Bu terimin mimarlık ile ilişkisi doğrultusunda gelenekselden ayrı tutulan düşünce ve uygulamaların varlığı doğal olarak mimari biçim ve tekniklerin gelişimi ile paraleldir. Modern mimarlık söylemi, çeşitli yönlerden tutum ve biçimleri ortak olan yapıları ve bu yapıların farklı davranışlar, akımlar ve yönelimler içinde sergiledikleri gelişimi nitelendirir (Tanyeli, 1997,s.1286).

Sigfried Giedion ‘Space, ‘Time and Architecture¹⁶’ isimli kitabında modernizmi 19. yüzyılı göz ardı etmiş ve önceki yılların mimari eserlerinin sonucunda ulaşılan modern mimarinin doğuşuna ilerleyen bir süreç olarak görmüştür. Nikolas Pevser ise bu dönemi Walter Gropius’a kadar götürmüştür. Vincent Scully modern mimarinin ortaya çıkışını endüstrileşme döneminin başına kadar uzatırken, Kenneth Frampton modern mimarinin başlangıcını aydınlanma dönemi ile birlikte ortaya çıkmış olan pozitivist rasyonel düşünceye ve teknolojik gelişmelerin ilk olarak görüldüğü 18. yüzyılın ortalarına kadar indirmiştir (Özyalvaç, 2013,s.299).

Mimarlık tarihindeki bu iki terim, sivil mimaride olduğu kadar dini mimaride de öne çıkmıştır. Gürsoy’un 2013 yılında ele aldığı çalışmasında, günümüz cami mimarisinin ‘geleneksel ve modern’ yaklaşımlar olmak üzere iki grupta incelendiğini belirtmiştir. Gürsoy, bu başlıklar altında incelenen camileri; tarihi niteliği cami planlarına yakın, ancak uygulamada çeşitli aksaklıkların bulunduğu yapıları ‘geleneksel’, modern yapı malzemeleri ile inşa edilen ve modern tekniklerin

¹⁶ Bkz. Sigfried Giedion (1941). Space, Time and Architecture, The Growth of a New Tradition. Harvard University, Cambridge, Mas.

kullanıldığı, gelenekselin dışındaki yapıları ilse ‘modern’ yaklaşım olarak değerlendirmiştir (2013, s.240).

Böylece sanat eleştirmenleri tarafından çeşitli tanımlamalar yapılan modern mimarlık temelinde kullanılan malzemeler ile birlikte yapılarda formların sadeleşmesine de yol açmıştır. Günümüzde modern mimarlığa yönelik çalışmalar yapan mimarların inşa ettirdikleri yapılar üzerine çeşitli etkiler yaratmaları için değerlendirebilecekleri teknolojiye dayalı birçok malzeme bulunmaktadır. Daha karakterize ve süslemeden arındırılmış modern mimarlık ürünlerinin inşa süreçleri de daha hızlı tamamlanmaktadır. Malzeme olarak yoğun kullanılan beton ve demir ile inşa edilen yapılarda, elimine edilen süslemeler yerine biçim ve işlev ön plana çıkmıştır.

Geleneksel yapılarda kullanılan malzemeler içerisinde ahşap malzeme başta olmak üzere çeşitli malzemeler de kullanılmıştır. Fakat modern tasarıma sahip yapılarda, daha açık bir atmosfer elde edebilmek için, iç duvarlarda kullanılan renkler ve renk sıçramaları arasındaki vurgu daha yumuşaktır. Geleneksel yapılarda yükü taşıyan taş veya ahşap sütunlar modern yapılarda beton veya çelik bir alt yapıya dayanmaktadır. Geleneksel mimaride tarihsel öncüler ön planda olup, bu öncülerin modern mimaride nasıl ele alındığını ve önemini somut bir şekilde göstermektedir. Temelinde her iki yapı türü de çağın koşullarına, ekonomik, sosyal değerlerine ve yapı malzemelerine dayanmaktadır. Bu sebeple her iki mimarlık ürünü de günün koşullarına göre insanın yaşam şeklini ifade etmektedir.

Ancak çeşitli dönemler içerisinde modern mimarlık ürünlerinde, geçmiş mimarlık ürünlerine yönelik yaklaşımlar olmuştur. Avrupa’da Neoklasik Çağ’da Roma Mimarisi, Anadolu’da Birinci ve İkinci Ulusal Mimarlık akımlarında görülen geçmiş uygarlıklara ait mimari formlar, modern ve geleneksel kavramlarını tek bir cephede okumamıza neden olmuştur. Günümüzde ise Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin formlarının modern mimarlık ürünlerinde görülmesi, modern ve geleneksel mimarinin bir sentez oluşturduğunu göstermektedir. Bu anlayış, yöresel mimari formların yeni inşa edilen yapılarda yeniden biçim kazanmasıdır. Böylece, günümüzde geleneksel mimariye öykünen mimari yapılarda öne çıkan çizgisellik; modern yapı cephelerinde geleneksel mimariye, iç mimaride ise çağın yaşam koşullarına uygun bir tasarım ortaya çıkarmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK MİMARLIĞINA

GENEL BİR BAKIŞ

Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarisi Osmanlının geç dönem mimarlık ortamıyla bağımsız tutulamamaktadır. 18. yüzyılda başta Fransa olmak üzere Avrupa ile kurulan ekonomik ve siyasal ilişkiler Osmanlı İmparatorluğunun kültürel ve toplumsal ortamına etki ettiği gibi sanat anlayışında da değişimlerin meydana gelmesine neden olmuştur (Renda, 1977, s.46-47). Osmanlı Mimarisinde Batı etkisi ilk olarak Lale Devrinde (1718-1730) yıllarında görülmektedir. III. Ahmet tarafından Fransa'ya elçi olarak gönderilen Yirmisekiz Mehmet Çelebi'nin yazdığı Sefaretnamesi Osmanlı mimarisinde değişimlerin başlamasına neden olmuştur (Ertuğrul, 2007, s.9). Daha önce sadece ihtiyaç duyulduğunda yapılan köşkler, kasırlar bu tarihten sonra gösteriş amaçlı olarak da inşa edilmeye başlamıştır (Cezar, 1971, s.2).

18. yüzyılda Batı'da görünen sanayileşme süreci, teknolojik, ekonomik ve siyasal alanlarda görülmüştür. Endüstri alanında meydana gelen gelişmeler 19. yüzyılda Avrupa'yı da etkisi altına almıştır. Bu gelişmeler mimari alanında da etkili olmuş ve yeni yapı türlerinin meydana gelmesini sağlamıştır (Pevsner, 1977, s.180-182). Bu dönemde belediye binaları, ulaşım amaçlı gar binaları, posta telgraf idareleri gibi farklı yapı türlerinin ortaya çıkması söz konusu olmuştur (Aktüre, 1981, s.96-97). Bu yüzyılda Avrupa mimarisinde 'Neo-Roman', 'Neo-Gotik', 'Neo-Rönesans', 'Neo-Barok' gibi yeni malzeme ve yeni teknikler yapıların cephelerinde uygulanmaya başlanmıştır (Alsaç, 1976, s.12, Erçetin, 2019, s.28).

Böylece Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarisi, Osmanlı Devleti'nin son dönemki gelişmelerinden bağımsız tutulamayacağı gibi Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte süre gelen mimari eğilimleri de içermektedir (Tapan, 1997, s.365). Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaygınlaşan milliyetçilik akımı, Cumhuriyetin ilk yıllarını da etkilemiştir. Ziya Gökalp'ın geliştirdiği Türkçülük akımı dönemin siyasi, hukuk, ekonomi, din ve dil alanlarında gelişmiş aynı zamanda mimariye de yeni bir ortam hazırlamıştır. Sanayi-i Nefise Mektebi ile yabancı mimarların başı çektiği mimarlık bölümü öğrencileri ve yetişen kuşak bu dönem mimarisinin önemli gelişmelerini başlatmışlardır (Sözen, 1984, s.27-29). Bu gelişmelerin başında 1908-1918 yılında

Osmanlı İmparatorluğunun izlenimlerini veren yeni bir mimari üslup ortaya çıkmıştır (Bozdoğan, 2012, s.31).

4.1. Birinci Ulusal Mimarlık Akımı

Birinci Ulusal Mimarlık Akımı; Türk mimarlığında 1910-1930 yıllarını kapsayan dönemdir (Sözen, Tanyeli, 2011, s.56). Mimarlık tarihçileri bu dönemi Milli Mimari, Milli Mimari Rönesansı, Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarisi olarak da adlandırmışlardır (Sözen, 1984, s.27).

Bu üslubun başında ise mesleki eğitimlerini Almanya ve Fransa'da yapan Mimar Vedat Tek ve Mimar Kemalettin gelmektedir (Batur, 2001, s.43). Bu iki mimar dışında Sanayi-i Nefise Mektebinden mezun olan mimarlar da bu mimari akımın savunucusu olmuşlardır (Tapan, 1997, s.365).

Birinci Ulusal Mimarlık Akımı yapılarında Selçuklu ve Klasik Osmanlı yapılarına ait biçimler ve öğeler kullanılmıştır (Sözen, 1984, s.6-29). Osmanlı Mimarisinde görülen anıtsal yapılardaki plan özellikleri bu dönemin yapılarını mekân düzenlemesi olarak etkilememiştir. Planlarda çoğunlukla simetrik düzene özen gösterilmiştir (Ertuğrul, 2007, s.9). Yapılar daha çok cephe düzeni ele alındığı için plan özellikleri ikinci sırada kalmıştır. Bu yapılarda kubbe, taç kapı, kemer, simetri, iki renkli taş işçiliği gibi geleneksel mimari öğeler görülmektedir (Hasol, 2017, s.34). Dikkat çeken diğer bir husus ise başta kapı ve pencere alınlıkları olmak üzere cephelere yerleştirilen Kütahya üretimli çini panolardır (Sözen, 1984, s.30).

Ankara'da inşa edilen bazı kamu yapıları bu mimari üslubun ilk örnekleri olarak faaliyete geçmiştir (Aslanoğlu, 2010, s.30). Ulubay; Cumhuriyet Dönemi inkılaplarını somutlaştırmak amaçlı Ankara'da gerçekleşen inşa faaliyetlerinde ulusçuluk fikirlerinin okunabildiğini ve Ankara'nın başkent olması sonucu, ulusun çağdaşlaşma düşüncesini göstermesi bakımından önemli olduğunu vurgulamaktadır (Ulubay, 2015, s.33-34).

Hükümet tarafından da desteklenen bu mimari akım aynı zamanda yeni yapılara ihtiyaç olması nedeniyle sadece Ankara ve İstanbul değil aynı zamanda İzmir, Kastamonu, Konya, Niğde, Balıkesir, Bursa ve daha birçok kentte inşa edilmiştir (Ertuğrul, 2007, s.12-13).

Birinci Ulusal Mimarlık Akımının önemli mimarlarına ve yapılarına değinecek olursak;

Dönemin önemli mimarlarından Mimar Kemalettin, 1870 yılında İstanbul'da doğmuştur. 1876 tarihinde İbrahim Ağa Mektebi'ne başlamış ancak babasının görevi sebebiyle orta öğrenimine Girit'te devam etmiştir. Daha sonra İstanbul'a dönen Mimar Kemalettin lise eğitimini tamamlamıştır. 1887 yılında o zamanki Hendese-i Mülkiye'de eğitimini tamamlayınca, 1891 tarihinde Jachmund'un yanına yardımcı olarak girmiştir. Mimarlık eğitimini tamamlayan Mimar Kemalettin'in önemli eserlerinin başında; Yeşilköy Mecidiye Camisi (1909), Bebek Cami (1913), Fatih Ahmet Cevat Paşa Türbesi (1901), Birinci Vakıf Hanı (1918), Ankara'daki İkinci Vakıf Hanı (1928), Eyüp'teki Reşadiye Mektebi (1913), Teyyare Apartmanları (1922) ve Ankara Palas (1927) binalarıdır (Sözen, 1984, s.35-36).

Dönemin diğer önemli mimarı ise Vedat Tek'tir. 1873 yılında doğan Mimar Vedat Tek, Galatasaray Lisesi'nde eğitimine başlasa da daha sonra Fransa'da eğitimine devam etmiştir (Sözen, 1984, s.37). Türkiye'ye döndükten sonra Osmanlı ile Selçuklu sanatları üzerine çalışmalar yapmıştır (Özkan, 1973, s.47). Önemli yapıları arasında ise; Sultanahmet Tapu ve Kadastro Müdürlüğü (1908), Sirkeci'deki Büyük Postane Binası (1909), Kastamonu Hükümet Konağı (1901), kendisine ait evi (1908), Cemil Topuzlu Köşkü (1912-1919) ve Ankara'da bulunan Çankaya Gazi Köşkü (1924) önde gelen eserleridir (Sözen, 1984, s.38-39, Sayar, 1973, s.19-20).

Birinci Ulusal Mimarlık Akımının sonlarına doğru sosyal, siyasal, ekonomik ve toplumsal alanlarda yaşanan değişimler mimari alanda da etkili olmuştur. 1927 yılında ülkede bulunan yabancı mimarlar etkilerini duyurmaya başlamış ve yeni gelişmelerin yaşanmasına yol açmıştır (Sözen, 1984, s.167). 1927 tarihinde 'Mimarlık ve Mühendislik Yasası' kabul edilerek, mimarlık alanında değişimlerin ve yarışmaların başlanması ve Arkitekt dergisinin ortaya çıkışı bu değişim ve gelişmelerin önemli aşamalarıdır (Aslanoğlu, 2010, s.33-34).

Yabancı mimarlar bu dönemde Ankara'da anıtsal eserler yapmışlardır (Sözen, 1984, s.168). 1930 yıllarına gelindiğinde mimarideki modern anlayış ülkemizde etkisini arttırmıştır (Batur, 1995, s.449).

Yaşanılan gelişmelerden sonra yeni atılımlar ile dışa açılma eğilimlerinin yoğunlaşması bu dönem mimarisine ve hatta mimarlarına yönelik eleştirilerin artmasına neden olmuştur. Birinci Ulusal Mimarlık Akımı yerini 1930'lardan sonra yeni bir üsluba bırakmıştır (Ertuğrul, 2007, s.12).

4.2. Cumhuriyet Dönemi Modern Mimarisindeki Gelişmeler

Hasol, 1930'lu yıllarını Türkiye'nin çağdaşlaşma yılları olarak belirtmiştir. 1933 yılında hazırlanan beş yıllık kalkınma planında bankalar, sağlık, eğitim, kültür ve sanat tesisleri gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde yapılan atılımlar ile yapılan fabrikalar sanayileşme açısından ülkenin milli gelirini arttırmıştır. Bu adımlar çağdaşlaşma yolundaki adımları hızlandırarak mimari alana da etki etmiştir (Hasol, 2017, s.84-88). Bu dönemki modern mimarlık arayışını ve mimaride yaşanan üslup değişikliğini Arseven, tarihsel ve toplumsal bir bağlam içerisinde açıklamıştır (1938, s.12-13). Bu dönemki mimari anlayışta yapılar simetrik bir şekilde biçimlenmiş ve süslemeden arındırılmışlardır. Betonarme karkaslı sistem tek katlı yapılar dahil olmak üzere yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Kütle anlayışı, cam yüzeyler ile yatay şeritler bu dönemde görülen diğer özelliklerdir (Aslanoğlu, 2001, s.63-64). Endüstrileşme ve rasyonelleşmeye yönelen dönemin modern mimarisi eski biçimleri kopya etmek yerine özgün tasarımlara yönelmiştir. Seyfi Arkan, Zühtü Başar, Şevki Balmumcu, Şekip Akalın gibi mimarlar bu dönemde uluslararası üslubun etkisini ve yerel üslubun özelliklerini taşıyan eserler tasarlamışlardır (Hasol, 2017, s.85).

4.3. İkinci Ulusal Mimarlık Akımı

1930-1940 yılları arasında bulunan Uluslararası üsluba karşıt bir yönelim içinde olan bu dönem 1940-1950 yılları arasını kapsamaktadır (Sözen ve Tanyeli, 2011, s.143). Batıdaki siyasal gelişmelerin yanında Türkiye'deki genç mimarların yapıtlarında görülen bölgesel öğeler ve bunun savunulması, 1940 ile 1950 yılları arasında görülen İkinci Ulusal Mimarlık Akımını akılcı-işlevci mimarlık akımının içinde hazırlanmasına neden olmuştur (Tapan, 1997, s.365).

Bu dönemde iki önemli olay ön plana çıkmıştır. Birincisi Mustafa Kemal Atatürk'ün ölümü, ikincisi ise 1939 yılında İkinci Dünya Savaşının başlamasıdır. Bu tarihlerde yaşanan iç ve dış etkiler İkinci Ulusal Mimarlık Akımını besleyecek ortamı da desteklemiştir (Sözen, 1984, s.243). Bu dönem geçmişin bazı öğelerini ele alan bir

yaklaşım içindedir (Bektaş, 1999, s.28). Eldem bu dönem mimarisini; Akademide Milli Mimari Semineri biçiminde yapılan çalışmaların amacına ulaştığını belirtmektedir (Eldem, 1973, s.5).

İkinci Dünya Savaşının tesiri ile oluşan ekonomik koşullar Türkiye'yi de etkilemiştir. Bunun sonucunda yapı inşalarında kullanılan malzemelerin yerli olması konusunda adımlar atılmıştır (Özakbaş, 2014, s.98-99). Yerel öğelerinde kullanılmasıyla birlikte Avrupa'daki mimari gelişimlere paralel olarak anıtsal mimari anlayışı gelişmiştir (Tapan ve Sözen, 1973, s.248). Bu anlayış Eldem'in 'Milli Mimari Semineri' ve modern mimarlığın rasyonel ile işlevselci ilkelerini baz alan, ulusalcı ve akademik mimarlardır (Batur, 1995, s.449-451).

İkinci Ulusal Mimarlık Akımının en önemli temsilcisi ise Sedat Hakkı Eldem'dir. Eldem "mimari üslupların dışarıdan ithal edilememesi, her bölgenin kendisine ait bir mimarisinin olduğunu ve yapı malzemelerinin yerli olması" gerektiğini belirtir. Bu mimarlık düşüncesinin kaynağını ise Türk sivil mimarisi oluşturmuştur. 1942 yılında açılan İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü mimari alanında yaşanan süreci doğrudan etkileyen bir durum olmuştur (Tapan, 1997, s.366).

Dönemin öncü mimarı Sedat Hakkı Eldem 1908 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. 1928 yılında Güzel Sanatlar Akademisinin Mimarlık Bölümünden mezun olmuştur. Eldem Türk Sivil Mimarlığı üzerine de çeşitli çalışmalar yapmış ve ulusal mimarlık kavramına yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Eldem'in önemli eserlerinin arasında; Maçka'daki Firdevs Hanım'ın Evi (1934), Yalova Termal Oteli (1934-37), Ankara'da bulunan Gümrük ve Tekel Müdürlüğü (1938), Maçka Şark Kahvesi (1948) ve Emin Onat ile birlikte İstanbul'da yaptıkları adalet sarayı binası (1951-1955) bulunmaktadır. Dönemin diğer önemli bir mimarı ise Emin Onat'tır (1908-1961). Onat İstanbul Teknik Üniversitesinin mimarlık bölümünden mezun olmuştur. Onat'ın önemli eserleri arasında; İstanbul Fen ve Edebiyat Fakülteleri (1944), Keçiçepe Köy Enstitüsü (1941), Lemana Tomsu ise birlikte Hamidiye ve Mahmudiye (1942), Bursa'da Vali Konağı (1945), Emin Onat'ın annesine yaptırdığı evi (1951) ve Ankara'da Emniyet Sarayı binası (1956) bulunmaktadır (Sözen, 1984, s.247).Bu dönem mimarisine bakıldığında; geleneksel Türk Evinden alınan bazı öğeler, yapılarda

kullanılan kesme taş, simetrik kütleler, saçak kullanımı ve yüksek girişler görülür (Cerit, 2011,s.55-56, Sözen, 1984, s.247).

4.4. İkinci Ulusal Mimarlık Akımı Sonrası Yaşanılan Gelişmeler (1950 yılı ve sonrası)

1950 yılı sonrasında ülkede siyasal, ekonomik ve toplumsal alanda yaşanan değişimler sonucu İkinci Ulusal Mimarlık Akımında görülen biçimsel davranışlardan ayrı tutulmuştur. Bu dönemde Osmanlı mimarlığında görülen cephe düzenlemelerinin yerini daha yalın cephe düzenlemeleri almıştır. Bu dönemin yapılarında ise prizmatik bir düzen görülmeye başlanmıştır (Tapan, 1997, s.367). Bu tarihlerde savaş sonrasında yıkılmış olan kentler hızlı bir şekilde yenilenmiştir. Teknolojide atılan adımlarla beraber, bu dönemde öne çıkmış olan sosyal konut sorununa bir çözüm aranarak bütün kentleri kapsayan çalışmalar yapılmıştır (Sözen, 1984, s.274). Eldem'e göre bu dönemde Avrupa'da yapılan mimarlık örneklerinde betonarme karkas, perde duvarların içine gizlenmiştir ve cam yoğun bir biçimde kullanılmıştır. Hilton Otel ile Türk mimarları Amerikan yapı türleriyle tanışmış ve bu yapılardaki görüşleri benimsemişlerdir. Bu otel ile birlikte beyaz beton mimariye girmiş, saçak ve çatılar ortadan kalmıştır (Eldem, 1973, s.7).

1960'lı yılların sonunda yapılarda biçimsel açıdan değil, daha çok içtenlikli ve ilkesel bir bakış açısı aranmıştır (Bektaş, 1999, s.29).

1950'li yılların sonlarında başta Le Corbusier ve Alison Smithson eserlerinde belirmiş olan Brütalist eğilimler 1960'lı yılların sonunda Türkiye'de de görülmeye başlanmıştır. Bu eğilimlerin en belirgin özelliği “mimari dürüstlük” olarak ele alınmıştır. Yapılarda kullanılan malzemeler doğal dokusu ve rengiyle bırakılıp, yapının içi geometrik öğelere bir kılıfa bağlı olmadan serbest bir şekilde ele alınması amaçlanmıştır. Bu durum Türkiye'de genellikle geleneksel konut mimarisinde görülmüştür. Behruz Çinici'nin Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin mimarlık fakültesi brütalist eğilimlerin görüldüğü ilk yapılardan birisidir. Yine Ertuğ Yener ve Turgut Cansever'in Ankara'daki Türk Tarih Kurumu Binası bu eğilimle yapılan diğer bir yapıdır (Sözen, 1984, s.278). 1970'li yıllardan itibaren mimarlar yapıların karakteristik özelliklerinden ziyade tasarımlar da ön plana çıkmıştır (Eldem, 1973, s.7). 1980'lerden sonra yaşanan siyasi, ekonomik ve toplumsal dönüşümler farklı

alanlarda etkili olmakla beraber mimariyi de etkilemiştir. Bu yıllarda Türk mimarisinde mülk siteleri, çok salonlu olarak yapılan sinemalar, basın, radyo ve televizyon merkezleri, alışveriş merkezleri gibi yeni yapı türleri yapımı ortaya çıkmış ve inşa süreçleri hızlandırılmıştır. Aynı dönemde geleneksel yapı malzemeleri ile cephe giydirmeleri belirlemiştir. 1990'lı yıllarla beraber toplu konut projeleri yaygınlaşmıştır (Güzer, 1997, s.369). Tarihsel süreç içinde Avrupa'da ve Türk mimarlığında yaşanan bu gelişmelerin sonucunda yaşanan değişimler başta büyük şehirler olmak üzere diğer kent dokuları içinde bulunan mimarlık ürünlerini de etkilemiştir. Bu kentlerden birisi Kastamonu'dur.

Kastamonu'da bu dönemde inşa edilmiş en önemli yapıların başında Mimar Vedat Tek tarafından tasarlanan hükümet konağı gelmektedir (Foto.16) (Topçubaşı ve Eyüpgiller, 2010, s.111).

Foto. 16 Kastamonu Hükümet Konağı, 1901 (Kişisel Arşiv)

Cumhuriyet Dönemi Mimarisinin Kastamonu'da görülen diğer bir yapısı ise günümüzdeki arkeoloji müzesi binasıdır. Bu yapının çizimi Mimar Kemaleddin'e aittir. 1917 yılında İttihat ve Terakki Kulübü olarak faaliyete geçmiştir. Yapı 1921'de mahkeme hizmetleri için kullanılmış, 1945 yılında ise Türk Ocakları Binası olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yapı 1952 yılında ise bölge müzesi olarak faaliyete geçmiştir (Foto.17).

Foto. 17 Kastamonu Arkeoloji Müzesi, 1917 (Kişisel Arşiv)

BEŞİNCİ BÖLÜM

MODERN MİMARLIK DÖNEMİNİN GELİŞİM

SÜRECİNE GENEL BİR BAKIŞ

İnsanoğlunun gündelik yaşamında gereksinim duyarak ürettiği somut nesnelere belli bir üslubun kazandırılmasıyla, nesnelere birer sanat eserine dönüştüğü yorumunun öne alındığı alan genellikle mimari olmuştur (Oral, 2019, s.237). Mimarlık eylemi genel olarak “insanoğlunun gereksinimlerini barındırmak için çevrenin düzenlenmesi” olarak tanımlanır. Bu eylem insanlık tarihi ile birlikte günümüze kadar gelişerek ulaşmıştır (Arcan, Evcı, 1992, s.17). Bu gelişmeler mağaralardan başlayarak ahşap, kerpiç, beton, çelik ve cam malzemeler ile inşa edilen günümüz yapılarına kadar geniş bir sürece yayılmıştır. Özellikle insanoğlunun toplumsal olarak gelişimi ile paralel bir şekilde gelişen mimarlık eylemleri, tarih boyunca çeşitli biçimlerle karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Ortaçağ’da Gotik katedraller, Rönesans dönemindeki aydınlanma ile birlikte mimari alanında yaşanan gelişmeler, Neoklasik dönemde geçmiş uygarlıkların mimari tarzlarına yönelik öykünmeler ve daha sonraki yüzyıllarda yaşanan teknik gelişmeler modernizmin ortaya çıkışıyla devam etmiştir (Biol, 1996, s.1-5).

Endüstri devrimi ile ortaya çıkan yeni malzemeler mimarlık alanında köklü değişimlerin yaşanmasına neden olmuştur (Kırcı, 2013, s.1). Mimarlık alanında yaşanan bu değişimler aynı zamanda modern mimarlık dönemi olarak da adlandırılmıştır. 1830 ile 1850 yıllarında, Avrupa’da kırdan kente doğru gerçekleşen göçlerle, kentlerde bozulmalar yaşanmış ve yeni şehir planlamaları ile birlikte yeni ve özgün mimari yapı türleri de inşa edilmeye başlanmıştır (Benolovo,1981,s.71). Bu yeni yapı türleri arasında fabrikalar, köprüler, büyük iş merkezleri, müzeler, eğitim yapıları, postane binaları gibi eserler bulunmaktadır (Biol, 1996, s.14). 1851 yılında Londra’da demir ve cam kullanımıyla Chrystal Palace gibi mimari yapılar inşa edilmeye başlanmıştır. Böylece teknoloji mimari yapılar üzerinde doğrudan etkisini göstermiştir (Özer,1964.s.38). Bunun dışında Paris’te bulunan Eiffel Kulesi (1889) ve Galerie Des Machines (1889) mimarlık alanında yeni yaklaşımları getiren önemli eserler olmuşlardır. Aynı yüzyıllarda Amerika’da özellikle Chicago Okulunda mimaride betonarme, cam ve çelik gibi yeni malzeme kullanımları görülmüştür. Amerika’daki

bu yeni malzemeler çok katlı mimari eserlerin yapımına da öncülük etmiştir. Chicago Okulunda yaşanan form ve fonksiyon ilişkisi aynı zamanda yeni malzemelerle yapılan yapım teknikleri mimarlık tarihinde önemli bir gelişme olmuştur. Başta betonarme malzeme ve çelik malzemenin bir arada kullanılması mimari yapılarda bulunan geniş açıklıkların kolay bir şekilde kapatılmasına neden olmuştur. Betonarme karkas ve çeliğin kullanılması yapıdaki taşıyıcı yükünde kolon ve kirişler üzerine gelerek duvarların taşıyıcı yükünden kurtulmasına neden olmuştur. Mimaride öne çıkan diğer bir yeni malzeme ise cam olmuştur (Kırcı, 2013, s.9; Birol, 1996, s.34; Richards, Mock, 1966, s.26-28). Bu yıllarda başta Leiter Building (1885), Oditoryum (1887), Tacoma Building (1889), Masonic Temple (1892), Guarantee Buffalo Building (1895) gibi mimari eserler öne çıkmıştır (Benelovo,1981, s.200-271). Bu yüzyılın sonunda etkin bir şekilde ortaya çıkan mimarlık akımları olmuştur. Özellikle Arts and Crafts ile Art Nouveau bu oluşumların başında gelmektedirler. Bu sanat yaklaşımları endüstriye bağlı gelişen mimari ürünleri klasik üsluplardan arındırarak yeni bir tutumun ortaya çıkmasını amaç edinmişlerdir. Bu iki akım 19.ve 20.yüzyıl mimarileri arasında bir geçiş dönemi olarak nitelendirilmiştir (Birol, 2006, s. 3-7).

20. yüzyıla girildiğinde mimarlık kurumları büyük değişimlerle karşı karşıya kalmıştır. Daha önceki yıllarda farklı mimarlık ürünlerine ait alıntılarla tarihi stiller canlandırılmıştır (Kırcı, 2013, s.17). Ancak 1905 yılında başta Peter Behrens tarafından Almanya’da inşa edilen yapılar, Adolf Loos’un 1910 yılında Viyana’daki Steiner Evi ile Walter Gropius’a ait Fagus Fabrikası ile Erken Modernizmin temelleri atılmıştır. Bu yapılar sade ve yalın bir şekilde inşa edilmişlerdir. Bu yıllarda Auguste Perret’e ait betonarme iskeletli ve cam kaplı yapılar ön plana çıkmıştır (Kortan,1986,s.21).

20.yüzyıldaki bu gelişmelerin ardından toplumlardaki değişimler yeni akımları gündeme getirerek sanat alanını etkilemeye devam etmiştir. Özellikle Kübizm (1907-1918) resim alanında gelişerek mimariyi de şekillendirmiştir. Bu akımla birlikte mimaride yalınlık öne çıkmıştır. Aynı zamanda resimdeki geometrik şekiller, formlar yeniden yorumlanarak mimari alana taşınmıştır. Kübizmden hemen sonra ortaya çıkan diğer bir akım ise Fütürizm (1909-1920) olmuştur. 1909 yılında Fransa’daki Le Figaro gazetesindeki manifesto bu akımın temelini oluşturmuştur (Kortan, 1986, s.24-25). Asıl amacı mimaride hareket, dinamizm olup biçimlerin daha çok kıvrımlı bir şekilde

tasarlandığı bir mimari akım olmuştur. Özellikle 1914 yılındaki Antonio Sant Elia kent tasarımı bu akımın en önemli eserleri arasında yer almaktadır (Elia,1981, s.22).

1914-1918 tarihlerinde yaşanan I. Dünya Savaşı mimari alanı olumsuz etkileyerek yapı inşalarının durmasına neden olmuştur. Bu tarihlerden sonra mimari alanda etkinlik gösteren yeni akımlar üretilmiştir.

1917 yılında Neo Plastisizm (De Stijl) çeşitli alanlarla uğraşan sanatçılar tarafından ortaya çıkmıştır. Başta Piet Mondrian'nın resimlerinde görülen kırmızı, sarı ve mavi renklerle yatay ve dikey çizgilerdeki denge arayışı mimari alanda oldukça etkili olmuştur. Dış cephedeki yalın sade mimari anlayış ve iç dizaynlar bu akımın etkisi altında gelişmişlerdir. Gerrit Rietveld'in inşa ettirmiş olduğu Schröder Evi bu akımın etkisi altında yapılan önemli bir eser olarak örnek verilebilir. Bu akıma göre mimarlık ekonomik ve işlevsel olmalıdır (Avşar Karabaş, Güdür, 2016, s.336-337; Birol, 1996, s.67). Bu yıllarda Neo Plastisizm'den sonra ortaya çıkan Fonksiyonalizm düşüncesi mimari alana yansıyan diğer bir akım olmuştur. Hasol bu akımı bir eşyanın ya da yapının işlevlere iyi bir şekilde yanıt vermesi kaygısına dayanarak tanımlamaktadır (2017, s.167).

1918 tarihinde Walter Gropius'un kurmuş olduğu Bauhaus Okulu mimarlık dünyasında yeni gelişmelerin yaşanmasına yol açmıştır. Okulda Paul Klee, Wassily Kandisky, Piet Mondrian, Lyonel Feininger, Kazimir Maleviç, Moholy Nagy gibi önemli mimarlar bir araya gelerek dersler vermişlerdir. Mimarideki asıl amaç süslemeden arındırılmış, genellikle beyaz renk kullanımı, basit formlar, fonksiyonlarına göre bölünen yapılar olmuştur (Sezer, 2019, s.48-51). 1918 yılında ortaya çıkan diğer mimari akım ise Pürizm olmuştur. Le Corbusier ile Amedeo Ozenfant'ın Kübizm sonrası isimli kitapları ile orta çıkan bu akımda cephelerdeki özgürce tasarımlar, yatay pencereler, çatı bahçeleri gibi unsurlar öne çıkmıştır (Condras, 1991, s.80-85). Bu akım çerçevesinde önemli yapılar inşa edilmiştir. Le Corbusier'e ait Villa Savoye (1929-1931), İsviçre Pavyonu (1930-1932), Marsiya'daki toplu konut birimleri (1945), Crown Hall (1956) ve Seagram Bürosu (1958) bu akım sonucunda inşa edilen yapılardan bazılarıdır (Kortan, 1986, s.46). Pürizmin getirdiği kurallara karşı ortaya çıkan Ekspresyonizm ise etkisini 1930'lu yıllara kadar etkin bir şekilde devam ettirmiştir. Kesin geometrik formlara, durağanlığa

karşı çıkan bu akım dinamizmi ve eğrisel formları ile Fütürizme benzer bir tavır ortaya koymuştur. 20.yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkan diğer bir mimari akım ise Konstrüktivizm olmuştur. Rusya’da ortaya çıkan Konstrüktivizm geleneksel kurallara ait benzerliklerin reddini destekleyerek çağdaş malzemelere yönelmiştir (Kırcı, 2013, s.39). Çalışmalarda dekoratif çizgilerden kaçınılmıştır (Kortan, 1986, 37-40). Vlademir Tatlin, Mart Stem gibi önemli mimarların öncülük ettiği bu akım önermiş olduğu formlar, dev konsollar, çelik makaslar ile Dekonstrüktivizm’in alt yapısını oluşturmuştur. 20.yüzyılın ortalarına gelindiğinde ise İngiltere’de Brütalizm akımı ortaya çıkmıştır. Beton kelimesinden türeyen akımın başlangıcı ise Le Corbusier’in Paris’de bulunan Jaoul Evi’ne dayanmaktadır (Gieselmann, 1988, s.40; Kortan,1974, s.34) Brütalizm başta form veya malzemelerle ilgili bir yaklaşımdan kaçınarak belli bir davranış biçimini savunmuştur. Malzemenin hamlığını, yapılarda betonun üzerine boya ya da sıva kullanılmaması, yalınlık ve sadelik bu akımın temel yaklaşımı olmuştur (Alp, 2019, s.4-5).

Modernizm hareketleri II. Dünya Savaşının sonunda eleştirilmeye başlanmıştır. Bu dönemde modernizme karşı yapılan ilk eleştiriler 6. CIAM kongresiyle ses getirmiştir (Dostoğlu,1984, s.17-18). Böylece 1960’lı yıllardaki modernizm eleştirileri post-modernist akımının temelini atmıştır. Modern sonrası olarak değerlendirilen bu dönem endüstri toplumlarının yerini bilgi ve iletişime dayalı toplumlara bırakmasıyla hız kazanmıştır. Necmi Zeka bu dönemi modern döneme baş kaldıran bir süreç olarak tanımlamıştır (Zeka, 1990, s.10). Modern dönemdeki durağan anlayış yerini post-modern dönem ile dinamik, esnek ve insan zevkini öne çıkaran biçime öncelik veren bir anlayışa bırakmıştır. Aynı zamanda bu dönemde modernizmin gelenekle ilgili reddetmiş olduğu durumlar yeniden ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Özellikle New York’ta inşa edilen ATT binası (1978) bu dönemin en önemli eserlerinden birisi olmuştur. Bu tür yapılarda modernizmdeki mekan anlayışı devam ederken cephelerde barok öğelere göndermeler yapılmıştır (Kortan,1986, s.83-84).

Avrupa’da yaşanan modernist düşünce ürünleri 20.yüzyılın ortalarından itibaren ülkemizde görülmeye başlanmıştır. Aslında Türkiye’ye modern mimarlık 1927’li yıllarda ülkemize gelen yabancı mimarlar ile başlamıştır (Eyüce,2011, s.3). Fakat Türk mimarlar bu dönemlerde Selçuklu ve Osmanlı mimarisinden almış

oldukları ögeleri I. Ulusal ve II. Ulusal Mimarlık akımlarında uygulamaya koymuşlardır.

1950'li yıllarda ise modernist düşünce Türk mimarlığı üzerinde etkili olmaya başlamıştır. Özellikle ODTÜ ve İTÜ gibi üniversitelerden Avrupa'ya lisansüstü eğitimler için giden mimarlar edindikleri bilgileri Türkiye'deki öğrencilere aktarmışlardır (Alsaç,1991.s.23). 1952'de İstanbul'da düzenlenen Belediye Sarayı Projesi ile rasyonalist yaklaşımlar ülkemizi etkisi altına almıştır. Başta İstanbul Belediye Sarayı, Sakarya'daki Hükümet Konağı, İstanbul Tarabya Oteli bu dönemin önemli mimari eserleri olarak öne çıkmışlardır. 1980'li yıllarda ise toplu konutlar hızlı bir şekilde inşa edilmeye başlamıştır. Sonraki yıllarda ise batıda yaşanan gelişmeler yorumlanmadan gerektiği gibi ülkemizde uygulama alanı bulmuştur. Günümüzde halen batıda yaşanan gelişmeler ülkemize taşınmaya devam etmektedir (Biol, 1996, s.105).

ALTINCI BÖLÜM

KATALOG

Tarihi kültürümüzün bir göstergesi durumunda bulunan geleneksel mimari anlayış, beton ve demirin kullanılmasıyla birlikte yerini modern yapılara bırakmıştır. Geleneksel malzemeler terkedilmiş ve yerini daha çağdaş malzemeler almıştır. Bu durum tüm kentlerde olduğu gibi Kastamonu'da da görülmüştür. Süreç içerisinde devam eden bu anlayış günümüz mimarisini şekillendirmiştir. Fakat son yıllarda özellikle geleneksel yapılaşmanın bulunduğu kentlerde inşa edilen modern yapılarda sosyal ve siyasal olarak benimsenen yeni bir mimari anlayış ortaya çıkmıştır. Bu yeni mimari anlayış, geleneksel mimari öğelerin modern yapılarda daha yoğun bir şekilde kullanılmasıyla şekillenmiştir.

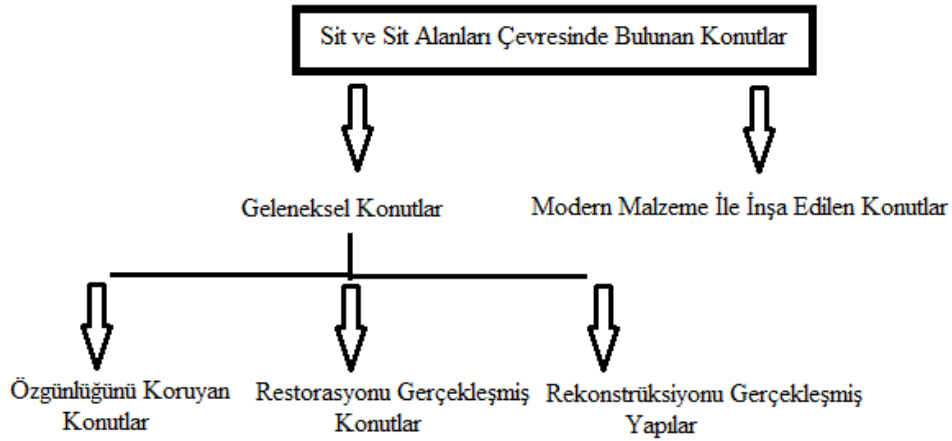
Günümüz mimarisine yansıyan geleneksel yaklaşımlar bir anda ortaya çıkan bir durum olmamış, zaman içinde kültürel değerlerin korunması bilincinin yaygınlaşması ile gelişim göstermiştir. Bu durum geleneksel mimari anlayışın izlenimiyle meydana gelen yeni bir mimari anlayış olarak değerlendirilebilir.

Bununla paralel olarak Türkiye'de son yıllarda başta adliye binaları olmak üzere kamu yapılarında Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin özellikleri ele alınmaya başlanmıştır. Aynı şekilde farklı kentlerde yöresel mimariyi andıran yeni mimarlık ürünleri, belediyeler tarafından desteklenen bir durum olmuştur. Siyasal olarak da benimsenen bu anlayış sonucunda Kastamonu kentinde yeni inşa edilen modern yapılarda geleneksel yaklaşımlar görülmeye başlanmıştır. Kent merkezli geçmişe öykünme daha çok sivil yapılar üzerinde gözlenmektedir. Büyük çoğunluğu betonarme karkaslı konutlardan oluşan yapıların cephelerinde uygulanan geleneksel yaklaşımlar, şehrin tarihi dokusunu da canlandırmıştır.

Kastamonu kentinde 2000'li yıllardan itibaren tarihi eserlere yönelik yapılan restorasyon ve koruma çalışmaları, kent merkezindeki tarihi dokunun yeniden kazanılmasına neden olmuştur. Bu çalışmalar sonraki süreçte inşa edilen modern yapılarda geleneksel yaklaşımların görülmesine öncülük etmişlerdir. Kentin geleneksel mimarisine yönelik yaşanan öykünmeler günümüzde Kastamonu'daki mimari anlayışı yeniden şekillendirmiştir. Büyük bir bölümü 2015 yılında yaşanan bu gelişmeler, sit alanı içinde ve sit alanı dışındaki yerleşim birimlerinde görülmektedir.

Konutlarda modern malzeme ve modern tekniklerle elde edilmeye çalışılan geleneksel mimari unsurlar 2019 yılına kadar hızlı bir şekilde yayılmıştır.

Sit ve sit alanları çevresinde bulunan mimari eserleri incelediğimizde bu bölgelerde iki farklı konut tipinden söz edebiliriz. Bu konut tiplerinden birincisi modern malzeme ile inşa edilen yapılardır. İkincisi ise geleneksel konutlardır. Kastamonu'daki geleneksel konutları kendi içerisinde üç farklı başlık altında toplayabiliriz (Çiz.13).

Çiz. 13 Kastamonu'daki Sit Alanı İçinde ve Sit Alanı Dışında Bulunan Konutlar

Çalışmada Kastamonu ilinde geleneksel mimarinin yansımış olduğu konutlar iki ana başlık altında incelenmiştir. Birincisi sit alanı içinde bulunan konutlardır. Bu başlık altında geleneksel Kastamonu mimarisine öykünülerek inşa edilen bağımsız konaklar ve apartmanlar bulunmaktadır. İkinci başlık ise sit alanı dışında inşa edilen konutlardır. Sit alanı dışında inşa edilerek Kastamonu mimarisine öykünen konut türleri arasında, çok katlı siteler, villa tipi evler ve apartmanlar bulunmaktadır.

Geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen yapılar sit alanı içinde ve sit alanı dışındaki yerleşim yerlerinde görülmektedirler. Bu yapıların başında; konutlar, ticaret yapıları, kamu kurumları ile özerk ve yarı özerk kurumlar tarafından inşa edilen yapılar gelmektedir. Ayrıca park, bahçe, meydan ve refüjlerde kentin tarihi dokusunu simgeleyen minimal eserlerdeki geleneksel yaklaşımlar, geçmişe öykünmenin görüldüğü diğer bir unsur olmuştur.

6.1. Sit Alanları İçinde İnşa Edilen Yapılar

6.1.1. Bağımsız Konaklar

Geleneksel Kastamonu mimarisinin görüldüğü kentsel sit alanı içerisinde bulunan konaklar günümüzde geçmişe öykünmenin en yoğun olduğu yapı türleri arasında bulunmaktadır. Geleneksel Kastamonu mimarisinin konaklar üzerinden belirgin bir şekilde okunması, günümüzde geleneksel doku içerisinde bu tür yapıların inşa edilmesine öncülük etmektedir. Ancak Kastamonu şehir merkezinde bağımsız konakların inşa edilmeleri ile yetinilmemiş, aynı zamanda kentsel sit alanı içinde inşa edildiklerinden dolayı, buldukları çevrenin geleneksel mimarisine özgü özellikleri de yansıtmışlardır.

Sit alanları içinde geçmişe öykünülerek taşıyıcı sistem ya da cephelerinde modern yapı malzemelerinin kullanıldığı yapılar, üç farklı şekilde görülmektedir. Birincisi boş parsellerde inşa edilen modern yapılar, ikincisi rekonstrüksiyonları gerçekleştiren yapılar, üçüncüsü ise sağlamlaştırma ya da güçlendirme gibi uygulamalar sırasında beton, demir, tuğla ve sıva gibi modern malzemelerin kullanıldığı yapılardır. Nitekim Kastamonu Belediyesi tarafından yapılan sokak iyileştirmeleri kapsamında, geleneksel doku içinde bulunan mahallelerde, daha önceden tahrip olan konakların bir kısmı aslına uygun sağlamlaştırma ve güçlendirme uygulamalarıyla yenilenmiştir. Büyük oranda hasar gören konakların bir kısmı ise aslına uygun bir şekilde yeniden inşa edilmiştir. Aslına uygun bir biçimde yeniden inşa edilmiş konakların bazıları geleneksel Türk Evi plan özelliklerini barındırırken, bazı yapılar orijinal planından uzaklaşarak günümüz mimarisinin planlarına uygun bir biçimde tasarlanmışlardır. Ancak bu yapıların cephelerinde geleneksel konut mimarisine güçlü bir şekilde öykünüldüğü gözlenmektedir.

Kastamonu'da sit alanları içinde geleneksel mimarinin özelliklerini yansıtan konaklar; Yıldız Konağı (2000) ve Ilgaz Evi'dir (2000). Aynı özellikleri gösteren ancak yapıların isimlerine ait bir bilgiye ulaşamadığından dolayı Kastamonu Belediyesinin vermiş olduğu adres bilgilerine göre ele alınan diğer konak ise; Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No:171' de (2019) bulunan konaklardır.

6.1.1.1. Yıldız Konağı (Apartmanı)

Yapının Yeri ve Tarihi

Konak, Akmeşcit Mah. Yukarı Pazar Sok. No:1 adresinde bulunmaktadır. Eskiden yerinde bulunan konağın yıkılması sonucu 2000'li yılların başında yeniden inşa edilen yapı, katların dairelere bölünmesi sonucu apartmana dönüştürülmüştür.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Konak, betonarme karkaslı, dört katlı olarak inşa edilmiştir. Tarihi yapının cephe görünüşü ve parsel kullanımını değiştirilmeden yeni yapı inşa edilmiştir. İkinci ve üçüncü katları dışa çıkıntı şeklinde yapılan konak geniş saçakla son bulmaktadır. Yeniden inşası sırasında geleneksel malzeme kullanımından ve geleneksel dokudan uzaklaşmış sadece kireç üzerine katları ayıran kahverengi boyalı şeritlerle eski dokusu yansıtılmaya çalışılmıştır. İkili ve üçlü pencere düzeni ile kiremit kaplı çatısı geleneksel konut mimarisinin diğer bir yansımasıdır (Foto.18,19). Yapının iç mekânında geleneksel konut dokusuna ait bir durum görülmemektedir.

Foto. 18 Yıldız Apartmanı, Eski Görünümü (Kamarlı,2008,s.79)

Foto. 19 Yıldız Apartmanı 2019 Yılındaki Görünümü

6.1.1.2. Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No, 171

Yapının Yeri ve Tarihi

Hisarardı Mahallesi. Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No:171¹⁷,de bulunmaktadır.

Aynı cadde üzerinde bulunan Hatice Topaloğlu konağının sahibinden alınan bilgilere göre yapının, 2000' li yılların başında inşa edildiği ve 2016 yılında yenilendiği belirtilmiştir.

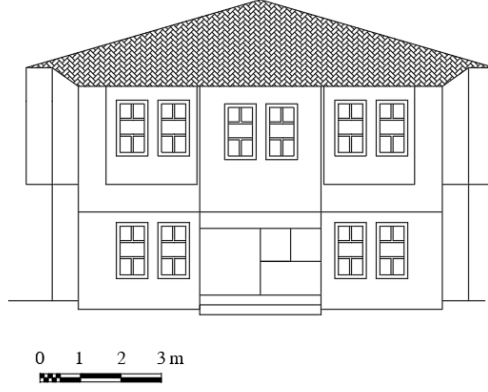
Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Konak, betonarme karkaslı, iki katlı olarak inşa edilmiştir. Modern inşaat teknikleri kullanılmıştır. Yapı, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahip olsa da, geleneksel Türk konut mimarisinin özelliklerini büyük oranda yansıtmaktadır. Girişten sonra sofa tarzında tasarlanan koridordan odalara geçiş sağlanmaktadır. Böylece geleneksel konut mimarisindeki sofanın, biçim değiştirerek işlevsel olarak kullanılmaya devam ettiği gözlenmektedir. Yapının renk dokusu olarak geleneksel konutlardan farklı olmasına karşın dört cephedeki çıkmaları ile geleneksel konutlarda sıklıkla kullanılan bir özelliği yansıtmıştır. Konak böylece tasarım olarak Kastamonu mimarisinin cephe özelliklerini güçlü bir şekilde sergilemektedir (Foto.20, Çiz.14). İç mekanda dört köşede bulunan odalar ve ortada bulunan hol geleneksel konut mimarisinin iç sofalı plan tipini yansıtmaktadır (Çiz.15).

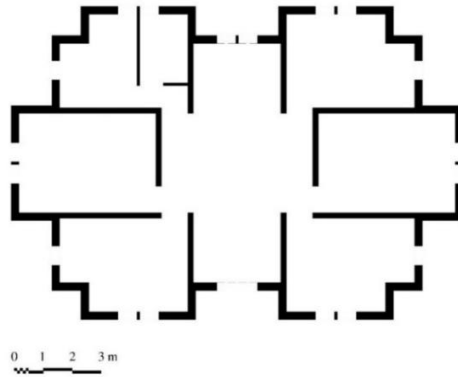
¹⁷ Konağın ismi olmadığından ve tapu kaydına ait bir bilgiye ulaşılamadığından dolayı Kastamonu Belediyesi'nin vermiş olduğu adres bilgileri ile konak ele alınmıştır.

Foto. 20 Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No: 171, 2016 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 14 Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No: 171, Cephe Çizimi 2016 (Çiz. Cüneyt Özden)

Çiz. 15 Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No: 171, Planı (Çiz. Cüneyt Özden)

6.1.1.3. Ilgaz Evi (Konak)

Yapının Yeri ve Tarihi

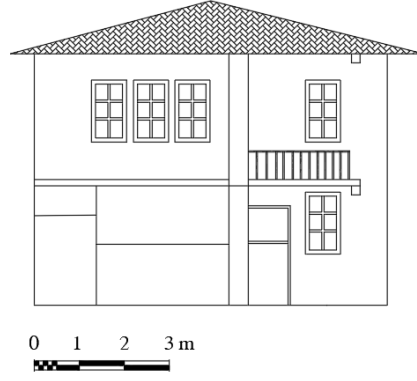
Hisarardı Mahallesi. Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No:11'de bulunmaktadır. Yapı, giriş kapısı üzerinde bulunan tabelaya göre, 2000'li yılların başında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Konak, betonarme karkaslı ve iki olarak inşa edilmiştir. Cephelerde; pencere çerçeveleri, iki kat arasındaki yatay şerit, balkonlarda bulunan korkuluklarda ve çatıda ahşap malzeme kullanılmıştır. Yapı, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahiptir. Geniş saçaklı ahşap çatısı, kahverengi yatay şerit ile zıtlık oluşturan beyaz renk dokusu, üçlü pencere düzeni geleneksel Kastamonu mimarisinin yaklaşımlarını göstermektedir. Yapının balkonlardaki ahşap korkuluk güvenlik ve dekoratif amaçla yapılmıştır. Ancak korkuluklarda kullanılan ahşap malzeme ve renk tercihi geleneksel yaklaşımın bir sonucudur (Foto.21, Çiz.16).

Foto. 21 Ilgaz Evi, 2000'li Yılların Başı (Kişisel Arşiv)

Çiz. 16 Ilgaz Evi, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

6.1.2. Apartmanlar

Günümüzde Kastamonu kent merkezinde tarihi yapılara ait öğelerin yoğun bir şekilde görüldüğü apartmanlar, biçimsel öğeler ile geçmişe öykünmüşlerdir. Bu yapılar, Osmanlı konut mimarisinin özelliklerini gösteren çok katlı ve birden fazla ailenin yaşam alanı olarak kullanılan betonarme karkaslı yapılardır.

Kastamonu kent merkezinde sit alanı içerisinde geleneksel mimarinin biçimsel öğelerini yansıtan apartmanlar arasında Hatice Topaloğlu Apartmanı (2000), İlhan Sağlar Apartmanı (2005), Diyar Evi (2004), Ahmet Yahyaoğlu Apartmanı (2018), Keskinioğlu Apartmanı (2005), Kırıkioğlu Apartmanı (2005), Zincirlioğlu Apartmanı (2017), Ballık Apartmanı (2017), Alikamanoğlu Apartmanı (2019), Saray Apartmanı (2015-2017), Yunusoğlu Apartmanı (2007-2009) ve Gülal Apartmanı (2010) bulunmaktadır. Aynı özelliklere sahip ancak apartman ismi olmayan fakat Kastamonu Belediyesi tarafından numaralandırılmış şekilde tespit edilen apartmanlar da bulunmaktadır. Bu apartmanlar arasında ise; Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:22 (1988-2000) ve Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:39 (2018) bulunmaktadır.

6.1.2.1. Hatice Topaloğlu Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

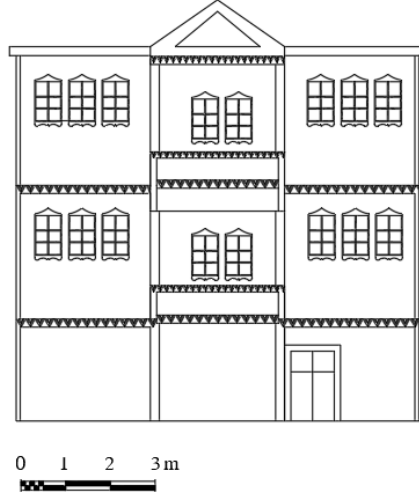
Hisarardı Mahallesi. Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No:106'da bulunmaktadır. Yapının sahibi, Hatice Topaloğlu'ndan 11.03.2019 tarihinde alınan bilgilere göre yapı, 2000 yılında inşa edilmiş, 2018'de ise dış cephelerde onarımlar geçirmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı, üç katlı olarak inşa edilmiştir. Zemin katı günümüzde iş yeri olarak kullanılmaktadır. Yapının ön cephesinde, katlar arasındaki yatay şeritlerde, kapı ve pencere çerçevelerinde ve geniş saçaklı çatısında ahşap malzeme ile kaplamalar yapılmıştır. Yapı, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahiptir. Beyaz kireç üzerine uygulanan katlar arasındaki yatay şeritler, geniş saçaklı çatısı geleneksel Kastamonu mimarisinin bir yansımasıdır (Foto.22, Çiz.17). Yapının üçgen alınlığa sahip pencere formları ve kullanılan ahşap malzeme ile yörenin mimarisinde gözüken pencere tasarımlarını elde edilerek geleneksel etki daha güçlü kılınmıştır (Foto.23). Katların arasından geçen yatay ahşap silmelerdeki iç içe geçen ve birbirini tekrar eden üçgen süslemeler geleneksel Kastamonu evlerinde dekoratif amaçla kullanılan bir öge olup bu yapıda da belirgin bir şekilde görülmektedir (Foto.24). Yapının içinde ise geleneksel mimarinin özelliklerini yansıtacak bir öge bulunmamaktadır. Sadece sokağa bakan cephesi geleneksel biçimde vurgulanırken diğer cepheleri oldukça sade bir şekilde bırakılmıştır. Bu durum ekonomik nedenlere dayalı olmakla birlikte, tarihi dokuya uyma zorunluluğunun yapının ön cephesi ile sınırlı kaldığını göstermektedir (Foto.25).

Foto. 22 Hatice Topaloğlu Binası, 2000 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 17 Hatice Topaloğlu Binası, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 23 Hatice Topaloğlu Binası, 2000, Pencere Biçimleri (Kişisel Arşiv)

Foto. 24 Hatice Topaloğlu Binası, 2000, Ahşap Şeritler İçinde Bulunan Üçgen Süslemeler

Foto. 25 Hatice Topaloğlu Binası, Sade Bırakılan Cephesi, 2000 (Kişisel Arşiv)

6.1.2.2. İlhan Sağlar Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Hisarardı Mahallesi. Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No:105’de bulunmaktadır. Yapının giriş kapısının üzerinde bulunan tabelaya göre 2005 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı olup üç katlı olarak inşa edilmiştir. Yapı, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahip olup zemin katı dükkân olarak kullanılmaktadır. Yapının ön cephesinde, katlar arasındaki yatay şeritlerde, kapı ve pencere çerçevelerinde ise kahverengi boya kullanılmıştır. Böylece Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi üzerinde uygulanan geleneksel konut dokusuna uyma çabaları bu yapı üzerinde güçlü bir şekilde gözlenmektedir. Diğer katlar ise barınma ihtiyacını gideren dairelere ayrılmıştır. Deforme durumdaki geniş saçaklı çatısı ve yapının katları arasında bulunan kahverengi yatay şeritler geleneksel Kastamonu evlerine öykünmeyi gösterir. Ancak bu yapıda kullanılan yatay şeritler, geleneksel Kastamonu evlerinde kullanılan ahşap şeritlerin dışında, boya ile elde edilerek, geleneksel unsuru modern yaklaşımla apartmanın cephesine yansıtılmıştır. Sade ve yalın dikdörtgen pencereler modern bir şekilde tasarlanmış olsalar da üçlü pencere düzeni geleneksel Osmanlı konut mimarisinin yansımasıdır. Yapının iç mimarisinde geleneksel Kastamonu evlerine ait bir öykünme yoktur (Foto.26, Çiz.18).

Foto. 26 İlhan Sağlar Apartmanı, 2005 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 18 İlhan Sağlar Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

6.1.2.3. Diyar Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Hisarardı Mahallesi. Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No:140'da bulunmaktadır. Yapının giriş kapısı üzerinde bulunan tabelaya göre 2004 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı olup, üç katlı olarak inşa edilmiştir. Yapının ön cephesinde, katlar arasında ve balkonların altında bulunan yatay şeritlerde, pencere çerçevelerinde ve balkonlarda bulunan korkuluklarda ahşap malzeme kullanılmıştır.

Yapı, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahiptir. Geleneksel Kastamonu evlerinde katları ayıran ahşap şeritler, bu apartmanda dört cepheyi de tamamen dolanmıştır (Foto.27, Çiz.19). Aynı zamanda balkonların altından geçen bu şeritlerin modern bir yorumla ele alındıkları görülmektedir. Balkonlarda görülen güvenlik ve aynı zamanda dekoratif bir özelliği bulunan ahşap korkuluklarda kullanılan renk geleneksel olguyu güçlendirmektedir. İç mekân ise modern yaşamın getirmiş olduğu plan doğrultusunda olup, geleneksel yaklaşımlardan uzaktır (Foto.28).

Foto. 27 Diyar Apartmanı, 2004 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 19 Diyar Evi, Cephe Çizimi (Kişisel Arşiv)

Foto. 28 Diyar Evi, 2004, Ahşap Korkulukları (Kişisel Arşiv)

6.1.2.4. Ahmet Yahyaoğlu Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Hisarardı Mahallesi. Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No:102'de bulunmaktadır. Yapı sahibi Ahmet Yahyaoğlundan alınan bilgiye göre, 2004 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Üç katlı betonarme karkaslı apartmanın zemin katı dükkân olarak kullanılmaktadır. Yapının cephelerindeki yatay ve dikey şeritlerde, pencere çerçevelerinde ve çatısında ahşap malzeme kullanılmıştır. Ahmet Yahyaoğlu apartmanı aynı cadde üzerinde bulunan İlhan Sağlar apartmanı ve Diyar apartmanına göre geleneksel mimariye daha güçlü bir şekilde öykünülerek inşa edilmiştir. Apartmanın cephelerine renk dokusu dışında geleneksel biçimlerle de geleneksel mimariye öykünmüştür. İkinci kattan başlayarak son kata yükselen üçgen alınlığa sahip orta çıkma geleneksel biçimlerin betonarme karkaslı yapıda varlığını ortaya koymaktadır. Katların arasındaki ahşap şeritler, pencere biçimleri ve renk dokusu geleneksel Kastamonu evlerinin diğer bir yansımasıdır (Foto.29, Çiz.20).

Yapının çatısında kullanılan malzeme farklı olsa da biçimsel olarak geleneksel yaklaşımın varlığı göze çarpmaktadır. Geleneksel konutlarda görülen sokağın yapısına ve yolun biçimine göre cephelerin düzenlenişi bu yapıya da gönyeli (dişli) çıkma biçimde yansımıştır. Aynı düzen geleneksel Kastamonu mimarisinde sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Apartmanın iç mekânında ise geleneksel bir yaklaşım

yoktur. Yapı, betonarme karkaslı olarak inşa edilmiştir (Foto.30). Yapı, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahiptir.

Foto. 29 Ahmet Yahyaoğlu Apartmanı, 2018, (Kişisel Arşiv)

Çiz. 20 Ahmet Yahyaoğlu Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 30 Ahmet Yahyaoğlu Apartmanı, 2018, Yan Cephesi (Kişisel Arşiv)

6.1.2.5. Keskin Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Cebrail Mahallesi. Uzun Sokak, No:49'da bulunmaktadır. Yapı 2005 yılında eskiden yerinde bulunan yapının tahrip olmasıyla Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun onayı ile yeniden inşa edilmiştir.¹⁸

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

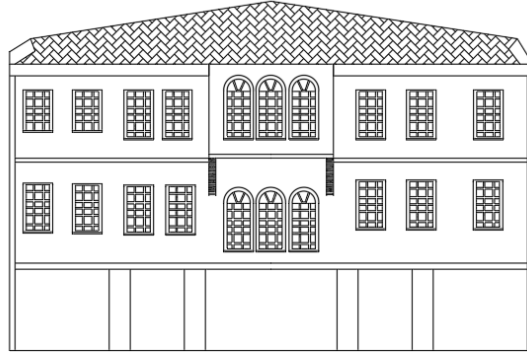
Apartman, betonarme karkaslı ve üç katlıdır. Zemin katı, bölünerek çeşitli dükkânlar tarafından kullanılmaktadır. Apartmanın cephelerindeki yatay ve dikey şeritlerde, pencere çerçevelerinde ve çatısında ahşap malzeme kullanılmıştır. Yapı, bulunduğu yolun biçimine uydurularak 'L' formunda tasarlanmıştır. Plan olarak yeniden inşa sonrası tamamen günümüz kentlerinde bulunan modern mimari özellikleri yapıya taşınmıştır (Foto.31, Çiz.21). Geleneksel Kastamonu mimarisinin özelliklerini güçlü bir şekilde yansıtan bir yapıdır. İkinci ve üçüncü katlar arasında bulunan ahşap yatay şeritler, ikili ve üçlü pencere düzeni ve cephelerde bulunan orta çıkmlar geleneksel konut mimarisinin özelliklerini yansıtmaktadır. Renk dokusu ve kiremit kaplı çatısı ile geleneksel vurgu daha güçlü hale getirilmiştir. Çıkmalarda kullanılan yuvarlak kemerli pencere biçimleri, cephelerde kullanılan düz lento düzenli pencere formları ve düzeni ile geleneksel konut mimarisinin pencere biçimlerini bütün özellikleriyle yapıda görmemize neden olmaktadır (Foto.32).

Keskin apartmanının giriş cephesinde vurgulanan geleneksel yaklaşım arka ve yan cephelere taşınmamıştır. Yan ve arka cepheler sıvanmamış ve kullanılan malzemeler açıkta bırakılmıştır. Bu durumun Brütalizm ile bir ilgisi olmayıp ekonomik yetersizlikler ve yan cephelerde imara açık arsalara inşa edilecek yapıların bu cephelerle bitişik olacağından kaynaklı açıkta bırakılmıştır. Bu uygulamalar yapılarda geleneksel dokuya öykünmenin ekonomik yeterlilikle ilişkisini de ortaya koymaktadır (Foto.33).

¹⁸ Ahmet Kırık, 10.03.2019, tarihinde yapılan röportaj ile yapının yeniden inşa tarihini belirtmiştir. Aynı dönemde sahibi olduğu Kırıkoğlu Apartmanı da yeniden inşa edilmiştir.

Foto. 31 Keskin Apartmanı, 2005 (Kişisel Arşiv)

0 1 2 3m

Çiz. 21 Keskin Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 32 Keskin Apartmanı, Pencere Biçimleri (Kişisel Arşiv)

Foto. 33 Keskin Apartmanı, Yan Cephesinde Kullanılan Modern Yapı Malzemesinden Detay (Kişisel Arşiv)

6.1.2.6. Kırıkoğlu Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:49’da bulunmaktadır. Yapı 2005 yılında eskiden yerinde bulunan yapının tahrip olmasıyla Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun onayı ile yeniden inşa edilmiştir.¹⁹

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı ve üç katlı olarak inşa edilmiştir. Plan olarak modern mimari tasarıma sahiptir. Yapının cephelerindeki yatay ve dikey şeritlerde, pencere çerçevelerinde ahşap malzeme kullanılmıştır. Zemin kat dükkân olarak kullanılmaktadır. Keskin Apartmanındaki mimari yaklaşımların bir benzeri, karşısında bulunan Kırıkoğlu Apartmanında görülmektedir. Cephelerin ortasında bulunan çıkmalar içerden birer duvarla ayrılarak bu yapıda birer balkona dönüşmüştür. Biçimsel olarak geleneksel Türk konut mimarisinde sıklıkla karşımıza çıkan çıkmalar ile cephelerdeki yatay ve dikey ahşap şeritler, beyaz renk dokusu kirli kahverengi ahşap malzemeler ile geleneksel mimariye öykünüldüğünü göstermektedir (Foto.34). Apartmanın giriş kapısı ön cepheden arka cepheye alınmıştır. Girişin sağlandığı bölümde, üçgen alınlıkla son bulan cephe boyu çıkma geleneksel konut mimarisine öykünmeyi güçlü kılmıştır (Foto.35, Çiz.22). Keskin Apartmanı ile aynı dönemde Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun onayı ile inşa edilen Kırıkoğlu Apartmanı, Keskin apartmanında görülen tek cephedeki geleneksel

¹⁹ Ahmet Kırık, 10.03.2019, tarihinde yapılan röportaj ile yapının yeniden inşa tarihini belirtmiştir.

öykünme bu yapıda bir bütün olarak görülmektedir. Yapının arka cephesi ve yan cephelerinde görülen çıkma, yatay ahşap şeritler ile bir bütünlük oluşturan kahverengi ve beyaz renk bu cephelerdeki geleneksel olguyu ön plana çıkarmaktadır (Foto.36). Yapının plan özellikleri, yeniden inşası sırasında değişimlere uğramıştır.²⁰ Bu değişimlerin başında zemin katların tasarımlarının birer dükkâna dönüşmesi gelmektedir. İkinci ve üçüncü kat planlarında ise geleneksel mimariye bir öykünme yoktur.

Foto. 34 Kırıkoğlu Apartmanı, 2005 (Kişisel Arşiv)

Foto. 35 Kırıkoğlu Apartmanı, Cephe Boyu Çıkma (Kişisel Arşiv)

²⁰ Yapının sahibi olan Ahmet Kırık ile 10.03.2019, tarihinde röportaj.

Çiz. 22 Kırıkoğlu Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 36 Kırıkoğlu Apartmanı, Arka Cephe (Kişisel Arşiv)

6.1.2.7. Mustafa Kesik Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak. No:39 adresinde bulunmaktadır. Yapı, sahibinden alınan bilgilere göre 2018 yılında inşa edilmiştir.

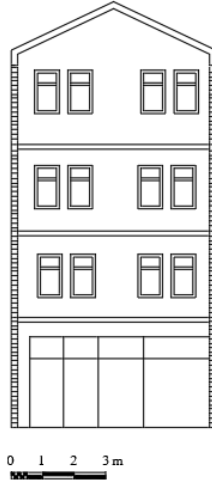
Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı olarak inşa edilmiştir. Yapı, plan olarak modern mimari tasarıma sahiptir. Günümüzde dört katlı olarak kullanılmaktadır. Yapıda geleneksel dokuya olan atıf oldukça zayıftır. Yapının katları arasındaki yatay şeritler ve her iki köşede bulunan dikey kaplamalı şeritler geleneksel mimariye öykünmeyi göstermektedirler (Foto.37, Çiz.23). Üçgen alınlıkla son bulan yapı hemen bitişiğinde bulunan tarihi Ertuğrul konağı ile benzer bir tasarım göstermektedir. Böylece

geleneksel etkide inşa edilen yapıların çevredeki tarihi yapılarla uyumlarına dikkat edildiği görülmektedir (Foto.38).

Foto. 37 Mustafa Kesik Apartmanı, 2018 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 23 Mustafa Kesik Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 38 Ertuğrul Apartmanı (19.yüzyıl) ve Mustafa Kesik Apartmanı (2018)

6.1.2.8. Gülal Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

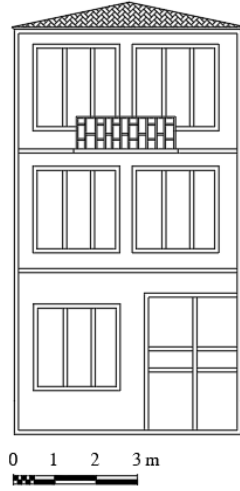
Cebrail Mahallesi, Gülal Sokak, No:10 adresinde bulunmaktadır. Yapı, üzerinde bulunan tabelaya göre 2013 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı ve üç katlı olarak inşa edilmiştir. Yapı, plan olarak modern mimari tasarıma sahiptir. Yapının cephesinde bulunan renk dokusu, yatay ve dikey ahşap şeritler geleneksel Kastamonu konut mimarisinin çizgisel özelliklerini yansıtırken, ahşap çatısı yapında geleneksel malzemenin de kullanıldığını göstermektedir. Yapıdaki geleneksel etki Cebrail Mahallesinde tespit edilen diğer yapılara oranla nispeten daha zayıftır. İç mekânda geleneksel bir yaklaşım yoktur (Foto.39, Çiz.24).

Foto. 39 Güllal Apartmanı, 2010 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 24 Güllal Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

6.1.2.9. Saray Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Cebrail Mahallesi, Yavuz Çelikoğlu Sokak, No:34 adresinde bulunmaktadır. Yapı, üzerinde bulunan tabelaya göre 2015-2017 yılları arasında inşa edilmiştir.

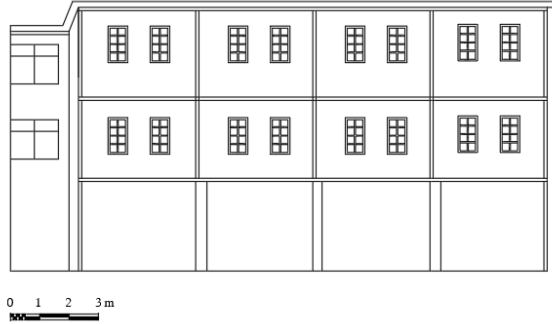
Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı ve üç katlı olarak inşa edilmiştir. Cephelerde bulunan şeritlerde, pencere çerçevelerinde ve geniş saçaklı çatısında ahşap malzeme kullanılmıştır. Yapı, plan olarak modern mimari tasarıma sahiptir. Zemin kat çeşitli

bölmelere ayrılarak dükkân olarak kullanılmaktadır. Yapının ikinci ve üçüncü katlarında, beyaz zemin üzerine zıtlık oluşturan kahverengi ahşap şeritler, ikili ahşap pencere düzeni ve geniş saçaklı çatısı ile geleneksel konut mimarisine öykünmüştür (Foto.40, Çiz.25).

Foto. 40 Saray Apartmanı, 2015-2017 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 25 Saray Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

6.1.2.10. Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:22

Yapının Yeri ve Tarihi

Apartmanın adına ait bir bilgiye ulaşılamadığından dolayı Kastamonu Belediyesinin vermiş olduğu adres kaydına göre ele alınmıştır.

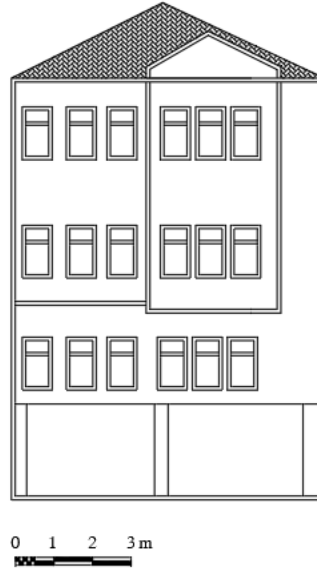
Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı ve dört katlı olarak inşa edilmiş olup plan açısından günümüz modern mimari tasarımlara sahiptir. Cephede katları ayıran şeritlerde, ahşap pencere çerçevelerinde ve geniş saçaklı çatısında ahşap malzeme

kullanılmıştır. Yapının cephelerindeki renk dokusu, yatay ve dikey şeritler gibi geleneksel özelliklerin yanında, üçüncü ve dördüncü katlarında bulunan üçgen alınlığa sahip köşe çıkması geçmişe öykünmeyi yansıtan özelliklerdir. Ayrıca yapıdaki üçlü pencere düzeni Osmanlı konut mimarisinin pencere düzenini göstermektedir (Foto.41,42, Çiz.26).

Foto. 41 Cebrazil Mahallesi, Uzun Sokak, No:22, 1998-2001 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 26 Cebrazil Mahallesi, Uzun Sokak, No:22, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 42 Yunusoğlu Apartmanı, Üçlü Pencere Düzeni ve Üçgen Alınlık İle Son Bulan Çıkması (Kişisel Arşiv)

6.1.2.11. Zincirlioğlu Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:14 adresinde bulunmaktadır. Yapı, üzerinde bulunan tabelaya göre 2017 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı olarak inşa edilmiştir. Dört katlı yapının zemin katı dükkân olarak kullanılmaktadır. Cephelerde bulunan şeritlerde, ahşap pencere çerçevelerinde ahşap malzeme kullanılmıştır. Yapı, plan olarak modern mimari tasarıma sahiptir. Yapının zemin katı birbirinden farklı amaçlara hizmet eden iş yerlerine dönüştürülmüş olup 'L' biçiminde tasarlanmıştır. Yapıdaki geleneksel konut mimarisine yönelik etkiler Cebrail Mahallesiindeki diğer yapılara oranla nispeten daha zayıftır. Beyaz zemin üzerine zıtlık oluşturan yatay ve dikey ahşap şeritler, ikili ahşap pencere düzeni geleneksel konut mimarisinin etkisini yansıtmaktadır (Foto.43). Yapının güney cephesi ise yolun eğimine göre tasarlanarak kademeli bir düzen ortaya

koymaktadır. Bu durum betonarme karkaslı yapının sokak yapısına göre şekillendiği göstermektedir (Foto.44).Yapının iç mekânında ise geleneksel bir yaklaşım yoktur.

Foto. 43 Zincirlioğlu Apartmanı, 2017 (Kişisel Arşiv)

Foto. 44 Zincirlioğlu Apartmanı, Detay, (Kişisel Arşiv)

6.1.2.12. Alikamanoğlu Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Hepkebirler Mahallesi, Çifte Hamam Sokak, No:14 adresinde bulunmaktadır.

Yapı, üzerinde bulunan tabelaya göre 2019 yılında inşa edilmiştir.

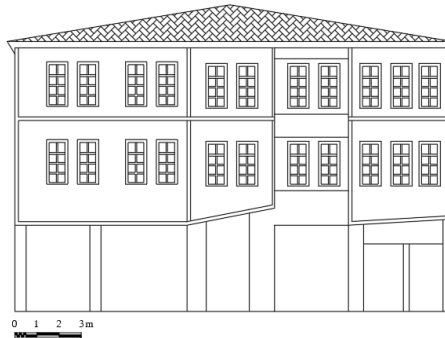
Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı olup üç katlı olarak inşa edilmiştir. Cephelerde bulunan şeritlerde, ahşap pencere çerçevelerinde ve geniş saçaklı çatısında bulunan silmede ahşap malzeme kullanılmıştır. Yapı, plan olarak modern mimari tasarıma

sahiptir. Yapının zemin katı dükkan olarak kullanılmaktadır. Zincirlioğlu Apartmanındaki mimari yaklaşıma benzer tasarlanan diğer bir yapı ise Alikamanoğlu Apartmanıdır. Fakat Alikamanoğlu Apartmanındaki geleneksel dokuya atıf daha güçlüdür. Yapıda katlar arasında bulunan yatay ahşap şeritler ve ile oluşturulan renk dokusu geleneksel Kastamonu evlerinin özelliklerini yansıtmaktadır. İkili ve üçlü pencere düzenlemeleri ile cephede ikinci ve üçüncü kat boyunca yükselen çıkmalar geleneksel konut dokusuna olan atfı ön plana çıkarmıştır. Ahşap pencere kenarları ile bütünleşen geleneksel etki cephelerdeki çıkmalar ile daha görünür hale gelmiştir (Foto.45, Çiz.27). Yapının arka ve yan ceplerinde ise geleneksel yaklaşımlar bulunmamaktadır. Bunun sebebi ise yan ve arka cephelerde farklı yapılara ait boş arsaların bulunmasıdır. Bu cephelerde modern yapım malzemeleri olan beton, demir ve tuğla örgülü duvarlar açık bir şekilde görülmektedirler (Foto.46). Yapının cephelerinde görülen geleneksel dokuya yönelik yapılan güçlü atfın aksine iç mekânda geleneksel mimariye yönelik bir öykünme görülmemektedir.

Foto. 45 Alikamanoğlu Apartmanı, 2019, (Kişisel Arşiv)

Çiz. 27 Alikamanoğlu Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 46 Alikamanoğlu Apartmanı, Ön Cephesi (Kişisel Arşiv)

6.1.2.13. Çınar Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Hepkebirler Mahallesi, Çukurçeşme Sokak, No:9 adresinde bulunmaktadır.

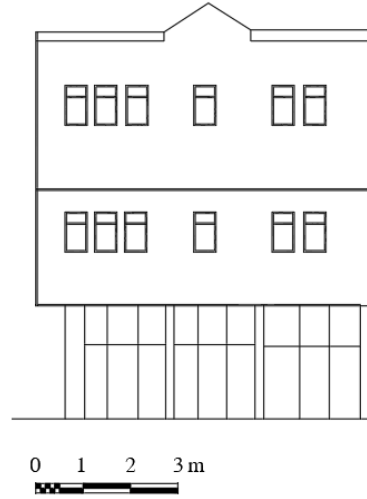
Yapı, 2019 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı olup ve üç katlı olarak inşa edilmiştir. Cephelerde bulunan şeritlerde, ahşap pencere çerçevelerinde ve geniş saçaklı çatısında bulunan silmede ahşap malzeme kullanılmıştır. Yapı, plan olarak modern mimari tasarıma sahiptir. Beyaz zemin üzerine zıtlık oluşturan kahverengi ahşap şeritler, ikili ve üçlü pencere düzeni, üçgen alınlıkla son bulan çatısı geleneksel konut mimarisine öykünüldüğünü gösterirken, iç mekanda geleneksel bir yaklaşım yoktur (Foto.47, Çiz.28).

Foto. 47 Çınar Apartmanı 2019 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 28 Çınar Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

6.1.2.14. Ballık Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Akmescit Mahallesi, Ballık Sokak, No:8 adresinde bulunmaktadır. Yapı, üzerinde bulunan tabelaya göre 2017 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı olup dört katlı olarak inşa edilmiştir. Cephelerde bulunan şeritlerde, ahşap pencere çerçevelerinde ve geniş saçaklı çatısında bulunan silmede ahşap malzeme kullanılmıştır. Yapı, plan olarak modern mimari tasarıma sahiptir. İç mekânda geleneksel Kastamonu dokusuna yer verilmemiş olsa da cephelerde katlar arasındaki yatay ahşap şeritler ile köşelerde bulunan dikey ahşap şeritler, üçlü ve ikili pencere düzeni, kiremit örtülü çatısı ve renk dokusu ile geleneksel Kastamonu evlerine yönelik öykünme görülmektedir (Foto.48, Çiz.29).

Foto. 48 Ballık Apartmanı, 2017 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 29 Ballık Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

6.1.2.15. Nazım Bey Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Yapı, Aktekke Mahallesi, Safalan Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Yapı, üzerinde bulunan tabelaya göre 2017 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı olup üç katlı olarak inşa edilmiştir. Yapıda, günümüz inşaat teknikleri kullanılmış ve plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahiptir. Cephelelerdeki beyaz kireç üzerine zıtlık oluşturan koyu kahverengi ahşap şeritler, ahşap çerçeveli yalın dikdörtgen pencereler, geniş saçaklı, kiremit örtülü kırma çatısı ile geleneksel konut mimarisine öykünülerek inşa edilmiştir (Foto.49). Ayrıca yapı ikinci kattan itibaren tamamen dışarıya taşınmıştır. Dışa taşkın bu bölümlerde ki ahşap destekler başka bir yapıdan devşirilerek bu yapıda kullanılmıştır. Fakat bu ahşap destek elemanları çıkmayı asıl taşıyan beton konsolların altına yapıştırılarak geleneksel mimarideki taşıyıcı özelliğinden uzaklaşıp tamamen estetik bir amaca hizmet etmişlerdir (Foto.50). Yapının iç mekanında geleneksel etki yoktur.

Foto. 49 Nazım Bey Apartmanı, 2006 (Kişisel Arşiv)

Foto. 50 Nazım Bey Apartmanı, Çıkmanın Altındaki Destek Elemanları (Kişisel Arşiv)

6.1.3. Kamu Yapıları İle Özerk ve Yarı Özerk Kurumlar Tarafından İnşa Ettirilen Yapılar

Kentsel sit alanı içinde inşa edilen kamu yapıları ile özerk ve yarı özerk kurumlar tarafından inşa edilen yapılar, Kastamonu sivil mimarisinin cephe özelliklerini örnek almış olup sonraki yıllarda inşa edilen modern kamu yapılarının şekillenmesinde de etkili olmuşlardır. Geleneksel kent dokusunun yoğun bir biçimde görüldüğü Kastamonu şehir merkezinde sit alanları içinde bulunan mimari doku, modern yapı malzemeleri ile inşa edilen günümüz mimarisinin şekillenmesinde etkin rol oynamıştır.

Çalışmada kamu kurumları tarafından çeşitli nedenlere bağlı olarak inşa edilen ve geleneksel mimarinin özelliklerini yansıtan yapılar tespit edilmiştir.

Sit alanları içerisinde bulunan geleneksel Kastamonu evlerinin özelliklerini yansıtan ve çalışma kapsamında tespit edilen kamu yapıları; Ketem Sağlıklı Hayat Merkezi ve Verem Dispansiyeri (1970), Atabey İmam Hatip Orta Okulu (1963), Aile

ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü (2017), Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü (2016), bulunmaktadır. Özerk ve yarı özerk yapılar arasında ise; Turizm Danışma Bürosu (2013), Kastamonu Ticaret Borsası (2005), Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Vakfı (1996), El Sanatları Teşhir Merkezi (2000), Mahalli İdari ve Gazeteciler Cemiyeti (2017), Özel Hisar Talebe Yurdu (2015) ile Kastamonu Belediyesi tarafından inşa edilen taksi durakları bulunmaktadır.

6.1.3.1. Kamu Yapıları

Kamu yapıları dönem içinde sosyal, siyasi gelişmelerin politik yaklaşımını ortaya koyan bir düşüncenin ürünü olabilmektedirler (Oral,2019, s.613).

19.yüzyıldan itibaren yapımında hız kazanılan kamu yapıları, bu dönem öncesinde Tanzimat'ın ilanı ile birlikte oluşan yeniden yapılanma; farklı işlevlere sahip kamu yapılarının inşa edilmesine öncülük etmiştir. Tanzimat dönemiyle birlikte hız kazanan Osmanlı modernleşmesi, bütün kentlerde inşa edilen kamu yapıları ile halka aktarılmıştır. Yönetimsel, askeri, ulaşım ve eğitim başta olmak üzere birçok alanda yapılan dönüşümler Kastamonu'da da görülmüştür (Yazıcı, 2007, s.12).

Endüstrileşme ile birlikte kentte inşa edilen kamu yapıları, 1920'li yıllara gelindiğinde Cumhuriyet dönemi mimarisi etkisi altında kalmıştır. 1980'li yılların başında ise geleneksel doku içinde inşa edilen betonarme karkaslı kamu yapıları, 2000'li yıllardan sonra hız kazanan tarihi dokuyu canlandırma projeleri ile yerini geleneksel Kastamonu mimarisine öykünerek inşa edilen yapılara bırakmıştır. Geleneksel mimariye ait biçimlerin modern yapılardaki kullanım sıklığı kentin tarihi dokusunun korunması sosyal ve siyasal olarak da Kastamonu kent merkezinde benimsenmiştir. Özellikle Kastamonu İl Özel İdaresi ve Kastamonu Belediyesinin ortak çalışmaları sonucu sıklıkla uygulanmaya konulan geleneksel düşünce kentte, yeni bir mimari oluşumunu meydana getirmiştir.

6.1.3.1.1. Ketem Sağlıklı Hayat Merkezi ve Verem Dispansiyeri

Yapının Yeri ve Tarihi

Yapı, Hepkebirler Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi üzerinde yer almaktadır. İlk olarak 1936 yılında tek katlı olarak inşa edilmiştir. 1944 yılında yaşanan depremde tamamen yıkılmış ve aynı yıl içinde yeniden inşa edilmiştir. 1945 yılının nisan ayında verem savaş merkezi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yapı daha sonraki yıllarda

hasar görmüş ve 1970 yılında iki katlı kagir bir bina olarak tekrar yapılmıştır. Yapının bu sürece kadar kim tarafından yapıldığı bilinmemektedir. 2000’li yıllardan itibaren Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğü olarak kullanılmaya başlanmıştır.²¹ 2015 yılında yapının sit alanı içinde bulunmasından dolayı, Kültür Bakanlığı tarafından, bulunduğu çevrenin geleneksel dokusuna uygun bir biçimde restorasyonunun yapılması istenilmiştir. 2016 yılında restorasyonuna başlanılan yapı, 2018 yılında tamamlanmıştır. 2018 yılında çizimini Bahar Musaoğlu’nun²² yaptığı ek giriş yapıya dahil edilmiştir. Günümüzde Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğü’ne bağlı Ketem Sağlıklı Hayat ve Verem Savaş Dispanseri olarak kullanılmaktadır

Yapının 1936 yılındaki ilk yapımı beton iskelet ve tuğla malzeme ile yapılmış üzeri sıvalı olarak inşa edilmiştir. 2009 yılında İl Sağlık Müdürlüğü tarafından yapılan restorasyonda iki kat daha eklenmiştir (Foto.51). Bu restorasyonda yapının iskeletinde beton ve demir kullanılırken duvarlar tuğla ile örülmüştür. Ancak yapının bulunduğu alanın sit alanı olması nedeni ile Kültür Bakanlığı tarafından yapının cephelerinin sit alanına uygun olarak tasarlanması istenilmiştir. Bunun üzerine yapının beden duvarlarına geleneksel Kastamonu mimarisinin cephelerine uygun giydirmeler eklenmiştir.

Giriş kapısı, pencere çerçeveleri ve yapının beden duvarlarına eklenen yatay şeritlerde ahşap malzeme kullanılmıştır. Bodrum katı ise kaplama taşlarla yenilenmiştir. Balkonun alt kısımları ahşap destekler ile desteklenmiş üst kısmında ise ahşap malzeme ile güvenlik sağlanmıştır. Bu ahşap balkonun üzerine ise eklenen dikmeler ile ahşap çatı desteklenmiştir. Yapının ana girişi ve 2018 yılında eklenen ek girişleri ise tamamen ahşap malzeme ile yapılmıştır. Ana giriş kapısının üzerine eklenmiş olan kırma çatının üzeri ise palmet motifini andıran süsleme şeridi bulunmaktadır. Giriş kapısı ise ahşap malzeme olup makina üretimi ile üzerine geometrik desenler ile süslemeler eklenmiştir. Çatının üzeri ise kiremit ile kaplanmıştır.

İç mekanda ise ahşap malzeme sadece kapı kanatlarında görülür. Yapının zemini beton ile kaplanmış olup merdiven korumalıları çeliktir. İç mekanda koridorlarda bulunan bekleme alanlarında ise geleneksel Türk konut mimarisinin

²¹ Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğü Arşivi, 24.03.2019.

²² Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğü’nde görevlidir.

sedirlerini andıran oturma alanları bulunmaktadır. Yapının iki girişı bulunmaktadır. İlk yapılan girişten Verem Savaş Merkezi'ne geçiş sağlanırken 2018 yılında ek giriş olarak yapılmış kapıdan ise Ketem Sağlıklı Hayat Merkezine geçilir. Yapı ortadan uzun bir koridor ile ikiye bölünmüş olup bu koridorun etrafına simetrik olarak odalar yerleştirilmiştir. Ketem Sağlıklı Hayat Merkezi kısmının bulunduğu kapının karşısında ise üst katlara geçişi sağlayan merdivenler bulunmaktadır. Merdivenin sağında WC ve çay ocağı bulunmaktadır. Merdivenlerin bulunduğu koridor tarafındaki odalar daha dar tutulmuştur. Bu sebeple bu kısımdaki oda sayısı WC ve çay ocağı ile birlikte dokuz iken karşı tarafta yedi oda bulunmaktadır (Çiz.30).

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

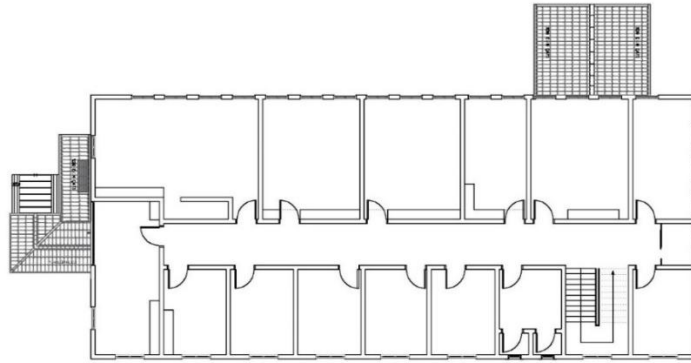
Yapının günümüzdeki renk dokusu ahşap malzeme ile birleşerek geleneksel Kastamonu konut mimarisinin cephe görünüşünü elde etmiştir. Yapı, Ketem Sağlıklı Hayat ve Verem Dispansiyeri olarak restore edilirken mevcut çatısına ahşap kaplama eklenmiştir. Üçüncü katında dört cepheyi dolaşan beton balkon, yapının çatısı ile aynı dönemde ahşap malzeme ile kaplanmıştır. Ahşap malzeme ile kaplanan bu balkonun üzerine eklenmiş olan ahşap destekler yapının çatısını taşır biçimde düzenlenerek dış cephenin estetikliğine önem kazandırmıştır. Bu değişimlerin yanında eklenen yalın dikdörtgen pencereler ile kapı kanatlarındaki ahşap malzeme yapının cephesinde biçimlerin geleneksel Kastamonu konut mimarisine uygun bir şekilde görülmesine neden olmuştur. Aynı zamanda yapının cephesinde bulunan yatay ve dikey ahşap şeritler, geleneksel mimarideki çizgisel özelliklerin modern mimaride kullanımını gösteren tamamlayıcı bir öğe konumuna gelmiştir (Foto.52, Çiz.31). Ana giriş kapısı üzerine yapılan kırma çatının üzeri, palmet motifleri ile süslenmiştir. Bu motifler Selçuklu ve Osmanlı sanatında da görülürken, ahşap giriş kapısı üzerine yapılan geometrik desenler de süsleme açısından yapının geleneksellik arayışının bir örneği durumundadır. Böylelikle geleneksel mimariye öykünme sadece tek bir biçim veya özelliğe bağlı kalmaksızın çeşitli öğelerle karşımıza çıkmaktadır. Dış cephesindeki yoğun geleneksel özelliklerin aksine iç mimarisinde geleneksel arayış içine girilmemiştir (Foto.53,54).

Foto. 51 Yapının İl Sağlık Müdürlüğü Olarak Kullanıldığı Hali, 1970 (Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğü Arşivi)

Foto. 52 Ketem Sağlıklı Hayat ve Verem Savaş Dispanser Merkezi, 2019 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 30 Birinci kat planı (İl Sağlık Müdürlüğü Arşivinden)

Çiz. 31 Ketem Sağlıklı Hayat ve Verem Savaş Dispanseri (Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğü Arşivi)

Foto. 53 Yapının Ana Girişi Üzerinde Bulunan Palmet Motifleri (Kişisel Arşiv)

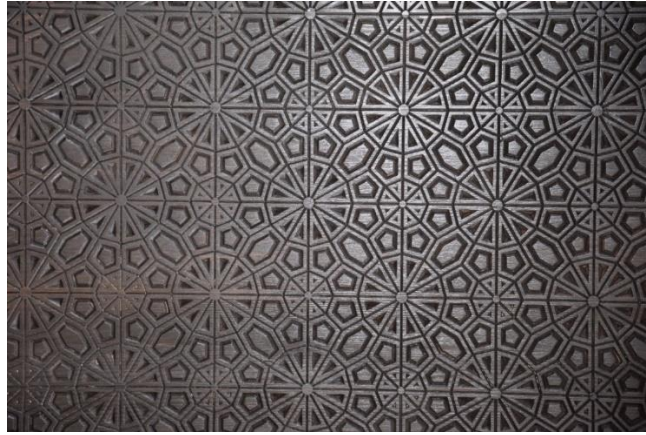

Foto. 54 Yapının Ana Giriş Kapısı Üzerindeki Geometrik Desenler (Kişisel Arşiv)

6.1.3.1.2. Atabey İmam Hatip Orta Okulu

Yapının Yeri ve Tarihi

Beyçelesi Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi üzerinde yer almaktadır. Yapı 1963 tarihinde dönemin Kastamonu valisi Necdet Yalçın tarafından inşa ettirilmiştir.²³ Süreç içerisinde hasar gören yapı, 2018 yılında yenilenmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapı, Betonarme karkaslı olarak inşa edilmiştir. Günümüz modern eğitim yapılarının plan düzenine sahip olup dört katlıdır. Geleneksel konut mimarisinin genellikle dış cephelere hâkim olduğu bu mahallelerde yapıda geleneksel malzemenin kullanımı veya geleneksel malzemenin sonradan kaplama biçiminde yapıya eklenmesi dışında, yapıların bir bölümünde bu etki sadece renk dokusu olarak gözlenmektedir. Modern yapı malzemeleri ile inşa edilen yapının cephelerinde dikey olarak tasarlanan kahverengi silmeler ve arasına kalan beyaz renk geleneksel Kastamonu evlerinin cephe dokusunu andırmaktadırlar. Yapı, sit alanları içerisinde bulunan diğer kamu yapılarıyla karşılaştırıldığında buradaki geleneksel dokunun daha az olduğu gözlenmektedir (Foto.55).

Foto. 55 Atabey İmam Hatip Orta Okulu,1963 (Kişisel Arşiv)

²³ Atabey İmam Hatip Ortaokulu arşivi, 20.05.2019.

6.1.3.1.3. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Yapının Yeri ve Tarihi

Saraçlar Mahallesi, Araç Caddesi üzerinde yer almaktadır. Yapı, Kastamonu İl Özel İdaresi tarafından 2017 yılında inşa edilmeye başlanıp, 2019 yılında tamamlanmıştır.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapı, betonarme karkaslı olup dört katlı olarak inşa edilmiştir. Plan olarak modern kamu kurumlarınca inşa edilen günümüz mimarisinin özelliklerine sahiptir. Zemin kat taş malzeme ile kaplı iken diğer katlarda sıva üzerine kireç ve boya uygulanması bulunmaktadır. Betonarme karkaslı yapının içinde geleneksel dokuya ait herhangi bir iz bulunmazken dış cephede uygulanmış olan renk dokusu ve geniş saçakla son bulan çatısı geleneksel Kastamonu konut mimarisinin dokusunu yansıtmaya neden olmuştur. Pencere çerçevelerinin formları yine geleneksel konut mimarisini andırmaktadır (Foto.56). İç mekanda geleneksel etki yoktur.

Foto. 56 Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü,2017 (Kişisel Arşiv)

6.1.3.1.4. Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü

Yapının Yeri ve Tarihi

Yapı, Beyçeşme Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi üzerinde yer almaktadır. Yapı, 2016 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapı, betonarme karkaslı olup, dört katlıdır. Plan olarak modern kamu kurumlarınca inşa edilen günümüz mimarisinin özelliklerine sahiptir. Yapının

cephelerindeki geleneksel yaklaşım oldukça zayıftır. Üzeri sıvalı olup beyaz boya ile boyanmıştır. Yapının cepheleri geleneksel Kastamonu evlerine benzer biçimde ahşap silmelerle tamamlanmıştır. Yapının alt katı izo tuğlalarla yapılmış olup koyu kırmızı rengine boyanmıştır. Giriş kapısı ahşap malzemedir yapılmıştır. Pencereler, silmelere sahip ahşap çerçevelerle tamamlanmıştır. Zemin katının üzerinde yükselen diğer katlar dört cepheden de dışa taşkın bir şekilde inşa edilmişlerdir. Bunun üzerine Kastamonu kent dokusuna uygun renklerle yükselen bina geleneksel unsuru tamamlamaktadır. Geleneksel Kastamonu evlerinde kullanılan ahşap şeritler bu yapıda dikine ve boyayla yapılmış olup aynı algı oluşturulmaya çalışılmıştır. Çatı katı beton malzeme ile örtülü olup dışa taşkın saçakla sonlanmıştır. Yapı bu unsurlarla modern mimaride kullanılan malzemelerin kullanımını gösterirken, giriş kapısı tamamen ahşap malzeme ile inşa edilmiştir (Foto.57).

Foto. 57 Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, 2016 (Kişisel Arşiv)

6.1.3.2. Yarı Özerk ve Özerk Yapılar

Kamu yönetimlerinde, çeşitli örgütlenme modellerinin içinde öne çıkan yarı özerk ve özerk birimler bu alanlarda yeni yapıların inşa edilmesine neden olmuşlardır. Üniversiteler gibi akademik kuruluşlara 1933 ile 1946 yıllarındaki 4936 sayılı yasaya göre çıkarılmış olan özerk üniversiteler durumu (Ortaş, 2004, s.2) ile verilen özerklik kanunu ve belediyelerin yarı özerklik durumları, ülkemizde bu alanda bulunan kurumların başında gelmektedirler. Yine İkinci Mahmud ile başlayan devletin merkezi siyaset düşüncesi ile ortaya çıkan Evkaf Müdürlükleri vakıfların da merkeziyetçi bir denetim içine girmelerine neden olmuştur (Alkan, 2004, s.13). Bu bağlamda ülkemizde

belediyeler, vakıflar ve üniversiteler gibi özerk ve yarı özerk kuruluşlar öne çıkmaktadır (Oral, 2019, s.615).

6.1.3.2.1. Turizm Danışma Bürosu

Yapının Yeri ve Tasarımı

Hepkebirler Mahallesi, Sakarya Caddesi, Cumhuriyet Meydanı önünde yer almaktadır. Yapı, Kastamonu Belediyesi tarafından 2013 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapı, ahşap malzeme ile inşa edilmiş olup zemini kaplama taşlar üzerine ahşap ile kapatılmıştır. Tek katlı olan yapı ortadan ahşap ile kaplanmış bir şeritle ikiye bölünmüştür. Böylece yapının dışarıdan bakıldığında iki katlı olarak algılanmasına sebep olmuştur. Bu şeridin üst kısmında yapının dört tarafında da düz çıkmlar görülmektedir. Köşelerde ise dikmeler bulunup bu köşe dikmelerinin üzeri dışardan tekrar ahşap malzeme ile kaplanmışır. Çatı ve pencere kenarları yine ahşap malzeme ile yapılmıştır. Yapıyı ikiye bölen şeridin içinde ise ardı sıra devam eden üçgenler bulunmaktadır (Foto.58, Çiz.32).

2.5x2.5 m ölçülerinde kare planına sahip olup tek katlıdır. Geleneksel Kastamonu mimarisine güçlü bir şekilde öykünlmüştür. Cephenin ortasından ahşap bir şerit geçmiş, bu şeridin hizasından itibaren yapının dört cephesine de çıkmlar eklenmiştir. Bu çıkmlar geleneksel Türk konut mimarisinin güçlü bir yansımasıdır. Ancak geleneksel mimaride işlevi olan çıkmlar, bu yapıda tamamen estetik amaca sahip bir öge olarak ele alınmıştır. Oldukça geniş bir şekilde tasarlanan çatısı, tamamen ahşap malzeme ile yapılmış olup, kapısı ve pencere formları ile beraber geleneksel biçimlerin bir arada kullanımını göstermektedir. Yapının dış cephesinde olduğu gibi iç mimarisinde de geleneksel unsurları barındıran öğeler bulunmaktadır. İç mimaride geleneksel Kastamonu mimarisinde görülen ahşap tavan ve tavan süslemeleri bu yapıda da görülmektedir. Yapının düz ahşap tavanının ortasında kare küçük bir tavan göbeği bulunmaktadır. Yapının ahşap tavanında kullanılan malzemenin köşelerinde çivi kullanılırken ortasında bulunan kare içindeki bitkisel motifli göbekte tamamen yapıştırma tekniği kullanılmıştır. Ahşap tavana çivi ile çakılan kare panonun içine koyu kırmızı renginde bir bez yapıştırılmış bunun üzerine de bitkisel motifli ahşap

öğeler yapıştirılmıştır. Kare panonun ortasında bulunan ahşap dairenin içi daha ince işçilikle işlenmiş bitkisel motiflerle süslenmiştir. Geleneksel Kastamonu evlerinden birisi olan tarihi Yavuz Ballık Evi ahşap tavan süslemesinin tekniği daha sonraki yıllarda yapılan Turizm Danışma Bürosunun tavanıyla aynı şekilde aplike tekniğindedir (Foto,59,60). (Hidayetoğlu ve Yıldırım, 2006, s.337). Yapının sadece tavan göbeği değil aynı zamanda düz ahşap tavanında görülen teknik de tamamen Yavuz Ballık Evi Tavanı ile aynı biçimdedir. Buradaki her iki ahşap tavanda da çivilerle çakılmış ve baklava dilimli ahşap çıtalarlı tavan süslemeleri mevcuttur. Turizm Danışma Bürosunun tarihi nitelikteki Yavuz Ballık Evinin ahşap tavanı ile aynı teknikte yapıılmış olması geleneksel malzeme ve geleneksel tekniğin modern yapılarda kullanılmaya devam edildiğini göstermektedir (Foto.61,62). Geleneksel Kastamonu evlerinde ahşap süslemenin yoğun olduğu yerlerden birisi kapılardır. Özellikle dış kapılarda görülen çakma ve geçme teknikli ahşap kapılar üzerinde iki veya üç göbek görülmektedir. Bu göbeklerin içinde ise genellikle geometrik süslemeler yer almaktadır (Seymen, 2008, s.165). Turizm Danışma Bürosunun ahşap kapısı Seymen'nin Üsküdar'a Kadar Kastamonu isimli çalışmasında belirttiği iki ve üç göbekli ahşap kapıların bir yansıması olarak tasarlanmıştır (Foto.63). Şehrin merkezi noktalarından birisi olan Cumhuriyet Meydanı önünde yer alan Turizm Danışma Bürosu, böylece geleneksel Kastamonu mimarisinin birçok özelliklerini yansıtmakla birlikte modern düşünce ürününün, geleneksel tavrını yansıtan bir yapıya dönüşmüştür. Buradaki modern düşünceden kastımız kent turizminin ilgi çekmesi, kent turizminin tanıtımı ve bu amaca hizmet eden danışmanlık bürosunun kentin geleneksel mimarisinin özelliklerine uygun bir biçimde tasarlanmasıdır.

Foto. 58 Turizm Danışma Bürosu, 2013 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 32 Turizm Danışma Bürosu Çizimi, 2013 (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 59 Turizm Danışma Bürosu Ahşap Tavan Süslemesi, 2013 (Kişisel Arşiv)

Foto. 60 Yavuz Ballık Evi Ahşap Tavanı,1881 (Seymen, 2008, s.162)

Foto. 61 Turizm Danışma Büroosu, Ahşap Tavanı,2013 (Kişisel Arşiv)

Foto. 62 Yavuz Ballık Evi Ahşap Tavan, 1881 (Seymen,2008,s.161).

Foto. 63 Turizm Danışma Bürosu Kapısı,2013 (Kişisel Arşiv)

6.1.3.2.2. Kastamonu Ticaret Borsası

Yapının Yeri ve Tarihi

Hepkebilir Mahallesi, Sinanbey Sokak, No.1 adresinde bulunmaktadır. Yapı, 2005 yılında Kastamonu Belediyesi tarafından inşa edilmiştir. Yapının mimarı Serhat Sağlardır.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapı beton ve demir malzemedan inşa edilmiştir. Beden duvarları tuğla malzeme ile örülmüştür. Pencere ve kapı kanatlarında ise ahşap malzeme kullanılmıştır. Dış cephe sıva üzerine gri boya ile boyanmıştır. Yapının ön cephesi önünden geçen yol nedeniyle çapraz bir şekilde yapılmıştır. Giriş kapısının sol tarafında güvenlik odası bulunurken odanın hemen yanında bulunan diğer oda ise bekleme alanı olarak kullanılmaktadır. Bekleme alanı olarak kullanılan odanın içinden yapının deposu olarak kullanılan alana geçiş sağlanmaktadır. Giriş kapısının hemen karşısında ise wc'ler bulunmaktadır. L biçimli koridorun sonunda ise karşılıklı duran personel odaları bulunmaktadır. Yapı önünden geçen yol nedeniyle çarpık bir biçimde konumlandırılmıştır. Yapının köşesine eklenmiş çıkmalar, geleneksel konut mimarisindeki vazgeçilmez unsurlardan birisidir. Bu çıkmalarla birlikte yapının zemin katının üzerinde bulunan katlar genişleyerek yapıya ferahlık kazandırılmıştır. Köşelerde bulunan yatay ve dikey ahşap şeritler, ahşap pencere kanatları ve yapının dış cephesindeki renk olgusu yöresel mimarinin özelliklerini yansıtmaktadır. Ticaret

Borsasının iç mimarisinde ise tamamen modern malzemeler kullanılarak geleneksel mimari özelliklere yer verilmemiştir (Foto.64, Çiz.33).

Foto. 64 Kastamonu Ticaret Borsası,2005 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 33 Kastamonu Ticaret Borsası Giriş Cehesi,2005 (Çiz. Serhat Sağlar)

6.1.3.2.3. Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Vakfı

Yapının Yeri ve Tarihi

Şeyh Şaban-ı Veli Mahallesi, Gümüşlice Caddesi üzerinde Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi'nin yan tarafında bulunmaktadır. Yapı, 1996 yılında Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesinin onarımı sırasında Kastamonu Belediyesi tarafından yapılmıştır. 2003 yılına kadar külliye için bir misafirhane olarak kullanılan bina 2003 yılında Şeyh Şabanı Veli Kültür Vakfı olarak faaliyet göstermeye başlamıştır (Şeyh Şabanı Veli Müzesi Arşivi, 22.03.2019).

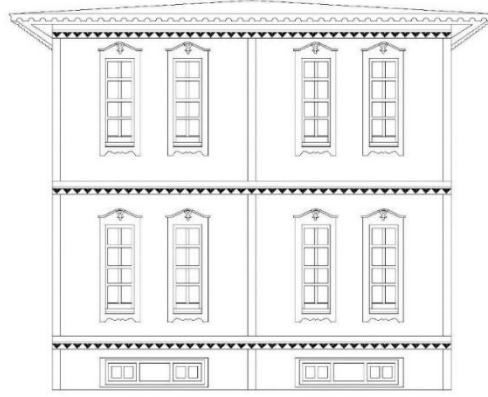
Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapı demir ve beton malzeme ile inşa edilmiştir. Beden duvarları üzerine ahşap kaplama yapılan yapı dış cephe özellikleri ile geleneksel Kastamonu mimarisinin özelliklerini göstermektedir. Yapıyı yatay ve dikey olarak bölen ahşap şeritlerin içine iç içe geçen üçgenler yapılmıştır. Pencere ve kapı kanatları ahşap malzeme ile yapılmış olup yapının üst katı beton ile kapatılıp üzerine kiremit kaplı çatı eklenmiştir. Yapı bodrum katı dahil olmak üzere üç kat olarak inşa edilmiştir. Bodrum katı zemine gömülmüş durumda iken, yapının eğimli arazide yer alması nedeniyle orta kat ön cephede zemine gömülmüştür.

Bodrum katı dışında ikinci ve üçüncü katlar aynı plan sistemine sahiptirler. Giriş kapısının sağında banyo ve tuvalet bulunurken sol taraf mutfak olarak kullanılmaktadır. Ortada bulunan karşılıklı iki oda yatakhane olarak kullanılırken diğer odalar oturma amacıyla kullanılmaktadırlar. Yapıyı yatay ve dikey olarak bölen ahşap şeritlerin içine iç içe geçen üçgenler yapılmıştır. Pencere ve kapı kanatları ahşap malzeme ile ele alınmış olup yapının üst katı beton ile kapatılıp, üzerine kiremit kaplı çatı eklenmiştir. Cephelerde bulunan yatay ve dikey bu şeritler ve renk dokusu ile yapının sokağa bakan cephesinde geleneksel doku güçlü bir şekilde belli olmaktadır (Foto.65, Çiz.34). Bodrum katı ile birlikte üç katlı olarak inşa edilen yapının eğimli arazi üzerinde yer alması ve bu araziye göre inşa edilmesi nedeniyle giriş kapısının bulunduğu kısım zemine gömülmüştür. Giriş kapısının görüldüğü bu cephede ve iç mekânda Kastamonu yöresel mimarisinin özelliklerini gösterecek bir öge tespit edilememiştir (Foto.66).

Foto. 65 Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Vakfı,1996 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 34 Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Vakfı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 66 Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Vakfı, Kale Eteklerine Gömülmüş Girişi, 1996 (Kişisel Arşiv)

6.1.3.2.4. Mahalli İdareler Birliği ve Gazeteciler Cemiyeti

Yapının Yeri ve Tarihi

İsmailbey Mahallesi, Kırkçeşme Caddesi üzerinde yer almaktadır. Yapı, Kastamonu Belediyesi tarafından 2017 yılında inşa edilmiştir. Mahalli İdareler ve Gazeteciler Cemiyeti ile aralarında bulunan çok amaçlı salon ile beraber inşa edilmişlerdir. Projenin mimarı ise Ferhat Demirel'dir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapının inşa malzemesi beton ve demirdir. Beden duvarları ise piriket malzemedен inşa edilmiştir. Üzeri sıvalı olup beyaz boya ile boyanmıştır. Yapının dış cepheleri geleneksel Kastamonu evlerine benzer biçimde ahşap silmelerle tamamlanmıştır. Alt katı izo tuğlalarla yapılmış olup koyu kırmızı rengine boyanmıştır.

Giriş kapısı ahşap malzemedan yapılmıştır. Pencere çerçeveleri yine silmelere sahip ahşap çerçevelerle tamamlanmıştır. İki farklı yapıdan oluşup arasında ise muhtarlık ve sosyal tesis olarak kullanılan tek katlı birer yapı bulunmaktadır. Gazeteciler Cemiyeti ve Mahalli İdareler Birliği yapılarının plan özellikleri ise aynıdır. Uzun tutulan giriş koridorlarının sağında WC ve mutfak olarak kullanılan alanlar bulunmaktadır. Giriş koridorunun tam karşısında bir oda bulunurken sol tarafında uzun bir oda eklenmiştir. Bu odalar ise personellere aittir. Girişin sağlandığı kısımda ise üst katlara çıkmayı sağlayan merdivenler bulunur. Ortada bulunan sosyal tesis ve muhtarlık ise küçük mütevazi boyutlarda olup dikdörtgen planlıdır (Çiz.35). Sıklıkla ortaya konulan ve neredeyse kent merkezinin tamamında görülen modern mimarideki geleneksel yaklaşımlar, kompleks olarak tasarlanan yapılarda da görülmektedir. Özellikle Mahalli İdareler Birliği ve Gazeteciler Cemiyeti olarak kullanılan iki farklı yapı ile ortasında bulunan küçük boyutlarda iki sosyal mekânın bir arada tasarlandığı yapı, önemli kompleks örneklerinden birisidir.

Mahalli İdareler Birliği ve Gazeteciler Cemiyeti yapıları plan ve cephe olarak aynı şekilde tasarlanmışlardır. Betonarme karkaslı yapıların üzeri sıvalı olup beyaz boya ile boyanmıştır. Yapıların dış cepheleri geleneksel Kastamonu evlerine benzer biçimde ahşap silmelerle tamamlanmıştır. Yapının alt katı izo tuğlalarla yapılmış olup koyu kırmızı rengine boyanmıştır. Geniş tutulan çatı çıkması ise beton malzemedendir. Geniş çatıyı destekler biçimde kullanılan öğelerin bu yapıda taşıyıcı bir özelliği olmasa da geleneksel mimaride kullanılan ahşap desteklerin yansımasıdır. Yapı modern tekniklerle yapılmış olup dış cephede sadece çizgisel özellikler ve renk dokusu olarak geleneksel Kastamonu mimarisini andırmaktadır (Foto.67). Bununla beraber yapının planından da anlaşılacağı gibi geleneksel unsurları yansıtan diğer bir özellik ise yapıların giriş kısmı hariç diğer üç cephesinde çıkmaların eklenmiş olmasıdır. Giriş kısmında ise ikinci kata eklenmiş olan balkon ile diğer cephelerdeki çıkmalarla beraber bir simetri elde edilmeye çalışılmıştır (Foto.68). Ayrıca evin dört cephesinde de bulunan çıkmalar plan üzerinden de detaylıca görülmektedir. Mahalli İdareler Birliği ve Gazeteciler Cemiyeti arasında yer alan küçük boyutlardaki sosyal mekanlarda da renk dokusu ile bir bütünlük halinde kompleks yapının tamamen geleneksel dokuyu yansıtmaya neden olmuştur (Foto.69).

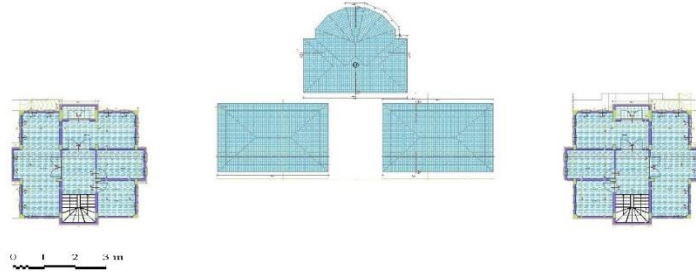
Foto. 67 Mahalli İdareler Birliği ve Gazeteciler Cemiyeti, 2017 (Kişisel Arşiv)

Foto. 68 Yapının Çatısını Destekleyen Destekler ve Çıkma, 2017 (Kişisel Arşiv)

Foto. 69 Kompleksin İçinde Bulunan Sosyal Tesis, 2017 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 35 Mahalli İdareler Birliği ve Gazeteciler Cemiyeti Planı, 2017 (Çiz. Ferhat Demirel)

6.1.3.2.5. El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü

Yapının Yeri ve Tarihi

Kuzeykent Mahallesi, Yalçın Caddesi, No:5 adresindedir. Kastamonu Valiliği ve İl Özel İdaresinin verdikleri ödenek ile 2000 yılında temeli atılmıştır. Yapı Ahşap işçiliği El Sanatları Araştırma Enstitüsü tarafından 2001 yılında tamamlanmıştır. Yapının mimarı Nuray Yücel'dir. Aynı yıl yapının bahçesi genişletilerek yapının arkasına bir ambar eklenmiştir. 2015 yılında ise yapıya ait bir idari bina eklenmiştir (El Sanatları Teşhir Merkezi Arşivi, 21.03.2019).

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

El sanatları teşhir merkezi müdürlüğü, sergi binası, idari bina ve ambar olmak üzere üç yapıdan oluşmaktadır. Sergi binası tuğla ve harç ile inşa edilip arasına ahşap hatıllar atılmıştır. Yapıda kapılar, pencereler ve çatı ise ahşap malzeme ile inşa edilerek geleneksel yapı malzemelerinin kullanımının yoğunluğu ön plana çıkmıştır. Çatısı ise kiremit ile kaplanmıştır. Yapının içinde ise tavanlar geleneksel Kastamonu mimarisine uygun bir biçimde ahşap malzeme ile inşa edilmiş ve tavanların bir kısmında oyma süslemeler görülmektedir. Dış cephe beyaza boyanarak geleneksel Kastamonu mimarisinin özelliklerini göstermiştir. Teşhir merkezinin bir diğer yapısı olan ambar da yapı malzemesi olarak sergi binası özellikleri görülmektedir. Tuğla, harç ve ahşap malzemenin bir arada kullanılmasıyla iki katlı bir yapı meydana getirilmiştir. Yapının çatısı ahşap malzeme ile tamamlanmış olup üzeri kiremit ile kaplanmıştır. Teşhir merkezinin bir diğer yapısı ise idari binadır. Bu binanın yapı malzemeleri ise modern mimaride kullanılan beton ve demirdir. Fakat yapının dış

cepheleri geleneksel Kastamonu mimarisi ne uygun bir biçimde kaplanmıştır. Bu kaplama sıva üzerine yapılmış olan beyaza boyanmış ahşap ve kahverengi ahşaplardır. Yapıda dikkat çeken diğer bir unsur ise çatısının geleneksel Kastamonu mimarisine uygun bir biçimde ahşap ile örtülmesidir. Teşhir merkezi müdürlüğüne bağlı üç yapıdan birincisi sergi binasıdır. . Girişin karşısında bulunan sofadan yandaki odalara geçişin sağlandığı ilk planında sergilenen eserlerin ve yapının iç görünüşünün bir bütün olarak görülmesini elde etmek için aradaki duvarlar kaldırılmıştır²⁴ (Foto.70).

El sanatları teşhir merkezi müdürlüğünün sergi binası, bütün özellikleriyle geleneksel Kastamonu mimarisinin özelliklerini yansıtmaktadır. Yapının bodrum katı, yolun alt kotunda kalmış ve oldukça yüksek tutulmuştur. Bu katın üzerine iki kat daha inşa edilmiştir. Yapının dört cephesinde de ortada çıkımlar bulunmaktadır. Bu çıkımlar geleneksel mimarinin oldukça güçlü bir yansıması olarak yapıda ele alınmışlardır. Giriş katında çıkmayı destekleyen ahşap sütunlar bulunmaktadır. Pencere formları, alt ve üst katta birbirinden farklı kullanılmış olsa da geleneksel Kastamonu mimarisinin pencere düzenini ve biçimsel formunu yansıtır. Yapının giriş kapısı da geleneksel mimariye uygun bir şekilde ahşap malzeme ile inşa edilmiştir (Foto.71, Çiz.36). Yapının geleneksel Kastamonu mimarisinin özelliğini yansıttığı bir diğer özelliği ise Eyüpgillerin cihannüma olarak isimlendirdiği çatı odasıdır (Eyüpgiller,1999). Bu yapıdaki çatı odası, Eyüpgillerin evin çatı düzeninden bağımsız olarak ele aldığı çatı odalarının ikinci grubuna girmektedir. Yapı, cephedeki geleneksel özellikleri ile birlikte iç mekânda da geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilmiştir (Foto.72). Odalardaki ahşap tavanlar ve göbek süslemeleri yöre mimarisinin, modern yapıya yansıyan önemli özelliklerinden birisidir. Ahşap tavanın ortasında bulunan göbek bölümü, çakma tekniği ile yapılmış olup panonun ortasına yine çakma tekniği ile eklenmiş altı kollu yıldız ile süslenmiştir. Yapının ahşap süslemeli diğer tavanı ise ikinci katta bulunmaktadır (Foto.73). İkinci katta bulunan ahşap süslemeli tavan, zemin katta bulunan tavan ile aynı teknik sonucu elde edilmiştir. Ahşap tavanın göbeğinde bulunan kare pano ise çivilerle çakılmıştır. Kare pano şeridini içten tamamen dolanan üçgenler ise yapıştırılarak elde edilmiştir. İkinci katta bulunan ahşap tavanın ortasındaki yıldız biçimli süsleme Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde de görülüp, geleneksel Kastamonu mimarisine yansyarak modern dönem yapılarında da uygulanma alanı bulmuştur. Yapının ikinci katındaki ahşap tavan göbeği, aynı teknik

²⁴ Yapıda sergi nedeniyle kaldırılan duvarlar kesik çizi ile gösterilmiştir.

ve aynı süsleme çeşidinin bulunduğu Kastamonu tarihi Cihancılar Evi göbek süslemesinin bir benzerini sergilemektedir (Foto.74,75). Yapının tavanında tamamen ahşap kirişler kullanılmış olup sergilenen eserler de yörenin geleneksel kültürünü yansıtan kullanım eşyaları olması bakımından odaların geleneksel etkiyi yakalamasına büyük neden olmuştur (Foto.76). Sergi binası, cephe ve iç mimarideki öğelerin dışında plan olarak da geleneksel Kastamonu mimarisinin konutlarını yansıtmaktadır. Yine de yapı plan tasarımı olarak geleneksel konut mimarisinin orta sofalı plan tipini hatırlatmaktadır (Çiz.37)

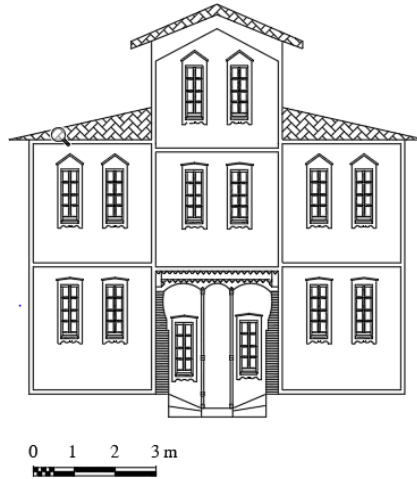
Geleneksel mimariye uygun bir şekilde yapılan diğer bir yapı ise teşhir merkezinin ambarıdır. Teşhir merkezinin bir diğer yapısı olan ambar ise tuğla, harç ve ahşap malzemenin bir arada kullanılmasıyla iki katlı olarak inşa edilmiştir. Ambarda kullanılan malzeme (tuğla, harç ve ahşap) geleneksel Kastamonu evlerinde sıklıkla kullanılan malzemelerdir. Tuğlalar arasına yatay, dikey ve çapraz bir şekilde ahşap hatıllar eklenmiştir. Yapının üst katının ortasında ahşap sütunların desteklediği çıkma bulunmaktadır. Yapıda bu özelliklerle Geleneksel mimarisine güçlü bir şekilde öykünülmüştür. Geniş saçaklı ahşap çatı yine geleneksel Kastamonu evlerinde sıklıkla görülmektedir. Ambar binası aynı zamanda yerel halkın el sanatlarında kullandığı malzemeleri sergileyen bir alana dönüştürülmüştür. Plan olarak sadece dikdörtgen bir şekilde tasarlanmış ve herhangi bir geleneksel plan etkisini taşımamaktadır (Foto.77). Teşhir merkezinin bir diğer yapısı ise idari binadır. Bu yapı sergi binası ve ambarın aksine tamamen modern mimaride kullanılan malzeme ve teknikler ile inşa edilmiştir. Yapının iskeleti demir ve beton olup beden duvarları tuğla ile örülmüştür. Üzeri sıvalı olan yapının dış cephesinde beyaz boya kullanılmıştır. Yapının beden duvarlarında yatay ve dikey olarak ahşap malzeme eklenmiştir. Ancak yapının çatısı ahşap malzeme ile inşa edilmiş bu özelliğiyle geleneksel Kastamonu mimarisi andırır. Yapının beden duvarlarında özellikle pencere kenarlarında ve yapının köşelerinde kullanılan ahşap kaplama ve beyaz boya ile de yapı geleneksel Kastamonu mimari dokusunu göstermektedir. Yapının iç mimarisinde ve planında ise geleneksel mimari öğelerini barındıran herhangi bir unsur yoktur (Foto.78).

Foto. 70 Sanatları Eğitim Merkezi Yapılarının Genel Görünümü, 2000 (Kişisel Arşiv)

Foto. 71 El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü Sergi Binası, 2000 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 36 El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü Sergi Binası, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 72 El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü Çatı Odası, 2000 (Kişisel Arşiv)

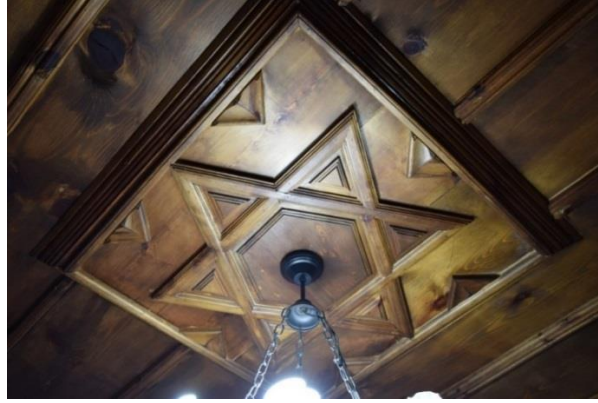

Foto. 73 Yapının Zemin Katındaki Ahşap Süslemeli Tavan Göbeği, 2000 (Kişisel Arşiv)

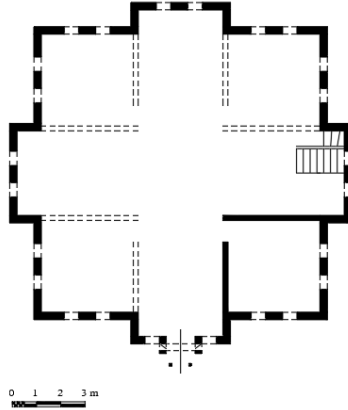
Foto. 74 El Sanatları Teşhir Merkezi Tavan Müdürlüğü, İkinci Kat Tavan Göbeği 2000 (Kişisel Arşiv)

Foto. 75 Kastamonu Cilhacılar Evi, Ahşap Tavan Göbeği, 1819 (Seymen,2008,s.161).

Foto. 76 El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü, İçinden Görünüm (Kişisel Arşiv)

Çiz. 37 El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü Sergi Binası Planı (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 77 El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü Ambarı, 2000 (Kişisel Arşiv)

Foto. 78 El Sanatlar Teşhir Merkezi Müdürlüğü İdari Binası, 2000 (Kişisel Arşiv)

6.1.3.2.6. Hisar Talebe Yurdu

Yapının Yeri ve Tarihi

Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Yapı, mimarı Nuray Yücel'den alınan bilgilere göre, 2015-2017 yılları arasında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Betonarme karkaslı yapının cephelerindeki şeritlerde, pencere çerçevelerinde ve çatısında ahşap malzeme kullanılmıştır. Girişten hemen sonra 'L' formunda bir koridor bulunmaktadır. Bu koridorun ortasından diğer odalara geçiş sağlanmaktadır. Üç katlı inşa edilen yapının içindeki odalar çıkıntılarla genişletilmiştir.

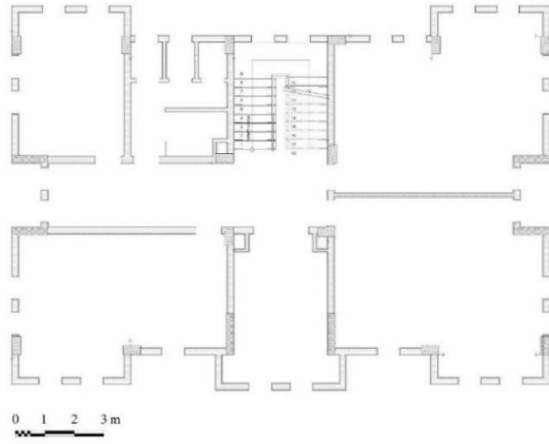
Yapının iskeletinde kullanılan malzemenin aksine cephe özellikleri adeta geleneksel Kastamonu mimarisinin taklit edilmiş halidir. Köşe çıkmaları, orta çıkma, yatay ve dikey ahşap şeritlerle bir bütünlük oluşturan cephesi, çıkmaları ve ahşap çatısını taşıyan ahşap destekler, orta çıkmayı destekleyen ahşap sütunlar tamamen geleneksel Kastamonu mimarisinin bu yapıya yansımasıdır (Foto.79, Çiz.38). Yapı cephe özelliklerinin dışında plan olarak da geleneksel konut mimarisinin plan özelliklerini yansıtır. “L” formundaki koridordan odalara geçişin sağlanması geleneksel konut mimarisindeki sofaya işlevsel olarak benzemektedir. Bu özellikler geleneksel Türk Konut mimarisinde görülen planlara benzemektedir (Çiz.39).

Foto. 79 Hisar Talebe Yurdu, 2017 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 38 Hisar Talebe Yurdu, Cephe Çizimi (Çiz. Nuray Yücel)

Çiz. 39 Hisar Talebe Yurdu Planı, 2017 (Çiz. Nuray Yücel)

6.1.3.2.7. Cebrail Mahallesi Taksi Durağı

Yapının Yeri ve Tarihi

Yapı, Cebrail Mahallesinde bulunmaktadır. 2019 yılında Kastamonu Belediyesi tarafından inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapının zemininde taş, cephelerde ve çatısında ahşap malzeme kullanılırken kırma kiremit çatıyla tamamlanmıştır. Dikdörtgen planlı bir yapıdır. Yapıda, beyaz renk üzerine kaplanan kahverengi ahşap malzeme, ahşap çerçeveli yuvarlak kemerli kapı ve pencere biçimleri, geniş saçaklı çatısını destekleyen eliböğründeler geleneksel konut mimarisinin bir yansımasıdır (Foto.80).

Foto. 80 Cebrail Mahallesi, Taksi Durağı, 2019 (Kişisel Arşiv)

6.1.3.2.8. Saraçlar Mahallesi, Stad Taksi Durağı

Yapının Yeri ve Tarihi

Yapı, Saraçlar Mahallesinde bulunmaktadır. 2019 yılında Kastamonu Belediyesi tarafından inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapının zemininde taş, cephelerde ve çatısında ahşap malzeme kullanılmıştır. Dikdörtgen planlı bir yapıdır. Yapının renk dokusu, geniş saçaklı ahşap çatısı ve destek elemanları geleneksel konut mimarisinin yansımasıdır. Geleneksel konut mimarisinin bu tür farklı faaliyetler için hizmet gören yapılara etki etmesi, kent merkezinde geleneksel konut dokusunun daha güçlü görülmesine neden olmuştur (Foto.81).

Foto. 81 Saraçlar Mahallesi, Stad Taksi Durağı, 2019 (Kişisel Arşiv)

6.1.4. Ticaret Yapıları

Türkler tarih boyunca fethettikleri bölgelerde kendi vasıflarını yansıtan yapılar inşa etmişlerdir. Konutlar ve dini yapıların yanında kentlerin planlanmasında önemli bir yeri olan ticaret yapıları da inşa edilmiştir. Sırasıyla hanlar, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar inşa edilirken, daha sonraki zaman dilimlerinde pasajlar, iş hanları ve alışveriş merkezleri karşımıza çıkmaktadır (Şahin, 2012, s.2879). Bu tür yapılar alışveriş ihtiyacının bir sonucu olarak inşa edilmeye başlanmış ve zamanla kentlerin kimliklerini kazanmalarında önemli bir işleve sahip olmuşlardır.

Ticaret yapılarının gelişimleri ise çeşitli nedenlere dayanarak değişimler göstermişlerdir. Ticaret yapıları; Türk çarşı yapıları, süreç içinde oluşmuş çarşılar ve modern alışveriş yapıları altında çeşitlilik göstermiştir (Şahin, 2012, s.2879).

Türk çarşı yapılarından birisi olan hanlarda (kervansaray) konaklayanlar için ticaret yapıları olarak kullanılan dükkânlar bulunmaktaydı (Özdeş, 1953, s.42). Bazen külliyelerde de yan yana dükkânlardan oluşan arastalar, ticaret yapılarının diğer bir örneğidir (Uçkan, 1999, s.42). Osmanlılarla birlikte yaygınlaşan bedestenler ve kapalı çarşılar da Türk çarşı yapıları olarak önemli ticaret yapıları olmuşlardır (Şahin, 2012, s.2881).

Modern yapı inşalarının hızlanmasıyla inşa edilen ticarethanelerde bulunan pasajlar da Türk çarşı yapılarından olup daha sonraları mağazalar olarak görülmeye başlamışlardır (Eren, 2000, s.21). Günümüzde sıklıkla kullanılan ve inşa süreçleri devam eden alışveriş merkezleri, mağazalar, marketler ise modern ticaret merkezleri olarak ele alınabilirler.

Kentlerde inşa edilen mimari yapılar aynı zamanda kentin ekonomik gelişimi ile de ilişkilidir. Kastamonu'nun Osmanlı öncesi ekonomik yaşamı hakkında bilgiler sınırlı olsa da İsfendiyar Bey zamanında sof ve bakır cevherin Sinop limanına getirilip buradan Venedik ve Cenevizlilere ihraç edildiği belirtilmektedir. 1840 yılından önce Kastamonu'yu ziyaret eden Bore, sepiciliğin yaygın olduğunu ancak panayırların oldukça cansız olduğunu belirtmiştir. 1862 yılında Texier dokumacılığın ve bakırcılığın varlığını, 1884 yılında ise Reclus iplikçiler ve boyahanelerin varlığından söz etmişlerdir. 19.yüzyıldan sonra vilayet salnameleri kentte arpa, un, fırın, dükkân ve kahvelerin varlığını yazmışlardır (Eyüpgiller, Topçubaşı ve Polat, 2008, s.1-2). 19.yüzyıl ile birlikte mimaride yaşanan değişimler Kastamonu'da da geleneksel mimari üslupların terk edilmesine yol açmıştır (Eyüpgiller, Topçubaşı ve Polat, 2008, s.4). Geleneksel mimaride yaşanan bu uzaklaşma ticaret yapılarında da görülmüştür.

1900'lü yıllardan sonra inşa edilen ticaret yapıları incelendiğinde, Batıdan alınan üslup ağırlığı, bazı öğelerde Osmanlı mimarisinin etkileri söz konusu olmuştur. Kent merkezindeki kimi ticaret yapılarında sadelik ön planda iken son yıllarda yapılan ticaret yapılarında geleneksel Kastamonu mimari dokusuna geri dönülmeye çalışıldığı gözlenmektedir. Bu durum; iş merkezleri, oteller, dükkânlar üzerinde yoğun bir şekilde gözlenmektedir.

6.1.4.1. İş Merkezleri

Kastamonu'nun tarihi dokusu içinde, geleneksel mimariden öykünümlere inşa edilen iş merkezleri arasında, Urganoğlu İş Merkezi (2015), Tahmiscioğlu İş Merkezi (2018) ve Ticaret Odası İş Merkezi (2000) bulunmaktadır.

6.1.4.1.1. Urganioğlu İş Merkezi

Yapının Yeri ve Tarihi

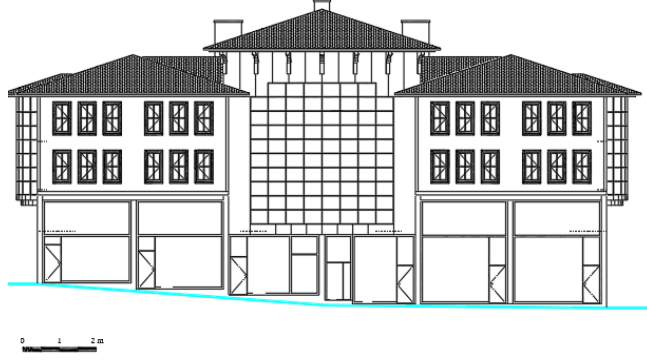
Aktekke mahallesi, Barbaros Sokakta bulunan yapı, dört katlı olarak inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Dört katlı olarak inşa edilen yapı, simetrik bir şekilde tasarlanmıştır. Yüksek tutulan giriş bölümünün her iki yanındaki bölümler, dışa taşkın bir biçimde inşa edilerek, geleneksel konut mimarisinin cephe düzenini yansıtmaktadır. Bu bölümler, kahverengi çerçeveli yalın dikdörtgen ve üçlü pencere düzeni ile yatay ve dikey ahşap şeritlerin cephedeki renk uyumuyla geleneksel Kastamonu konut mimarisine öykünmüştür. Yüksek tutulan bölümün çatısını destekleyen konsollar geleneksel konut mimarisinde gözükken diğer bir özellik olup bu yapıda estetik amacını gütmektedir. Yapı plan olarak geleneksel plan özellikleri göstermemektedir. Yapıda geleneksel mimarlık etkisinin bu kadar yoğun görülmesinin en büyük nedeni ise hemen yanında bulunan geleneksel konut mimarisinin varlığıdır. İş merkezinin karşısında bulunan Kastamonu Belediye Binası ve bazı alışveriş yapılarında tercih edilmeyen geleneksel anlayış, yapı sahibinin estetik ve tarihi dokuyu koruma düşüncesi ile ilişkilidir (Foto.82, Çiz.40).

Foto. 82 Urganioğlu İş Merkezi, Cephe Çizimi (Kişisel Arşiv)

Çiz. 40 Urganoğlu İş Merkezi, Cephe Çizimi (Çiz. İbrahim Hacak)

6.1.4.1.2. Tahmiscioğlu İş Merkezi

Yapının Yeri ve Tarihi

Cebrail Mahallesi, Uzun Sokakta bulunan yapı, 2018 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Betonarme karkaslı yapı, üç katlı olarak 2018 yılında inşa edilmiştir. Bulunduğu yolun düzenine göre tasarlanan yapı 'L' formunu almıştır. Her iki kanadının ortası bölüm cam ile kapatılmıştır. Sağ ve soldaki bölümler böylece dışarıdan bakıldığında iki farklı yapıya dönüşmüştür. Sağdaki bölümde çıkma bulunurken, sol bölümün cephesinde çift yönlü çıkma görülmektedir. Geniş bir saçakla sonlanan yapının cephelerindeki renk dokusu, üçlü pencere düzeni ve çıkmalar geleneksel konut mimarisinin bir yansıması olurken, boyanarak oluşturulan yatay ve dikey şeritler geleneksel Kastamonu mimarisindeki ahşap şeritlerin modern bir yorumudur. İç mekânda olarak geleneksel bir etki yoktur (Foto.83).

Foto. 83 Tahmiscioğlu İş Merkezi, 2018 (Kişisel Arşiv)

6.1.4.1.3. Ticaret Odası İş Merkezi

Yapının Yeri ve Tarihi

Hepkebirler Mahallesinde bulunan yapının inşa tarihi bilinmemektedir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapı iki katlı betonarme karkaslıdır. Yapının ahşap malzemeli kırma çatısı ise geleneksel mimarlık anlayışının en büyük yansımasıdır. Buradaki ahşap çatı ve renk dokusu, ikiz pencere düzeni geleneksel Kastamonu mimarisinin diğer yansımalarıdır (Foto.84).

Foto. 84 Ticaret Odası İş Merkezi (Kişisel Arşiv)

6.1.4.2. Oteller

Şehir merkezinde bulunan oteller de aynı zamanda ticari amaç gütmektedirler. Bu bakımdan şehir merkezinde bulunan otelleri de ticaret yapıları başlığı altında değerlendirebiliriz. Çalışma kapsamında tespit edilen oteller arasında; Serender Otel (2004) ve Lidya Otel (2018) bulunmaktadır.

6.1.4.2.1. Serender Otel

Yapının Yeri ve Tarihi

Saraçlar mahallesi, Kuru sokakta bulunan yapı, 2004 yılında inşa edilmiştir.

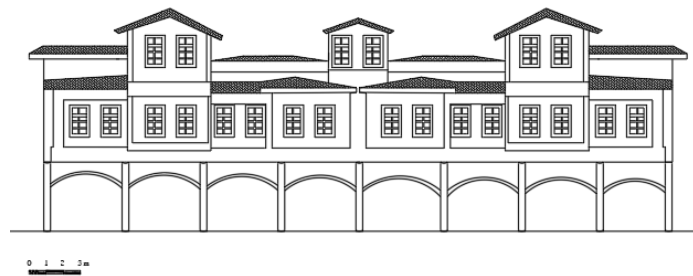
Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapının geleneksel konut mimarisine güçlü bir şekilde öykünme gözlenmektedir. Üç katlı olarak inşa edilen yapının giriş bölümü ahşap sütunlar üzerine oturmuştur. Yapının zemin katındaki diğer bölümlerde taş malzeme kullanımı

göze çarpmaktadır. İkinci ve üçüncü katlarda ahşap malzeme ve tuğla kullanımı söz konusudur. Ahşap çatıklar arasında kullanılan tuğlalar, geleneksel malzeme ve geleneksel teknik kullanımın bir arada olduğunu göstermektedir. Yapının ön cephesinde yapılan kırma çatılı çıkmalar ve pencere düzeni ile geleneksel mimariye öykünme güçlü bir şekilde vurgulanmıştır (Foto.85, Çiz.41). Plan olarak modern tasarımlara sahip yapının içinde, geleneksel yaşamın izlerini taşıyan günlük eşyalar ve sedirler de bulunmaktadır (Foto.86). Aynı zamanda iç mekânda kullanılan malzemeler ile geleneksel yaklaşımların bu yapıda sadece cephe ile sınırlı kalmadığını göstermektedir. Yapının bahçe katında bulunan duvarında Adalet Bayramoğlu'nun Atatürk'ün özdeyişlerini konu alan panoları, yapının bu bölümünü adeta bir sanat galerisine dönüştürmüştür (Foto.87).

Foto. 85 Serender Otel, 2004 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 41 Serender Otel, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 86 Saraçlar Mahallesi, Kuru Sokak, Serender Otel, İçinden Detay (Kişisel Arşiv)

Foto. 87 Serender Otel, Bahçe Duvarındaki Atatürk Konulu Panolar, Adalet Bayramoğlu (Kişisel Arşiv)

6.1.4.2.2. Lidya Otel

Yapının Yeri ve Tarihi

Sinanbey Parkı yakınında Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesinin girişinde bulunan yapı, 2018 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Modern yapı malzemeleriyle inşa edilen yapı, üç katlıdır. Yapıda geleneksel dokuya atıf zayıf olsa da cephesindeki renk dokusu ve yatay ahşap şeritler, pencere düzeni ve çıkmaları destekleyen ahşap konsollar geleneksel Kastamonu mimarisine atıfta bulunmaktadır (Foto.88).

Foto. 88 Lidya Otel, 2018 (Kişisel Arşiv)

6.1.4.3. Küçük Ölçekli İş Yerleri

İnsan ihtiyacı ile paralel bir şekilde genişleyen ticaret ağı zamanla farklı sektörlerde de kendisini göstermiştir.

6.1.4.3.1. Oto Yıkama Yapısı

Yapının Yeri ve Tarihi

Cebrail Mahallesi, Simsar Sokakta bulunan Oto yıkama yapısı, 2017 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Modern yapı malzemeleri ile inşa edilmiş olsa da geleneksel konut mimarisinin çizgisel özelliklerini barındıran bir yapıdır. Küçük boyutlarda iki katlı olarak inşa edilen yapı beton malzeme ile inşa edilmiştir. Cephedeki renk dokusu ve kullanılan ahşap malzeme ile geleneksel Kastamonu konut mimarisinin özelliklerini yansıtmaktadır. İkinci katı çıkma biçiminde yapılmış olup çatısı ahşap malzeme ile örtülmüştür. Giriş bölümünde ahşap çatıyı destekleyen sütunlar da geleneksel konut mimarisinde görülen diğer bir özelliktir (Foto.89).

Foto. 89 Cebrazil Mahallesi, Simsar Sokak, Oto Yıkama, 2017 (Kişisel Arşiv)

6.1.4.3.2. Fiko Büfe

Yapının Yeri ve Tarihi

Saraçlar Mahallesi, İstanbul Caddesinde bulunan yapı, 2018 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Dükkân tek katlı olup betonarme karkaslıdır. Şehir merkezinde yan yana bulunan dükkânların dışında yalnız başına inşa edilen ve geleneksel mimariye öykünen dükkânlar da bulunmaktadır. Dış cephede sıva üzerine yapılan kireç, ahşap kapı ve pencereler, dikey ahşap şeritler ve ahşap çatı geleneksel Kastamonu mimarisinin yansımasıdır (Foto.90).

Foto. 90 Saraçlar Mahallesi, İstanbul Caddesi, Büfe (Kişisel Arşiv)

6.2. Sit Alanları Dışında İnşa Edilen Yapılar

Türkiye’de 1980’li yıllardaki iktisadi politikalar sonucu yaşanan ekonomik gelişmeler, inşaat sektöründe canlanmaların yaşanmasına neden olmuştur. Bu durum piyasaları genişleterek yeni konutların inşa süreçlerini hızlandırmış ve toplu konut üretiminin yaşanmasını sağlamıştır. Böylece kaliteli yaşam arayışları kent sınırları içinde ve dışındaki boş aralarda; çok katlı apartmanlar, villa tipi evler ve siteler yaygınlaşmaya başlamıştır (Altun, 2008, s.75). Kastamonu’da bu durumun en iyi örneği 1980’li yıllardan sonra Kuzeykent Mahallesi’nin yerleşime açılması ile birlikte hız kazanmıştır.²⁵ Hızla gelişen Kuzeykent Mahallesi, 2016 yılından itibaren Kastamonu Belediyesinin sokak iyileştirme çalışmalarından etkilenerek, bu tarihten sonra inşa edilen yapıların bir kısmında, geleneksel Kastamonu mimarisine öykünüldüğü gözlenmektedir. Bu yapılar cephe özellikleri ile geleneksel bir yaklaşımla inşa edilirken plan ve iç mekân olarak tamamen günümüz apartmanlarının tasarımlarına sahiptirler.

Yeni yerleşim yerlerinde geleneksel Kastamonu mimarisine öykünerek inşa edilen yapı çeşitleri; çok katlı siteler, villa tipi siteler ve bağımsız apartmanlar olarak görülmektedirler. Çok katlı siteler içinde; Gölpark Sitesi (2015-2017), villa tipi evlerde Sancak Sitesi (2004-2008), bağımsız apartmanlar olarak ise Gölpark Kuzeykale Evleri (2018), Egemen Apartmanı (2018), Umut Apartmanı (2015), Safran Apartmanı (2017) ve Nazım Bey Apartmanı (2006), bulunmaktadır.

6.2.1. Çok Katlı Siteler

Nüfus artışının yaşanması ile paralel bir şekilde genişleyen yerleşim birimlerinde, barınma ihtiyacı birden fazla kata sahip konutların daha fazla inşa edilmesine neden olmuştur. Bu siteler tasarımcı, mimar veya yapı sahibinin estetik düşüncesine göre şekillenirken, Kastamonu’daki geleneksel konut tasarımı da kimi zaman ilham kaynağı olmuştur. Ancak bu durum kentteki geleneksel konutların renk dokusunun, yeni yapılarda kullanılmasıyla sınırlı kalmıştır. Çok katlı siteler içinde bulunan diğer bir örnek ise TOKİ’ye ait sitelerdir. Yeni yerleşimlerin başında gelen ve ülkemizde son yıllarda nispeten dar gelirli aileler başta olmak üzere, özel sebeplerden dolayı ev sahibi olamayan kişiler için düşük bütçelerle teslim edilen TOKİ

²⁵ Mustafa Afacan, Kastamonu Gazetesi, 2017

konutlarının oluşturdukları sitelerde de geleneksel Kastamonu mimarisine uygun bir şekilde inşa edildikleri görülmektedir. Kastamonu şehir merkezinde TOKİ siteleri bulunmasına rağmen, yörenin geleneksel mimarisine yönelik bir yaklaşım yapılaraya yansımamıştır²⁶. Ancak ilçelerde bulunan TOKİ siteleri yöre mimarisinin genel özelliklerini, yapıların cephelerine güçlü bir şekilde taşımıştır. Bu ilçelerin başında ise İhsangazi ve Taşköprü ilçeleri bulunmaktadır. 112 konutluk İhsangazi TOKİ Sitesi 2016-2017 yılında tamamlanırken, Taşköprü ilçesinde bulunan Toki konutlarının projesi devam etmektedir.

6.2.1.1. Gölpark Sitesi

Yapının Yeri ve Tarihi

Kuzeykent Mahallesinde bulunmaktadır. Yapı, 2015-2017 yılları arasında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapı, betonarme karkaslı olarak inşa edilmiştir. Cephelerde; pencere çerçeveleri, iki kat arasındaki yatay şeritlerde kahverengi boya kullanılmış olup, günümüz inşaat teknikleriyle inşa edilmiştir. Yapı, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahiptir. Yapı, geleneksel mimariden etkilenen çok katlı sitelere iyi bir örnektir. Altı farklı bloğun oluşturduğu sitenin balkonlarında tercih edilen renk çeşitlilik gösterse de yapının cephelerindeki yatay kahverengi şeritlerle yakalanan renk dokusu, geleneksel Kastamonu evlerine öykünüldüğünü göstermektedir. Bu yapılarda kullanılan yatay ve dikey şeritler tamamen boya ile yapılarak geleneksel yapılardaki ahşap şeritlerin yerini almışlardır. Geleneksel mimariye ait çizgisel özelliklerin modern malzemeler eşliğinde ele alındığını gösteren sitelerde, tarihi dokuya öykünmenin yalnızca cephelerde sınırlı kalındığını göstermektedir (Foto.91). Yapının diğer cephelerinde orta kısım dışı taşkın bir şekilde tasarlanmış ve bu bölümün köşeleri kahverengi boyalı şeritler ile tamamlanmıştır. Böylece yapının cephelerinde geleneksel Kastamonu evlerine olan öykünme çizgisel bir şekilde olsa da belirgin bir şekilde görülmüştür (Foto.92).

²⁶ Bkz. <https://www.yoki.gov.tr>, TOKİ tarafından proje haline getirilen ancak inşa süreçleri henüz başlamayan siteler de bulunmaktadır. Bu siteler, yöre mimarisine uygun bir şekilde, Kastamonu kent merkezinde belirlenen yerleşim birimlerine inşa edilecektir.

Foto. 91 Kuzeykent Mahallesi, Gölpark Sitesi, 2015-2017 (Kişisel Arşiv)

Foto. 92 Kuzeykent Mahallesi, Gölpark Sitesi, 2015-2017, Detay (Kişisel Arşiv)

6.2.1.2. İhsangazi TOKİ Sitesi

Yapının Yeri ve Tarihi

Site, İhsangazi İlçesi, Atatürk Caddesi'nde bulunmaktadır. Site, 2016-2017 yılları arasında inşa edilmiştir²⁷.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Site blokları, betonarme karkaslı olarak inşa edilmiştir. Cephelerde; pencere çerçeveleri, iki kat arasındaki yatay şeritlerde kahverengi boya kullanılmış olup, günümüz inşaat teknikleriyle inşa edilmiştir. Bloklar, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahiptir. Betonarme karkaslı İhsangazi ilçesinde

²⁷ <https://www.yoki.gov.tr>, 05.06.2019 tarihinde erişildi.

bulunan TOKİ konutları, yedi bloktan oluşup, her bir blok dört katlı ve her katta dörder daire bulunmaktadır (Foto.93).

Sitelerde geleneksel Kastamonu mimarisinin özellikleri blokların cephelerinde açık bir şekilde görülmektedir. Her bloğun köşesindeki çıkmalar kapalı balkon biçiminde inşa edilmiştir. Bütün bloklar aynı tasarıma sahiptir. Son iki kat köşeleri kapalı balkonlu olup bu balkonlar geleneksel konutlardaki çıkmaları anımsatmaktadır. Çıkmaların arasındaki yatay şeritler ve blokların köşelerindeki dikey kahverengi şeritler ile geleneksel dokuya atıf yapılırken, ikili pencere düzeni Kastamonu evlerindeki etkiyi güçlü kılmıştır (Foto.94).

Foto. 93 İhsangazi İlçesi TOKİ Konutları, 2016-2017 (<https://www.yoki.gov.tr>, 05.06.2019 tarihinde erişildi)

Foto. 94 İhsangazi İlçesi TOKİ Konutları, Detay (2016-2017)

6.2.2. Villa Tipi Evler

Kastamonu şehir merkezinde inşa edilen diğer bir yapı türü ise villa tipi sitelerdir. Bu tür siteler çoğunlukla iki dairenin bir araya gelmesiyle oluşan tripleks tipi yapılardır. Bu tür yapılar daha çok ekonomik durumları iyi olan ailelere sağlıklı bir yerleşim yeri elde etmeleri için tasarlanmışlardır (Oral, 2019, s.607).

6.2.2.1. Sancak Sitesi

Yapının Yeri ve Tarihi

Site, Kuzeykent Mahallesi, Kazım Karabekir Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Site girişinde bulunan tabelaya göre 2004-2008 yılları arasında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Bloklar, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahiptir. Toplam 28 bloktan oluşan site blokları iki katlı bir şekilde inşa edilmiştir. Site, betonarme karkaslı olarak inşa edilmiştir (Foto.95). Geleneksel konut mimarisine öykünmenin görüldüğü önemli sitedir. Renk dokusu olarak geleneksel Kastamonu konutlarından uzak olsa da, cephelerde bulunan çıkmalar, çıkmaların altında bulunan ahşap destekler ile ikili ve üçlü pencere düzeni ile geleneksel konut mimarisine atıfta bulunmuştur. İç mekanda geleneksel bir yaklaşım yoktur (Foto.96).

Foto. 95 Sancak Sitesi, 2004-2008 (Kişisel Arşiv)

Foto. 96 Sancak Sitesi, Detay, 2004-2008 (Kişisel Arşiv)

6.2.3. Çok Katlı Apartmanlar

Birden fazla kata sahip apartmanlar daha fazla ailenin barınma ihtiyacını gidermek için inşa edilmişlerdir. Büyük çoğunluğu sit alanı dışında inşa edilen bu tür yapılar tamamen betonarme karkaslıdır. Kastamonu’da yeni yerleşim yerlerinde özellikle son dönemlerde yoğun bir şekilde geleneksel mimariye yönelik öykünmelerin görüldüğü yapılar inşa edilmeye başlanmıştır. Bu yapıların büyük bir bölümünü ise çok katlı apartmanlar oluşturmaktadırlar. Sit alanı dışında inşa edilmelerine rağmen, geleneksel Kastamonu evlerinin özellikleri bu yapıların cephelerine güçlü bir şekilde yansımıştır.

6.2.3.1. Gölpark Kuzey Kale Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Yapı, Kuzeykent Mahallesinde bulunmaktadır. Yapı, girişinde bulunan tabelaya göre 2018 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapı, betonarme karkaslı olup, günümüz inşaat teknikleriyle inşa edilmiştir. Bloklar, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahip olup 11 katlıdır. Geleneksel mimaride kullanılan ahşap şeritler bu yapıda modern bir yorumla ele alınmıştır. Kahverengi boya ile elde edilmeye çalışılan şeritler beyaz zemin üzerine kahverengi renk dokusu ile bir bütünlük oluşturarak geleneksel Kastamonu evlerine yönelik bir atıfta bulunmaktadır. Nitekim yapıyı ortadan ikiye bölen geniş kahverengi boyayla yapılan dikey şeritler, geleneksel mimaride kullanılan şeritlerin betonarme yapıda modern yorumunu desteklemektedir. Yapının pencerelerinde kahverengi

pimapen kullanılması yapının modern yorumla geleneksel dokuya atıfta bulunmasını sağlayan diğere bir öge olmuştur. Cephelerdeki geleneksel doku izlerinin aksine iç mimaride Kastamonu evlerine yönelik bir öykünme bulunmamaktadır (Foto.97).

Foto. 97 Gölpark Kuzeykale Apartmanı, 2018 (Kişisel Arşiv)

6.2.3.2. Egemen Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Yapı, Kuzeykent Mahallesiinde bulunmaktadır. Yapı, girişinde bulunan tabelaya göre 2018 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı olup, günümüz inşaat teknikleriyle inşa edilmiştir. Bloklar, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahip olup 5 katlıdır. Betonarme karkaslı yapının iç mimarisinde geleneksel dokuya yönelik bir benzerlik olmasa da cephelerinde kahverengi boya ile oluşturulan katlar arasındaki yatay ve balkon kenarlarındaki dikey şeritler ile bir bütünlük oluşturan renk dokusu Kastamonu evlerine öykünmeyi göstermektedir (Foto.98,99).

Foto. 98 Egemen Apartman, 2018 (Kişisel Arşiv)

Foto. 99 Egemen Apartman, Arka Cephe, 2018 (Kişisel Arşiv)

6.2.3.3. Umut Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Yapı, Kuzeykent Mahallesinde bulunmaktadır. Yapı, sahibinden alınan bilgiye göre 2015 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı olup, günümüz inşaat teknikleriyle inşa edilmiştir. Yapı, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahip olup 4 katlıdır. Bu yapıdaki geleneksel dokuya öykünme; yapının ahşap çatısı, yatay ve dikey kahverengi şeritler ve üçgen alınlığa sahip pencerelerde görülmektedir. Bu yapıdaki şeritler ve üçgen alınlıklı pencere çerçeveleri ahşap ve boyanın dışında taş kaplama olarak ele alınmıştır. Böylece geleneksel Kastamonu evlerinin çizgisel özellikleri ve geleneksel biçimleri çeşitli malzemeler ile farklı yorumlarla karşımıza çıkmaktadır.

Çatı katında, eğimin yapıldığı bölümde oluşturulan çatı odası geleneksel Kastamonu evlerine öykünmeyi güçlü kılan diğer bir özelliktir (Foto.100).

Foto. 100 Umut Apartmanı, 2015 (Kişisel Arşiv)

6.2.3.4. Safran Apartmanı

Yapının Yeri ve Tarihi

Yapı, Kuzeykent Mahallesi, İnebolu Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Yapı, 2017 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Apartman, betonarme karkaslı olup, günümüz inşaat teknikleriyle inşa edilmiştir. Yapı, plan olarak günümüz mimarisinin iç mekan tasarımlarına sahip olup 4 katlıdır. Dört katlı yapının üçüncü ve dördüncü katlarında bulunan orta çıkma, geleneksel konutların bir özelliği olurken, renk dokusu ile bir bütünlük sağlayan yatay ve dikey boyalı şeritler geleneksel Kastamonu mimarisinin çizgisel özelliklerini, bu yapıda güçlü bir şekilde yansıtmışlardır (Foto.101, Çiz.42). Yapının arka cephesinde bulunan cephe boyu çıkma, ikili ve üçlü pencere düzeni, saçaklı çatısı geleneksel konut vurgusunun birer yansımasıdır. Yapının iç mekânında ise geleneksel bir yaklaşım yoktur (Foto.102).

Foto. 101 Safran Apartmanı, 2017 (Kişisel Arşiv)

Çiz. 42 Safran Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)

Foto. 102 Safran Apartmanı, Arka Cephe (Kişisel Arşiv)

6.2.4. Kamu, Özerk ve Yarı Özerk Yapılar

Kamu yapıları, 20.yüzyıl sonu ile birlikte, kültür mirasının bir parçası olma niteliği ile farklı bir kimlik kazanmışlardır (Polat ve Can, 2008, s.177). Kastamonu'da kamu yapıları, mimari kimliklerini yöresel mimariye yönlendirerek, yeni yerleşim yerlerinde, geleneksel yaklaşımları yakalamamıza neden olmuşlardır. Bu durum, ketin tarihi dokusunun kamu yapıları üzerinden de yayılmasına ve kente yapılan turizm faaliyetlerinin artmasına neden olmuştur. Kastamonu'da geleneksel dokudan uzak kentin yeni yerleşim birimlerinde yapılan iskan faaliyetleri bu çevrelerde kamu yapılarının yapılmasını mecburi kılmıştır. 1980'li yıllarda, başta Kuzeykent Mahallesi olmak üzere inşa edilen kamu yapılarının cepheleri, sade ve yalın iken, 2015 yılından sonra inşa edilen birçok kamu yapısının cephesinde geleneksel mimarlık arayışları öne çıkmıştır. Betonarme karkaslı kamu, özerk ve yarı özerk yapıların cepheleri, boya ve kaplama gibi çeşitli malzeme ve modern tekniklerle, geleneksel mimariye öykünülerek yapılmıştır.

6.2.4.1. Kamu Yapıları

25 Haziran 1992 tarihli 204/8 sayılı KHK ile başta adalet sarayları olmak üzere birçok alanda yeni inşa edilecek kamu yapılarının cephe özellikleri geleneksel Türk mimarisine uygun bir biçimde tasarımlarının yapılacağı belirtilmiştir. Yine Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin özelliklerini ön plana çıkararak, 2018 tarihinde Cumhurbaşkanlığı seçim beyannamesinde bu durum ele alınmıştır (Oral, 2019, s.613). Projeler ihale usulü ile mimari bürolara verilmiş ve bakanlığın isteği doğrultusunda şekillenmiştir (Aras, 2016, s.1). Bu gelişmeler farklı kentlerde olduğu gibi Kastamonu özelinde de etkin bir biçimde görülmüştür.

6.2.4.1.1. Kastamonu Adalet Sarayı

Yapının Yeri ve Tarihi

Kuzeykent Mahallesi, Halisbey Caddesinde bulunan yapı, 2008 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Adliye binasında geleneksel mimari biçimler açık bir şekilde görülmektedir. Yapının cephelerinde her iki kenardaki çıkıntılar simetrik bir biçimde Osmanlı konut mimarisinin özelliklerini sergilemektedir. Taç kapıyı andıran giriş kemeri ve zemin

katındaki iki renkli taş işçiliğini andıran üslup, anıtsal Osmanlı mimarisinin Kastamonu Adalet Sarayına yansımadır. Renk dokusu olarak Kastamonu sivil mimarlık örneklerinden uzaklaştırılmıştır. Yapı aynı zamanda Birinci Ulusal Mimarlık Akımı sürecinde seçmecî üslup ile inşa edilen yapıları andırmaktadır. Ancak bu defa yöresel özellikler daha ön plana çıkmıştır. Yapının iç mimarisinde geleneksel mimarlık ile ilişkilendirebilecek bir durum bulunmamaktadır (Foto.103).

Foto. 103 Kastamonu Adalet Sarayı, 2008 (<http://www.kastamonu.adalet.gov.tr/> , 06.07.2019 tarihinde erişildi)

6.2.4.2. Özerk ve Yarı Özerk Yapılar

Kastamonu Belediyesinin onuncu kalkınma planında, kamu yatırımlarına yönelik projelerde, yeni yerleşim yerleri için, ekonomik ve sosyal gelişmeye bağlı olarak geleneksel doku içerisinde inşa edilecek yapıların zayıf yönleri belirlenirken; “eski yerleşim yeri olması ve tarihi dokunun yoğunluğu sebebiyle kent merkezinde alt yapı çalışmalarının zorluğundan” bahsedilmektedir. Aynı projenin fırsatlar bölümünde ise yeni kent yerleşimindeki yapıların geleneksel doku izlerini barındırabileceği ele alınmıştır.²⁸ Ancak bu durum Kastamonu Belediyesi'nin yatırımları ile sınırlı kalmıştır. Stratejik planda belirtilen bu projeler, kentin tarihi dokusunun ve modern mimarinin kamusal alanda da en iyi şekilde yeniden dönüşümlerle korunmaya çalışıldığına bir göstergesidir.

²⁸ Kastamonu Belediyesi Stratejik Planı (2015-2019).

6.2.4.2.1. Tapu ve Kadastro 19. Bölge Müdürlüğü

Yapının Yeri ve Tarihi

Kuzeykent Mahallesi, Karadut Sokakta bulunan yapı, 2019 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Tapu ve Kadastro 19. Bölge Müdürlüğü binası, tarihi dokudan uzak bir yerleşim biriminde geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilmiştir. Kastamonu Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından desteklenen yapı, betonarme karkaslı ve çelik konstrüksiyonludur. Bodrum katı üzerine beş katlı olarak inşa edilen yapının renk dokusu Kastamonu yöresel mimarisini andırmaktadır. Giriş cephesinde ve diğer cephelerde yer alan çıkmalar geleneksel mimarinin modern yapıya güçlü bir yansımasıdır. Ayrıca geniş saçakla simetrik bir şekilde sonlanan kuleler adeta Cumhuriyet Döneminin İkinci Ulusal Mimarlığının biçimini sergilemektedir. Yapının planında ve iç mimarisinde ise geleneksel mimarlık arayışına gidilmemiştir (Foto.104).

Foto. 104 Tapu ve Kadastro 19. Bölge İl Müdürlüğü, 2014 (Kişisel Arşiv)

6.2.4.2.2. Kastamonu İl Özel İdaresi

Yapının Yeri ve Tarihi

Kuzeykent Mahallesi, Alparslan Türkeş Bulvarı üzerinde bulunan yapı, 2018 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Betonarme karkaslı yapı, Kuzeykent Mahallesi, Alparslan Türkeş Bulvarı üzerinde yer almaktadır. Geleneksel dokuya öykünmenin oldukça zayıf olduğu bir

yapıdır. İç mekânda geleneksel yaklaşımlar görülmezken, yapının cephesinde kahverengi ve beyaz boya ile geleneksel Kastamonu mimari dokusu elde edilmeye çalışılmıştır (Foto.105).

Foto. 105 Kastamonu İl Özel Dairesi (Kişisel Arşiv)

6.2.4.2.3. Kastamonu Belediyesi Kuzeykent Ek Hizmet Binası

Yapının Yeri ve Tarihi

Kuzeykent Mahallesi, Kazım Karabekir Caddesi üzerinde bulunan yapı, Kastamonu Belediyesi tarafından 2017 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Tek katlı yapı betonarme karkaslıdır. Üçgen alınlığa sahip ahşap pencere biçimleri, ikili üçlü pencere düzeni, ahşap destekli üçgen alınlıklı giriş bölümü, kiremit örtülü kırma çatısı ve renk dokusu geleneksel Kastamonu mimarisinin yansımalarıdır. Yapının iç mekânında ise geleneksel bir yaklaşım yoktur (Foto.106).

Foto. 106 Kastamonu Belediyesi Kuzeykent Ek Hizmet Binası, 2017 (Kişisel Arşiv)

6.2.4.2.4. Doğrusöz Gazetesi Yapısı

Yapının Yeri ve Tarihi

Beyçelesi Mahallesi, Olukbaşı Caddesi üzerinde bulunan yapı, 2004 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Farklı bir yapı malzemesinin kullanıldığı yapıda, yatay ve dikey kahverengi şeritlerle geleneksel Kastamonu evlerinin cephe tasarımına öykünülmüştür. Bu yapıyla birlikte geleneksel etkinin yansıdığı modern mimaride bir malzeme sınırlamasının olmadığı ve tamamen mimar, müteahhit ve ustaların yorumunun ön plana çıktığını belirtilebilir (Foto.107).

Foto. 107 Doğrusöz Gazetesi, Prefabrik Yapısı, 2004 (Kişisel Arşiv)

6.2.4.2.5. Araç İlçesi Otogar Binası

Yapının Yeri ve Tarihi

Yapı, Kastamonu Karabük yolu üzerinde, Çay Mahallesi, Milli Egemenlik Caddesi üzerinde bulunmaktadır. 2017 yılında Araç İlçe Belediyesi tarafından inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Kastamonu kent merkezi dışında özerk ve yarı özerk kurumlar tarafından geleneksel mimarinin özelliklerini gösteren yapıların başında Araç ilçesinde bulunan otogar yapısı gelmektedir. Girişinde yüksek tutulmuş sivri kemerli kapı Selçuklu ve Osmanlı anıtsal mimarisindeki taç kapıları andırmaktadır. Yapının ortasından geçen

yatay kahverengi şerit, geniş saçaklarının altındaki payandalar ve renk dokusu ile de Kastamonu evlerinin özelliklerine atıfta bulunulmuştur (Foto.108).

Foto. 108 Araç İlçesi Otogar Binası, 2017 (Kişisel Arşiv)

6.2.4.2.6. Sebahat Mesut Meslek Yüksek Okulu

Yapının Yeri ve Tarihi

Kastamonu Abana İlçesinde, Konakören Mahallesi, Mustafa Dıcel Sokakta bulunan yapı, 2010 yılında inşa edilmiştir. Yapının tasarımı ve temel atımı Ender Yılmaz, Şinasi Yılmaz ve Mustafa Yılmaz tarafından yapılmıştır.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapı renk dokusu olarak tam anlamıyla Kastamonu evlerinin özelliklerini yansıtmasa da cephelerdeki çıkmalar, geniş saçaklı çatısını destekleyen modern payandalar ile geleneksel mimariye yönelik özellikler sergilerken, iç mekânda geleneksel yaklaşımlar bulunmamaktadır (Foto.109).

Foto. 109 Kastamonu Üniversitesi, Sebahat Mesut Yılmaz Meslek Yüksek Okulu (Kişisel Arşiv)

6.2.5. İş Merkezleri ve Oteller

6.2.5.1. Ufo İş Merkezi

Yapının Yeri ve Tarihi

Kuzeykent Mahallesi, Kazım Karabekir Caddesi üzerinde bulunan yapı, 2010 yılında inşa edilmiştir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım Özellikleri

Yapı modern yapı malzemeleri ile inşa edilmiştir. Oldukça sade olan yapıya 2011 yılında geleneksel Kastamonu mimari özelliklerini yansıtan iki küçük ambar eklenmiştir. Bu ambarlar aynı zamanda yapıya ait trafo binası olarak da kullanılmaktadır (Foto.110). Depo görevi gören bu yapılar sade dikdörtgen biçiminde tasarlanmıştır. Modern yapı malzemeleri ile inşa edilen yapıların cephelerinde bulunan sıva üzerine kireç ve kullanılan ahşap malzemeler geleneksel Kastamonu mimarisinin özelliklerini yansıtmıştır (Foto.111). Kapı ve pencere kanatları orijinal olup muhtemelen başka yapılardan alınarak bu yapıda devşirme malzeme olarak kullanılmışlardır (Foto.112).

Foto. 110 Kuzeykent Mahallesi, Kazım Karabekir Caddesi, Ufo İş Merkezi, 2011
(Kişisel Arşiv)

Foto. 111 Kuzeykent Mahallesi, Kazım Karabekir Caddesi, Ufo İş Merkezi (Kişisel Arşiv)

Foto. 112 Kuzeykent Mahallesi, Kazım Karabekir Caddesi, Ufo İş Merkezi, Kapı Kanadı (Kişisel Arşiv)

6.2.5.2. Kültür Köyü Oteli

Yapının Yeri ve Tarihi

Yapı, Kültür Köyünde 2017 yılında inŒa edilmiŒtir.

Yapının Mimari Tanımı ve Tasarım zellikleri

Kastamonu kentinde sit alanı dıŒında geleneksel mimariye öykünülerek inŒa edilen otel sayısı da oldukça azdır. Kent merkezinde bu tür oteller bulunmazken, kentin dıŒında doğa turizmi için inŒa edilen otellerde geleneksel yaklaŒımlar bulunmaktadır. Bu yapılara en iyi örnek ise kentin kültür turizmi açısından önemli olan Kültür ve Doğa Köyü'nde turistler için barınma ihtiyacını gideren Doğa Köyü Oteli'dir (2017). Modern yapı malzemeleri ile üç katlı olarak inŒa edilen otelin birinci katındaki taŒ kaplama, kŒe çıkmaları, ahŒap Œeritler, pencere biçimleri, renk dokusu ve kırma çatısı ile bir bütün olarak Kastamonu evlerine öykünüldüğü görülmektedir. Kentin önde gelen gelir kaynaklarından birisi haline gelen doğa turizmi için barınma koŒullarının düzenli bir Œekilde iyileŒtirilmesi kent mimarisinin il, ile ve köylerin dıŒında doğayla bir araya gelmesine ve bu konuda eŒitlilik oluŒturulmasına neden olmaktadır (Foto.113).

Foto. 113 Kültür Köyü Oteli, 2017 (KiŒisel ArŒiv)

6.3. Peyzaj Düzenlemeleri

İnsanoğlu tarih boyunca kendilerine sürekli bir yaşam mekânı hazırlama amacı ile yerleştikleri yerleri ihtiyaçlarına ve zevklerine göre şekillendirmişlerdir. Başlarda oldukça küçük ölçekli olan çevreyi şekillendirme süreci, zamanla gelişim göstererek günümüzdeki peyzaj mimarlığı kavramının temelini oluşturmuştur.

Peyzaj mimarlığı, çevre düzenlemesi, dış mekân planlaması ve tasarımıdır (Akdoğan, 1985, s.18). Diğer bir tanıma göre peyzaj mimarlığı, arazideki parçaların sistemli bir biçimde planlanması, dış mekânların tasarımı, doğal kaynakların korunması ve hoş çevrelerin yaratılması demektir (Öztañ, 1992, s.15).

Türkiye’de peyzaj mimarlığı ilk olarak Ankara’da Yüksek Ziraat Enstitüsü’nün kurulmasıyla “Süs Nebatları Şubesi” ile başlamıştır. 1946 yılında bu alan ziraat fakülteleri bünyesine geçerek bahçe mimarisi olarak önemli bir gelişim sağlamıştır (Uzun, Akıncı Kesim 2010, s.1). 1970’li yıllardan sonra ülkemizde peyzaj mimarlığı hızlı bir gelişim göstermiştir (Kesim, 1995, s. 16). Yakalanan bu ivme ile birlikte peyzaj ve mimari ile kentsel tasarım arasındaki ilişki kent kimliğine etki etmiştir. Günümüzde mimari tasarımlara yansıyan, bazen doğrudan etki eden peyzaj mimarisi Kastamonu şehir merkezinde çeşitli örneklerle karşımıza çıkmaktadır.

Kentlerin simgesi haline gelen ve tarihi kimliklerini korumalarına yönelik yapılan anıtlar kenti temsil edebilecek şekilde tasarlanarak çeşitli parklarda, meydanlarda ya da refüj yerlerinde dekoratif amaçlarla yapılmışlardır (Oral, 2019,s.624). Kastamonu’da kent mimarisini yansıtacak peyzaj düzenlemeleri kenti ikiye bölen Karaçomak deresinin her iki yakası boyunca uzanan çevre yolu kenarlarında, parklarda ve kent içinde çeşitli meydanlarda görülmektedir. Aynı zamanda bu yapıların kentsel sit alanı içinde yaygınlaşması kent merkezindeki çevre düzenlemesini etkilemiştir.

Çevre temizliği açısından önemli bir yere sahip olan çöp kutuları çevre düzenlemesi içinde geleneksel dokuyu yansıtacak biçimde yenilenmeye başlanmışlardır. Kastamonu Belediyesi çöp konteynırlarını farklı bir uygulamayla tasarlamıştır. Yerin belirli bir kısmına kadar kazınan çukurlarla elde edilen çöp toplama yerlerinin üzerine Kastamonu evlerinin minyatür biçimleri yerleştirilmiştir. Böylece kentte çevre düzenlemesinde tarihi dokunun etkinliği ön plana çıkmıştır (Foto.114).

Foto. 114 Çöp Kutuları, 2016 (Kişisel Arşiv)

Kentte tarihi dokuya öykünülerek yapılan diğer bir düzenleme ise şehir parkları içerisinde yer alan sokak kütüphaneleri ve kuş evleridir. Sokak kütüphaneleri kette açık dinlenme yerlerinde ahşap görünümündeki metal direklerin üzerine yapılmışlardır. Bu kitaplıklar renk dokusu ve biçimleri ile Kastamonu mimarisine öykünülerek tasarlanmışlardır (Foto.115).

Foto. 115 Sokak Kütüphanesi, 2016 (Kişisel Arşiv)

Sokak kütüphanelerine benzer tasarlanan diğer bir öge ise parklarda bulunan kuş evleridir. Kuş evleri yüksek tutulan ahşap görünümünde metal direkler üzerine yapılmışlardır. Aynı zamanda dekoratif amaçlı yapılan kuş evlerindeki üçgen alınlıklar ve renk dokusu geleneksel mimariye öykünüldüğünü gösterir (Foto.116).

Foto. 116 Kuş Evi (Kişisel Arşiv)

Kastamonu kentinde park alanlarında bulunan diğer bir dekoratif örnek ise Kedi evleridir. Bu evler sert ve kalın tabakalı metal malzeme ile yapılmışlardır. Tasarım olarak iki katlı bir Kastamonu evini yansıtan kedi evleri kuş evleri ile büyük benzerlik göstermektedirler. Üçgen alınlığa sahip girişleri ve boyalı pencereleri ile katlar arasındaki çizgisel yatay şeritler ile Kastamonu evlerine öykünmüştür. Sokak hayvanları sevgisini de yansıtan bu tür eserler kentin mimari değerinin modern bir yorumu olarak değerlendirilmektedirler (Foto.117).

Foto. 117 Kedi Evi (Kişisel Arşiv)

6.4. Kastamonu Tarihi Şehir Dokusunu Belirleyen Faktörlerin Günümüz Mahallelerine Yansıması

Ülkemizde son yıllara mekânsal olarak değişimlerin yaşandığı gözlenmektedir (Ulu, Karakoç, 2004, s.59). Başta tarihi dokulara sahip kentlerde modernleşmeye bağlı yaşanan nüfus artışları, imar hareketlerinin hızlı bir şekilde yaşanmasına neden olmuştur. Bu durumun neticesinde ortaya çıkan yapılaşmalar, kent dokularında bir kargaşaya neden olarak geleneksel mimarlık değerlerini de dramatik bir şekilde etkilemiştir. Buradaki kimlik kargaşasını Lynch, yer kavramı çerçevesinde açıklamıştır. Lynch'e göre bir bölgeyi başka yerlerden ayırarak o bölgenin dokusunu okuyabilmek ve insanlar açısından daha nitelikli hallere gelmesini sağlamak, aynı zamanda o bölgenin kimlik kavramını da yansıtmaktadır (1981, s.236-241). Bu bağlamda ülkemizde başta büyük şehirler olmak üzere kimlik değişimleri çeşitli nedenlere bağlı olarak şekillenmiştir.

Sanayileşme ile beraber Bursa, Eskişehir, Kocaeli ve Zonguldak gibi kentlerin dokularında değişimler yaşanmaya başlanmıştır. Sanayileşme dışında siyasi kimliklere bağlı olarak da kentler gelişimler göstermişlerdir. Nitekim Ankara'nın başkent rolü ile kentte yaşanan değişimler bu duruma iyi bir örnek oluşturmaktadır (Ulu, Karakoç, 2004, s.54). Bunun dışında nüfus dağılımına göre de kentlerde gelişmeler meydana gelmiştir (Faroqhi, 2006, s.43). Faroqhi'nin belirtmiş olduğu bu durum, ülkemizde özellikle Ardahan, Bayburt, Tunceli gibi kentler üzerinde belirgin bir şekilde görülmektedir. 2018 yılı TÜİK nüfus verilerine göre bu kentlerde nüfus artışının durağanlaşması kent kimliklerinin gelişimini de yavaşlatmıştır.²⁹ 1970'li yıllarda ortaya çıkan kent kimliği kavramı 'yerellik, gelenekselcilik ve korumacılık' düşüncelerini doğurmuştur (Ulu, Karakoç, 2004, s.59). Ortaya çıkan bu düşünceler kent dokularına doğrudan yansiyarak mahallelerin özelinde belirgin bir şekilde görülmüştür (Ergenç, 1996, s.408).

Osmanlı kentlerinde evlerin bir dini yapı çevresinde şekillenmeleri, mahalle dokusunu oluşturan önemli bir unsur olmuştur (Cerasi, 2001, s.76; Eriş, 2013, s.199). Yine mahalleler içinde sosyal ve kültürel faaliyetler amacıyla yapılan medreseler,

²⁹ TÜİK Nüfus İstatistikleri, <http://tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, 01.11.2019 tarihinde erişildi.

kamu yapıları mahalle dokularının şekillenmesinde etkin rol oynayan diğer unsurlardır (Eriş, 2013, s.199).

Kentlerin en küçük fiziki birimleri olarak tanımlanan mahallelerde geçmiş tarihlerden günümüze dek artan nüfus artışıyla, çağımıza entegre olmaya çalışan yüksek duvarlı bahçeler ve dar sokak dokuları, arnavut kaldırımlı yollar, çıkmalı konut yapısı ile şekillenen sokak dokularında bazı değişimler yaşanmıştır. Bu tür değişimlerin başında ise modern kent dokusu içinde meydana gelen deformasyonlardır (Boyartan, 2005, s.12-13; Düzbakar, 2013, s.96-97). Yaşanılan hızlı ve plansız gelişmeler mahalle kavramının yok olmasına neden olmuştur (Oktay, 2004, s.24-25).

2005 yılında “Yıpranan Tarihi ve Taşınmaz Kültür Varlıklarının Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması” adlı 5366 sayılı kanun, kentlerde mahalle dokusu içerisinde sokak ve caddelerde özgün dokuyu yenileme çalışmalarına temel dayanak olmuştur.³⁰ Böylece tarihi dokulu kentlerde özgün hallerine bağlı yenilemeler hız kazanmıştır. Bu durum günümüzde geleneksel kimliklerini kaybetmekle karşı karşıya kalan kentlerde, mahalleler özelinde yenileme çalışmalarının yapılmasına ve bu durumun neticesinde geleneksel izlerin mahalle dokuları içinde görülmesine neden olmuştur.

Kastamonu barındırmış olduğu taşınmaz kültürel mimari eserleri ile yaşanan bu gelişmelerden doğrudan etkilenmiştir. Kentte yoğun bir şekilde bulunan Osmanlı sivil mimari eserlerinin etkisi, böylece mahallelerin geneline yayılarak modern dokuların geçmişe dönmesine neden olmuştur. Bununla birlikte Kastamonu Belediyesinin 2015-2019 yılları arasında yapmış olduğu altı etaplık sokak iyileştirme projeleri kent dokusunda geleneksel etkinin daha da yoğunlaşmasına neden olmuştur. 2019 yılına kadar etkin bir şekilde devam eden bu çalışmalar mahalleler içerisinde Osmanlı sokak dokusunun elde edilmesine neden olmuştur.

Geleneksel yaklaşımlarla yenilenen mahallelerin başında ise Akmesic Mahallesi gelmektedir (Harita,9).

³⁰ Yıpranan Tarihi ve Taşınmaz Kültür Varlıklarının Yenilenerek korunması ve Yaşatılarak Kullanılması, 5366 Sayılı Kanunun 1.Maddesi, 2005.

Foto. 118 Akmesit Mahallesi, 1930'lu Yıllar (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi)

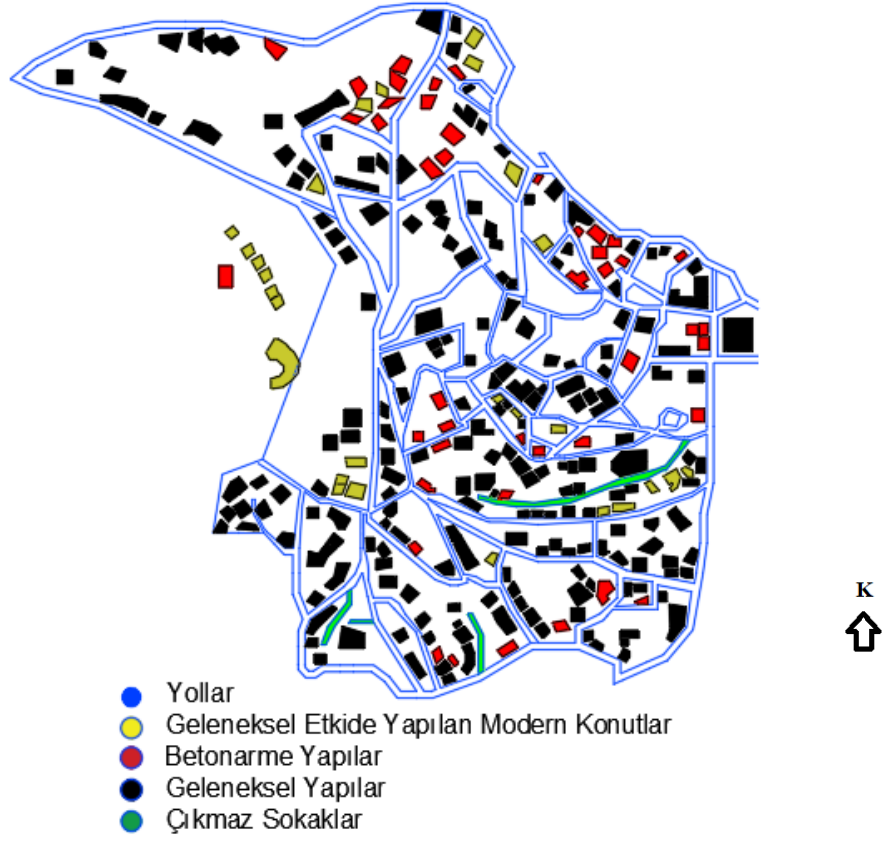
Foto. 119 Akmesit Mahallesi, 1980'li Yıllar (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi)

2019 yılında, 1980'li yıllardaki fotoğrafla hemen hemen aynı noktadan çekilen diğer bir fotoğrafta mahalle içerisindeki çok katlı betonarme karkaslı yapıların sayısındaki artış açıkça gözlenmektedir (Foto.120).

Foto. 120 Akmescit Mahallesi, 2019 (Kişisel Arşiv)

Akmescit Mahallesinde hızlıca yaşanan geleneksel doku değişimi, sonraki yıllarda atılan adımlarla beraber betonarme karkaslı yapıların cephelerinde geleneksel dokuya uygun iyileştirilmelerin yapılmasına neden olmuştur. Bu durum modern yapıların cephelerine yapılan kaplamalar ve boş parsellerde inşa edilen betonarme iskeletli yapıların geleneksel mimariye öykünmeleriyle somutlaşmıştır. Bu yapılar Akmescit Mahallesi içerisinde farklı sokaklara ve caddelere yayılmışlardır. Mahalle içerisinde yaşanan değişimlere rağmen geleneksel çıkmaz sokak dokuları varlığını devam ettirmiştir. Boş parsellerde inşa edilen betonarme karkaslı yapılar düzensiz bir plan göstererek, mahalle dokusu içerisinde karşımıza çıkmaktadır. Bu durum aynı zamanda Akmescit Mahallesindeki geleneksel parsel kullanım sisteminin sağlıklı bir şekilde okunmasına neden olmuştur (Harita,10).

Harita. 10 Akmesic Mahallesi, İmar Planı³² (Çiz. Cüneyt Özden)

Günümüzde mahalle içerisinde kale eğimine doğru çıkıldığında geleneksel dokunun zayıfladığı gözlenirken, betonarme karkaslı yapıların cephelerinde geçmişe öykünülerek geleneksel Osmanlı sokak dokusunun elde edilmeye çalışıldığı görülmektedir (Foto.121,122).

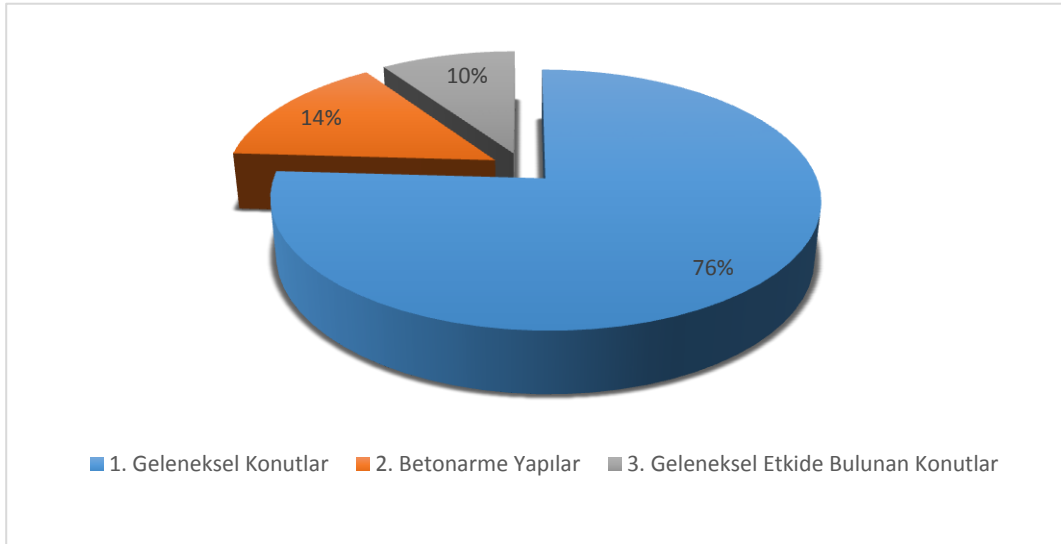
Foto. 121 Foto. 5 Betonarme ve Geleneksel Konut Dokusunun Birlikte Bulunduğu Sokak Dokusu

³² <https://www.google.com.tr/maps/place/Akmesic>, adresinden yararlanılarak çizilmiştir. Adrese 18.10.2019 tarihinde erişilmiştir. Tespit edilen yapılar üzerinden yaklaşık oranlar verilmiştir.

Foto. 122 Kale Eteği Eğiminden Yukarıya Doğru Çıkıldıkça Görülen Betonarme Yapılar

Akmescit Mahallesiinde bulunan yapıların büyük kısmı ise tarihi ev ve konaklardır. Bu yapılar dışında inşa edilen mimari eserlerde geleneksel Kastamonu mimarisine bağlı yaklaşımlar görülerek tarihi doku korunmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında tespit edilen yapılar üzerinden yaklaşık olarak elde edilen sayısal veriler bu durumu desteklemektedir. Yine mahalle içinde betonarme karkaslı yapıların sayısı, geleneksel etkide inşa edilen yapılara oranla daha fazladır. Bu durum Akmescit Mahallesiinde geleneksel dokuya öykünmenin, mahallenin tamamına yayılmadığını göstermektedir (Şekil,1)

Şekil 1 Akmescit Mahallesiinde Bulunan Yapı Çeşitlerinin Yüzdeleri Oranları

Tarihi şehir dokusuna göre yenilenen ve geleneksel doku içerisinde yer alan diğer bir mahalle ise Karaçomak deresinin batısında bulunan, Sinanbey Parkından başlayarak kalenin güney ve güneybatısındaki Hisarardı Mahallesidir (Harita,11).

Harita. 11 Hisarardı Mahallesi, Uygu Görüntüsü³³

Bu mahalle Kastamonu'daki Osmanlı mahalle olgusunu günümüze en iyi taşıyan yerleşim birimlerinden birisidir. Aynı zamanda süreç içinde diğer mahallelere oranla değişim en az yaşandığı yerlerin başında gelmektedir. Fakat mahalle içerisinde yaşanan değişimlerin büyük bir kısmı tahrip olan yapıların yerlerine özgün hallerine bağlı kalınarak inşa edilen yeni yapılardır. Ayrıca mahalle içerisinde boş parsellerde inşa edilen yapıların büyük bir kısmı da geleneksel Kastamonu mimarisine öykünülmüşlerdir. Bu durum Hisarardı Mahallesi'nin sokak ve caddelerinde tarihi dokunun yoğun bir şekilde hissedilmesine neden olmaktadır (Foto.123).

³³ <https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/>, 02.11.2019 tarihinde erişildi.

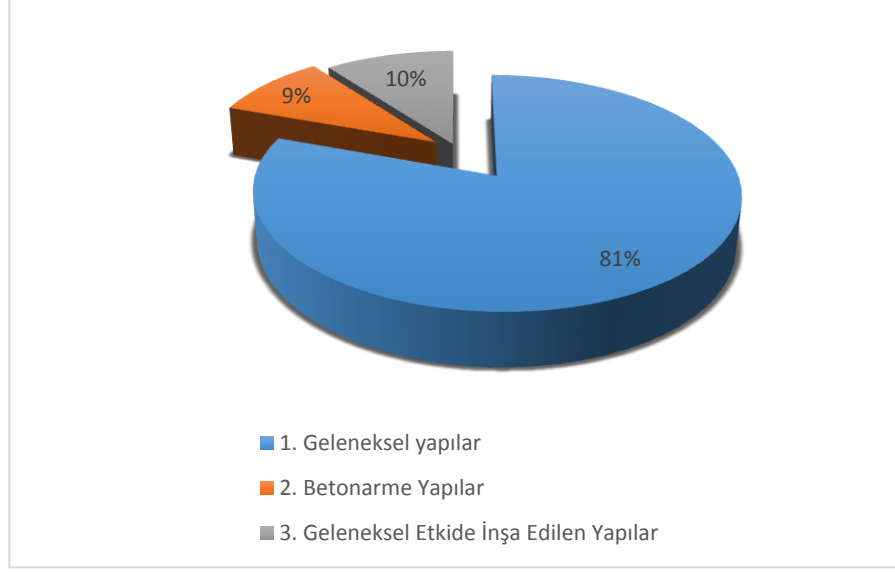

Foto. 123 Hisarardı Mahallesi, 2019 (Kişisel Arşiv)

Mahalle içerisinde geleneksel dokunun en yoğun hissedildiği yer ise Şeyh Şaban-ı Veli Caddesidir. Bu cadde üzerinde geleneksel yapılarla iç içe giren betonarme karkaslı yapıların cephelerinde tarihi dokuya uygun kaplamalar yapılmıştır. Bu tür yapılarda çoğunlukla sıva üzerine beyaz kireç ve ahşap kaplamalar görülmektedir. Bu mahalledeki uygulamalar, tarihi dokunun günümüzdeki sokak ve caddeler üzerinde etkisini gösterir (Foto.124).

Foto. 124 Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, Geleneksel Dokuya Uygun Kaplama Yapılan Yapılar (Kişisel Arşiv)

Şekil 2 Hiarardı Mahallesinde Bulunan Yapı Çeşitlerinin Yüzdeleri Oranları

Benzer yaklaşımlarla yenilemeler yapıldığı diğer bir mahalle ise Hepkebirler Mahallesi'dir. Hepkebirler Mahallesi, Karaçomak deresinin batı yakasında Sinanbey Parkı ile Nasrullah Camisi arasında kalan bölgede bulunmaktadır (Harita,13).

Harita. 13 Hepkebirler Mahallesi Uydu Görüntüsü³⁵

Hepkebirler Mahallesinde Osmanlı döneminden itibaren başlayarak günümüze kadar gelen süre içerisinde çeşitli yapılar inşa edilmiştir. Ancak inşa edilen çok katlı

³⁵ <https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/>, 02.11.2019 tarihinde erişildi.

betonarme karkaslı yapılar, süreç içinde geleneksel dokunun tahrip olmasına neden olmuştur (Foto.125,126).

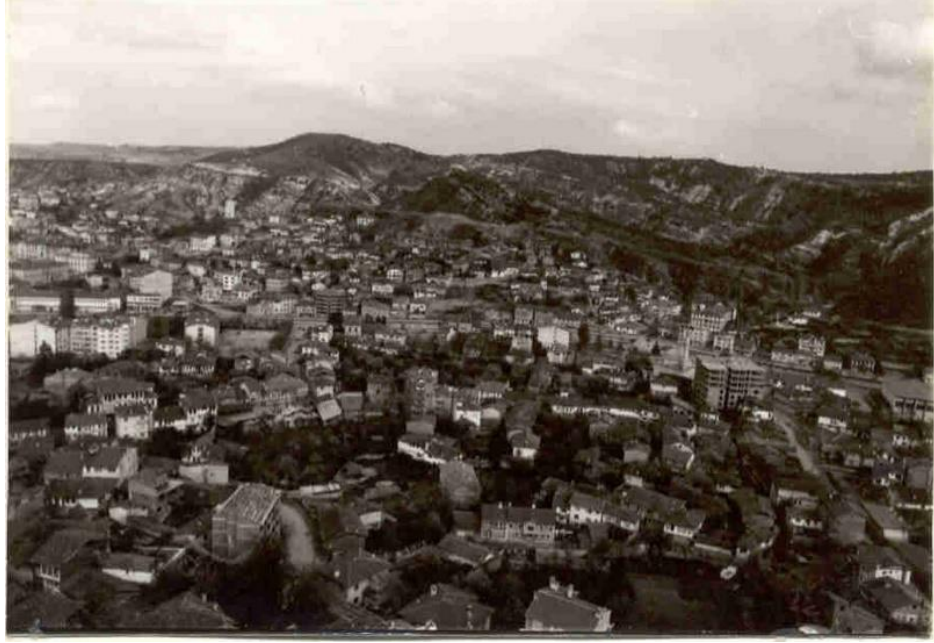

Foto. 125 Hepkebirler Mahallesi, 20.Yüzyıl Başı (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi)

Foto. 126 Hepkebirler Mahallesi, 2019 (Kişisel Arşiv)

Karaçomak deresinden başlayarak kale eteklerine doğru yükselmekte olan geleneksel doku belirgin bir şekilde görülmektedir. Mahallenin içindeki Nasrullah Camisi ve çevresinde bulunan yapı topluluğu bu çevrede geleneksel dokunun yoğun bir şekilde hissedilmesine neden olmuştur. Sit alanı içerisinde bulunan mahallede

yüksek bahçe duvarlı tarihi ev ve konakların bulunması bu çevrede inşa edilen betonarme karkaslı yapıların geleneksel dokuya uygun bir şekilde tasarlanmalarını zorunlu kılmıştır.

Hepkebirler Mahallesindeki Bakırcılar Caddesinde yapılan doku iyileştirmeleri sonucunda, Osmanlı sivil mimarisinin küçük ölçekli işletmelere de yansıdığı göstermektedir (Foto.127,128).

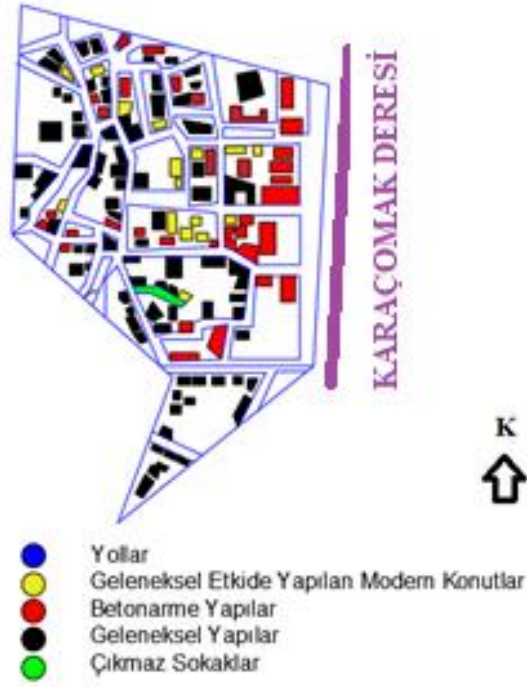

Foto. 127 Hepkebirler Mahallesi, Belediye Caddesi, Sokak Dokusundaki Değişim (Kişisel Arşiv)

Foto. 128 Hepkebirler Mahallesi, Belediye Caddesi, Sokak Dokusundaki Değişim (Kişisel Arşiv)

Hepkebirler Mahallesinde Karaçomak deresinin kenarında betonarme karkaslı yapılar oldukça yoğun bir şekilde görülürken mahallenin iç kesimlerine doğru geleneksel yaklaşımla inşa edilen yapılar dikkat çekmektedir (Hatita,14).

Harita. 14 Hepkebirler Mahallesi, İmar Planı³⁶ (Çiz. Cüneyt Özden)

Çalışma kapsamında tespit edilen yapılar üzerinden yaklaşık olarak sayısal verilere bakıldığında, Hepkebirler Mahallesinde geleneksel etkide inşa edilen yapılar betonarme karkaslı yapılara oranla daha yoğunluktadır. Fakat mahalle içerisinde bulunan çok katlı apartmanlar buradaki geleneksel dokuyu oldukça zayıflatmıştır (Şekil,3).

Şekil 3 Hepkebirler Mahallesinde Bulunan Yapı Çeşitlerinin Yüzdeler Oranı

³⁶ <https://parselorgu.tkgm.gov.tr/>, adresinden yararlanılarak çizilmiştir. Adrese 18.10.2019 tarihinde erişilmiştir. Tespit edilen yapılar üzerinden yaklaşık oranlar verilmiştir.

Karaçomak deresinin doğu yakasında geleneksel yaklaşımlarla yenilenen diğer bir yerleşim birimi ise İsmailbey Mahallesidir (Harita,15).

Harita. 15 İsmailbey Mahallesi, Uydu Görüntüsü³⁷

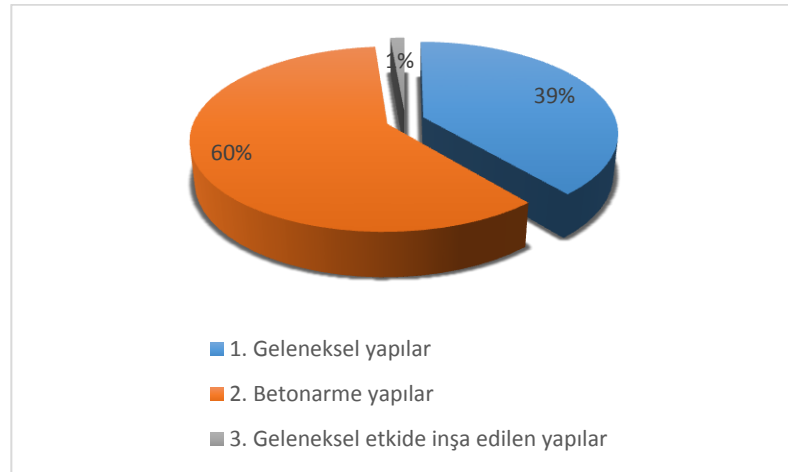
İsmailbey külliyesinin çevresinde gelişen mahalle içinde tarihi dokunun büyük ölçüde tahrip olduğu gözlenmektedir. Ancak başta İsmailbey külliyesi çevresindeki sokak ve caddeler olmak üzere bazı yerlerde tarihi doku varlığını devam ettirmektedir. İsmailbey külliyesi çevresi aynı zamanda kentteki geleneksel dokunun son bulunduğu yerleşim yeri olarak dikkat çekmektedir. Bu durum İsmailbey Mahallesinden sit alanında bulunan diğer mahallelere doğru gidildikçe, geleneksel dokunun artmasına neden olurken, kuzeye doğru modern yapılaşmanın yoğunlaşmasına neden olmuştur. Yine mahalle içerisinde Karaçomak deresi çevresinde çok katlı betonarme yapılar yoğunlukta iken, mahallenin iç kesimlerine doğru geleneksel dokunun arttığı gözlenmektedir (Harita,16).

³⁷ <https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/>, 02.11.2019 tarihinde erişildi.

Harita. 16 İsmailbey Mahallesi, İmar Planı³⁸ (Çiz. Cüneyt Özden)

Çalışma kapsamında tespit edilen yapılar üzerinden yaklaşık olarak sayısal veriler incelendiğinde, mahallede betonarme karkaslı yapıların yoğunluğu dikkat çekmektedir. Aynı zamanda mahalle içinde geleneksel etkide inşa edilen yapıların sayısının da oldukça az olduğu gözlenmektedir (Şekil,4).

Şekil 4 İsmailbey Mahallesinde bulunan yapı çeşitlerinin yüzdeleri oranı

³⁸ <https://parselorgu.tkgm.gov.tr/>, adresinden yararlanılarak çizilmiştir. Adrese 18.10.2019 tarihinde erişilmiştir. Tespit edilen yapılar üzerinden yaklaşık oranlar verilmiştir.

Foto. 129 Aktekke Mahallesi 20.Yüzyıl Başı (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi)

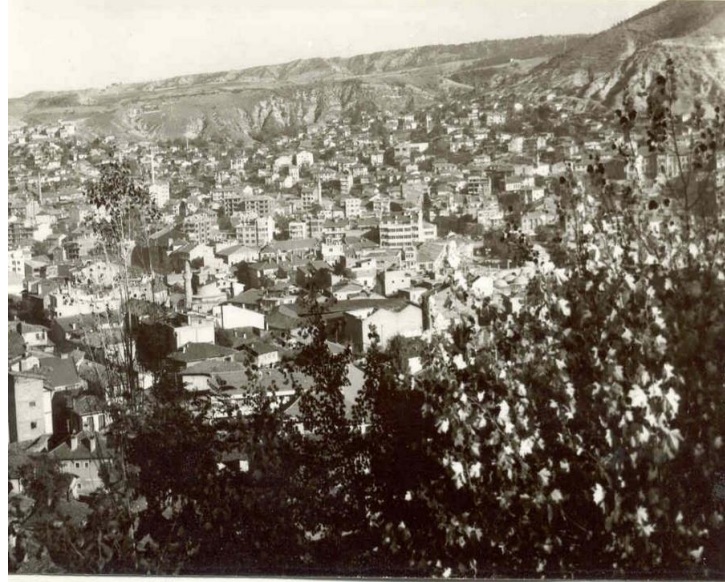

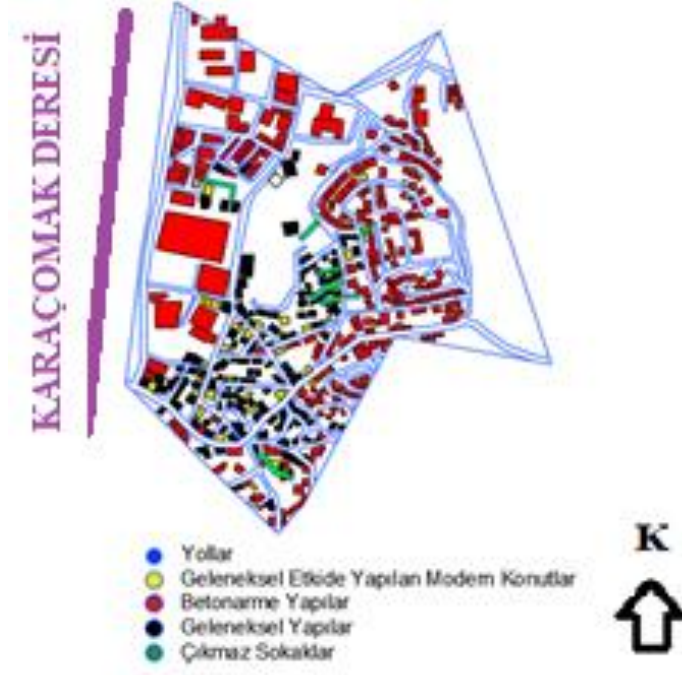
Foto. 130 Aktekke Mahallesi, 20.Yüzyıl Ortaları (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi)

Kentte ortaya çıkan modern donatı elemanları, mahallenin sit alanı içerisinde modern bir yerleşim birimi olarak algılanmasına neden olmaktadır. Böylece mahalle içinde geleneksel doku ile modern kent dokusu iç içe girmiştir. Günümüzde mahalle içerisinde inşa edilen çok katlı apartmanlar buradaki geleneksel dokunun zayıflamasına neden olan diğer bir unsur olmuştur (Foto.131).

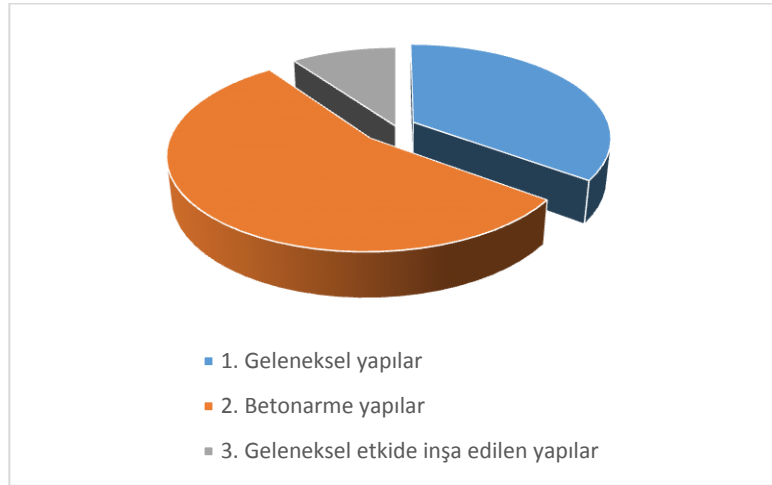

Foto. 131 Aktekke Mahallesi, 2019 (Kişisel Arşiv)

Günümüzde geleneksel dokuya öykünülerek inşa edilen sivil eserler tarihi dokunun yeniden canlanmasında öncü olmaktadır. Bu yapıların büyük çoğunluğu ise apartmanlar ve ticaret yapılarından oluşmaktadır. Mahalle içinde tarihi evler dışında kuzeye doğru gidildikçe betonarme karkaslı yapıların sayısında artışların yaşandığı gözlenmektedir. Bu durumun temel sebebi ise kuzeye doğru gidildiğinde sit alanı bölgesinden uzaklaşmaktan kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda mahallenin iç kesimlerinde geleneksel yapılar görülmekteyken, Karaçomak deresinin çevresinde modern yapıların yoğunluğu görülmektedir. Geleneksel mimariden etkilenerek inşa edilen yapıların büyük bir bölümü ise tarihi dokusunu koruyan sokak ve caddeler üzerinde yapılmışlardır (Harita,18, Şekil,5).

Harita. 18 Akteke Mahallesi, İmar Planı⁴⁰ (Çiz. Cüneyt Özden)

Şekil 5 Akteke Mahallesinde Bulunan Yapı Çeşitlerinin Yüzdeleri

⁴⁰ <https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/41.3801495161997/33.7655782699585>, adresinden alınan ada parsel numaralarına göre çizilmiştir. Tespit edilen yapılar üzerinden yaklaşık oranlar verilmiştir.

Aktekke mahallesi ile aynı bölgede bulunan ve sit alanı içinde yer alan diğer bir yerleşim birimi ise Cebrail Mahallesi'dir (Harita,19).

Harita. 19 Cebrail Mahallesi Uydu Görüntüsü⁴¹

Cebrail Mahallesi'nde, Hükümet Konağının bulunduğu çevrede tarihi yapıların süreç içinde yıkılması ile inşa edilen betonarme karkaslı yapılar, bu çevrenin dokusunu değiştirmiştir (Biçer ve Çolpan, 2002,s.64). 20.yüzyılın oralarına ait bir fotoğrafta geleneksel dokunun yoğunluğu hissedilirken, 2019 yılına ait aynı bölgeyi gösteren fotoğrafta çok katlı betonarme karkaslı yapılar ön plana çıkmaktadır (Foto.132,133).

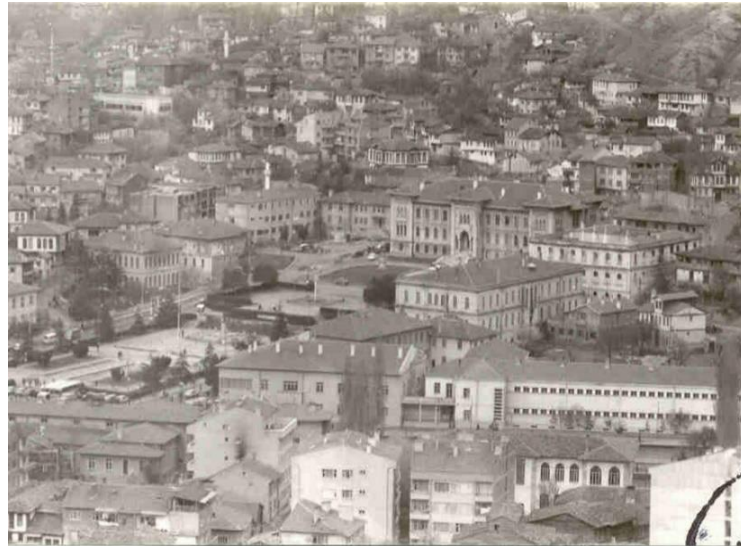

Foto. 132 Cebrail Mahallesi, 20.Yüzyıl Ortaları (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi)

⁴¹ <https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/>, 02.11.2019 tarihinde erişildi.

Foto. 133 Cebrail Mahallesi, 2019 (Kişisel Arşiv)

Cebrail Mahallesinde yok olan tarihi doku buradaki caddeler üzerinde daha belirgin bir şekilde gözlenmektedir. Örneğin 1930'lu yıllara ait fotoğrafta Karaçomak deresi boyunca uzanmakta olan tarihi yapıların, yerini betonarme karkaslı yapılara bıraktığı görülür (Foto.134,135).

Foto. 134 Cebrail Mahallesi, Karaçomak Deresi Çevresinde Yok Olan Geleneksel Foku, 1930'lu Yıllar (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi)

Foto. 135 Cebrail Mahallesi, Karacomak Deresi Boyunca Uzanan Günümüz Yapıları, 2019 (Kastamonu Belediyesi)

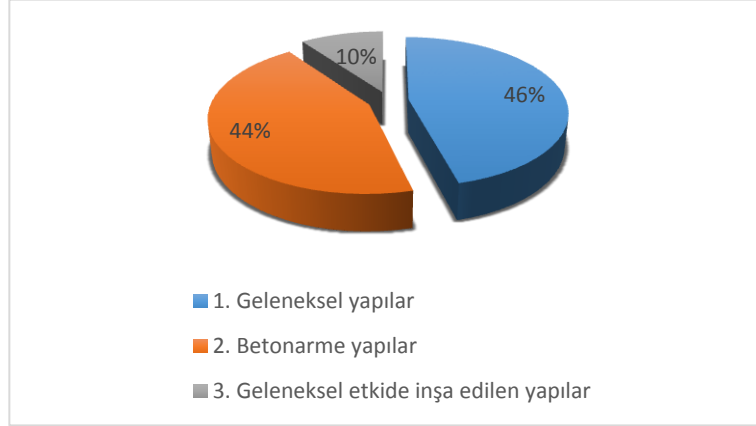
Böylece Cebrail Mahallesinde de diğer mahallere benzer bir durum söz konusu olmuştur. Karacomak deresi boyunca uzanan modern yapılar, yerini mahallenin iç kesimlerinde tarihi ev ve konaklara bırakmıştır. Geleneksel yaklaşımla inşa edilen betonarme karkaslı yapılar ise Uzun Sokak olarak bilinen cadde üzerinde yoğunlaşmıştır (Harita,20).

Harita. 20 Cebrail Mahallesi, İmar Planı⁴² (Çiz. Cüneyt Özden)

⁴² <https://parselorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografi/41.3801495161997/33.7655782699585>, adresinden alınan ada parsel numaralarına göre çizilmiştir. Tespit edilen yapılar üzerinden yaklaşık oranlar verilmiştir.

Zaman içinde yok olmaya yüz tutan mahallenin tarihi dokusu son yıllardaki koruma politikaları ile kötü gidişatını bir nebze de olsa durdurmuştur. Çalışma sırasında mahallede tespit edilen yapılar üzerinden yaklaşık olarak sayısal verilere bakıldığında, betonarme karkaslı yapıların geleneksel yapılar ile oldukça yakın oranlarda oldukları gözlenmiştir (Şekil,6).

Şekil 6 Cebrail Mahallesi'nde Bulunan Yapı Çeşitlerinin Yüzdeleri

Kentin sit alanı dışında gelişim gösteren ve geleneksel kent dokusu içinde bulunan tarihi yapılara öykünmelerin bulunduğu tek mahalle ise Kuzeykent'tir (Harita,21).

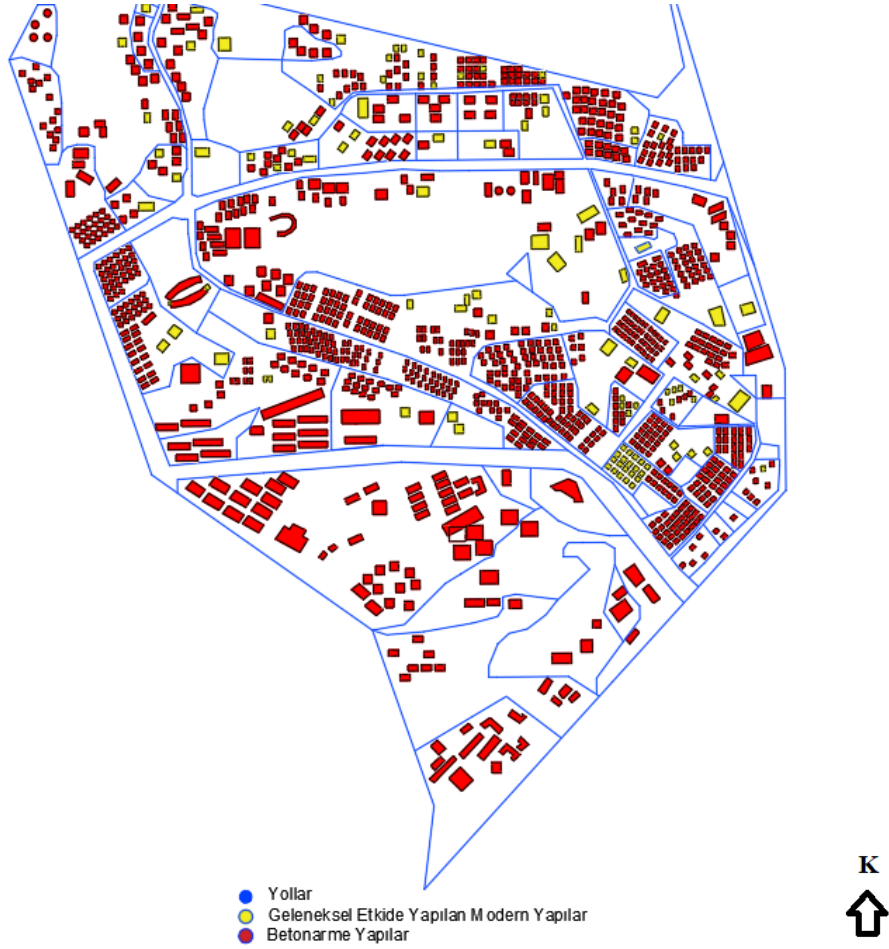

Harita. 21 Kuzeykent Mahallesi, İmar Planı⁴³

Kuzeykent Mahallesi, özellikle 1980'li yıllarla birlikte oldukça hızlı bir gelişim göstermiştir. Çevrede Kastamonu Üniversitesi'nin kurulması imar faaliyetlerinin daha

⁴³ <https://parselsorgu.tkgm.gov.tr/#ara/cografia/41.3801495161997/33.7655782699585>, 30.10.2019 tarihinde erişildi.

hızlı yapılmasına neden olmuştur. Mahallede geleneksel yapılar bulunmazken sokak ve caddelerde modern yaklaşımlarla betonarme karkaslı yapılar inşa edilmiştir. Tekil betonarme yapılar dışında site ve villa tipi evlerin yoğun bulunduğu bir yerleşim birimidir. 2015 yılında Kastamonu Belediyesi tarafından yapılan sokak iyileştirme ve tarihi dokuyu koruma projelerinin en etkin görüldüğü sit alanı dışındaki yerleşim birimi olmuştur. Bireysel yapılar üzerinden geleneksel dokuya öykünme gözlemlenirken, sokak ve caddelere tarihi doku taşınmamıştır (Harita, 22).

Harita. 22 Kuzeykent Mahallesi, İmar Planı⁴⁴ (Çiz. Cüneyt Özden)

⁴⁴ <https://parselorgu.tkgm.gov.tr/>, adresinden yararlanılarak çizilmiştir. Adrese 18.10.2019 tarihinde erişilmiştir. Tespit edilen yapılar üzerinden yaklaşık oranlar verilmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İnsanoğlunun yaşadığı çevre tarih içinde toplumsal, sosyal, siyasal ve kültürel olarak değişimlere uğramıştır. Bu gelişmeler içindeki sosyal ve siyasal değişimler, yaşanan gelişmelerle birlikte tarihsel ve kültürel değerleri de etkilemiştir. Örneğin; geçmiş uygarlıklara ait mimarlık kalıntılarının ve özelliklerinin süreç içinde inşa edilen yapılara yansması, sosyal ve siyasal değişimlerin bir sonucu olurken, bu durum aynı zamanda yeni mimarlık anlayışlarını da doğurmuştur.

Kastamonu bu bağlamda Osmanlı kent dokusunun ve mimari eserlerinin günümüze en iyi taşındığı ve Cumhuriyetten sonra inşa edilen mimari yapılara Osmanlı sivil mimarisinin güçlü bir şekilde yansıdığı bir yerleşim yeri olmuştur. Böylece geleneksel Türk mimarisinde bulunan öğeler, sosyal ve ekonomik koşullara bağlı olarak inşa edilen betonarme karkaslı yapılara yansarak, geleneksel kent dokusunu iyileştirilmeye yönelik adımların atılmasına neden olmuştur.

Kastamonu'da geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen betonarme karkaslı yapıların sayılarındaki artış, 2000'li yıllardan sonra hız kazanmıştır. Kastamonu Belediyesinin 2015 ve 2019 yılları arasındaki sokak iyileştirme projeleri sonucunda ise bu artış daha da belirginleşmiştir. Bu durumun en önemli yansması ise sivil yapılar üzerinden gerçekleştirilmiştir. Sivil yapılar içinde ise konutlar ve kamu yapıları, geleneksel mimariden en çok etkilenen yapılar olmuştur. Bu etki çoğunlukla renk dokusu, ahşap malzeme kullanımı, yatay ve dikey şeritler ile pencere biçimleri üzerinden yapılara yansmıştır.

Geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen modern konutlar yeni mimari anlayışın en önemli parçası olmuştur. Özellikle geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen yapılarda; tarihi dokunun yoğun bir biçimde bulunduğu bölgeler ile yeni yerleşim yerlerinde inşa edilen konutlar arasında; malzeme, teknik, geleneksel öğelerde belirgin farklılıklar görülmektedir. Geleneksel mimariden etkilenen betonarme karkaslı konutlarda, tarihi doku içinde geleneksel yaklaşımlar daha yoğun iken, yeni yerleşim birimlerine doğru bu etkinin azaldığı gözlenmektedir. Geleneksel Kastamonu evlerinde kullanılan malzeme, geleneksel mimariye öykünerek inşa edilen yapılarda nadiren karşımıza çıkmaktadır. Tarihi yapılardaki taşıyıcı sistem ve duvarlar;

taş, ahşap ya da ahşap çatki olurken, modern yapılarda betonarme karkaslı olarak karşımıza çıkmaktadır. Sit alanı içindeki konutların cephe görünüşlerinde; beyaz zemin üzerine zıtlık oluşturan ahşap kaplamalar, kiremit kaplı kırma çatılar, ahşap pencere ve kapı çerçeveleri ile geleneksel mimariye öykünülürken, sit alanı dışındaki konutlarda; boya, kahverengi pimapenli pencere çerçeveleri ve çıkmaları andıran balkonlar ile geleneksel yaklaşımlara yönelik adımlar atılmıştır. Kentte büyük çoğunluğu dört ve beş katlı apartmanlardaki geleneksel yaklaşımlar böylece yerleşim birimlerine göre değişimler göstermiştir. Villa tipi evler ve TOKİ siteleri gibi konutlarda da geleneksel yaklaşımlar oldukça yoğundur. Ancak bu yapılar kentin sadece yeni yerleşim birimlerinde görülmektedir. Başta İnebolu, Abana, Küre, Pınarbaşı ve Araç ilçelerindeki konutlarda, geleneksel öğeler kent merkezine oranla daha zayıf kalmıştır. Konutların cephe görünüşlerinde günümüz mimarisine yansıyan diğer bir unsur ise çatı odaları olmuştur. Geleneksel Kastamonu evlerindeki çatı odaları (cihannüma), sit alanı içinde inşa edilen bazı modern yapılara yansırken, sit alanı dışındaki betonarme karkaslı yapılara bu özellik taşınmamıştır. Yapıların cephelerinde görülen geleneksel etkiler iç mekânlara daha az yansımıştır. Örneğin sit alanı dışındaki betonarme karkaslı yapıların iç mekânında geleneksel yaklaşımlar görülmezken, geleneksel dokunun yoğun olduğu yerlerde inşa edilen bazı konut planlarının, geleneksel Türk evinde görülen planlara benzerliği dikkat çekicidir. Böylece Türk Evindeki sofa, Kastamonu'daki modern konutlarda yerini koridorlara bırakmış olsa da bir anda ortadan kalkmamıştır. Alpagut, Bolu konutları üzerinden yapmış olduğu çalışmasında; sofanın geleneksel konutlardaki önemi modern konutlara taşınmamış olsa da kalfaların ya da ustaların elinde bir anda koridora dönüşmediğini belirtmiştir (2018, s.121). Böylece farklı yerleşim birimlerinde geleneksel mimariyi andıran yaklaşımların günümüz mimarisinin iç mekanlarında taşındığı görülmektedir.

Konutlardan sonra, geleneksel mimariye öykünmenin en yoğun olduğu kamu yapıları ile özerk ve yarı özerk kurumlar tarafından inşa edilen yapılar, kentin sit alanı dışında ve sit alanı içinde bulunan yerleşim birimlerinde görülmektedir. Kamu yapılarındaki geleneksel öğeler, kentin tarihi dokusunu koruma politikası dışında, dönemin hükümetinin bu konuda atmış olduğu adımlarının da bir sonucudur. Nitekim Bülent Batuman ilk olarak 2005 yılında okul cephelerinde Selçuklu ve Osmanlı mimarisine ait öğelerin görülmeye başladığını belirtmektedir (2014,s.67-68). Günümüzde halen bu tür okul cepheleri inşa edilmekte olup var olan bazı okul

cepheleri de bu anlayışla giydirilmektedir. Yine 2006 yılında Adalet Bakanlığınca inşa edilen adliye binalarında, Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin özellikleri öne çıkmıştır. Kamu yapılarına yönelik bu çalışmalar Kastamonu’da seçmeci anlayışla karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Kastamonu Adalet Sarayı ve Atabey İmam Hatip Ortaokulu bu duruma iyi birer örnektir. Sit alanı içinde bulunan diğer kamu yapılarında ise geleneksel mimariye öykünme, sit alanı dışında inşa edilen kamu yapılarına göre oldukça yoğundur. Kamu yapılarında da konut mimarisinde olduğu gibi, renk dokusu, ahşap şeritler ve çıkmalarla tarihi Kastamonu evlerine öykünme öne çıkmıştır. Geleneksel doku içinde inşa edilen kamu, özerk ve yarı özerk kurumlarca inşa edilen yapıların iç mekânlarında ise zaman zaman geleneksel öğeler görülürken, tarihi doku dışında inşa edilen yapıların iç mekânında geleneksel özellikler bulunmamaktadır. Kastamonu’ya bağlı ilçelerde geleneksel mimariye öykünmenin en yoğun olduğu yapılar da kamu, özerk ve yarı özerk kurumlara ait yapılardır.

Geleneksel mimariye öykünmenin görüldüğü diğer bir yapı türü ticari yapılar olmuştur. Ticaret yapılarında geleneksel mimariye öykünme kentin tarihi dokusu içinde daha çok rastlanılmaktadır. Yeni yerleşim birimlerinde ise bu örnekler yok denilecek kadar azdır. Yine kent içindeki peyzaj düzenlemelerinde geleneksel yaklaşımla tasarlanan dekoratif öğelerinde sayısı sınırlı kalmıştır.

Modern yapılarda geleneksel mimariye ait süsleme unsurları, sit alanı dışında inşa edilen yapılarda görülmezken, sit alanı içinde inşa edilen yarı özerk kurumlarca inşa edilen yapılarda nadiren de olsa karşımıza çıkmaktadır. Bu yapıların başında ise Turizm Danışma Bürosu’nun ahşap süslemeli tavanı ve El Sanatları Teşhir Merkezinin ahşap süslemeli tavan göbekleri gelmektedir.

Sit alanı içinde inşa edilen modern yapıların geleneksel konut dokusuna uygun olarak inşa edilmeleri ya da onarımlarının gerçekleştirilmesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme⁴⁵ yönetmeliğinin esaslarına göre hukuki bir zorunluluktur. Ancak sit alanı dışındaki geleneksel dokuya uyma çalışmaları kanunen belirli bir zorunluluk içermemektedir. Bu durum sit alanı dışında inşa edilen yapılarda geleneksel dokunun daha zayıf olmasının başlıca nedenidir.

⁴⁵ Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulaması, Denetimi ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslarına Ait Yönetmelik, 2005.

Kentin tarihi dokusunu korumaya yönelik atılan adımlar tekil yapılar üzerinde sınırlı kalmamış aynı zamanda kentin mahalle dokularına da yansımıştır. Mahallelerdeki bu durum sokak ve caddelerde belirgin bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Böylece tarihi Kastamonu kentinin kimlik oluşumu da mahalleler üzerinden canlanmaya başlamıştır. Akmescit, Aktekke, Beyçelesi, Cebrail, Hisarardı ve Hepkebirler mahalleleri yapılan iyileştirme çalışmalarının sonucunda, Osmanlı mahalle olgusunun fiziki açıdan yenilediği mahallelerinin başında gelmektedirler. Bu durumun en önemli etkeni ise geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen yapılar olmuştur. Özellikle tarihi mahallelerde birbirini takip eden yan yana sıralı ev dizeleri, bu evlerdeki cephe düzenleri ve bu yapılara yönelik iyileştirme çalışmaları, Osmanlı mahalle dokusunun fiziksel açıdan canlandığını gösteren en önemli etkenler olmuştur. Başta Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, Hepkebirler Mahallesi, Belediye Caddesindeki Bakırcılar Çarşısı koruma bilincinin en etkin görüldüğü yerleşim birimleri olarak öne çıkmaktadırlar. Ancak kent merkezindeki koruma bilinci, mahallelerin tamamına yansımadağı gibi ilçelere de etkin bir şekilde taşınmamıştır. Sit alanı içindeki iyileştirmeler kentin yeni yerleşim birimi olan Kuzeykent Mahallesi de taşınmıştır. Ancak Kuzeykentteki bu durum sadece tekil yapılar üzerinden sınırlı kalarak sokak ve caddelere yayılmamıştır. Tarihi doku içinde bulunan çıkmaz sokak olgusu da yapılan iyileştirmelerde yeni kent merkezine taşınmayan diğeri bir özellik olmuştur. Aynı zamanda tarihi mahallelerde bulunan dar sokaklar, çağın koşulları doğrultusunda günlük ihtiyaçları karşılarken, modern yerleşim yerlerinde daha geniş sokak ve caddeler yapılmasına rağmen, artan nüfus ve trafik yoğunlukları nedeniyle günlük ihtiyacı karşılamayan yollar ortaya çıkmıştır. Sokak ve caddelerde görülen değişimler sadece günümüz yaşam koşullarına uyarlanarak revize edilmiştir. Nitekim geleneksel doku içindeki mahallelerin imar planı çoğunlukla özgün hallerine bağlı olarak yenilenmiştir. Bu durumun en iyi örneği ise Karaçomak Deresinin batı yakasında bulunan Kırkçeşme Mahallesi gözlendir. Mahallenin 1925 yılına ait kadastr haritası, 1990'lı yıllara ait kadastr haritası ile aynı özelliktedir. Bu haritalara uyarlanan günümüz imar planı, mahallenin içinde bulunan sokak ve caddelerin çoğunlukla geleneksel dokuya bağlı kaldığını göstermektedir (Harita, 23, 24, 25).

Harita. 23 Kırkçeşme Mahallesi, Kadastro Haritası, 1925 (Özbek ve Uluoğlu, 2018, s.87).

Harita. 24 Kırkçeşme Mahallesi, Kadastro Haritası, 1990 (Özbek ve Uluoğlu, 2018, s.87).

Harita. 25 Kırkçeşme Mahallesi, İmar Planı, 2020 (Özbek ve Uluoğlu, 2018, s.87).

Tarihi dokuyu koruma düşünceleri sit alanı içinde belirli yerleşim birimlerine yansımamıştır. Başta Karaçomak Deresinin her iki yakası boyunca uzanan ve kentin ana arteri üzerinde bulunan yapılar, tamamen betonarme karkaslı ve geleneksel mimariden uzaktırlar. Ancak mahallelerin iç kesimlerinde geleneksel mimariye uygun inşa edilen betonarme karkaslı yapıların sayısında artış gözlenmektedir. Bu yapıların büyük bir bölümünse ise cephe kaplamaları söz konusudur. Kastamonu da geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen betonarme karkaslı yapılar; geleneksel doku içinde

inşa edilen yapılar vakıfların, belediyenin ve koruma kurulunun gözetiminde inşa edilmiştir. Bu durum, bu yerleşim birimlerindeki yapılarda geleneksel mimariye uygun yapıların inşa edilmesini zorunlu kılarken, tarihi doku dışındaki yapıların geleneksel mimariye uygunluğu tamamen yapı sahibinin, mimar ya da müteahhidin zevkine göre tasarlanmıştır.

Kastamonu kent merkezi dışında geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen yapılar ilçelerde sınırlı sayıda yapı üzerinde görülmektedir. Koruma projeleri Araç, İnebolu ve Pınarbaşı gibi ilçelerde tekil yapılar üzerinden yapılması ve kent merkezine oranla ilçelerdeki tarihi dokunun yenilenmesi arka planda kalmıştır.

Geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen yapılar, Kastamonu dışında bazı illerde de benzer şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bunların başında ise (Karabük'e bağlı) Safranbolu gelmektedir. Safranbolu'da 1970'li yıllarında başında alınan koruma kararları, buranın 1994 yılında UNESCO Dünya Kültür Miras Kenti seçilmesini sağlamıştır (Oral, 2019, s.627-628). Safranbolu'daki koruma politikaları neticesinde turizm ve ekonomik açıdan yaşanan gelişmeler, 2000'li yıllardan sonra Kastamonu'yu büyük ölçüde etkilemiştir. Nitekim Hakim Karpuz'un "Türk Evi" isimli çalışmasında da kentlerde yaşanan koruma sorunlarına değinerek, şehir ölçeğinde koruma çalışmalarının Safranbolu'dan sonra Kastamonu, Kütahya, Şirince, Beypazarı gibi yerleşim birimlerinde yaygınlaştığı belirtilmiştir (2011, s.63). Kastamonu'daki bu durum 2015-2019 yılları arasındaki projelerle daha da artmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde Kastamonu, 2018 yılında Kazakistan'da gerçekleştirilen Türk Kültürü Teşkilatı Daimi Konseyinde, Türk Dünyası Kültür Başkenti olarak seçilmiştir. Aynı yıl ICOMOS Kastamonu'da üç gün süren bir toplantıda kentin son yıllarda koruma politikalar konusunda önemli bir gelişme gösterdiğine değinilmiştir.⁴⁶ Böylece tarihi kent dokusuna yönelik hassasiyetler artmış ve kentte turizm faaliyetleri bir nebze de olsa canlanmıştır. Bu durumlara benzer şekilde ülkemizde kültürel değerlerin korunduğu birçok kent bulunmaktadır. Nitekim Alpagut'un Bolu'da ele almış olduğu çalışmasında; modern konutlarda geleneksel olandan vazgeçilmediğini belirterek bu durumu "Türk'e Özgü" olarak ifade etmiştir (2018, s.115). Amasya, Kars, Mudurnu, Harran, Bursa, Erzurum gibi yerleşim yerlerinde geleneksel mimari anlayışa öykünülerek yeni inşalar gerçekleştirilmektedir.

⁴⁶ Kastamonu Belediyesi Resmi Web Sitesi: Kastamonu.bel.tr/v2/ 08.10.2019 tarihinde erişildi.

Böylece geleneksel mimari anlayışın yansıdığı modern yapıların farklı kentlerde inşa edilmesi, geleneksel mimarlık değerlerinin canlanmasına neden olmaktadır. Yeniden canlanan ve korunan geleneksel kent dokuları aynı zamanda kültür turizmi içinde büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde özellikle son yıllarda Selçuklu ve Osmanlı mimarilerine ait öğeleri cephelerinde bulunduran yapılar sıklıkla inşa edilmeye başlamıştır. Bülent Batuman bu durumu “mimari temsil olarak Osmanlı, Selçuklu ve Ulusun millet olarak yeniden inşası şeklinde açıklarken, İlhan Tekeli; “ tarihle ilişki kurmanın seçenekleri nedir? ” başlığı altında bu konuya siyasi açıdan yaklaşmıştır. Benzer bir yaklaşım ise Ahmet Ersoy’un “mimarlık ve geçmişin cenderesi” adlı çalışmasında da ele alınmıştır (2014, s.79).

Geleneksel evlerde kullanılan malzemelerin dayanıksızlığı ve değişim gösteren yaşam koşulları, tarihi evlerin yok olmasını hızlandırmaktadır. Bu sebeple tarihi mimari mirasımıza sahip çıkmamız açısından yapıların korunarak belgelenmesi saplanmalıdır (Cömertler Aktuğ ve Pektaş 2017, s.45).

Kastamonu’daki turizm faaliyetleri de göz önünde bulundurulduğunda, tarihi yapıların, olduğu gibi korunması, tahrip olan yapıların olabildiğince özgün malzemelere bağlı kalınarak yeniden inşa edilmeleri, turizm faaliyetlerini canlandıracağı gibi geleneksel mimarinin sürdürülebilirliği açısından da son derece önem taşımaktadır. Yine koruma çalışmalarının yansımadığı diğer yerleşim birimlerinin de aynı şekilde projeler üzerinden yenilenmesi ve korunması daha doğru bir tutum olacaktır. Yapılan çalışmalar neticesinde hız kazanan turizm faaliyetleri, geleneksel mimariye öykünülerek inşa edilen yapıları nicel olarak da attırmıştır. Yine geleneksel doku içinde bulunan asfalt döşemeli yolların geleneksel yaklaşımlarla revize edilmesi, sokak ve caddelerde mahalle olgusunu daha güçlü bir şekilde canlandıracaktır. Aynı şekilde sit alanı dışında özel şirketler ve firmaların inşa ettireceği yapılarda geleneksel mimariye bağlı kalınması, beraberinde modern kent dokusunda geleneksel etkinin artmasına öncü olacaktır. Nitekim Çevre ve Şehircilik Bakanlığı nezdinde gerçekleştirilecek projeler, gelecek yıllar adına daha umut verici olup, tarihi kent dokusunun korunmasına katkı sunacaktır.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, G. (1985). *Doğa Düzenleme*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Ders Notu.
- Aksoy, E. (1983). Orta Mekân: Türk Sivil Mimarisinde Kuruluş Prensibi. *Mimarlık ve Sanat*, C.20, s. 39-92.
- Aktüre, S. (1981). *19. Yüzyıl Sonunda Anadolu Kenti Mekânsal Yapı Çözümlemesi*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları.
- Alp, S. (2019). Brütalist Mimari ve Heykel İlişkisi: David Umemoto'nun Heykelleri, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel Sayı, s.1-16.
- Alpagut, L. (2018). “Bolu’da Erken Cumhuriyet Dönemi Sonrası Konut: Kopuşlar ve Süreklilikler” *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.24, S.1, S.109-122.
- Alsaç, Ü. (1976). *Türkiye’deki Mimarlık Düşüncesinin Cumhuriyet Dönemindeki Evrimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Alsaç, Ü. (1991). İkinci Ulusal Mimarlık Dönemi, *Arkitekt*, S.10, s.20-43.
- Altun, A. (2008). Yeni Yaşam Tarzları: Kapalı Konut Yerleşkeleri, *DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi*, C.10, S.3, s.73-83.
- Anonim, (1983). “Kastamonu”. *Yurt Ansiklopedisi*, C.7, s.4581. İstanbul: Anadolu Yayıncılık.
- Aras, G. (2016). “Yöresel Mimarinin Adalet Saraylarındaki İzleri”. *Arkitera*.
- Arcan, E.F., Evcı, F. (1992). *Mimari Tasarıma Yaklaşım 1. Bina Bilgisi Çalışmaları*, İstanbul: İki K Yayınları.
- Arel, A. (1982). *Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar*. İzmir: Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Aslanoğlu, İ. (2010). *Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı (1932-1938)*. İstanbul: Bilge Kültür Yayınları.

Avcı, F. (2004). *On dokuzuncu Yüzyıl Kastamonu Konutlarının Değişim Süreci*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı.

Avşar Karabaş, P., Güdür, A. (2016). Neo Plastisizm Akımı Kapsamında De Stijl Hareketi ve Piet Mondrian, *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Aralık, 2, s.330-339.

Aydıs, S. ve Polatkan, I. (2010). “Gelenekten Geleceğe Mimarlık”. VI. *Uluslararası Sinan Sempozyumu*, s.376-383.

Batırbaygıl, H. (1996). *Modern Mimarlığın Düşünsel Temelleri*. Kıbrıs.

Batur, A. (1995). “Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı”. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. C.2, s.449-453, İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı.

Batuman, B. (2014). “Okul Cephelerinden Cumhurbaşkanlığı Sarayına: Mimari Temsil Olarak Osmanlı-Selçuklu ve Ulusun Yeniden İnşası” *Arredamento Mimarlık*, S.12, s.65-73.

Batur, A. (2001). “Milli Olarak Adlandırılan Mimari Eğilimler”. *Mimarlık*, S.298, s.41-46.

Baydil, E. (1994). *Gökırmak Havzasının Coğrafyası (Beşeri ve İktisadi Bakımdan)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baydil, E. (2000). “Tarihi Coğrafya Açısından Kastamonu Coğrafyasına Dair Bazı Tespitler”. *Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri*, S.1, s.49-55. Kastamonu: Bizim Büro Basımevi.

Bayır, E., Bekçioğlu, N. ve Bilgen, P. (1992). *Gelenekten Geleceğe Evimiz, Proje Yarışması*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Yayınları.

Bektaş, C. (1996). *Türk Evi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Bektaş, C. (1999). Mimarlığımızın Cumhuriyeti, Cumhuriyet Dönemine Bakış. *Ege Mimarlık Dergisi*, S.30, s.26-30.

Benovolo, L. (1981). *Modern Mimarlığın Tarihi, Cilt I*. İstanbul: Çevre Yayınları.

Bilici, Z.K. (1991). Kastamonu'da Türk Devri Mimarisi ve Şehir Dokusunun Gelişimi (18. Yüzyıl Sonuna Kadar), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Bilici, Z.K. (2000). "13. Yüzyılda Kastamonu, Ortaçağ Kent Dokusu Üzerine Bazı Belirlemeler". *Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri*, s.81-88, Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Biol, G. (1996). 19. Yüzyıl Endüstri Devrimi Sonrası Mimari Akımlar, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Biol, G. (2006). Modern Mimarlığın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi, *Megaron*, Mimarlar Odası Balıkesir Şubesi Yayınları, s.3-16.

Borden, D., Elzanowski, J., Lawrenz, C., Cornelia, M., Daniel, S., Smith, A. Ve Taylor, J. (2010). *Mimarlık*. (Çev. Derya Nüket Özer). İstanbul: NTV Yayınları.

Boyartan, M. (2005). Osmanlı Şehrinde İdari Birim; Mahalle, *İstanbul Üniversitesi Coğrafya Dergisi*, S.13, s.94-95.

Bozdoğan, S. (2012). *Modernizm ve Ulusun İnşası, Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Mimari Kültür*. İstanbul: Metis Yayınları.

Bridge, N. (2018). *Mimarlık 101*. (Çev. Funda Sezer). İstanbul: Say Yayınları.

Cahen, N, C. (1979). *Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler*. (Çev. Yıldız Moran). İstanbul: E Yayınları.

Camus, A. (2002). Adolf Loos Üzerinden Bir Okuma, Modern Mimarlık ve Gelenek. *Arredamento Mimarlık*, s.46-48.

Cansever, T. (1994). *Ev ve Şehir Üzerine Düşünceler*. İstanbul: İnsan Yayınları.

Cansever, T. (2002). " Türk Evi'nin Mimarisi ". *Türkler Asiklopedisi*, Cilt 12.

Cerasi, M.M. (2001). *Osmanlı Kenti, Osmanlı İmparatorluğunun 18. ve 19. Yüzyıllarda Kent Uygarlığı ve Kent Mimarisi*, İstanbul: İlke Yayınları.

Cerit, U. A. (2011). “*Uluslararası-Yerel*” *Mimari Dilin Türkiye ve İran’daki Yansımaları- Karşılaştırmalı Bir İnceleme (1930-1950)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Cevizci, A. (2000). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Cezar, M. (1971). *Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Condras, U. (1991). *20. Yüzyıl Mimarisinde Program ve Manifestolar*, İstanbul: Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları.

Cömertler Aktuğ, E., Pektaş, K. (2017). “19. Yüzyıldan Kalemişi ve Ahşap Süslemeli Bir Ev: Koçarlı Hidayet İlhan Evi”, *Sanat Tarihi Dergisi*, S.26, s.45-67.

Çiftçi, F. (2006). *Mahalli Basın Işığında Milli Mücadelede Kastamonu ve Çevresi*. Kastamonu: Kastamonu Belediye Başkanlığı Yayınları.

Çolpan, N. ve Biçer, E. (2002). *Kastamonu Örneğinde Anadolu Kenti İmaj Örnekleri ve Değişim Süreci*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı.

Darkot, R. (1993). “Kastamonu”. *İslam Ansiklopedisi*, C.6, s.400, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

Dostoğlu, S. (1984), Modern Mimarlığın Ötesi, *Mimarlık*, S.84, 1-18.

Düzbakar, Ö. (2003). Osmanlı Döneminde Mahalle ve İşlevleri, *Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Y.4, S.5, s.97-108.

Eldem, H.S. (1973). Elli Yıllık Cumhuriyet Mimarlığı. *Mimarlık Dergisi*. C.11, s.4-11.

Eldem, S. H. (1984). *Türk Evi*. İstanbul: TAÇ Vakfı Yayınları.

Eldem, S.H. (1968). *Türk Evi Plan Tipleri*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi.

Elia, S. (1981). “Manifesto 1914”, From Futurism to Rationalism, *Architectural Desing*, S.51, s.1-25.

Erçetin, S. (2019). *Cevat Ülger'in Hayatı, Camileri ve Sanat Anlayışı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Anabilim Dalı.

Eren, M. (2000). *İstanbul Metropolitan Alanında 1980 Sonrası Gelişen Alışveriş Merkezleri Olguları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Ergenç, Ö. (1996). Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fiziki Yapıya Etkileri (ed. Akyüz, V., Ünlü S.), *İslam Geleneğinden Günümüze Şehir ve Yerel Yönetimler*, s.407-417, İstanbul: İlke Yayınları.

Eriş, C. (2013). Şehrin Silüeti: Vakıf Şehrin Kayıp Silüeti ve Kimlik, *Vakıf Medeniyeti Şehir Sempozyumu*, s.199. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları.

Ersoy, A. (2014). “Mimarlık ve Geçmişin Cenderesi” *Arredamento Mimarlık*, S.12, s.76-80.

Ertuğrul, Z. (2007). *Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi Mimarlarından Muzaffer Bey: Eserleri ve Sanat Anlayışı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eyüce, A. (2005). *Geleneksel Yapılar ve Mekânlar*. İstanbul: Birsen Yayınları.

Eyüpgiller, K., Topçubaşı, M., Polat, I. (2008). Kastamonu'da 19. Yüzyıl Ticaret Yapıları. *METU JFA*. S.2. s.1-20.

Eyüpgiller, K.K (1996). 1925 Yılından Günümüze Kastamonu Kent Dokusunda İzlenen Planimetrik Değişim ve Kaybolan Mimari Miras, *Prof. Doğan Kuban'a Armağan*, İstanbul:Eren Yayıncılık.

Eyüpgiller, K.K. (1999). *Bir Kent Tarihi Kastamonu*. İstanbul: Eren Yayıncılık.

Eyüpgiller, K.K. (2001). “Kastamonu'nun Mimari Mirası ve Koruma Sorunları”. *Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri*, s.389-400.

Faroqhi, S. (2006). *Osmanlı Şehirleri ve Kırsal Hayatı* (Çev.Emine Sonnur Özcan), Ankara: Doğubatu Yayınları.

Fidan, A. (2002). *Cumhuriyet Sonrası Türk Mimarlığı ve Yabancı Mimarların Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Frampton, K. (2007). *Modern Architecture, Critical History*. London: Thames Hudson.

Gabriel, A. (1938). Türk Evi. *Arkitekt Dergisi*, S: 89, s.149-154.

Gieselman, R. (1988). Mimaride Üslup Arayışı, *Yapı*, S.85, s.8-37.

Gombrich, E.H. (2016). *Sanatın Öyküsü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Gökoğlu, A. (1952). *Paphlagonia/ Paflagonya Kastamonu, Sinop, Çankırı, Bartın, Bolu, Gayri Menkul Eski Eserleri ve Arkeolojisi*. Kastamonu: Doğrugöz Matbaası.

Günay, R. (1998). *Türk Ev Geleneği ve Safranbolu Evleri*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Gürsel, D. (1995). *Gelenekselci Çevrecilikten Gelenekselci Libelarizme*. Ankara: Vadi Yayınları.

Gürsoy, E. (2013). “Günümüz Cami Mimarisinde İlkesiz Yaklaşım”, *SDÜ, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, S.28, s.239-240.

Güzer, A. (1997). “Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı ve Sanatı 1980 Sonrası”. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*. C.1, s.369-370, İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı.

Güzey, A. R. (2000). “17.Yüzyıl Sonu, 18.Yüzyıl Başlarında Kastamonu”. *Birinci Kastamonu Kültür Sempozyumu Bildirileri*, S.1. s.121-136. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Hasol, D. (2010). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Hasol, D. (2017). *20. Yüzyıl Türkiye Mimarlığı*. İstanbul: Yem Yayınları.

İbret, Ü.İ. (2004). Kastamonu'da Nüfusun Gelişimi, Dağılım ve Yoğunluk Özellikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. C.12, S.1, s.157-178.

Kalyoncu, R. (2011). “Yöresellikten Evrenselliğe”. *Odessa, I. Uluslararası Sanat Sempozyumu Bildirgeler Kitabı*, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, C.1, s.87-91.

Kamarlı, E. (2008). *Kastamonu Tarihi Dokusunda Yer Alan Geleneksel Konut Yapılarının Cephe Mimarisi Üzerine Tipolojik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı.

Kankal, A. (2004). *Türkmen Kaidesi Kastamonu (XV-XVIII. Yüzyıllar Arası Şehir Hayatı)*. Ankara: Zafer Matbaa.

Karaboran, H. (1984). “Türkiye’de Mevki Adları Üzerine Bir Araştırma”. *Türkiye Yer Adları Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, s.97-148.

Karpuz, H. (2011). “Türk Evi” *Türk Yurdu*, C.31, S.290, s.55-63

Kesim, G. (1995). “Yeni Kurulan Peyzaj Mimarlığı Bölümlerinde Eğitim Sorunları”. *Ülkemizde Peyzaj Mimarlığı Eğitimi ve Evrensel Entegrasyonu Sempozyumu*. İzmir: Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü.

Kırcı, N. (2013). *20. Yüzyıl Mimarlığı*, Ankara: Nobel Yayınları.

Kırıkçı, R., Büyükçolak, İ. (1993). *Bizim Evlerimiz*. İstanbul: Kâtibim Yayınları.

Kortan, E. (1986). *XX. Yüzyıl Modern Mimarlığına Estetik Bir Bakış*, Ankara: Yaprak Yayıncılık.

Kortan, E. (2003). Mimarlık Geçmişini Değerlendiriyor. *Mimarlık*, S.341, s.1-5.

Köker, O. (ed) (2005). *Orlando Calumeno Koleksiyonundan Kartpostallarla 100 Yıl Önce Türkiye’de Ermeniler*. İstanbul: Birzamanlar Yayıncılık.

Kömürcüoğlu, E. (1950). *Ankara Evleri*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları.

- Kuban, D. (1976). *Sanat Tarihimizin Sorunları*. İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- Kuban, D. (1995). *Türk Hayatlı Evi*. İstanbul: Mısırlı Matbaacılık.
- Kuban, D. (1995). *Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Kuban, D. (2001). *Türkiye’de Kentsel Koruma Kent Tarihleri ve Koruma Yöntemleri*. İstanbul: Türk Vakfı Yayınları.
- Kurter, A. (1982). *Kastamonu ve Çevresinin Doğal Görünümü*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Küçükerman, Ö. (1973). *Anadolu’da Geleneksel Türk Evlerinde Mekân Organizasyonu Açısından Odalar*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları.
- Küçükerman, Ö. (1985). *Kendi Mekânının Arayışı İçinde Türk Evi*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayınları.
- Küçükerman, Ö., Güner, Ş. (1995). *Anadolu Mirasında Türk Evleri*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Lynch, K. (1981). *Theory of Good City Form*, Mt Press, Cambridge, MA.
- Oktay, O. (2004). Urban Desing For Sustaina Bilibity; A.study on The Turkish City, *International Journal For Sustainable Development and World Ecology*, s.24-25.
- Oral, B. (2017). 21. Yüzyıl Türkiye Mimarisinde Muhafazakar Milli Mimarlık Arayışları ve Yansımaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. S.41, s.237-256.
- Oral, B. (2019). Geleneksel Mimariye Öykünme Bağlamında Günümüz Safranbolu Sivil Mimarisi. *İnsan ve İnsan*, 6, s. 597-631.
- Özakbaş, D. (2014). *Cumhuriyet Dönemi Mimarlığının Siyasal, Ekonomik ve Sosyal Gelişmeler Paralelinde Modernleşme Süreci 1950-2000*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özakbaş, D. (2015). “İstanbul Konut Mimarisinin 1923-1940 Yılları Arasındaki Gelişim Süreci”. *The Journal Of Academic Science Studies*, s.283-310.

Özbek, N., Uluoğlu, B. (2018). “Geleneksel Konut Dokusunun Değişim Süreci ve Sürdürülebilirliği: Yaşam Dünyası Bağlamında Kastamonu-Kırkçeşme Caddesi'nin Analizi”, *Tasarım-Kuram*, C.14, s.78-100.

Özdeş, G. (1953). *Türk Çarşıları*. İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları.

Özer, B. (1964). *Rasyonalizm ve Çağdaş Mimarimiz Üzerine Bir Deneme*, İstanbul: İTÜ Yayınları.

Özkan, S. (1973). Mimar Vedat Tek (1873-1942). *Mimarlık Dergisi*, S.2, s.18-63.

Özkiraz, A. (2007). *Modernleşme Teorileri ve Postmodern Durum*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Özlü, N. (2015). *Türk Mimarisinde İz Bırakanlar 1, Alexandre Vallaury*. Ankara: Afşar Matbaacılık.

Öztan, Y. (1992). Peyzaj Mimarlığının Gelecek Yüzyıl İçin Sorumlulukları ve Görevleri. *Peyzaj Mimarlığı Dergisi*. S.30. s.13-18.

Özyalvaç, N.A (2013). Mimarlıkta Modernite Kavramı ve Türkiye. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S.1, s. 294-306.

Paşa Apaydın, B. (2011). “Sanat ve Kültür Etkileşiminde İç Mekân”. *Odessa, I. Uluslararası Sanat Sempozyumu Bildirgeler Kitabı*, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, C.1, s.33-37.

Pevsner, N. (1977). *Ana Çizgileriyle Avrupa Mimarlığı*. (Çev. S. Batur). İstanbul: Cem Yayınevi.

Polat Omay, E., Can, C. (2008). Modern Mimarlık Mirası Kavramı: Tanım ve Kapsam. *Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi*. C.3S.2, s.177-186.

Rashid, M. ve Ara Rahat, D. (2014). Modernity İn Tradition: Reflections On Building Desing And Technology İn The Asian Vernacular. *Research Article, C.4, S.1, s.46-55*.

Renda, G. (1977). *Batılama Dönemi Türk Resim Sanatı, 1700-1880*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Richards, J.M, Mock, E.B (1966). *Modern Mimarlığa Giriş*, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.

Sayar, Z. (1973). Mimarlığımız 1923-1950. *Mimarlık Dergisi*, S.11, s.47-53.

Seymen, L. (2008). *Üsküdar'a Kadar Kastamonu*. İstanbul: Mas Matbaacılık.

Sezer, Ö. (2019). Bauhaus'un Modern Mimari Kültürünün Yayılmasındaki Rolü, *Dosya*, S.2, s.48-55.

Sözen, M. (1984). *Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Sözen, M. ve Tanyeli U. (2011). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Sözen, M. ve Tapan, M. (1973). *50 Yılın Türk Mimarisi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Sözen, M., Eruzun, C. (1992). *Anadolu'da Ev ve İnsan*. İstanbul: Creative Yayıncılık.

Sözen, Metin (2002). "Koruma Politikalarında Yeni Yaklaşımlar". Türkiye'de bulunan Tarihi Kent Dokularının Korunmaları ve Geleceğe Taşınmaları Sempozyumu.

Strabon. (1987). *Coğrafya (Anadolu)*. (Çev. A. Pekman). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Şahin, F. (2012). Ticaret Yapılarında Tarihsel Gelişim ve Tipolojiler; Trabzon Üzerine Yansıyış Şekilleri. *Tarih ve Medeniyetler Tarihi*. C.4, s.2879-2894.

Şahin, H. (2016). Modern Sanatta Geleneğin Reddi. *Sanat Tasarım ve Bilim Dergisi, Kış*, s.76-85.

Şahin, İ. (2001). "Kastamonu". TDV İslam Ansiklopedisi, C.24, s.585-588, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Tanyeli, U. (1987). *Anadolu Türk Kentinde Fiziksel Yapının Evrim Süreci (11-15. yy)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Tanyeli, U. (199). "Modern Mimarlık". *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, C.3, s.1286*.

Tapan, M. (1997). “Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı ve Sanatı”. *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, C.1, s.365-368, İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı.

Tatar, T. (1995). Gelenek ve Gelecek. *Sosyoloji Konferansları*, S.26. s.199-215.

Tekeli, İ. (2014). “Geçmişle İlişki Kurmanın Seçenekleri Nelerdir” *Arredamento Mimarlık*, S.12, s.74-78.

Topçubaşı, M. (2009). *19. Yüzyıl Kastamonu Eyaletinde Kamu Yapılarının Yeniden Kullanım Sorunları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı.

Topçubaşı, M. ve Eyüpgiller K.K. (2010). 19. Yüzyılda Kastamonu Eyaletinde Hükümet Daireleri. *İTÜ Mimarlık, Planlama, Tasarım Dergisi*, C.9, S.2, s.108-120.

Turan, O. (1971). *Selçuklular Zamanında Türkiye*. İstanbul: Turan Neşriyat Yurdu.

Tuztaşı, U., Aşkun, İ. Y. (2013). “Türk Evi” İdealleştirmesinde “Osmanlı Evi” ve “Anadolu Evi” Kavramlarının Ortaklıklarına İlişkin İşlevsel Açıklamalar. *Bilig*, S. 6, s.1-40

Uçkan, Ö. (1999). Agoralardan Alışveriş Merkezlerine: Dün, Bugün, Gelecek. *Domus*, S.1, 75-79.

Ulu, A. Karakoç, İ. (2004). Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi, *Planlama*, S.3, s.59-66.

Ulubay, S. (2015). *Kamu Yapılarının Yeniden Değerlendirilmesinde Yarışmaların Önemi: Ankara (1923-1938), Berlin Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Uzun, O. Akıncı Kesim G. (2010). 21. Yüzyılda Peyzaj Mimarlığı Eğitimi, *150. Yılında Türkiye’de Ormancılık Eğitimi, 3. Ulusal Ormancılık Kongresi*. Ankara: Türkiye Ormancılık Derneği Vakfı.

Uzunçarşılı, İ.H. (1988). *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Beylikleri*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Yaman, T.M. (1935). *Kastamonu Tarihi (XV. Asrın Sonuna Kadar)*. Kastamonu: Ahmet İhsan Matbaası.

Yazıcı, N. (2007). *Osmanlılarda Mimarlık Kurumunun Evrimi ve Tanzimat Dönemi Mimarlık Ortamı*. Doktora Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, K. ve Hidayet, M.L. (2006). “Geleneksel Türk Evi Süsleme Özelliklerinin ve Yapım Tekniklerinin Çeşitliliği Üzerine Bir İnceleme”. *Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu*, S.9. s.333-339. İzmir.

Zeka, N. (1990). *Postmodernizm*, İstanbul: Kıyı Yayınları.

FOTOĞRAF LİSTESİ

Foto. 1 Frenkşah Hamamı, 1262-63 (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi)	32
Foto. 2 Atabey Cami, 1273-74 (Rıfat Ilgar Kültür Merkezi)	32
Foto. 3 19. Yüzyılın Sonlarında Kastamonu (Köker, 2005, s.173)	35
Foto. 4 Kastamonu Askerlik Dairesi, 19. yüzyıl (Kişisel Arşiv)	36
Foto. 5 Kastamonu Belediye Dairesi, 1868 (Kişisel Arşiv)	36
Foto. 6 Kastamonu Kent Dokusunu Şekillendiren Yapılar	39
Foto. 7 Karaçomak Çayı Boyunca Uzanan Yapı Toplulukları (Google Earth, 04.03.2019)	40
Foto. 8 Cumhuriyet Meydanı ve Nasrullah Meydanı Konumları (Google Earth, 05.03.2019)	41
Foto. 9 Çatı Eğimi Kısımda Yapılan Çatı Odası, Cebrail Mahallesi, Kırkçeşme Caddesi, No: 67, 19.yüzyıl (Kişisel Arşiv)	52
Foto. 10 Çatıdan Bağımsız Olarak Oluşturulan Çatı Odası, Cebrail Mahallesi, Kırkçeşme Caddesi, No:39, 19.yüzyıl (Kişisel Arşiv)	52
Foto. 11 Orta Çıkma, Beyçelebi Mahallesi, 125.Yıl Atatürk Caddesi, No:133, 19.yüzyıl (Kişisel Arşiv)	53
Foto. 12 İki Yönlü Çıkma, Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:12, 19.yüzyıl (Kişisel Arşiv)	53
Foto. 13 Cephe Boyu Çıma, Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:37, 19.yüzyıl (Kişisel Arşiv)	54
Foto. 14 Gönyeli (Dişli) Çıkma, Cebrail Mahallesi, Kırkçeşme Caddesi, No:41, 19.yüzyıl (Kişisel Arşiv)	54
Foto. 15 Geleneksel Kastamonu Evlerinde Pencere Düzenleri (Kişisel Arşiv)	55
Foto. 16 Kastamonu Hükümet Konağı, 1901 (Kişisel Arşiv)	66
Foto. 17 Kastamonu Arkeoloji Müzesi, 1917 (Kişisel Arşiv)	66
Foto. 18 Yıldız Apartmanı, Eski Görünümü (Kamarlı,2008,s.79)	75
Foto. 19 Yıldız Apartmanı 2019 Yılındaki Görünümü	76
Foto. 20 Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No: 171, 2016 (Kişisel Arşiv)	77
Foto. 21 Ilgaz Evi, 2000'li Yılların Başı (Kişisel Arşiv)	78
Foto. 22 Hatice Topaloğlu Binası, 2000 (Kişisel Arşiv)	80
Foto. 23 Hatice Topaloğlu Binası, 2000, Pencere Biçimleri (Kişisel Arşiv)	81

Foto. 24 Hatice Topaloğlu Binası, 2000, Ahşap Şeritler İçinde Bulunan Üçgen Süslemeler.....	81
Foto. 25 Hatice Topaloğlu Binası, Sade Bırakılan Cephesi, 2000 (Kişisel Arşiv)	82
Foto. 26 İlhan Sağlar Apartmanı, 2005 (Kişisel Arşiv)	83
Foto. 27 Diyar Apartmanı, 2004 (Kişisel Arşiv).....	84
Foto. 28 Diyar Evi, 2004, Ahşap Korkulukları (Kişisel Arşiv)	85
Foto. 29 Ahmet Yahyaoğlu Apartmanı, 2018, (Kişisel Arşiv)	86
Foto. 30 Ahmet Yahyaoğlu Apartmanı, 2018, Yan Cephesi (Kişisel Arşiv).....	86
Foto. 31 Keskin Apartmanı, 2005 (Kişisel Arşiv).....	88
Foto. 32 Keskin Apartmanı, Pencere Biçimleri (Kişisel Arşiv).....	88
Foto. 33 Keskin Apartmanı, Yan Cephesinde Kullanılan Modern Yapı Malzemesinden Detay (Kişisel Arşiv)	89
Foto. 34 Kırıkoğlu Apartmanı, 2005 (Kişisel Arşiv)	90
Foto. 35 Kırıkoğlu Apartmanı, Cephe Boyu Çıkma (Kişisel Arşiv).....	90
Foto. 36 Kırıkoğlu Apartmanı, Arka Cephe (Kişisel Arşiv)	91
Foto. 37 Mustafa Kesik Apartmanı, 2018 (Kişisel Arşiv)	92
Foto. 38 Ertuğrul Apartmanı (19.yüzyıl) ve Mustafa Kesik Apartmanı (2018).....	93
Foto. 39 Gülal Apartmanı, 2010 (Kişisel Arşiv)	94
Foto. 40 Saray Apartmanı, 2015-2017 (Kişisel Arşiv)	95
Foto. 41 Yunusoğlu Apartmanı, 1998-2001 (Kişisel Arşiv).....	96
Foto. 42 Yunusoğlu Apartmanı, Üçlü Pencere Düzeni ve Üçgen Alınlık İle Son Bulan Çıkması (Kişisel Arşiv)	97
Foto. 43 Zincirlioğlu Apartmanı, 2017 (Kişisel Arşiv).....	98
Foto. 44 Zincirlioğlu Apartmanı, Detay, (Kişisel Arşiv)	98
Foto. 45 Alikamanoğlu Apartmanı, 2019, (Kişisel Arşiv).....	99
Foto. 46 Alikamanoğlu Apartmanı, Ön Cephesi (Kişisel Arşiv)	100
Foto. 47 Çınar Apartmanı 2019 (Kişisel Arşiv).....	100
Foto. 48 Ballık Apartmanı, 2017 (Kişisel Arşiv)	101
Foto. 49 Nazım Bey Apartmanı, 2006 (Kişisel Arşiv).....	103
Foto. 50 Nazım Bey Apartmanı, Çıkmanın Altındaki Destek Elemanları (Kişisel Arşiv)	103
Foto. 51 Yapının İl Sağlık Müdürlüğü Olarak Kullanıldığı Hali, 1970 (Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğü Arşivi).....	107

Foto. 52 Ketem Sağlıklı Hayat ve Verem Savaş Dispanser Merkezi, 2019 (Kişisel Arşiv)	107
Foto. 53 Yapının Ana Girişi Üzerinde Bulunan Palmet Motifleri (Kişisel Arşiv).....	108
Foto. 54 Yapının Ana Giriş Kapısı Üzerindeki Geometrik Desenler (Kişisel Arşiv)	108
Foto. 55 Atabey İmam Hatip Orta Okulu,1963 (Kişisel Arşiv)	109
Foto. 56 Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü,2017 (Kişisel Arşiv).....	110
Foto. 57 Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, 2016 (Kişisel Arşiv).....	111
Foto. 58 Turizm Danışma Bürosu, 2013 (Kişisel Arşiv)	114
Foto. 59 Turizm Danışma Bürosu Ahşap Tavan Süslemesi, 2013 (Kişisel Arşiv)	115
Foto. 60 Yavuz Ballık Evi Ahşap Tavanı,1881 (Seymen, 2008, s.162)	115
Foto. 61 Turizm Danışma Bürosu, Ahşap Tavanı,2013 (Kişisel Arşiv).....	115
Foto. 62 Yavuz Ballık Evi Ahşap Tavan, 1881 (Seymen,2008,s.161).....	115
Foto. 63 Turizm Danışma Bürosu Kapısı,2013 (Kişisel Arşiv)	116
Foto. 64 Kastamonu Ticaret Borsası,2005 (Kişisel Arşiv)	117
Foto. 65 Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Vakfı,1996 (Kişisel Arşiv)	118
Foto. 66 Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Vakfı, Kale Eteklerine Gömülmüş Girişi,1996 (Kişisel Arşiv).....	119
Foto. 67 Mahalli İdareler Birliği ve Gazeteciler Cemiyeti, 2017 (Kişisel Arşiv)	121
Foto. 68 Yapının Çatısını Destekleyen Destekler ve Çıkma, 2017 (Kişisel Arşiv) ...	121
Foto. 69 Kompleksin İçinde Bulunan Sosyal Tesis, 2017 (Kişisel Arşiv).....	121
Foto. 70 Sanatları Eğitim Merkezi Yapılarının Genel Görünümü, 2000 (Kişisel Arşiv)	125
Foto. 71 El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü Sergi Binası, 2000 (Kişisel Arşiv)125	
Foto. 72 El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü Çatı Odası, 2000 (Kişisel Arşiv)..	126
Foto. 73 Yapının Zemin Katındaki Ahşap Süslemeli Tavan Göbeği, 2000 (Kişisel Arşiv)	126
Foto. 74 El Sanatları Teşhir Merkezi Tavan Müdürlüğü, İkinci Kat Tavan Göbeği 2000 (Kişisel Arşiv).....	126
Foto. 75 Kastamonu Cilhacılar Evi, Ahşap Tavan Göbeği, 1819 (Seymen,2008,s.161).	127
Foto. 76 El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü, İçinden Görünüm (Kişisel Arşiv)	127
Foto. 77 El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü Ambarı, 2000 (Kişisel Arşiv)	128
Foto. 78 El Sanatlar Teşhir Merkezi Müdürlüğü İdari Binası, 2000 (Kişisel Arşiv).	128

Foto. 79 Hisar Talebe Yurdu, 2017 (Kişisel Arşiv)	129
Foto. 80 Cebrail Mahallesi, Taksi Durağı, 2019 (Kişisel Arşiv)	130
Foto. 81 Saraçlar Mahallesi, Stad Taksi Durağı, 2019 (Kişisel Arşiv)	131
Foto. 82 Urganoğlu İş Merkezi, Cephe Çizimi (Kişisel Arşiv).....	133
Foto. 83 Tahmiscioğlu İş Merkezi, 2018 (Kişisel Arşiv).....	134
Foto. 84 Ticaret Odası İş Merkezi (Kişisel Arşiv)	135
Foto. 85 Serender Otel, 2004 (Kişisel Arşiv).....	136
Foto. 86 Saraçlar Mahallesi, Koru Sokak, Serender Otel, İçinden Detay (Kişisel Arşiv)	137
Foto. 87 Serender Otel, Bahçe Duvarındaki Atatürk Konulu Panolar, Adalet Bayramoğlu (Kişisel Arşiv).....	137
Foto. 88 Lidya Otel, 2018 (Kişisel Arşiv).....	138
Foto. 89 Cebrail Mahallesi, Sımsar Sokak, Oto Yıkama, 2017 (Kişisel Arşiv).....	139
Foto. 90 Saraçlar Mahallesi, İstanbul Caddesi, Büfe (Kişisel Arşiv).....	139
Foto. 91 Kuzeykent Mahallesi, Gölpark Sitesi, 2015-2017 (Kişisel Arşiv).....	142
Foto. 92 Kuzeykent Mahallesi, Gölpark Sitesi, 2015-2017, Detay (Kişisel Arşiv) ...	142
Foto. 93 İhsangazi İlçesi TOKİ Konutları, 2016-2017 (https://www.yoki.gov.tr , 05.06.2019 tarihinde erişildi).....	143
Foto. 94 İhsangazi İlçesi TOKİ Konutları, Detay (2016-2017)	143
Foto. 95 Sancak Sitesi, 2004-2008 (Kişisel Arşiv)	144
Foto. 96 Sancak Sitesi, Detay, 2004-2008 (Kişisel Arşiv).....	145
Foto. 97 Gölpark Kuzeykale Apartmanı, 2018 (Kişisel Arşiv).....	146
Foto. 98 Egemen Apartman, 2018 (Kişisel Arşiv).....	147
Foto. 99 Egemen Apartman, Arka Cephe, 2018 (Kişisel Arşiv).....	147
Foto. 100 Umut Apartmanı, 2015 (Kişisel Arşiv).....	148
Foto. 101 Safran Apartmanı, 2017 (Kişisel Arşiv)	149
Foto. 102 Safran Apartmanı, Arka Cephe (Kişisel Arşiv)	149
Foto. 103 Kastamonu Adalet Sarayı, 2008 (http://www.kastamonu.adalet.gov.tr/ , 06.07.2019 tarihinde erişildi).....	151
Foto. 104 Tapu ve Kadastro 19. Bölge İl Müdürlüğü, 2014 (Kişisel Arşiv).....	152
Foto. 105 Kastamonu İl Özel Dairesi (Kişisel Arşiv)	153
Foto. 106 Kastamonu Belediyesi Kuzeykent Ek Hizmet Binası, 2017 (Kişisel Arşiv)	153

Foto. 107 Doğrusöz Gazetesi, Prefabrik Yapısı, 2004 (Kişisel Arşiv)	154
Foto. 108 Araç İlçesi Otogar Binası, 2017 (Kişisel Arşiv)	155
Foto. 109 Kastamonu Üniversitesi, Sebahat Mesut Yılmaz Meslek Yüksek Okulu (Kişisel Arşiv).....	155
Foto. 110 Kuzeykent Mahallesi, Kazım Karabekir Caddesi, Ufo İş Merkezi, 2011 (Kişisel Arşiv).....	156
Foto. 111 Kuzeykent Mahallesi, Kazım Karabekir Caddesi, Ufo İş Merkezi (Kişisel Arşiv)	157
Foto. 112 Kuzeykent Mahallesi, Kazım Karabekir Caddesi, Ufo İş Merkezi, Kapı Kanadı (Kişisel Arşiv)	157
Foto. 113 Kültür Köyü Oteli, 2017 (Kişisel Arşiv).....	158
Foto. 114 Çöp Kutuları, 2016 (Kişisel Arşiv).....	160
Foto. 115 Sokak Kütüphanesi, 2016 (Kişisel Arşiv).....	160
Foto. 116 Kuş Evi (Kişisel Arşiv)	161
Foto. 117 Kedi Evi (Kişisel Arşiv).....	161
Foto. 118 Akmescit Mahallesi, 1930'lu Yıllar (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi) ..	165
Foto. 119 Akmescit Mahallesi, 1980'li Yıllar (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi) ..	165
Foto. 120 Akmescit Mahallesi, 2019 (Kişisel Arşiv).....	166
Foto. 121 Foto. 5 Betonarme ve Geleneksel Konut Dokusunun Birlikte Bulunduğu Sokak Dokusu	167
Foto. 122 Kale Eteği Eğiminden Yukarıya Doğru Çıkıldıkça Görülen Betonarme Yapılar	168
Foto. 123 Hisarardı Mahallesi, 2019 (Kişisel Arşiv)	170
Foto. 124 Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, Geleneksel Dokuya Uygun Kaplama Yapılan Yapılar (Kişisel Arşiv).....	170
Foto. 125 Hepkebirler Mahallesi, 20.Yüzyıl Başı (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi)	173
Foto. 126 Hepkebirler Mahallesi, 2019 (Kişisel Arşiv)	173
Foto. 127 Hepkebirler Mahallesi, Belediye Caddesi, Sokak Dokusundaki Değişim (Kişisel Arşiv).....	174
Foto. 128 Hepkebirler Mahallesi, Belediye Caddesi, Sokak Dokusundaki Değişim (Kişisel Arşiv).....	174
Foto. 129 Akteke Mahallesi 20.Yüzyıl Başı (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi)...	179

Foto. 130 Aktekke Mahallesi, 20.Yüzyıl Ortaları (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi)	179
Foto. 131 Aktekke Mahallesi, 2019 (Kişisel Arşiv).....	180
Foto. 132 Cebrail Mahallesi, 20.Yüzyıl Ortaları (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi)	182
Foto. 133 Cebrail Mahallesi, 2019 (Kişisel Arşiv)	183
Foto. 134 Cebrail Mahallesi, Karaçomak Deresi Çevresinde Yok Olan Geleneksel Foku, 1930'lu Yıllar (Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi Arşivi).....	183
Foto. 135 Cebrail Mahallesi, Karaçomak Deresi Boyunca Uzanan Günümüz Yapıları, 2019 (Kastamonu Belediyesi).....	184

ÇİZİM LİSTESİ

Çiz. 1 Sofasız Plan Tipi (Eldem, 1968, s.17, Revize Edilmiş Çizim: Cüneyt Özden). 43	
Çiz. 2 Dış Sofalı Plan Tipi (Eldem, 1968, s.22, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden)	44
Çiz. 3 Dış Sofalı Plan Tipinde Sofanın her İki Ucuna Eklenen Köşk Eyvan Uygulaması, (Eldem, 1968, s.22, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden).....	44
Çiz. 4 İki Yüzü İç Sofalı Eyvanlı Plan Tipi (Eldem, 1968, s.25, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden).....	44
Çiz. 5 Orta Sofalı Plan Tipi, (Eldem, 1968, s.26, Revize Edilmiş Çizim: Cüneyt Özden).....	45
Çiz. 6 Geleneksel Türk Evinde Oda (Küçükerman, 1985, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden).....	45
Çiz. 7 Türk Evinde Cephe Özellikleri (Küçükerman,1985, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden).....	46
Çiz. 8 Zemin Kat ve Üst Katların Arazi Koşullarına Göre Şekillenmesi (Küçükerman, 1985, s.44, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden).....	47
Çiz. 9 Zemin Kat, Ara Kat ve Üst Katların Arazi Koşullarına Göre Şekillenmesi (Küçükerman, 1985, s.44, Revize Edilmiş Çizim (Cüneyt Özden).....	47
Çiz. 10 Türk Evinde Görülen Çıkma Çeşitleri (Çiz. Cüneyt Özden).....	47
Çiz. 11 Kastamonu'daki Tarihi Konutların Plan Şekilleri (Eyüpgiller, 1999, s.237-251, Revize Edilen Çizim (Cüneyt Özden)	51
Çiz. 12 Geleneksel Kastamonu Evlerindeki Pencere Düzenleri (Eyüpgiller, 1999, Revize Edilmiş Çizim, Cüneyt Özden).....	55
Çiz. 13 Kastamonu'daki Sit Alanı İçinde ve Sit Alanı Dışında Bulunan Konutlar.....	73
Çiz. 14 Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No: 171, Cephe Çizimi 2016 (Çiz. Cüneyt Özden)	77
Çiz. 15 Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban- Veli Caddesi, No: 171, Planı (Çiz. Cüneyt Özden).....	77
Çiz. 16 Ilgaz Evi, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden).....	79
Çiz. 17 Hatice Topaloğlu Binası, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)	81
Çiz. 18 İlhan Sağlar Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden).....	83
Çiz. 19 Diyar Evi, Cephe Çizimi (Kişisel Arşiv)	84
Çiz. 20 Ahmet Yahyaoğlu Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden).....	86

Çiz. 21 Keskin Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden).....	88
Çiz. 22 Kırıkoğlu Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden).....	91
Çiz. 23 Mustafa Kesik Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden).....	92
Çiz. 24 Gülal Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)	94
Çiz. 25 Saray Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)	95
Çiz. 26 Yunusoğlu Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden).....	96
Çiz. 27 Alikamanoğlu Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)	99
Çiz. 28 Çınar Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)	101
Çiz. 29 Ballık Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)	102
Çiz. 30 Birinci kat planı (İl Sağlık Müdürlüğü Arşivinden).....	107
Çiz. 31 Ketem Sağlıklı Hayat ve Verem Savaş Dispanseri (Kastamonu İl Sağlık Müdürlüğü Arşivi)	108
Çiz. 32 Turizm Danışma Bürosu Çizimi, 2013 (Çiz. Cüneyt Özden)	114
Çiz. 33 Kastamonu Ticaret Borsası Giriş Cephesi,2005 (Çiz. Serhat Sağlar).....	117
Çiz. 34 Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Vakfı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)	119
Çiz. 35 Mahalli İdareler Birliği ve Gazeteciler Cemiyeti Planı,2017 (Çiz. Ferhat Demirel)	122
Çiz. 36 El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü Sergi Binası, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)	125
Çiz. 37 El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü Sergi Binası Planı (Çiz. Cüneyt Özden).....	127
Çiz. 38 Hisar Talebe Yurdu, Cephe Çizimi (Çiz. Nuray Yücel)	129
Çiz. 39 Hisar Talebe Yurdu Planı, 2017 (Çiz. Nuray Yücel)	130
Çiz. 40 Urganoğlu İş Merkezi, Cephe Çizimi (Çiz. İbrahim Hacak)	134
Çiz. 41 Serender Otel, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden)	136
Çiz. 42 Safran Apartmanı, Cephe Çizimi (Çiz. Cüneyt Özden).....	149

HARİTA LİSTESİ

Harita. 1 Kastamonu, İmar Planı (Çolpan, Biçer, 2002, s.66).....	19
Harita. 2 Kastamonu İl Haritası (Google Earth 'dan alınarak işlenmiştir).....	29
Harita. 3 Çobanoğulları Döneminde Kastamonu Haritası (Tanyeli, 1987, s. 230).	31
Harita. 4 İsmail Bey Külliyesi Planı ve Çevresindeki Yapı Topluluğu, 1454 (Kastamonu Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü).....	33
Harita. 5 1864 Tarihli Bir Salnameye göre Kastamonu Eyaletinin İdari Yapısı (İbret, 2004, s.164).....	34
Harita. 6 Kastamonu'daki Ticaret Merkezleri (Eyüpgiller,1999, s.47-48)	35
Harita. 7 Kastamonu Tarihi Mahalleleri (Çolpan, Biçer, 2002, s.66)	38
Harita. 8 Anadolu Yapı Malzemelerinin Bölgelere Göre Dağılımı (Küçükerman, 1985, s.32).....	50
Harita. 9 Akmesic Mahallesi Uydu Görüntüsü	164
Harita. 10 Akmesic Mahallesi, İmar Planı (Çiz. Cüneyt Özden)	167
Harita. 11 Hisarardı Mahallesi, Uydu Görüntüsü.....	169
Harita. 12 Hisarardı Mahallesi, İmar Planı (Çiz. Cüneyt Özden)	171
Harita. 13 Hepkebirler Mahallesi Uydu Görüntüsü	172
Harita. 14 <i>Hepkebirler Mahallesi, İmar Planı (Çiz. Cüneyt Özden)</i>	175
Harita. 15 İsmailbey Mahallesi, Uydu Görüntüsü.....	176
Harita. 16 İsmailbey Mahallesi, İmar Planı (Çiz. Cüneyt Özden).....	177
Harita. 17 Akteke Mahallesi, Uydu Görüntüsü	178
Harita. 18 Akteke Mahallesi, İmar Planı (Çiz. Cüneyt Özden).....	181
Harita. 19 Cebrail Mahallesi Uydu Görüntüsü.....	182
Harita. 20 Cebrail Mahallesi, İmar Planı (Çiz. Cüneyt Özden).....	184
Harita. 21 Kuzeykent Mahallesi, İmar Planı	185
Harita. 22 Kuzeykent Mahallesi, İmar Planı (Çiz. Cüneyt Özden).....	186
Harita. 23 Kırkçeşme Mahallesi, Kadastro Haritası, 1925 (Özbek ve Uluoğlu, 2018, s.87).....	191
Harita. 24 Kırkçeşme Mahallesi, Kadastro Haritası, 1990 (Özbek ve Uluoğlu, 2018, s.87).....	191
Harita. 25 Kırkçeşme Mahallesi, İmar Planı, 2020 (Özbek ve Uluoğlu, 2018, s.87).191	

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1 Akmesit Mahallesiinde bulunan yapı çeşitlerini yüzdeler oranları	168
Şekil 2 Hiarardı Mahallesiinde bulunan yapı çeşitlerinin yüzdeler oranları	172
Şekil 3 Hepkebirler Mahallesiinde bulunan yapı çeşitlerinin yüzdeler oranı	175
Şekil 4 İsmailbey Mahallesiinde bulunan yapı çeşitlerinin yüzdeler oranı	177
Şekil 5 Akteke mahallesiinde bulunan yapı çeşitlerinin yüzdeler oranı	181
Şekil 6 Cebrail Mahallesiinde bulunan yapı çeşitlerinin yüzdeler oranı	185

EKLER

EK.1: Konutlar

YAPININ ADI, TARİHİ ve ADRESİ	ÜSLUBU ve MALZEMESİ	İÇ MEKAN ÜSLUBU	CEPHE GÖRÜNÜŞÜ
 <p>Yıldız Apartmanı,2009,Akmescit Mahallesi, Yukarı Pazar Sokak, No:1</p>	Modern (Beton, Demir, Tuğla)	Modern	Geleneksel ve Modern
 <p>Ilgaz Evi, 2000, Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-ı Veli Caddesi, No:11</p>	Modern (Beton, Demir, Tuğla)	Modern	Geleneksel ve Modern
 <p>Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban-Veli Caddesi, No: 171, 2016</p>	Modern (Beton, Demir, Tuğla)	Geleneksel ve Modern	Geleneksel ve Modern

 <p>Hatice Topaloğlu Apartmanı, 2000, Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban- Veli Caddesi, No:105.</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel</p>
 <p>İlhan Sağlar Apartmanı, 2005, Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban- Veli Caddesi, No:104</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Diyar Apartmanı, 2004, Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban- Veli Caddesi, No:138</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Ahmet Yahyaoğlu Apartmanı, 2018, Hisarardı Mahallesi, Şeyh Şaban- Veli Caddesi, No:103</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>

 <p>Keskin Apartmanı, 2005, Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:49</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel</p>
 <p>Kırıkoğlu Apartmanı, 2005, Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:50</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Mustafa Kesik Apartmanı, 2018, Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:39,</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Gülal Apartmanı, 2010, Cebrail Mahallesi, Gülal Sokak, No:10</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>

 <p>Sarayı Apartmanı, 2015-2017, Cebrail Mahallesi, Şehit Yavuz Çelikoğlu Sokak, No:34</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Yunusoğlu Apartmanı, 1998-2001, Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:9</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Zincirlioğlu Aparmanı, 2017, Cebrail Mahallesi, Uzun Sokak, No:14</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>

 <p>Alikamanoğlu Apartmanı, 2019,Hepkebirler Mahallesi, No:14,</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Çınar Apartmanı, 2019, Hepkebirler, Mahallesi, Çukurçeşme Sokak, No:9</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Ballık Apartmanı ,2017, Akmescit Mahallesi, Ballık Sokak, No:8,</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Nazım Bey Apartmanı, 2017, Aktekke Mahallesi, Safalan Caddesi, No:6</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>

 <p>Gölpark Sitesi, 2015-2017, Kuzeykent Mahallesi</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>İhsangazi Toki Konutu, 2016- 2017</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Sancak Sitesi, 2004-2008, Kuzeykent Sitei, Kazım Karabekir Caddesi</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Gölpark Kueykale Evleri, 2018, Kuzeykent Mahallesi</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>

 <p>Egemen Apartmanı, 2018, Kuzeykent Mahallesi, Serhat Sokak, No:11</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Umut Apartmanı, 2015, Kuzeykent Mahallesi, Serhat Sokak, No:11</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Safran Apartmanı, 2017, Kuzeykent Mahallesi, İnebolu Cad., No:14</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>

EK.2 Kamu, Özer ve Yarı Özerk Kurumlar Tarafından İnşa Ettirilen Yapılar

YAPININ ADI, TARİHİ ve ADRESİ	ÜSLUBU ve MALZEMESİ	İÇ MEKAN ÜSLUBU	CEPHE GÖRÜNÜŞÜ
 <p>Ketem Sağlıklı Hayat ve Verem Dispanseri, 1970, Hepkebirler Mah. Cumhuriyet Cad.</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p> <p>(Beton, Demir, Tuğla, Ahşap)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Atabey İmam Hatip Ortaokulu, 1963, Beyçebebi Mah. Cumhuriyet Cad.</p>	<p>Modern</p> <p>(Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, 2017, Saraçlar Mah. Araç Cad.</p>	<p>Modern</p> <p>(Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>

 <p>Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, 2016, Beyçebebi Mah. Cumhuriyet Cad.</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Turizm Danışma Bürosu, 2013, Hepkebirler Mah. Sakarya Cad.</p>	<p>Geleneksel (Ahşap)</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>	<p>Geleneksel</p>
 <p>Kastamonu Ticaret Borsası, 2005, Hepkebirler Mah. Sinanbey Sok. NO:1</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>

 <p>Hz. Pir Şeyh Şaban-ı Veli Kültür Merkezi 1996, Hisarardı Mah. Şeyh Şaban-ı Veli Cad.</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Mahalli İdareler Birliği ve Gazeteciler Cemiyeti, 2017, İsmailbey Mah. Kırkçeşme Cad.</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü, Sergi Binası, 2000, Kuzeykent Mah. Yalçın Cad. No:5</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü, Ambar, 2000, Kuzeykent Mah. Yalçın Cad. No:5</p>	<p>Geleneksel (Tuğla, Ahşap, Kerpiç)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel</p>

 <p>El Sanatları Teşhir Merkezi Müdürlüğü, İdari Bina, 2000, Kuzeykent Mah. Yalçın Cad. No:5</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Hisar Talebe Yurdu, 2017, Hisarardı Mah. Şeyh Şaban-ı Veli Cad.</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Cebrail Mahallesi Taksi Durağı, 2019</p>	<p>Geleneksel ve Modern (Ahşap, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel</p>
 <p>Saraçlar Stad Taksi Durağı, 2019</p>	<p>Geleneksel ve Modern (Ahşap, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel</p>

 <p>Kastamonu Adalet Sarayı, 2008, Kuzeykent Mah. Halisbey Cad.</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Tapu ve Kadastro İl Müdürlüğü, 2014, Kuzeykent Mah. Karadut Sok.</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Kastamonu İl Özel Dairesi, 2018,</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Kuzeykent Ek Hizmet Binası, 2017, Kuzeykent Mah, Alparslan Türkeş Bulvarı</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>

 <p>Doğrusöz Gazete Binası, 2004, Beyçelebi Mah. Olukbaşı Cad.</p>	<p>Modern (Prefabrik)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Araç Otoparkı Binası, 2017, Araç Çay Mah.</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Sebehat Mesut Meslek Yüksek Okulu, 2010, Abana, Konakören Mah. Mustafa Dıcel Sok.</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>

EK. 3: Ticaret Yapıları

YAPININ ADI, TARİHİ ve ADRESİ	ÜSLUBU ve MALZEMESİ	İÇ MEKAN ÜSLUBU	CEPHE GÖRÜNÜŞÜ
 <p>Urganoğlu İş Merkezi, 2015, Aktekkem Mah. Barbaros Sok.</p>	Modern (Beton, Demir, Tuğla)	Geleneksel	Geleneksel ve Modern
 <p>Tahmiscioğlu İş Merkezi, 2018, Cebrail Mah. Uzun Sok.</p>	Modern (Beton, Demir, Tuğla)	Modern	Geleneksel ve Modern
 <p>Ticaret Odası İş Merkezi, ?, Hepkebirler Mah.</p>	Modern (Beton, Demir, Tuğla)	Modern	Geleneksel ve Modern
 <p>Serender Otel, 2004, Sraçlar Mah. Kuru Sok.</p>	Modern (Beton, Demir, Tuğla)	Modern	Geleneksel

 <p>Lidya Otel, 2018, Hisarardı Mah. Şeyh Şaban-ı Veli Cad.</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Kültür Köyü Otel, 2017, Kültür Köyü</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>
 <p>Fiko Büfe, 2018, Saraçlar Mah. İstanbul Cad.</p>	<p>Geleneksel ve Modern (Ahşap, Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Modern</p>	<p>Geleneksel</p>
 <p>Ufo İş Merkezi Ambarı, 2011, Kuzeykent Mah. Kazım Karabekir Cad.</p>	<p>Modern (Beton, Demir, Tuğla)</p>	<p>Geleneksel ve Modern</p>	<p>Geleneksel</p>

EK.4: Peyzaj

YAPININ ADI, TARİHİ ve ADRESİ	ÜSLUBU ve MALZEMESİ	İÇ MEKAN ÜSLUBU	CEPHE GÖRÜNÜŞÜ
 <p>Çöp Kutuları, 2016,</p>	Modern (Metal)	-	Geleneksel
 <p>Sokak Kütüphanesi, 2016,</p>	Modern (Metal)	-	Geleneksel ve Modern
 <p>Kuş Evi, 2018,</p>	Modern (Metal)	-	Geleneksel ve Modern

ÖZGEÇMİŞ

Cüneyt ÖZDEN 01.03.1994 yılında Ağrı'nın Diyadin ilçesinde doğdu. İlköğretimini Diyadin ilçesinde, Orta ve Lise öğretimlerini ise İzmir'in Aliğa ilçesinde tamamladı. 2017 yılında Karabük Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümünden Mezun oldu. Aynı yıl Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı ve 2020 yılında mezun oldu. Yazara ait bilimsel çalışmalar ve diğer faaliyetler aşağıda sunulmuştur.

1. Kitaplar:

Bir Avucumda Düş Diğer Avucumda Gerçek, (2018). İstanbul: İkinci Adam Yayınevi.

Hoşçakal Ekspresi (2019), İzmir, Valens Yayınları (Derleme Kitap Serisi).

2. Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan Bildiriler:

Oral, B. Özden C. (2019). “Tarihi Kastamonu Şehir Dokusunu Belirleyen Unsurların Günümüz Mahallelerine Yansıması” *International Paris Conference on Social Sciences III*.

3. Bilimsel Araştırma Projesi:

2019- Geleneksel Mimarinin Kastamonu'daki Cumhuriyet Dönemi Modern Mimarisine Yansıması (Dr. Öğr. Üyesi Bülent Oral yürütücülüğünde yüksek lisans bilimsel araştırma projesi, Karabük Üniversitesi BAP Birimi).

4. Hakemsiz Dergilerde Yayınlanan Çalışmalar:

Kar Üzerine Resim Yapmak, Ressam Yücel Dönmez ve Arazi Sanatı (2017). *Extreme Outdoor*, S.5, s.35-46.